

Hrvatsko zrakoplovno nazivlje

NAKLADNIK:

Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje

ZA NAKLADNIKA:

Željko Jozić

BIBLIOTEKA:

Nazivlje i nazivoslovlje

UREDNIKA BIBLIOTEKE:

Maja Bratanić

NIZ:

Terminološki rječnici Strune

Knjiga br. 16

GRAFIČKA PRIPREMA:

Davor Milašinčić

OBLIKOVANJE NASLOVNICE:

Davor Milašinčić

ISBN 978-953-7967-46-8

Hrvatsko zrakoplovno nazivlje

UREDNIKA:
MAJA BRATANIĆ

IZVRŠNE UREDNICE:
TOMISLAVA BOŠNJAK BOTICA
ANA OSTROŠKI ANIĆ

AUTORI:
TOMISLAVA BOŠNJAK BOTICA, MAJA BRATANIĆ,
IVANA FRANCETIĆ, DAVOR FRANJKOVIĆ,
BILJANA JURIČIĆ, KAROLINA KRAJČEK,
JADRANKA MAJIĆ, DORIS NOVAK,
ANA OSTROŠKI ANIĆ, BORAN PIVČIĆ,
TOMISLAV RADIŠIĆ, RUŽICA ŠKURLA BABIĆ,
MILAN VRDOLJAK

OSTALI SURADNICI:
IVANA BRAČ, INES KOTARAC, MAJA LONČAR,
BRUNO NAHOD, PERINA VUKŠA NAHOD, TOMISLAV STOJANOV

U e-biblioteci *Terminološki rječnici Strune* objavljuju se terminološke zbirke koje su nastale kao rezultat pojedinih projekata u okviru programa *Izgradnja hrvatskoga strukovnog nazivlja – Struna*.

Struna je terminološka baza Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje u kojoj se terminografski i jezično obrađuje nazivlje raznih struka radi stvaranja, usklađivanja i usustavljanja nazivlja na hrvatskom jeziku. Od 2012. godine baza se može pretraživati na internetskoj adresi <http://struna.ihjj.hr/>.

Cilj je ove biblioteke učiniti pojedinačne terminološke zbirke *Strune* dostupnima i u cjelovitu tekstualnom obliku koji je moguće pretraživati po raznim kriterijima i po potrebi otisnuti.

U ovom se svesku donosi nazivlje obrađeno u okviru projekta Hrvatske zaklade za znanost *Usustavljanje i normiranje temeljnoga hrvatskoga zrakoplovnog nazivlja* koji je vodila prof. dr. sc. Maja Bratanić.

Urednica biblioteke

A-razred performansa zrakoplova

DEFINICIJA: razred performansa zrakoplova kojemu pripadaju zrakoplovi s turbopropelernim pogonom s više od 9 putničkih sjedala ili s najvećom dopuštenom masom u uzlijetanju većom od 5700 kg te svi višemotorni zrakoplovi s turboblaznim pogonom

DOPUŠTENI NAZIV: klasa performansi zrakoplova A

ENGLESKI: class performance A

advekcija

DEFINICIJA: prijenos određenoga svojstva zračne mase isključivo vjetrom

VRELO DEFINICIJE: Gelo, B. [et al.].

Meteorološki pojmovnik i višejezični rječnik: hrvatski, engleski, njemački i francuski jezik. Zagreb: Državni meteorološki zavod; Hinus, 2005.

ENGLESKI: advection

KONTEKST: Advekcijom se prenosi i temperatura zraka.

VRELO KONTEKSTA: Tutiš, V. Zrakoplovna meteorologija. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, Zavod za aeronautiku, 1997.

advekcijaska magla

DEFINICIJA: magla koja nastaje prijenosom vlažnoga zraka vjetrom iznad hladne podloge, pri čemu se zrak ohladi ispod rosišta

VRELO DEFINICIJE: Gelo, B. [et al.].

Meteorološki pojmovnik i višejezični rječnik: hrvatski, engleski, njemački i francuski jezik. Zagreb: Državni meteorološki zavod; Hinus, 2005.

ENGLESKI: advection fog

aerodinamička kočnica

DEFINICIJA: uređaj na zrakoplovu namijenjen smanjenju brzine leta pri slijetanju

ENGLESKI: air brake

NAPOMENA: Aerodinamička kočnica povećava aerodinamički otpor uz neznatan utjecaj na aerodinamički uzgon.

aerodinamička kompenzacija

DEFINICIJA: opterećivanje upravljačkih površina kojim se smanjuje moment oko zgloba upravljačke površine, čime se smanjuje sila koju pilot mora primijeniti na upravljač

ENGLESKI: aerodynamic balance; weight balance

aerodinamička sila

DEFINICIJA: sila koja nastaje zbog optjecaja zraka oko aerodinamičkoga tijela

ENGLESKI: aerodynamic force

aerodinamička tetiva

DEFINICIJA: tetiva reprezentativnoga presjeka krila

DOPUŠTENI NAZIV: srednja aerodinamička tetiva

ENGLESKI: aerodynamic chord; mean aerodynamic chord

aerodinamička vaga

DEFINICIJA: uređaj koji se upotrebljava u eksperimentalnoj aerodinamici za određivanje aerodinamičkih sila i momenata

ENGLESKI: aerodynamic balance

aerodinamički centar

DEFINICIJA: točka na tetivi aeroprofila za koju je koeficijent momenta stalan i neovisan o napadnome kutu

DOPUŠTENI NAZIV: aerodinamička apscisa

PREDLOŽENI NAZIV: aerodinamičko središte

KRATICA - ENGLESKI: AC

ENGLESKI: aerodynamic centre

NAPOMENA: Položaj aerodinamičkoga centra približno je konstantan i uvijek se nalazi na otprilike 25 % duljine tetive iza prednjega brida.

aerodinamički koeficijent momenta

DEFINICIJA: omjer aerodinamičkoga momenta i referentnoga momenta za koji se uzima umnožak dinamičkoga tlaka, referentne površine i referentne duljine letjelice
ENGLSKI: aerodynamic moment coefficient

aerodinamički koeficijent sile

DEFINICIJA: omjer aerodinamičke sile i referentne sile za koji se uzima umnožak dinamičkoga tlaka i referentne površine letjelice
ENGLSKI: aerodynamic force coefficient

aerodinamički korak propelera

SKRAĆENI NAZIV: korak propelera
DEFINICIJA: put koji prijeđe propeler za vrijeme jednoga okretaja
ENGLSKI: blade pitch

aerodinamički tunel

DEFINICIJA: uređaj za istraživanje aerodinamičkih pojava koje nastaju zbog strujenja zraka oko čvrstoga tijela
ENGLSKI: wind tunnel

aerodinamički uzgon

SKRAĆENI NAZIV: uzgon
DEFINICIJA: sila koja nastaje na uzgonskim površinama i okomita je na pravac slobodne struje
ENGLSKI: aerodynamic lift; lift
SIMBOL: L

aerodinamički vitopereno krilo

DEFINICIJA: krilo izrađeno od više različitih aeroprofila
ENGLSKI: aerodynamically twisted wing

aerodinamičko oblikovanje

DEFINICIJA: oblikovanje tijela tako da što manje remeti zračnu struju i

stvara što manji otpor

ENGLSKI: aerodynamic streamlining; streamlining

aerodinamika

DEFINICIJA: grana mehanike fluida koja proučava gibanje zraka te sile koje nastaju zbog gibanja zraka oko tijela

ENGLSKI: aerodynamics

aerodrom

DEFINICIJA: područje na zemlji ili vodi, uključujući sve objekte, instalacije i opremu, namijenjeno u potpunosti ili djelomice kretanju, uzlijetanju, slijetanju i boravku zrakoplova
VRELO DEFINICIJE: Zakon o zračnom prometu, Narodne novine, br. 69/09.
ENGLSKI: aerodrome
KONTEKST: Aerodromi su početno-završne točke procesa zračnoga prijevoza.

VRELO KONTEKSTA: Zakon o zračnom prometu, Narodne novine, br. 132/98.

aerodromska kontrola

DEFINICIJA: kontrola zračnoga prometa u aerodromskome prometu
VRELO DEFINICIJE: Procedures for Air Navigation Services: Air Traffic Management. Fifteenth edition. International Civil Aviation Organization, 2007.
ENGLSKI: aerodrome control service

aerodromska prognoza

DEFINICIJA: kodirana vremenska prognoza za zračnu luku za razdoblje od 9 sati do najviše 24 sata
VRELO DEFINICIJE: Gelo, B. [et al.]. Meteorološki pojmovnik i višejezični rječnik: hrvatski, engleski, njemački i francuski jezik. Zagreb: Državni meteorološki zavod; Hinus, 2005.
DOPUŠTENI NAZIV: TAF prognoza

ENGLISKI: aerodrome forecast; terminal aerodrome forecast
KONTEKST: Aerodromska prognoza obuhvaća srednje vrijednosti meteoroloških elemenata, posebno vjetra, vidljivosti, naoblake i pojava za izabrano razdoblje, a po potrebi i podatke o zaleđivanju i turbulenciji.
VRELO KONTEKSTA: Gelo, B. [et al.]. Meteorološki pojmovnik i višejezični rječnik: hrvatski, engleski, njemački i francuski jezik. Zagreb: Državni meteorološki zavod; Hinus, 2005.

aerodromska svjedodžba

DEFINICIJA: isprava što je operatoru aerodroma izdaje mjerodavna vlast kojom se potvrđuje sukladnost zahtjevima koje mora zadovoljiti rad aerodroma

VRELO DEFINICIJE: Pavlin, S. Aerodromi I. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2006.

DOPUŠTENI NAZIV: aerodromski certifikat; svjedodžba aerodroma
ENGLISKI: aerodrome certificate

aerodromski far

DEFINICIJA: zrakoplovni far koji pilotima noću služi za uočavanje aerodroma iz zraka

ENGLISKI: aerodrome beacon

KONTEKST: U noćnim uvjetima ili uvjetima smanjene dnevne vidljivosti aerodromski far omogućuje pilotu lakše uočavanje aerodroma iz zraka.

VRELO KONTEKSTA: Pavlin, S. Aerodromi I. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2006.

aerodromski kontrolni toranj

DEFINICIJA: organizacijska jedinica koja vizualno i radijskom vezom nadzire aerodromski promet

VRELO DEFINICIJE: Procedures for Air Navigation Services: Air Traffic

Management. Fifteenth edition. International Civil Aviation Organization, 2007.

KRATICA - ENGLISKI: TWR

ENGLISKI: aerodrome control tower

aerodromski krug za vožnju

DEFINICIJA: utvrđena putanja zrakoplova po manevarskoj površini u slučaju vjetra

VRELO DEFINICIJE: Procedures for Air Navigation Services: Air Traffic Management. Fifteenth edition. International Civil Aviation Organization, 2007.

DOPUŠTENI NAZIV: krug za vožnju

ENGLISKI: aerodrome taxi circuit; taxi circuit

aerodromski promet

DEFINICIJA: ukupni promet na manevarskim površinama aerodroma i svi zrakoplovi u letu u okolici aerodroma

VRELO DEFINICIJE: Pravilnik o letenju zrakoplova, Narodne novine, br. 69/09.

ENGLISKI: aerodrome traffic

aerodromski prometni krug

DEFINICIJA: utvrđena letna putanja kojom moraju letjeti zrakoplovi u okolici aerodroma

VRELO DEFINICIJE: Pravilnik o letenju zrakoplova, Narodne novine, br. 69/09.

DOPUŠTENI NAZIV: prometni krug

ZASTARJELI NAZIV: školski krug

ENGLISKI: aerodrome traffic circuit; traffic circuit; traffic pattern

NAPOMENA: Sastavnice su aerodromskoga prometnog kruga: krak uz vjetar, krak niz vjetar, osnovni krak i završni krak.

aeroelastičnost

DEFINICIJA: područje mehanike fluida koje proučava međudjelovanje

inercijalnih, elastičnih i aerodinamičkih sila na objekt izložen zračnoj struji
ENGLSKI: aeroelasticity

aeroprofil

DEFINICIJA: dvodimenzijski lik oblikovan tako da ima poželjne aerodinamičke značajke
ŽARGONIZAM: profil
ENGLSKI: airfoil; foil; aerofoil

Agencija za civilno zrakoplovstvo

DEFINICIJA: stručna vladina organizacija koja osigurava odgovarajuće okruženje za sigurne zrakoplovne operacije civilnoga zrakoplovstva u Republici Hrvatskoj
VRELO DEFINICIJE: Agencija za civilno zrakoplovstvo (CCAA). URL: <http://www.ccaa.hr>
KRATICA - ENGLSKI: CCAA
ENGLSKI: Croatian Civil Aviation Agency
NAPOMENA: Agencija za civilno zrakoplovstvo osnovana je 2007. godine.

agona

DEFINICIJA: izogona s nultom magnetskom deklinacijom
VRELO DEFINICIJE: Grozdanić, B.; Hegeduš, M. Zrakoplovna navigacija I: kompasna navigacija. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu; Ministarstvo obrane RH - HRZ i PZO, 1995.
ENGLSKI: agon line

AIRAC-ov datum

DEFINICIJA: datum koji označuje datum stupanja na snagu, datum objave ili datum prijma izmjena ili dopuna Zbornika zrakoplovnih informacija u skladu sa sustavom AIRAC
VRELO DEFINICIJE: Eurocontrol: AIRAC Adherence. European Organisation

for the Safety of Air Navigation.
 URL: http://www.eurocontrol.int/aim/public/standard_page/qm_airacadh_intro.html
DOPUŠTENI NAZIV: AIRAC datum
PREDLOŽENI NAZIV: AIRAC-ov nadnevak
ENGLSKI: AIRAC date
NAPOMENA: AIRAC-ov datum uvijek je u četvrtak.

AIRAC-ov datum objave

DEFINICIJA: datum kada Odjel zrakoplovnoga informiranja šalje izmjene ili dopune Zbornika zrakoplovnih informacija u skladu sa sustavom AIRAC
VRELO DEFINICIJE: Eurocontrol: AIRAC Adherence. European Organisation for the Safety of Air Navigation.
 URL: http://www.eurocontrol.int/aim/public/standard_page/qm_airacadh_intro.html
DOPUŠTENI NAZIV: AIRAC datum objave
PREDLOŽENI NAZIV: AIRAC-ov nadnevak objave
ENGLSKI: AIRAC publication date

AIRAC-ov datum prijma

DEFINICIJA: datum kada korisnik prima zrakoplovne publikacije s izmjenama ili dopunama Zbornika zrakoplovnih informacija u skladu sa sustavom AIRAC
VRELO DEFINICIJE: Eurocontrol: AIRAC Adherence. European Organisation for the Safety of Air Navigation.
 URL: http://www.eurocontrol.int/aim/public/standard_page/qm_airacadh_intro.html
DOPUŠTENI NAZIV: AIRAC datum prijma
PREDLOŽENI NAZIV: AIRAC-ov nadnevak prijma
ENGLSKI: AIRAC reception date

AIRAC-ov datum stupanja na snagu

DEFINICIJA: datum stupanja na snagu izmjena ili dopuna Zbornika zrakoplovnih informacija u skladu sa

sustavom AIRAC

VRELO DEFINICIJE: Eurocontrol: AIRAC Adherence. European Organisation for the Safety of Air Navigation.

URL: http://www.eurocontrol.int/aim/public/standard_page/qm_airacadh_intro.html

DOPUŠTENI NAZIV: AIRAC datum stupanja na snagu

PREDLOŽENI NAZIV: AIRAC-ov nadnevak stupanja na snagu

ENGLESKI: AIRAC effective date

akcelerometar

DEFINICIJA: uređaj za mjerenje ubrzanja

VRELO DEFINICIJE: Gunston, B. Jane's aerospace dictionary. Third edition. Coulsdon, UK: Jane's Information Group, 1988.

ENGLESKI: accelerometer

aklina

DEFINICIJA: crta koja spaja sve točke na Zemlji s nultom magnetskom inklinacijom

VRELO DEFINICIJE: Grozdanić, B.; Hegeduš, M. Zrakoplovna navigacija I: kompasna navigacija. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu; Ministarstvo obrane RH - HRZ i PZO, 1995.

DOPUŠTENI NAZIV: magnetski ekvator
ENGLESKI: aclinic line

akrobatski let

DEFINICIJA: let u kojemu se izvode akrobatski manevri

VRELO DEFINICIJE: Pravilnik o letenju zrakoplova, Narodne novine, br. 69/09.

ENGLESKI: acrobatic flight; aerobatic flight

KONTEKST: Akrobatski letovi smiju se obavljati samo u vizualnim meteorološkim uvjetima uz izričitu suglasnost svih osoba u zrakoplovu.

VRELO KONTEKSTA: Pravilnik o letenju zrakoplova, Narodne novine, br. 69/09.

aktivna protuzračna obrana

DEFINICIJA: skup ofenzivnih mjera zaštite koje se poduzimaju radi otklanjanja prijetnja ili smanjenja učinkovitosti djelovanja protivničkih zračnih snaga

VRELO DEFINICIJE: APP-6 NATO Glossary of terms and definitions, 2009.

ENGLESKI: active air defence

alternativna ruta

DEFINICIJA: ruta između određenih točaka ili područja različita od željene rute

VRELO DEFINICIJE: Pravilnik o letenju zrakoplova, Narodne novine, br. 69/09.

ENGLESKI: alternate route

amper

DEFINICIJA: osnovna jedinica SI za električnu struju

VRELO DEFINICIJE: Gelo, B. [et al.]. Meteorološki pojmovnik i višejezični rječnik: hrvatski, engleski, njemački i francuski jezik. Zagreb: Državni meteorološki zavod; Hinus, 2005.

ENGLESKI: ampere

anabatički vjetar

DEFINICIJA: vjetar izazvan zagrijavanjem zemlje i termičkim razlikama, koji puše uz obronak južnom stranom planine ili gorja

VRELO DEFINICIJE: Gelo, B. [et al.]. Meteorološki pojmovnik i višejezični rječnik: hrvatski, engleski, njemački i francuski jezik. Zagreb: Državni meteorološki zavod; Hinus, 2005.

ENGLESKI: anabatic wind

analogni signal

DEFINICIJA: trajno promjenjiv elektromagnetski val koji se može prenositi različitim medijima ovisno

o frekvenciji

VRELO DEFINICIJE: Kiš, M. Englesko-hrvatski i hrvatsko-engleski informatički rječnik. 2. izdanje. Zagreb: Naklada Ljevak, 2002.

ENGLISKI: analog signal; analogous signal; analogue signal

anemoskop

DEFINICIJA: uređaj koji pokazuje jačinu i smjer vjetra

ENGLISKI: anemoscope

NAPOMENA: Anemoskop se ne upotrebljava za precizno mjerenje jačine i smjera vjetra.

anerooidna kapsula

DEFINICIJA: odzračena kapsula tanke stijenke napravljena za podnošenje točno predviđenih, ponovljivih razlici distorzija razmjernih razlici unutrašnjega i vanjskoga tlaka

VRELO DEFINICIJE: Bucak, T.; Zorić, I.

Zrakoplovni instrumenti i prikaznici. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2002.

ENGLISKI: aneroid

KONTEKST: Aneroidne se kapsule upotrebljavaju kao osjetila instrumenata za barometarsko mjerenje visine leta zrakoplova i kabinske visine zrakoplova, kao tlakomjer punjenja u klipnim motorima te u različitim sustavima automatskoga održavanja tlaka fluida.

VRELO KONTEKSTA: Bucak, T.; Zorić, I.

Zrakoplovni instrumenti i prikaznici. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2002.

apsolutna visina

DEFINICIJA: vertikalna udaljenost određene razine, točke ili objekta od srednje razine mora

VRELO DEFINICIJE: Procedures for Air Navigation Services: Air Traffic Management. Fifteenth edition.

International Civil Aviation Organization, 2007.

DOPUŠTENI NAZIV: visina leta

KRATICA - ENGLISKI: ALT

ENGLISKI: altitude

apsolutna visina nadvisivanja prepreka

DEFINICIJA: najniža apsolutna visina iznad nadmorske visine praga uzletno-sletne staze ili aerodroma ispod koje nije osigurano održavanje propisane minimalne vertikalne udaljenosti od prepreka tijekom postupka prilaženja i neuspjeloga prilaženja

VRELO DEFINICIJE: Pravilnik o letenju zrakoplova, Narodne novine, br. 69/09.

DOPUŠTENI NAZIV: apsolutna visina nadvisivanja preprjeka

KRATICA - ENGLISKI: OCA

ENGLISKI: obstacle clearance altitude

apsolutna visina odluke

DEFINICIJA: apsolutna visina kod preciznoga prilaženja ili prilaženja s vertikalnim navođenjem na kojoj pilot mora započeti postupak neuspjeloga prilaženja ako orijentiri za nastavak prilaženja nisu vidljivi

VRELO DEFINICIJE: Procedures for Air Navigation Services: Air Traffic Management. Fifteenth edition.

International Civil Aviation Organization, 2007.

KRATICA - ENGLISKI: DA

ENGLISKI: decision altitude

KONTEKST: Apsolutna visina odluke mjeri se od srednje razine mora.

VRELO KONTEKSTA: Procedures for Air Navigation Services: Air Traffic Management. Fifteenth edition. International Civil Aviation Organization, 2007.

NAPOMENA: Kada se upotrebljavaju

istodobno, nazivi apsolutna visina odluke i visina odluke pišu se s kosom crtom ili skraćeno DA/H.

apsolutni napadni kut

DEFINICIJA: kut između tetive aeroprofila i pravca nultoga uzgona
ENGLISKI: absolute angle of attack

apsolutni vrhunac leta

DEFINICIJA: najveća visina koju zrakoplov teoretski može dosegnuti
DOPUŠTENI NAZIV: apsolutni plafon leta; plafon leta
ENGLISKI: absolute ceiling

aspektni odnos krila

DEFINICIJA: omjer kvadriranoga raspona krila i površine krila
VRELO DEFINICIJE: Kesić, P. Osnove aerodinamike. Zagreb: Fakultet strojarstva i brodogradnje Sveučilišta u Zagrebu, 2003.
DOPUŠTENI NAZIV: vitkost krila
ENGLISKI: aspect ratio

astronomski sumrak

DEFINICIJA: razdoblje od zalaska Sunca 12° ispod horizonta do zalaska Sunca 18° ispod horizonta
VRELO DEFINICIJE: Grozdanić, B.; Hegeduš, M. Zrakoplovna navigacija I: kompasna navigacija. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu; Ministarstvo obrane RH - HRZ i PZO, 1995.
ENGLISKI: astronomical twilight

atmosfera

DEFINICIJA: plinoviti omotač koji obavlja Zemlju pod utjecajem njezine sile teže
VRELO DEFINICIJE: Gelo, B. [et al.]. Meteorološki pojmovnik i višejezični rječnik: hrvatski, engleski, njemački i francuski jezik. Zagreb: Državni meteorološki zavod; Hinus, 2005.
ENGLISKI: atmosphere
KONTEKST: Atmosfera se okreće

zajedno sa Zemljom.

VRELO KONTEKSTA: Gelo, B. [et al.]. Meteorološki pojmovnik i višejezični rječnik: hrvatski, engleski, njemački i francuski jezik. Zagreb: Državni meteorološki zavod; Hinus, 2005.

atmosfersko upijanje

DEFINICIJA: upijanje energije zračenja u molekule plinova i vodene pare te u određene čestice u atmosferi
VRELO DEFINICIJE: Gelo, B. [et al.]. Meteorološki pojmovnik i višejezični rječnik: hrvatski, engleski, njemački i francuski jezik. Zagreb: Državni meteorološki zavod; Hinus, 2005.
DOPUŠTENI NAZIV: atmosferska apsorpcija
ENGLISKI: atmospheric absorption

ATS ruta

DEFINICIJA: utvrđena ruta namijenjena usmjeravanju tijekom zračnoga prometa za potrebe davanja usluga službi zračnoga prometa
VRELO DEFINICIJE: ICAO Vocabulary. 1998.
ENGLISKI: ATS route
KONTEKST: Minimalne apsolutne visine leta na ATS rutama određene su tako da osiguraju minimalno 300 m vertikalno razdvajanje iznad najviše prepreke unutar četiri kilometra sa svake strane središnje linije rute.

automatski nadzor

DEFINICIJA: slanje podataka dobivenih radionavigacijskim uređajima i uređajima za određivanje položaja u zrakoplovu automatskom podatkovnom vezom do zemaljskih sustava, uključujući oznaku i četverodimenzijski položaj zrakoplova
VRELO DEFINICIJE: Procedures for Air Navigation Services: Air Traffic Management. Fifteenth edition.

International Civil Aviation Organization, 2007.

NEPREPORUČENI NAZIV: automatski zavisni nadzor

ENGLISKI: automatic dependent surveillance

automatski radiokompas

DEFINICIJA: radionavigacijski uređaj za automatsko određivanje smjera leta u odnosu na predajnik neusmjerenoga radiofara

VRELO DEFINICIJE: Atlas Aviation: For Pilots, By Pilots. Atlas Aviation, Inc., 2004.

ENGLISKI: automatic direction finder; automatic direction-finding equipment

KONTEKST: Zrakoplovi koji lete u nekontroliranom zračnom prostoru ili iznad oblaka moraju biti opremljeni automatskim radiokompasom.

VRELO KONTEKSTA: Pravilnik o letenju zrakoplova, Narodne novine, br. 69/09.

automatsko odašiljanje uzletno-sletnih informacija

DEFINICIJA: automatsko prosljeđivanje redovitih meteoroloških obavijesti zrakoplovima u odlasku i dolasku pod nadzorom meteorološkoga motritelja

VRELO DEFINICIJE: Pravilnik o letenju zrakoplova, Narodne novine, br. 69/09.

DOPUŠTENI NAZIV: usluga ATIS; automatsko emitiranje uzletno-sletnih informacija

ŽARGONIZAM: ATIS

KRATICA - ENGLISKI: ATIS

ENGLISKI: automatic terminal information service

automatsko praćenje

DEFINICIJA: funkcija sustava za praćenje i određivanje ciljeva s

pomoću koje se uporabom jednoga parametra ili više njih kontinuirano nadzire kretanje cilja

VRELO DEFINICIJE: APP-6 NATO Glossary of terms and definitions, 2009.

ENGLISKI: lock-on

avionika

DEFINICIJA: elektronička oprema letjelica i svemirskih letjelica

ENGLISKI: avionics

azimut

DEFINICIJA: kut između zemljopisnoga sjevera i crte smjera na objekt ili točku na Zemlji ili na zemljovidu

VRELO DEFINICIJE: Grozdanić, B.; Hegeduš, M. Zrakoplovna navigacija I: kompasna navigacija. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu; Ministarstvo obrane RH - HRZ i PZO, 1995.

ENGLISKI: bearing

azimut Sunca

DEFINICIJA: kut između pravoga sjevera i azimuta pod kojim se vidi Sunce

VRELO DEFINICIJE: Grozdanić, B.; Hegeduš, M. Zrakoplovna navigacija I: kompasna navigacija. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu; Ministarstvo obrane RH - HRZ i PZO, 1995.

ENGLISKI: solar azimuth angle
KONTEKST: Azimut Sunca izračunava se tako da se vrijednost kutne brzine Sunca pomnoži s brojem proteklih sati u tijeku dana.

VRELO KONTEKSTA: Grozdanić, B.; Hegeduš, M. Zrakoplovna navigacija I: kompasna navigacija. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu; Ministarstvo obrane RH - HRZ i PZO, 1995.

B-razred performansa zrakoplova

DEFINICIJA: razred performansa zrakoplova kojemu pripadaju zrakoplovi s propelernim pogonom s 9 ili manje putničkih sjedala ili s najvećom dopuštenom masom u uzlijetanju od 5700 kg ili manje

DOPUŠTENI NAZIV: klasa performansi zrakoplova B

ENGLESKI: class performance B

balon

DEFINICIJA: letjelica bez motora, lakša od zraka

VRELO DEFINICIJE: Zakon o zračnom prometu, Narodne novine, br. 69/09.

ENGLESKI: balloon

barometarski visinomjer

DEFINICIJA: aneroidni barometar ili mjerač atmosferskoga tlaka baždaren da očitava u jedinicama visine

VRELO DEFINICIJE: Gunston, B. Jane's aerospace dictionary. Third edition. Coulsdon, UK: Jane's Information Group, 1988.

ENGLESKI: pressure altimeter

KONTEKST: Rad svih barometarskih

visinomjera temelji se na međunarodnoj standardnoj atmosferi, tj. na ICAO-ovoj standardnoj atmosferi.

VRELO KONTEKSTA: Bucak, T.; Zorić, I. Zrakoplovni instrumenti i prikaznici. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2002.

Beaufortova ljestvica

DEFINICIJA: ljestvica za ocjenjivanje jačine vjetera prema njegovim učincima na kopnu ili prema stanju morske površine

VRELO DEFINICIJE: Gelo, B. [et al.]. Meteorološki pojmovnik i višejezični rječnik: hrvatski, engleski, njemački i francuski jezik. Zagreb: Državni meteorološki zavod; Hinus, 2005.

NEPREPORUČENI NAZIV: Beaufortova skala

ENGLESKI: Beaufort scale

NAPOMENA: Beaufortova ljestvica ima 13 stupnjeva kojima su pridruženi odsječci srednje brzine vjetera.

Bilten preduzetnih informacija

DEFINICIJA: sažetak važećih i operativno važnih obavijesti za letače

VRELO DEFINICIJE: ICAO Vocabulary. 1998.

ENGLESKI: Pre-Flight Information Bulletin

bistri led

DEFINICIJA: proziran i čvrst sloj leda koji nastaje na površini zrakoplova od velikih pothlađenih kapi pri temperaturi od 0 do -15°C

VRELO DEFINICIJE: Gelo, B. [et al.].

Meteorološki pojmovnik i višejezični rječnik: hrvatski, engleski, njemački i francuski jezik. Zagreb: Državni meteorološki zavod; Hinus, 2005.

DOPUŠTENI NAZIV: prozirni led

ENGLESKI: clear ice; glaze; glazed frost

bliska zračna potpora

DEFINICIJA: borbeno djelovanje zrakoplova na protivničke ciljeve na zemlji koji se nalaze u neposrednoj blizini vlastitih snaga

VRELO DEFINICIJE: Air Force Doctrine, 1997.

ENGLESKI: close air support

NAPOMENA: Bliska zračna potpora zahtijeva izrazito dobru koordinaciju između zračnih i kopnenih snaga.

blok zračnoga prostora

DEFINICIJA: zračni prostor utvrđena obujma u kojemu se pružaju usluge u zračnoj plovidbi

VRELO DEFINICIJE: Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o zračnom

prometu, Narodne novine, br. 46/07.

ENGLESKI: airspace block; block of airspace

blok-brzina

DEFINICIJA: prosječna brzina za svaki segment leta izračunana na temelju blok-vremena

VRELO DEFINICIJE: Prebežac, D. Poslovna strategija zrakoplovnih kompanija. Zagreb: Golden marketing, 1998.

ENGLESKI: block speed

KONTEKST: Blok-brzina raste proporcionalno s duljinom neprekinutoga leta.

VRELO KONTEKSTA: Prebežac, D. Poslovna strategija zrakoplovnih kompanija. Zagreb: Golden marketing, 1998.

blok-sat

DEFINICIJA: jedinica blok-vremena

KRATICA - ENGLESKI: BH

ENGLESKI: block hour

blok-vrijeme

DEFINICIJA: vrijeme između paljenja motora zrakoplova u polazišnoj zračnoj luci i gašenja motora u odredišnoj zračnoj luci

VRELO DEFINICIJE: Radačić, Ž.; Suić, I.; Škurla Babić, R. Tehnologija zračnog prometa I. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2008.

KRATICA - ENGLESKI: BT

ENGLESKI: block time

NAPOMENA: Blok-vrijeme uključuje vrijeme koje zrakoplov provede na voznim stazama i dok čeka odobrenje za let te je uvijek duže od vremena leta.

bljuzgavica

DEFINICIJA: snijeg ili led na tlu ili na ledenoj površini koji prelazi u vodenastu smjesu zbog kiše, zatopljenja ili primjene kemijskih

sredstava

DOPUŠTENI NAZIV: ledena kaša

ENGLESKI: sludge; slush

bočna sila

DEFINICIJA: aerodinamička sila na letjelici ili na sastavnicama konfiguracije letjelice koja djeluje u smjeru poprečne osi

DOPUŠTENI NAZIV: uzgon-otpor

ENGLESKI: side force

bočni krak

DEFINICIJA: letna putanja pod pravim kutom u odnosu na stazu od završetka kraka uz vjetar

VRELO DEFINICIJE: Atlas Aviation: For Pilots, By Pilots. Atlas Aviation, Inc., 2004.

ENGLESKI: crosswind leg

bočni vjetar

DEFINICIJA: vjetar koji puše pod određenim kutom u odnosu na smjer gibanja zrakoplova

ENGLESKI: crosswind; side wind

bofor

DEFINICIJA: stupanj jačine vjetra po Beaufortovoj ljestvici

VRELO DEFINICIJE: Gelo, B. [et al.].

Meteorološki pojmovnik i višejezični rječnik: hrvatski, engleski, njemački i francuski jezik. Zagreb: Državni meteorološki zavod; Hinus, 2005.

DOPUŠTENI NAZIV: beaufort

ENGLESKI: Beaufort

bogata smjesa

DEFINICIJA: smjesa čiji je faktor bogatstva smjese manji od 1

VRELO DEFINICIJE: Bazijanac, E.

Zrakoplovni klipni motori. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2005.

ENGLESKI: rich mixture

KONTEKST: Osnovna je mjera za ostvarivanje boljega hlađenja pri određenoj snazi motora veća brzina

i bogata smjesa.

VRELO KONTEKSTA: Bazijanac, E. Zrakoplovni klipni motori. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2005.

bokser-motor

DEFINICIJA: zrakoplovni klipni motor s nasuprotno smještenim cilindrima

VRELO DEFINICIJE: Bazijanac, E. Zrakoplovni klipni motori. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2005.

ENGLISKI: opposed engine

KONTEKST: Pojavom mlaznih i propelerno-mlaznih motora poslije Drugoga svjetskog rata, klipni se motori upotrebljavaju samo kao pogonski sustav manjih zrakoplova sa snagama do oko 400 kW, a najviše prevladavaju Ottovi bokser-motori hlađeni zrakom, s četiri do osam cilindara.

VRELO KONTEKSTA: Bazijanac, E. Zrakoplovni klipni motori. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2005.

bolesni, invalidni i nemoćni putnici

DEFINICIJA: putnici čije fizičko, psihičko ili medicinsko stanje zahtijeva individualnu pažnju i pomoć pri ulasku u zrakoplov i izlasku iz zrakoplova, za vrijeme leta, u slučaju hitnoga napuštanja zrakoplova i za vrijeme boravka u zgradi zračne luke

VRELO DEFINICIJE: Radačić, Ž.; Suić, I.; Škurla Babić, R. Tehnologija zračnog prometa I. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2008.

KRATICA - ENGLISKI: INCAP

ENGLISKI: incapacitated passengers

KONTEKST: U invalidne, bolesne i nemoćne putnike ubrajaju se bolesnici, ranjeni putnici, invalidi,

trudnice i starije osobe kojima je potrebna pomoć.

VRELO KONTEKSTA: Radačić, Ž.; Suić, I.; Škurla Babić, R. Tehnologija zračnog prometa I. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2008.

borbena pripravnost

DEFINICIJA: stanje pripravnosti naoružanoga zrakoplova koji je u letu i pripravan za trenutačno borbenu djelovanje na ciljeve na zemlji ili u zraku

VRELO DEFINICIJE: APP-6 NATO Glossary of terms and definitions, 2009.

ENGLISKI: airborne alert

borbeni zaokret

DEFINICIJA: neujednačen penjući zaokret s promjenom pravca leta za 180° u što kraćemu vremenu i uza što veći dobitak visine i s izlaznom brzinom većom za 30 do 40 %

ENGLISKI: climbing turn; combat turn; vertical turn

borbeno traganje i spašavanje

DEFINICIJA: misija koju izvode posebno uvježbane zračne snage u ratnome okruženju ili u drugim vojnim operacijama radi pronalaženja i izvlačenja unesrećenih osoba

VRELO DEFINICIJE: Air Force Doctrine, 1997.

ENGLISKI: combat search and rescue

brišući let

DEFINICIJA: let koji se izvodi na malo visini s prilagođenom brzinom za praćenje reljefa zemljišta radi zaštite od otkrivanja i djelovanja protivničke protuzračne obrane

VRELO DEFINICIJE: APP-6 NATO Glossary of terms and definitions, 2009.

ENGLISKI: terrain flight

broj uzlijetanja zrakoplova

DEFINICIJA: broj svih uzlijetanja zrakoplova u domaćemu i međunarodnome prometu u promatranome razdoblju

VRELO DEFINICIJE: Radačić, Ž.; Suić, I.; Škurla Babić, R. Tehnologija zračnog prometa I. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2008.

ENGLSKI: aircraft departures

brza izlazna vozna staza

DEFINICIJA: vozna staza povezana s uzletno-sletnom stazom pod oštrim kutom i oblikovana tako da zrakoplovu u slijetanju dopušta skretanje pri većim brzinama od onih koje se mogu postići na drugim izlaznim voznim stazama

VRELO DEFINICIJE: Pavlin, S. Aerodromi I. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2006.

ENGLSKI: rapid exit taxiway

brzina iskakanja

DEFINICIJA: brzina pri kojoj je moguće sigurno izbacivanje padobranskih postrojba iz zrakoplova u letu

ENGLSKI: jump speed

brzina odluke

DEFINICIJA: najveća brzina uzlijetanja zrakoplova pri kojoj pilot još smije prekinuti uzlijetanje

ENGLSKI: decision speed

SIMBOL: V1

brzina silaženja

DEFINICIJA: gubitak visine u jedinici vremena

VRELO DEFINICIJE: Grozdanić, B.; Hegeduš, M. Zrakoplovna navigacija I: kompasna navigacija. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu; Ministarstvo obrane RH - HRZ i PZO, 1995.

KRATICA - ENGLSKI: RoD

ENGLSKI: rate of descent

KONTEKST: Brzina silaženja izražava se u m/s ili ft/min, a pokazuje ju variometar.

VRELO KONTEKSTA: Grozdanić, B.; Hegeduš, M. Zrakoplovna navigacija I: kompasna navigacija. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu; Ministarstvo obrane RH - HRZ i PZO, 1995.

SIMBOL: Vsil

brzina sloma uzgona

DEFINICIJA: brzina leta koja odgovara maksimalnomu koeficijentu uzgona za određeni zrakoplov i visinu leta

ENGLSKI: stall speed

brzina uzdizanja

DEFINICIJA: prirast visine u jedinici vremena

VRELO DEFINICIJE: Grozdanić, B.; Hegeduš, M. Zrakoplovna navigacija I: kompasna navigacija. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu; Ministarstvo obrane RH - HRZ i PZO, 1995.

KRATICA - ENGLSKI: RoC

ENGLSKI: rate of climb

KONTEKST: Brzina uzdizanja izražava se u m/s ili ft/min, a pokazuje ju variometar.

VRELO KONTEKSTA: Grozdanić, B.; Hegeduš, M. Zrakoplovna navigacija I: kompasna navigacija. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu; Ministarstvo obrane RH - HRZ i PZO, 1995.

SIMBOL: Vuzd

brzina vjetra

DEFINICIJA: put čestice zraka prevaljen u jedinici vremena

VRELO DEFINICIJE: Gelo, B. [et al.]. Meteorološki pojmovnik i višejezični rječnik: hrvatski, engleski, njemački i francuski jezik. Zagreb: Državni meteorološki zavod; Hinus, 2005.

KRATICA - ENGLESKI: WSPD**ENGLESKI:** wind speed; wind velocity**NAPOMENA:** Srednja se brzina vjetra u zrakoplovstvu odnosi na vremenski razmak od 2 minute.**brzina zvuka****DEFINICIJA:** brzina širenja zvučnih valova kroz određeni medij**ENGLESKI:** speed of sound**NAPOMENA:** Brzina zvuka kroz zrak pri uvjetima standardne atmosfere na razini mora iznosi 340,3 m/s.**brzinomjer****DEFINICIJA:** uređaj koji pokazuje brzinu zrakoplova**VRELO DEFINICIJE:** Bucak, T.; Zorić, I.

Zrakoplovni instrumenti i prikaznici. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2002.

DOPUŠTENI NAZIV: brzinomjer indicirane brzine**ENGLESKI:** airspeed indicator**KONTEKST:** U mehaničkim se brzinomjerima statički tlak dovodi kroz instalaciju toga tlaka u kućište instrumenta, a ukupni tlak kroz instalaciju ukupnoga tlaka i kapilarnu prigušnicu u unutrašnjost diferencijalne membranske kapsule.
VRELO KONTEKSTA: Bucak, T.; Zorić, I. Zrakoplovni instrumenti i prikaznici. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2002.**brzinomjer stvarne brzine****DEFINICIJA:** brzinomjer koji prikazuje stvarnu brzinu zrakoplova s pomoću korekcije za visinu leta i za temperaturu okolnoga zraka**VRELO DEFINICIJE:** FAA - Instrument Flying Handbook. Federal Aviation Administration, 2005.**ENGLESKI:** true airspeed indicator**brzinska značajka****DEFINICIJA:** ovisnost djelotvornih pokazatelja motora o brzini vrtnje koljenastoga vratila**DOPUŠTENI NAZIV:** brzinska karakteristika**ENGLESKI:** power curve**C-razred performansa zrakoplova****DEFINICIJA:** razred performansa zrakoplova kojemu pripadaju zrakoplovi s klipnim motorima s više od 9 putničkih sjedala ili s najvećom dopuštenom masom u uzlijetanju većom od 5700 kg**DOPUŠTENI NAZIV:** klasa performansi zrakoplova C**ENGLESKI:** class performance C**Celzijev stupanj****DEFINICIJA:** jedinica za mjerenje temperature**VRELO DEFINICIJE:** Gelo, B. [et al.].

Meteorološki pojmovnik i višejezični rječnik: hrvatski, engleski, njemački i francuski jezik. Zagreb: Državni meteorološki zavod; Hinus, 2005.

DOPUŠTENI NAZIV: Celzijusov stupanj**ENGLESKI:** degree(s) Celsius**centar kontrole zračnoga prometa****DEFINICIJA:** centar mjerodavan za provedbu aerodromske, prilazne i/ili oblasne kontrole**ENGLESKI:** air traffic control centre**centar letnih informacija****DEFINICIJA:** jedinica kontrole zračne plovidbe koja daje usluge letnih informacija**ENGLESKI:** flight information centre**centar oblasne kontrole****DEFINICIJA:** organizacijska jedinica koja daje usluge kontrole zračnoga prometa za kontrolirane letove u kontroliranim područjima pod svojom ovlašću**VRELO DEFINICIJE:** Procedures for Air

Navigation Services: Air Traffic Management. Fifteenth edition. International Civil Aviation Organization, 2007.

KRATICA - HRVATSKI: COK

KRATICA - ENGLESKI: ACC

ENGLESKI: area control centre

centar potiska

DEFINICIJA: točka na tetivi aeroprofila kroz koju djeluje rezultantna aerodinamička sila

ENGLESKI: centre of pressure

centrifugalni okretomjer

DEFINICIJA: okretomjer koji mjeri broj okretaja na temelju mjerenja centrifugalne sile dinamometrom

VRELO DEFINICIJE: Bucak, T.; Zorić, I. Zrakoplovni instrumenti i prikaznici. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2002.

ENGLESKI: centrifugal tachometer

KONTEKST: Nedostatci centrifugalnoga okretomjera jesu: osjetljivost na temperaturu, mehaničko trošenje dijelova, utjecaj ubrzanja zrakoplova na točnost prikazivanja te nelinearnost ljestvice prikaznika.

VRELO KONTEKSTA: Bucak, T.; Zorić, I. Zrakoplovni instrumenti i prikaznici. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2002.

certificirani aerodrom

DEFINICIJA: aerodrom čijemu je operatoru izdana aerodromska svjedodžba

VRELO DEFINICIJE: Pravilnik o aerodromima, Narodne novine, br. 64/10.

DOPUŠTENI NAZIV: aerodrom sa svjedodžbom

ENGLESKI: certified aerodrome

certifikacija

DEFINICIJA: priznavanje sukladnosti proizvoda, uređaja, organizacije ili

osobe s primjenjivim zahtjevima te izdavanje odgovarajuće svjedodžbe kojom se potvrđuje takvo podudaranje

VRELO DEFINICIJE: Zakon o zračnom prometu, Narodne novine, br. 69/09.

PREDLOŽENI NAZIV: posvjedočivanje

ENGLESKI: certification

KONTEKST: Zrakoplov se može upotrebljavati samo u skladu sa svjedodžbom tipa i listom podataka s certifikacije tipa, na način propisan u odobrenom letačkom priručniku.

VRELO KONTEKSTA: Zakon o zračnom prometu, Narodne novine, br. 69/09.

cirkulacija

DEFINICIJA: integral po zatvorenoj krivulji umnoška brzine strujanja i duljine

ENGLESKI: circulation

civilni zračni promet

DEFINICIJA: sav zračni promet osim vojnoga zračnog prometa

VRELO DEFINICIJE: Zakon o zračnom prometu, Narodne novine, br. 132/98.

ENGLESKI: civil air traffic

CLIMAT izvješće

DEFINICIJA: kodirano izvješće o prizemnim meteorološkim podacima u proteklome mjesecu na odabranim postajama

VRELO DEFINICIJE: Gelo, B. [et al.]. Meteorološki pojmovnik i višejezični rječnik: hrvatski, engleski, njemački i francuski jezik. Zagreb: Državni meteorološki zavod; Hinus, 2005.

NEPREPORUČENI NAZIV: CLIMAT depeša

KRATICA - ENGLESKI: CLIMAT

ENGLESKI: CLIMAT message; monthly report on climatological data

crta kursa

DEFINICIJA: produžetak uzdužne osi zrakoplova u prostor

VRELO DEFINICIJE: Grozdanić, B.; Hegeduš, M. Zrakoplovna navigacija I: kompasna navigacija. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu; Ministarstvo obrane RH - HRZ i PZO, 1995.
NEPREPORUČENI NAZIV: linija kursa
ENGLESKI: course line

crta puta

DEFINICIJA: projekcija središta mase zrakoplova na Zemlju
VRELO DEFINICIJE: Grozdanić, B.; Hegeduš, M. Zrakoplovna navigacija I: kompasna navigacija. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu; Ministarstvo obrane RH - HRZ i PZO, 1995.
KRATICA - HRVATSKI: CP
ENGLESKI: track
KONTEKST: Prethodna razmatranja međusobnih odnosa kutova i crta puta imaju veliko značenje u primjeni metode kompasne navigacije.
VRELO KONTEKSTA: Grozdanić, B.; Hegeduš, M. Zrakoplovna navigacija I: kompasna navigacija. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu; Ministarstvo obrane RH - HRZ i PZO, 1995.

čarterski prijevoz

DEFINICIJA: povremeni zračni prijevoz zakupljenim zrakoplovom
DOPUŠTENI NAZIV: charter-prijevoz
ENGLESKI: charter air transport

čeon otpor

DEFINICIJA: sila koja nastaje zbog gibanja tijela kroz zrak, suprotno usmjerena od brzine slobodne struje i usporedna s njom
DOPUŠTENI NAZIV: otpor
ENGLESKI: drag
SIMBOL: D

čeon vjetar

DEFINICIJA: vjetar koji se suprotstavlja gibanju zrakoplova smanjujući njegovu brzinu
VRELO DEFINICIJE: Gelo, B. [et al.]. Meteorološki pojmovnik i višejezični rječnik: hrvatski, engleski, njemački i francuski jezik. Zagreb: Državni meteorološki zavod; Hinus, 2005.
NEPREPORUČENI NAZIV: čelni vjetar; vjetar u čelo
ENGLESKI: head wind; opposing wind
KONTEKST: Pri uzlijetanju kroz propad na zrakoplov utječe jak čeon vjetar koji razmjerno jača zbog ubrzavanja.
VRELO KONTEKSTA: Tutiš, V. Zrakoplovna meteorologija. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, Zavod za aeronautiku, 1997.

četvrta zračna sloboda

DEFINICIJA: pravo obavljanja komercijalnoga zračnog prometa između vlastite i druge države tako da letovi počinju u drugoj, a završavaju u vlastitoj državi
VRELO DEFINICIJE: ICAO Manual on the Regulation of International Air Transport. International Civil Aviation Organization, 1999.
ENGLESKI: Fourth Freedom of the Air

čistina

DEFINICIJA: pravokutna površina na zemlji ili na vodi pod nadzorom mjerodavnih vlasti pripremljena za to da nad njom zrakoplov može izvesti dio početnoga penjanja
VRELO DEFINICIJE: Pavlin, S. Aerodromi I. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2006.
DOPUŠTENI NAZIV: čista površina; pretpolje
NEPREPORUČENI NAZIV: pripremljena površina; zaštitna staza
ENGLESKI: clearway

KONTEKST: U prostoru čistine ne smije biti prepreka koje bi ugrozile početno penjanje zrakoplova.
VRELO KONTEKSTA: Pavlin, S. Aerodromi I. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2006.

čvor

DEFINICIJA: jedinica za brzinu utvrđena kao jedna milja na sat
VRELO DEFINICIJE: Gelo, B. [et al.]. Meteorološki pojmovnik i višejezični rječnik: hrvatski, engleski, njemački i francuski jezik. Zagreb: Državni meteorološki zavod; Hinus, 2005.
ENGLJSKI: knot
NAPOMENA: Čvor iznosi 0,514 m/s⁻¹. Jedinica je koja je iznimno dopuštena u pomorstvu i zrakoplovstvu.
SIMBOL: kt

čvrsti snijeg

DEFINICIJA: snježna masa koja se čvrsto drži ili se odvaja u gromadama
VRELO DEFINICIJE: Procedures for Air Navigation Services: Air Traffic Management. Fifteenth edition. International Civil Aviation Organization, 2007.
DOPUŠTENI NAZIV: zbijeni snijeg
ENGLJSKI: compacted snow

dan

DEFINICIJA: vrijeme od izlaska do zalaska Sunca
VRELO DEFINICIJE: Gelo, B. [et al.]. Meteorološki pojmovnik i višejezični rječnik: hrvatski, engleski, njemački i francuski jezik. Zagreb: Državni meteorološki zavod; Hinus, 2005.
ENGLJSKI: day

debljina aeroprofila

DEFINICIJA: duljina najveće dužine okomite na tetivu aeroprofila zrakoplova
ENGLJSKI: airfoil thickness

delta-krilo

DEFINICIJA: krilo trokutasta tlocrta
DOPUŠTENI NAZIV: trokutno krilo
ENGLJSKI: delta wing

demodulacija

DEFINICIJA: izdvajanje audiosignala iz radiofrekvencijskoga signala vala nosioca
VRELO DEFINICIJE: Eleršek, L. Priručni englesko-hrvatski zrakoplovni rječnik. Zagreb: Ministarstvo obrane; Oružane snage RH; Hrvatsko ratno zrakoplovstvo i protuzračna obrana, 2008.
ENGLJSKI: demodulation

demodulator

DEFINICIJA: uređaj za pretvaranje analognih signala u digitalne signale
VRELO DEFINICIJE: Kiš, M. Englesko-hrvatski i hrvatsko-engleski informatički rječnik. 2. izdanje. Zagreb: Naklada Ljevak, 2002.
DOPUŠTENI NAZIV: pretvornik analognih signala
ENGLJSKI: demodulator

deportirani putnik

DEFINICIJA: putnik koji je u državi u kojoj prebiva postao nepoželjan iz bilo kojega razloga te mu je službeno naređeno da napusti državu
VRELO DEFINICIJE: Radačić, Ž.; Suić, I.; Škurla Babić, R. Tehnologija zračnog prometa I. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2008.
ŽARGONIZAM: deportirac
ENGLJSKI: deportee
KONTEKST: Putne troškove za

deportiranoga putnika u pravilu podmiruju vlasti države koja zahtijeva deportaciju.

VRELO KONTEKSTA: Radačić, Ž.; Suić, I.; Škurla Babić, R. Tehnologija zračnog prometa I. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2008.

deveta zračna sloboda

DEFINICIJA: pravo obavljanja komercijalnoga zračnog prometa unutar druge države

VRELO DEFINICIJE: ICAO Manual on the Regulation of International Air Transport. International Civil Aviation Organization, 1999.

ENGLESKI: Ninth Freedom of the Air

diedarski kut

DEFINICIJA: kut između horizontalne ravnine i ravnine krila

NEPREPORUČENI NAZIV: diedar krila; kut dihedrala; diedralni kut

ENGLESKI: dihedral angle

digitalni signal

DEFINICIJA: električni signal sastavljen od pojedinačnih kodiranih impulsa koji podatke prikazuju u brojčanome obliku

VRELO DEFINICIJE: Kiš, M. Englesko-hrvatski i hrvatsko-engleski informatički rječnik. 2. izdanje. Zagreb: Naklada Ljevak, 2002., 304.

NEPREPORUČENI NAZIV: brojčani signal; numerički signal

ENGLESKI: digital signal

dinamički tlak

DEFINICIJA: tlak u tekućini koji nastaje zbog gibanja tekućine kroz cijev, jednak kinetičkoj energiji jediničnoga volumena

ENGLESKI: dynamic pressure

SIMBOL: q

dionica leta

DEFINICIJA: dio leta između uzlijetanja zrakoplova i prvoga sljedećeg slijetanja

VRELO DEFINICIJE: Škurla, R.

Unapređenje sustava za upravljanje kapacitetima zrakoplova.

Magistarski rad. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2003.

ENGLESKI: flight leg; flight stage

disk propelera

DEFINICIJA: zamišljeni disk koji čine rotirajuće lopatice propelera

PREDLOŽENI NAZIV: propelerski disk

ENGLESKI: propeller disc

diskrecijski kod

DEFINICIJA: četveroznamenkasti kod sekundarnoga nadzornog radara čije zadnje dvije znamenke nisu "00"

VRELO DEFINICIJE: ICAO Vocabulary. 2007.

ENGLESKI: discrete code

divlja lasica

DEFINICIJA: zrakoplov ili skupina zrakoplova posebno namijenjenih djelovanju na protivničke sustave protuzračne obrane koji se služe elektromagnetnim osjetnicima

VRELO DEFINICIJE: APP-6 NATO Glossary of terms and definitions, 2009.

ENGLESKI: wild weasel

djelomična brzinska značajka

DEFINICIJA: brzinska značajka koja pokazuje ovisnost djelotvornih pokazatelja rada motora o brzini vrtnje koljenastoga vratila pri djelomično otvorenoj zaklopki rasplinjača

VRELO DEFINICIJE: Bazijanac, E. Zrakoplovni klipni motori. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2005.

DOPUŠTENI NAZIV: djelomična brzinska

karakteristika; parcijalna brzinska karakteristika
ENGLESKI: part throttle power curve

dodjeljivanje ciljeva

DEFINICIJA: raspoređivanje određenih raketnih sustava protuzračne obrane ili presretača
VRELO DEFINICIJE: APP-6 NATO Glossary of terms and definitions, 2009.
ENGLESKI: target allocation

dolazni segment

DEFINICIJA: segment instrumentnoga prilaznja u kojemu zrakoplov leti s rute do preletišta početnoga prilaznja
VRELO DEFINICIJE: Pravilnik o letenju zrakoplova, Narodne novine, br. 69/09.
ENGLESKI: approach segment; feeder route

dolet

DEFINICIJA: udaljenost koju zrakoplov može preletjeti s određenom količinom goriva
ENGLESKI: range

domaća baza

DEFINICIJA: mjesto odakle član posade zrakoplova normalno započinje i gdje završava vrijeme dužnosti ili niz uzastopnih dužnosti koje određuje zračni prijevoznik i gdje mu, u normalnim uvjetima, zračni prijevoznik nije dužan osigurati smještaj
VRELO DEFINICIJE: Pravilnik o radnom vremenu članova posade zrakoplova, Narodne novine, br. 69/09.
ENGLESKI: home base

domaći zračni promet

DEFINICIJA: zračni promet koji se odvija u zračnome prostoru iznad teritorija jedne države
ENGLESKI: domestic air traffic

donjaka

DEFINICIJA: donja površina krila
ENGLESKI: lower wing surface; lower surface

dopuna Zbornika zrakoplovnih informacija

SKRAĆENI NAZIV: dopuna Zbornika
DEFINICIJA: privremena promjena stalnih zrakoplovnih informacija i operativnih podataka u Zborniku zrakoplovnih informacija u skladu sa sustavom AIRAC i utvrđenim datumima
VRELO DEFINICIJE: Pravilnik o uvjetima i načinu pružanja usluga u zračnoj plovidbi, Narodne novine, br. 115/09.
KRATICA - ENGLESKI: AIP SUP
ENGLESKI: aeronautical information publication supplement; AIP supplement

dopuštena besplatna prtljaga

DEFINICIJA: masa predane prtljage u kilogramima koja se prevozi bez dodatne naplate
VRELO DEFINICIJE: Priručnik za prihvat i otpremu putnika i prtljage, 2008.
ENGLESKI: free baggage allowance
KONTEKST: Djeca starija od dvije godine imaju pravo na jednaku dopuštenu besplatnu prtljagu kao i odrasli putnici.
VRELO KONTEKSTA: Priručnik za prihvat i otpremu putnika i prtljage, 2008.

dozvola kontrolora zračnoga prometa

DEFINICIJA: isprava kojom se potvrđuje da je osoba osposobljeni kontrolor zračnoga prometa, a sadržava osobne podatke, podatke o ovlaštenjima, posebnim ovlastima i o njihovoj valjanosti
VRELO DEFINICIJE: Pravilnik o dozvolama i ovlaštenjima kontrolora zračnog prometa, Narodne novine,

br. 83/08.

ENGLISKI: air traffic controller license;
air traffic controller licence

dozvola pilota zrakoplova

DEFINICIJA: isprava na osnovi koje se imatelju dopušta obavljanje dužnosti člana letačke posade u pilotskoj kabini zrakoplova u skladu s ovlaštenjima iz dozvole i ovisno o vrsti dozvole

ENGLISKI: pilot licence

dozvola privatnoga pilota

DEFINICIJA: temeljna dozvola za upravljanje malim zrakoplovom

VRELO DEFINICIJE: Crocker, D. Dictionary of aviation [electronic resource]. 2nd edition. London: A & C Black, 2007.

KRATICA - ENGLISKI: PPL

ENGLISKI: private pilot licence

dozvola profesionalnoga pilota

DEFINICIJA: dozvola za upravljanje zrakoplovom za najam

VRELO DEFINICIJE: Pravilnik o uvjetima i načinu stjecanja, izdavanja, obnavljanja i produžavanja dozvole i ovlaštenja zrakoplovnom osoblju - pilotima aviona, Narodne novine, br. 8/09.

KRATICA - ENGLISKI: CPL

ENGLISKI: commercial pilot licence

KONTEKST: Kandidat za dozvolu profesionalnog pilota aviona CPL(A) mora biti star najmanje 18 godina.

VRELO KONTEKSTA: Pravilnik o uvjetima i načinu stjecanja, izdavanja, obnavljanja i produžavanja dozvole i ovlaštenja zrakoplovnom osoblju - pilotima aviona, Narodne novine, br. 8/09.

dozvola prometnoga pilota

DEFINICIJA: dozvola zapovjednika zrakoplova u komercijalnome zračnom prijevozu za upravljanje zrakoplovom s višečlanom letačkom

posadom

VRELO DEFINICIJE: Pravilnik o uvjetima i načinu stjecanja, izdavanja, obnavljanja i produžavanja dozvole i ovlaštenja zrakoplovnom osoblju - pilotima aviona, Narodne novine, br. 8/09.

KRATICA - ENGLISKI: ATPL

ENGLISKI: Airline Transport Pilot Licence

dozvola studenta kontrolora zračnoga prometa

DEFINICIJA: isprava koja se izdaje nakon uspješno završena početnoga osposobljavanja i sadržava osobne podatke, podatke o ovlaštenjima, posebnim ovlastima i o valjanosti dozvole

VRELO DEFINICIJE: Pravilnik o dozvolama i ovlaštenjima kontrolora zračnog prometa, Narodne novine, br. 83/08.

ENGLISKI: student air traffic controller license

druga zračna sloboda

DEFINICIJA: pravo prelijetanja zračnoga prostora određene države uz mogućnost slijetanja na njezin teritorij zbog tehničkih razloga

VRELO DEFINICIJE: ICAO Manual on the Regulation of International Air Transport. International Civil Aviation Organization, 1999.

ENGLISKI: Second Freedom of the Air

državni brzojav

DEFINICIJA: poruka koju državni suveren ili osoba istoga ranga predaje iz zrakoplova u letu

VRELO DEFINICIJE: AIC A03/08 Postupci za obavljanje govorne komunikacije – Voice Communication Procedures, 2008.

DOPUŠTENI NAZIV: državni telegram

ENGLISKI: state telegram

državni zrakoplov

DEFINICIJA: zrakoplov koji se upotrebljava u vojne, carinske ili policijske svrhe

VRELO DEFINICIJE: Zakon o zračnom prometu, Narodne novine, br. 69/09.

ENGLESKI: state aircraft

KONTEKST: U zračnom prostoru Republike Hrvatske državni zrakoplovi mogu letjeti prema pravilima letenja za opći ili operativni zračni promet.

VRELO KONTEKSTA: Zakon o zračnom prometu, Narodne novine, br. 69/09.

dugi dolet

DEFINICIJA: dolet zrakoplova veći od 10 000 kilometara

VRELO DEFINICIJE: Radačić, Ž.; Suić, I.; Škurla Babić, R. Tehnologija zračnog prometa I. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2008.

ENGLESKI: long haul; long range

KONTEKST: Boeing 777 je širokotrupni dvomotorni zrakoplov dugoga doleta.

VRELO KONTEKSTA: Radačić, Ž.; Suić, I.; Škurla Babić, R. Tehnologija zračnog prometa I. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2008.

dugoročna prognoza

DEFINICIJA: vremenska prognoza za razdoblje dulje od deset dana

VRELO DEFINICIJE: Gelo, B. [et al.]. Meteorološki pojmovnik i višejezični rječnik: hrvatski, engleski, njemački i francuski jezik. Zagreb: Državni meteorološki zavod; Hinus, 2005.

ENGLESKI: long-range forecast; long-term forecast

KONTEKST: Dugoročna vremenska prognoza može se dati i za pojedino godišnje doba.

VRELO KONTEKSTA: Gelo, B. [et al.].

Meteorološki pojmovnik i višejezični rječnik: hrvatski, engleski, njemački i francuski jezik. Zagreb: Državni meteorološki zavod; Hinus, 2005.

duljina mreže

DEFINICIJA: zbroj duljina svih dionica leta na kojima su promatrani zrakoplovi letjeli

VRELO DEFINICIJE: Radačić, Ž.; Suić, I.; Škurla Babić, R. Tehnologija zračnog prometa I. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2008.

ENGLESKI: network length

KONTEKST: Duljina mreže za flotu zrakoplova dobije se kao zbroj duljina svih dionica na kojima su zrakoplovi letjeli, pri čemu se svaka dionica računa samo jednom.

duljina zrakoplova

DEFINICIJA: udaljenost od nosa zrakoplova do najizbočenijega dijela repnih površina

ENGLESKI: aircraft length

dvosmjerna komunikacija

DEFINICIJA: komunikacija između postaja na zemlji ili u zrakoplovu

NEPREPORUČENI NAZIV: dvostrana komunikacija

ENGLESKI: two-way communication

dvosmjerna komunikacija zemlja-zemlja

DEFINICIJA: dvosmjerna komunikacija između zrakoplovnih zemaljskih radiopostaja

NEPREPORUČENI NAZIV: dvostrana komunikacija zemlja-zemlja

KRATICA - ENGLESKI: G/G

ENGLESKI: ground-ground communication

dvosmjerna komunikacija zemlja-zrak

DEFINICIJA: dvosmjerna komunikacija između radiopostaja ili lokacija na

zemlji i radiopostaja zrakoplova
VRELO DEFINICIJE: Procedures for Air Navigation Services: Air Traffic Management. Fifteenth edition. International Civil Aviation Organization, 2007.

NEPREPORUČENI NAZIV: dvosmjerna komunikacija zrak - zemlja; dvostrana komunikacija zemlja - zrak

KRATICA - ENGLJSKI: G/A

ENGLJSKI: ground-air communication

dvosmjerna komunikacija zrak-zemlja

DEFINICIJA: dvosmjerna komunikacija između postaja zrakoplova i postaja ili lokacija na zemlji

VRELO DEFINICIJE: Procedures for Air Navigation Services: Air Traffic Management. Fifteenth edition. International Civil Aviation Organization, 2007.

NEPREPORUČENI NAZIV: dvostrana komunikacija zrak-zemlja

KRATICA - HRVATSKI: A/G

KRATICA - ENGLJSKI: A/G

ENGLJSKI: air-ground communication

FRANCUSKI: communication air-sol

dvosmjerna komunikacija zrak-zrak

DEFINICIJA: dvosmjerna komunikacija među radiopostajama zrakoplova koji lete u udaljenim i oceanskim područjima izvan doseg zemaljskih postaja s vrlo visokim frekvencijama

VRELO DEFINICIJE: Aeronautical Telecommunications. Annex 10 – Volume II, 2001.

NEPREPORUČENI NAZIV: dvostrana komunikacija zrak-zrak

KRATICA - ENGLJSKI: A/A

ENGLJSKI: air-air communication

ekonomična snaga krstarenja

DEFINICIJA: snaga krstarenja koja čini oko 60 % snage uzlijetanja

VRELO DEFINICIJE: Bazijanac, E.

Tehnička eksploatacija i održavanje zrakoplova: Teoretske osnove. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2007.

ENGLJSKI: economy cruise power

ekonomski razred prijevoza

DEFINICIJA: razred prijevoza koji uključuje najnižu razinu usluge na letu, najmanji razmak između sjedala i najniže tarife

DOPUŠTENI NAZIV: ekonomska klasa prijevoza

ENGLJSKI: economy travel class; coach travel class

NAPOMENA: Niskotarifni zračni prijevoznici često nude samo ekonomski razred prijevoza.

ekvator

DEFINICIJA: velika kružnica okomita na Zemljinu os, koja dijeli Zemlju na sjevernu i južnu polutku

VRELO DEFINICIJE: Grozdanić, B.; Hegeduš, M. Zrakoplovna navigacija I: kompasna navigacija. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu; Ministarstvo obrane RH - HRZ i PZO, 1995.

PREDLOŽENI NAZIV: polutnik

ENGLJSKI: equator

ekvivalentna brzina

DEFINICIJA: ispravljena brzina zrakoplova s uračunatim popravkom za stišljivost zraka

VRELO DEFINICIJE: Grozdanić, B.; Hegeduš, M. Zrakoplovna navigacija I: kompasna navigacija. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu; Ministarstvo obrane RH - HRZ i PZO, 1995.

KRATICA - ENGLJSKI: EAS

ENGLJSKI: equivalent airspeed

NAPOMENA: Ekvivalentna brzina služi za proračun stvarne brzine.

SIMBOL: Ve

električni mjerač količine goriva

DEFINICIJA: mjerač količine goriva koji radi na načelu prijenosa pomaka plovka na kontakti ili beskontaktni davač sustava daljinskoga prijenosa
VRELO DEFINICIJE: Bucak, T.; Zorić, I. Zrakoplovni instrumenti i prikaznici. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2002.

ENGLESKI: electric fuel gauge; electric fuel quantity indicator

KONTEKST: Na električnome mjeraču količine goriva klizač potenciometra mehanički je vezan s plovkom i njegov položaj na otpornikome tijelu potenciometra ovisi o položaju plovka, tj. o razini goriva u spremniku.

VRELO KONTEKSTA: Bucak, T.; Zorić, I. Zrakoplovni instrumenti i prikaznici. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2002.

elektronički komandno-položajni prikaznik

DEFINICIJA: elektronička inačica komandno-položajnoga prikaznika koja spaja prikaznik umjetnoga obzora, prikaznik skretanja i klizanja te druge prikaznike

VRELO DEFINICIJE: Bucak, T.; Zorić, I. Zrakoplovni instrumenti i prikaznici. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2002.

KRATICA - ENGLESKI: EADI

ENGLESKI: electronic attitude director indicator

KONTEKST: Preko izbornika na upravljačkoj ploči može se odabrati izgled prikaza komandnih poluga na zaslonu elektroničkoga komandno-položajnoga prikaznika, kao ukriženih kazaljki ili kao krilaca.

VRELO KONTEKSTA: Bucak, T.; Zorić, I. Zrakoplovni instrumenti i prikaznici. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2002.

elektronički prikaznik vodoravne situacije

DEFINICIJA: elektronička inačica prikaznika vodoravne situacije s dodanim naprednijim funkcijama poput prikaza putnih točaka ili meteoroloških informacija

VRELO DEFINICIJE: Bucak, T.; Zorić, I. Zrakoplovni instrumenti i prikaznici. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2002.

KRATICA - ENGLESKI: EHSI

ENGLESKI: electronic horizontal situation indicator

KONTEKST: Elektronički prikaznik vodoravne situacije po mogućnostima je superiorniji od svojega elektromehaničkog prethodnika.

VRELO KONTEKSTA: Bucak, T.; Zorić, I. Zrakoplovni instrumenti i prikaznici. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2002.

elektronički sustav centraliziranoga praćenja zrakoplova

DEFINICIJA: integrirani elektronički prikaznički sustav svojstven zrakoplovima serije Airbus, poglavito namijenjen nadzoru nad stanjem primarnih zrakoplovnih sustava

VRELO DEFINICIJE: Bucak, T.; Zorić, I. Zrakoplovni instrumenti i prikaznici. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2002.

KRATICA - ENGLESKI: ECAM

ENGLESKI: electronic centralized aircraft monitoring

KONTEKST: Moguća su četiri moda rada elektroničkoga sustava centraliziranoga praćenja zrakoplova: tri automatska i jedan ručni.

VRELO KONTEKSTA: Bucak, T.; Zorić, I.

Zrakoplovni instrumenti i prikaznici.
Zagreb: Fakultet prometnih znanosti
Sveučilišta u Zagrebu, 2002.

eliptično krilo

DEFINICIJA: krilo eliptičnoga tlocrta
ENGLISKI: elliptical wing

eskadrila

DEFINICIJA: osnovna taktička
zrakoplovna postrojba ratnoga
zrakoplovstva
VRELO DEFINICIJE: Vojna enciklopedija
/ glavni urednik Boško Šiljegović.
Beograd: Redakcija Vojne
enciklopedije, 1958–1969. Sv. 9.
1967.
ENGLISKI: squadron

Europska agencija za sigurnost zračnoga prometa

DEFINICIJA: agencija Europske unije
osnovana radi razvijanja zajedničkih
standarda sigurnosti zračnoga
prometa i osiguranja njihove
jedinstvene primjene u Europi
VRELO DEFINICIJE: Zakon o zračnom
prometu, Narodne novine, br. 69/09.
KRATICA - ENGLISKI: EASA
ENGLISKI: European Aviation Safety
Agency
NAPOMENA: Europska agencija
za sigurnost zračnoga prometa
osnovana je 2003. godine. Sjedište
je EASA-e u Kölnu u Njemačkoj.

Europska baza zrakoplovnih podataka

DEFINICIJA: organizirani skup
zrakoplovnih informacija
predviđenih za objavu putem
Objedinjenoga paketa i drugih
podataka važnih za nesmetano
odvijanje zračne plovidbe
VRELO DEFINICIJE: Pravilnik o uvjetima
i načinu pružanja usluga u zračnoj
plovidbi, Narodne novine, br.

115/09.

KRATICA - ENGLISKI: EAD
ENGLISKI: European AIS Database

Europska konferencija civilnoga zrakoplovstva

DEFINICIJA: međuvladina organizacija
osnovana radi promicanja
kontinuiranoga razvoja sigurnoga,
učinkovitoga i održivoga europskog
sustava zračnoga prijevoza
VRELO DEFINICIJE: European Civil
Aviation Conference (CEAC - ECAC).
URL: <http://www.ecac-ceac.org>
KRATICA - ENGLISKI: ECAC
ENGLISKI: European Civil Aviation
Conference
NAPOMENA: Europska konferencija
civilnoga zrakoplovstva osnovana je
1955. godine.

Europska organizacija za sigurnost zračne plovidbe

DEFINICIJA: međunarodna organizacija
kontrole zračne plovidbe osnovana
radi razvoja paneuropskoga sustava
upravljanja zračnom plovidbom
VRELO DEFINICIJE: Zakon o zračnom
prometu, Narodne novine, br. 69/09.
KRATICA - ENGLISKI: EUROCONTROL
ENGLISKI: European Organisation for
the Safety of Air Navigation
NAPOMENA: Europska organizacija za
sigurnost zračne plovidbe osnovana
je 1960. Republika Hrvatska
pristupila je Europskoj organizaciji
za sigurnost zračne plovidbe u
ožujku 1997.

faktor bogatstva smjese

DEFINICIJA: omjer stvarne količine
zraka dovedene po 1 kg potrošena
goriva i stehiometrijske količine
zraka za izgaranje 1 kg goriva
VRELO DEFINICIJE: Bazijanac, E.
Zrakoplovni klipni motori. Zagreb:
Fakultet prometnih znanosti
Sveučilišta u Zagrebu, 2005.

DOPUŠTENI NAZIV: faktor zraka; pretičak zraka

ENGLESKI: excess air ratio; lambda

faktor opterećenja

DEFINICIJA: omjer sile uzgona i težine zrakoplova

DOPUŠTENI NAZIV: normalno opterećenje

ENGLESKI: load factor

faktor upijanja

DEFINICIJA: omjer upijene i upadne energije zračenja za pojedino sredstvo

VRELO DEFINICIJE: Gelo, B. [et al.]. Meteorološki pojmovnik i višejezični rječnik: hrvatski, engleski, njemački i francuski jezik. Zagreb: Državni meteorološki zavod; Hinus, 2005.

DOPUŠTENI NAZIV: faktor apsorpcije

NEPREPORUČENI NAZIV: apsorptivnost

ENGLESKI: absorptivity

far opasnosti

DEFINICIJA: zrakoplovni far koji se upotrebljava za označivanje opasnosti za zračnu plovidbu

VRELO DEFINICIJE: Pavlin, S. Aerodromi I. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2006.

DOPUŠTENI NAZIV: far za oznaku opasnosti

ENGLESKI: hazard beacon

faza neizvjesnosti

DEFINICIJA: situacija u kojoj postoji neizvjesnost glede sigurnosti zrakoplova i osoba u njemu

VRELO DEFINICIJE: Pravilnik o letenju zrakoplova, Narodne novine, br. 69/09.

KRATICA - ENGLESKI: INCERFA

ENGLESKI: uncertainty phase

NAPOMENA: Faza neizvjesnosti rana je faza nužde. Engleska se kratica rabi i u hrvatskome.

faza nevolje

DEFINICIJA: situacija u kojoj postoji osnovana sumnja da zrakoplovu i osobama u njemu prijete velika i neposredna opasnost ili da zrakoplovu treba pružiti neodgodivu pomoć

VRELO DEFINICIJE: Pravilnik o letenju zrakoplova, Narodne novine, br. 69/09.

KRATICA - ENGLESKI: DETRESFA

ENGLESKI: distress phase

NAPOMENA: Faza nevolje faza je nužde koja slijedi nakon faze uzbune. Engleska se kratica rabi i u hrvatskome.

faza nužde

DEFINICIJA: situacija u kojoj je sigurnost zrakoplova ugrožena

VRELO DEFINICIJE: Pravilnik o letenju zrakoplova, Narodne novine, br. 69/09.

ENGLESKI: emergency phase

NAPOMENA: Faza nužde nadređeni je naziv koji se u skladu s okolnostima može odnositi na fazu neizvjesnosti, fazu uzbune ili fazu nevolje.

faza uzbune

DEFINICIJA: situacija u kojoj postoji opasnost za sigurnost zrakoplova i osoba u njemu

VRELO DEFINICIJE: Pravilnik o letenju zrakoplova, Narodne novine, br. 69/09.

KRATICA - ENGLESKI: ALERFA

ENGLESKI: alert phase

NAPOMENA: Faza uzbune faza je nužde koja slijedi nakon faze neizvjesnosti. Engleska se kratica rabi i u hrvatskome.

fiksna zrakoplovna radiopostaja

DEFINICIJA: radiopostaja koja je sastavni dio fiksne zrakoplovne veze

VRELO DEFINICIJE: Procedures for Air Navigation Services: Air Traffic

Management. Fifteenth edition. International Civil Aviation Organization, 2007.

NEPREPORUČENI NAZIV: nepokretna zrakoplovna postaja; nepomična zrakoplovna postaja
ENGLISKI: aeronautical fixed station

fiksna zrakoplovna veza

DEFINICIJA: zrakoplovna telekomunikacijska veza između određenih točaka uspostavljena radi sigurnosti zračne plovidbe te redovita, učinkovita i ekonomična rada zrakoplovnih služba
VRELO DEFINICIJE: Procedures for Air Navigation Services: Air Traffic Management. Fifteenth edition. International Civil Aviation Organization, 2007.

DOPUŠTENI NAZIV: nepokretna zrakoplovna veza
NEPREPORUČENI NAZIV: nepomična zrakoplovna veza
KRATICA - ENGLISKI: AFS
ENGLISKI: aeronautical fixed service

fleksibilna uporaba zračnoga prostora

DEFINICIJA: upravljanje zračnim prostorom koje polazi od načela da zračni prostor nije isključivo vojni ili civilni, nego je namijenjen različitim kategorijama korisnika
KRATICA - ENGLISKI: FUA
ENGLISKI: flexible use of airspace
KONTEKST: Koncept fleksibilne uporabe zračnoga prostora primjenjuje se u području Europske konferencije civilnoga zrakoplovstva.

VRELO KONTEKSTA: Zakon o zračnom prometu, Narodne novine, br. 69/09.

flotna masa

DEFINICIJA: prosječna suha operativna masa za flotu ili skupinu zrakoplova istoga modela i konfiguracije
ENGLISKI: fleet mass

Fowlerovo zakrilce

DEFINICIJA: zakrilce koje se pri aktiviranju pomiče iz svojega ležišta u krilu i istodobno zakreće za željeni kut
ENGLISKI: Fowler flap

funkcionalni blok zračnoga prostora

DEFINICIJA: blok zračnoga prostora utvrđen na temelju operativnih zahtjeva radi cjelovitijega upravljanja zračnim prostorom bez obzira na postojeće državne granice
VRELO DEFINICIJE: Pravilnik o upravljanju zračnim prostorom, Narodne novine, br. 58/08.
KRATICA - ENGLISKI: FAB
ENGLISKI: functional airspace block

GAMET prognoza

DEFINICIJA: kodirana vremenska prognoza za letove na malim visinama u određenome području ili potpodručju letnih informacija
VRELO DEFINICIJE: Annex 3 to the Convention on International Civil Aviation: Meteorological Service for International Air Navigation. International Civil Aviation Organization, 2007.
ENGLISKI: GAMET area forecast; area forecast for low-level flights
NAPOMENA: GAMET prognoza sadržava obavijesti o opasnim meteorološkim pojavama u određenome području letnih informacija između tla i FL100.

generator vrtloga

DEFINICIJA: tanak profil postavljen na gornjaci radi stvaranja vrtloga

ENGLISKI: vortex generator

NAPOMENA: Generatori vrtloga postavljaju se u nizu.

geometrijski korak propelera

DEFINICIJA: put koji propeler teoretski može prijeći za vrijeme jednoga okretaja u skladu s konstrukcijskim kutom propelera

ENGLISKI: theoretical propeller pitch

geometrijski vitopereno krilo

DEFINICIJA: krilo na kojemu tetive svih aeroprofila ne leže u istoj ravnini

VRELO DEFINICIJE: Kesić, P. Osnove aerodinamike. Zagreb: Fakultet strojarstva i brodogradnje Sveučilišta u Zagrebu, 2003.

ENGLISKI: geometrically twisted wing

giromagnetski kompas

DEFINICIJA: složeni instrumentacijski sustav za prikazivanje kursa koji objedinjuje značajke magnetskoga kompasa i giroskopskoga prikaznika kursa

VRELO DEFINICIJE: Bucak, T.; Zorić, I. Zrakoplovni instrumenti i prikaznici. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2002.

DOPUŠTENI NAZIV: žiromagnetni kompas; giromagnetni kompas

ENGLISKI: gyromagnetic compass; magnetic heading reference system

KONTEKST: Za prikaz navigacijske informacije sustav giromagnetskoga kompasa upotrebljava servo/repetitorske instrumente, čiji su servomehanizmi zadušeni za pokretanje kompasnih ruža.

VRELO KONTEKSTA: Bucak, T.; Zorić, I. Zrakoplovni instrumenti i prikaznici. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2002.

giroskop

DEFINICIJA: uređaj za mjerenje ili održavanje smjera koji se zasniva

na načelu očuvanja zakretnoga momenta

VRELO DEFINICIJE: Rose, M. E. Elementary Theory of Angular Momentum. New York: Dover Publications Inc., 1995.

NEPREPORUČENI NAZIV: žiroskop

ENGLISKI: gyroscope

KONTEKST: U užem smislu riječi, giroskop je mehanički uređaj koji se sastoji od rotirajućega tijela velike mase (zvrka), čija je osovinna preko ležaja ovješena na čvrsti ili pomični okvir.

VRELO KONTEKSTA: Bucak, T.; Zorić, I. Zrakoplovni instrumenti i prikaznici. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2002., 155.

giroskopska inercija

DEFINICIJA: svojstvo giroskopa da se suprotstavlja svim vanjskim silama koje nastoje promijeniti njegovu os ili ravninu rotacije

VRELO DEFINICIJE: Bucak, T.; Zorić, I. Zrakoplovni instrumenti i prikaznici. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2002.

DOPUŠTENI NAZIV: giroskopska stabilnost

NEPREPORUČENI NAZIV: žiroskopska inercija

ENGLISKI: gyroscopic inertia
KONTEKST: Giroskopska je inercija fizikalno opisana veličinom momenta količine gibanja ili zamahom, koji je veći što je veća masa zvrka, brzina vrtnje zvrka i polumjer rotacije, tj. udaljenost mase zvrka od središta rotacije.

VRELO KONTEKSTA: Bucak, T.; Zorić, I. Zrakoplovni instrumenti i prikaznici. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2002.

giroskopska precesija

DEFINICIJA: svojstvo zvrka da se pri nasilnoj promjeni orijentacije osnovne osi vrtnje zakreće u smjeru rotacije oko druge osi okomite na prvu

VRELO DEFINICIJE: Bucak, T.; Zorić, I. Zrakoplovni instrumenti i prikaznici. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2002.

NEPREPORUČENI NAZIV: žiroskopska precesija

ENGLISKI: gyroscopic precession

KONTEKST: Pojava precesije primjenjuje se u brzinskome giroskopu za prikaz skretanja te u sustavima automatskoga uspravljanja zvrka u prikaznicima kursa, umjetnoga obzora i giroskopskim platformama, dok se u giromagnetnome kompasu upotrebljava precesijskim uređajem za zakretanje vanjskoga okvira giroskopa.

VRELO KONTEKSTA: Bucak, T.; Zorić, I. Zrakoplovni instrumenti i prikaznici. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2002.

giroskopska precesija propelera

DEFINICIJA: svojstvo rotirajućega propelera zakrenuta iz ravnine rotacije da se zakreće oko osi okomite na os rotacije propelera i na os zakretanja ravnine rotacije

NEPREPORUČENI NAZIV: žiroskopska precesija propelera

ENGLISKI: propeller gyroscopic precession

glavni zračni prijevoznik

DEFINICIJA: zračni prijevoznik koji svojom mrežom letova povezuje gradove diljem svijeta, a u floti osim uskotrupnih ima i širokotrupne zrakoplove

VRELO DEFINICIJE: Radačić, Ž.; Suić,

I.; Škurla Babić, R. Tehnologija zračnog prometa I. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2008.

DOPUŠTENI NAZIV: veliki zračni prijevoznik

ENGLISKI: main air carrier; main airline

gornjaka

DEFINICIJA: gornja površina krila

ENGLISKI: upper wing surface; upper surface

govorna komunikacija

DEFINICIJA: razmjena govornih poruka između dviju radiopostaja analognim ili digitalnim signalima na određenoj frekvenciji

VRELO DEFINICIJE: Kiš, M. Englesko-hrvatski i hrvatsko-engleski informatički rječnik. 2. izdanje. Zagreb: Naklada Ljevak, 2002.

NEPREPORUČENI NAZIV: govorno priopćavanje

ENGLISKI: voice communication(s)

gradijent penjanja

DEFINICIJA: omjer postignute visine i prijednoga horizontalnog puta izražen u postotcima

ENGLISKI: climb gradient

gradijentni vjetar

DEFINICIJA: teoretski vjetar koji prikazuje neubrzano i nedivergentno atmosfersko strujenje kod ravnoteže vodoravne sile gradijenta tlaka, vodoravne komponente Coriolisove sile i centrifugalne sile

VRELO DEFINICIJE: Gelo, B. [et al.]. Meteorološki pojmovnik i višejezični rječnik: hrvatski, engleski, njemački i francuski jezik. Zagreb: Državni meteorološki zavod; Hinus, 2005.

ENGLISKI: gradient wind

građanski sumrak

DEFINICIJA: sumrak u kojemu je položaj Sunca od 0° do 6° ispod horizonta

VRELO DEFINICIJE: Gelo, B. [et al.]. Meteorološki pojmovnik i višejezični rječnik: hrvatski, engleski, njemački i francuski jezik. Zagreb: Državni meteorološki zavod; Hinus, 2005.

NEPREPORUČENI NAZIV: prvi mrak
ENGLISKI: civil twilight

granica odobrenja

DEFINICIJA: točka do koje je jedinica kontrole zračnoga prometa odobrila zrakoplovu kretanje

ENGLISKI: clearance limit

granični sloj

DEFINICIJA: sloj u zračnoj struji na koji utječe blizina tijela oko kojega zrak struji

ENGLISKI: boundary layer

gravitacijski sustav za napajanje gorivom

DEFINICIJA: sustav za napajanje gorivom u kojemu se tijekom pada osigurava prirodnim padom zbog gravitacijske sile

VRELO DEFINICIJE: Bazijanac, E. Zrakoplovni klipni motori. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2005.

ENGLISKI: gravity-feed fuel system

gravitacijsko izbacivanje

DEFINICIJA: izbacivanje tereta iz zrakoplova djelovanjem gravitacijske sile

VRELO DEFINICIJE: APP-6 NATO Glossary of terms and definitions, 2009.

ENGLISKI: gravity extraction

grupni let

DEFINICIJA: let u kojemu dva zrakoplova ili više njih lete u istome smjeru uz održavanje horizontalnoga i visinskoga

odstojanja

VRELO DEFINICIJE: Pravilnik o letenju zrakoplova, Narodne novine, br. 69/09.

PREDLOŽENI NAZIV: letenje u skupini

ŽARGONIZAM: let u formaciji

ENGLISKI: formation flight

KONTEKST: Grupni letovi aviona na mlazni pogon zabranjeni su iz sigurnosnih razloga.

VRELO KONTEKSTA: Pravilnik o letenju zrakoplova, Narodne novine, br. 69/09.

gusta magla

DEFINICIJA: magla koja smanjuje vodoravnu vidljivost na 50 do 200 m

VRELO DEFINICIJE: Gelo, B. [et al.]. Meteorološki pojmovnik i višejezični rječnik: hrvatski, engleski, njemački i francuski jezik. Zagreb: Državni meteorološki zavod; Hinus, 2005.

DOPUŠTENI NAZIV: jaka magla

ENGLISKI: dense fog; thick fog

KONTEKST: Zračni je promet otežan zbog guste magle.

VRELO KONTEKSTA: Tutiš, V. Zrakoplovna meteorologija. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, Zavod za aeronautiku, 1997.

H-rep

DEFINICIJA: rep zrakoplova s dvjema vertikalnim površinama postavljenima na vrhovima horizontalnoga stabilizatora

ENGLISKI: H-tail; twin tail

hangar

DEFINICIJA: građevina s velikim unutrašnjim prostorom za smještaj i održavanje zrakoplova

ENGLISKI: hangar

hektopaskal

DEFINICIJA: standardna meteorološka jedinica za tlak jednaka vrijednosti

od 100 paskala ili 1 milibara
VRELO DEFINICIJE: Gelo, B. [et al.].
 Meteorološki pojmovnik i višejezični
 rječnik: hrvatski, engleski, njemački
 i francuski jezik. Zagreb: Državni
 meteorološki zavod; Hinus, 2005.
ENGLESKI: hectopascal
SIMBOL: hPa

helidrom

DEFINICIJA: aerodrom ili određena
 površina na kakvu objektu
 namijenjena u cijelosti ili dijelom
 dolasku, odlasku i kretanju
 helikoptera na zemlji
VRELO DEFINICIJE: Pavlin, S. Aerodromi I.
 Zagreb: Fakultet prometnih znanosti
 Sveučilišta u Zagrebu, 2006.
ENGLESKI: heliport

helikopter

DEFINICIJA: letjelica teža od zraka koja
 se u zraku održava poglavito zbog
 reakcija zraka na jedan pogonjeni
 rotor ili više njih na približno
 vertikalnim osima
VRELO DEFINICIJE: Zakon o zračnom
 prometu, Narodne novine, br. 69/09.
ENGLESKI: helicopter

helikopterska ruta za razmještaj

DEFINICIJA: sigurna ruta kojom se
 helikopteri kreću tijekom operacija
VRELO DEFINICIJE: APP-6 NATO Glossary
 of terms and definitions, 2009.
ENGLESKI: helicopter lane

herc

DEFINICIJA: jedinica sustava SI za
 frekvenciju
VRELO DEFINICIJE: Gelo, B. [et al.].
 Meteorološki pojmovnik i višejezični
 rječnik: hrvatski, engleski, njemački
 i francuski jezik. Zagreb: Državni
 meteorološki zavod; Hinus, 2005.
ENGLESKI: hertz
KONTEKST: Herc je jedinica sustava SI
 za frekvenciju utvrđena kao s-1 koja

odgovara jednom valnom periodu
 u sekundi
SIMBOL: Hz

hidrostatski mjerač količine goriva

DEFINICIJA: mjerač količine goriva koji
 s pomoću diferencijalnoga osjetnika
 mjeri razliku hidrostatsičkoga tlaka
 na dnu spremnika i tlaka zraka na
 površini goriva
VRELO DEFINICIJE: Bucak, T.; Zorić, I.
 Zrakoplovni instrumenti i prikaznici.
 Zagreb: Fakultet prometnih znanosti
 Sveučilišta u Zagrebu, 2002.
ENGLESKI: hydrostatic fuel quantity
 indicator; pneumatic fuel gauge
NAPOMENA: Danas je hidrostatski
 mjerač količine goriva zastario.

homologacija zrakoplova

DEFINICIJA: postupak kojim se
 utvrđuje odgovara li tip zrakoplova
 ili zrakoplovnoga uređaja propisima
 gradnje te pokazuje li obilježja koja
 ugrožavaju ili bi mogla ugroziti
 njihovu sigurnu uporabu
VRELO DEFINICIJE: Zakon o zračnom
 prometu, Narodne novine, br.
 132/98.
ENGLESKI: aircraft certification

horizontalna repna površina

DEFINICIJA: repna površina u
 horizontalnoj ravnini zrakoplova
 koja se sastoji od nepokretnoga i
 upravljivoga dijela ili je potpuno
 upravljiva
VRELO DEFINICIJE: Kesić, P. Osnove
 aerodinamike. Zagreb: Fakultet
 strojarstva i brodogradnje
 Sveučilišta u Zagrebu, 2003.
ENGLESKI: horizontal tail

horizontalni stabilizator

DEFINICIJA: aerodinamički oblikovana
 površina u horizontalnoj ravnini
 zrakoplova koja je najčešće

nepokretna ili zakretna za mali kut i od koje se otklanja kormilo visine
ENGLISKI: horizontal stabilizer

ICAO-va standardna atmosfera

DEFINICIJA: hipotetska razdioba atmosferske temperature, tlaka i gustoće koju je Organizacija za međunarodno civilno zrakoplovstvo utvrdila za potrebe zrakoplovstva i meteorologije

VRELO DEFINICIJE: Gelo, B. [et al.]. Meteorološki pojmovnik i višejezični rječnik: hrvatski, engleski, njemački i francuski jezik. Zagreb: Državni meteorološki zavod; Hinus, 2005.

DOPUŠTENI NAZIV: ICAO-va atmosfera
ENGLISKI: ICAO standard atmosphere; ICAO atmosphere

NAPOMENA: ICAO-va standardna atmosfera reprezentativna je atmosfera za potrebe baždarenja visinomjera, proračun letnih značajka zrakoplova, projektiranja zrakoplova i dr. Sadašnja je ICAO-va atmosfera međunarodno dogovorena i prihvaćena 1976.

identifikacijski far

DEFINICIJA: zrakoplovni far koji odašilje kodirani signal s pomoću kojega se identificira određena referentna točka

VRELO DEFINICIJE: Pavlin, S. Aerodromi I. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2006.

ENGLISKI: identification beacon

identifikacijski znak aerodroma

DEFINICIJA: znak postavljen na aerodromu kao pomoć u prepoznavanju aerodroma iz zraka

VRELO DEFINICIJE: Pavlin, S. Aerodromi I. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2006.

ENGLISKI: aerodrome identification sign

impulsni elektromagnetski okretomjer

DEFINICIJA: okretomjer koji mjeri broj okretaja na temelju mjerenja frekvencije elektromagnetskih impulsa generiranih u tahometarskome davaču
ENGLISKI: electromagnetic tachometer

KONTEKST: Impulsni elektromagnetski okretomjer sastoji se od rotirajućega diska, nazubljena poput zupčanika i načinjena od feromagnetnoga materijala, zatim od tahometarskoga davača načinjena od permanentnoga magneta te od svitka, pojačala, integratora i prikaznika.

VRELO KONTEKSTA: Bucak, T.; Zorić, I. Zrakoplovni instrumenti i prikaznici. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2002.

impulsni optički okretomjer

DEFINICIJA: okretomjer koji mjeri broj okretaja na temelju mjerenja frekvencije svjetlosnih impulsa generiranih optičkim zasunom

VRELO DEFINICIJE: Bucak, T.; Zorić, I. Zrakoplovni instrumenti i prikaznici. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2002.

ENGLISKI: optical tachometer

KONTEKST: Impulsni optički okretomjer sastoji se od svjetlosnoga izvora, kolimatora, cilindrične leće, optičkoga zasuna, svjetlosnoga detektora, pojačala, integratora i prikaznika.

VRELO KONTEKSTA: Bucak, T.; Zorić, I. Zrakoplovni instrumenti i prikaznici. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2002.

indeks

DEFINICIJA: bezdimenzijski parametar koji predstavlja moment ili

položaj težišta pri uravnoteživanju zrakoplova

ENGLISKI: loading index

inducirani otpor

DEFINICIJA: otpor letu zrakoplova koji nastaje zbog stvaranja uzgona

ENGLISKI: induced drag

informiranje

DEFINICIJA: upoznavanje s postojećim i očekivanim uvjetima vezanima uz obavljanje letačkih operacija

VRELO DEFINICIJE: Pravilnik o uvjetima i načinu pružanja usluga u zračnoj plovidbi, Narodne novine, br. 40/08.

ENGLISKI: briefing

inicijalno osposobljavanje

DEFINICIJA: osposobljavanje koje se sastoji od osnovnoga osposobljavanja i osposobljavanja za ovlaštenje, a izvodi se radi stjecanja temeljnih znanja i vještina, uključujući simulacije

VRELO DEFINICIJE: Pravilnik o dozvolama i ovlaštenjima kontrolora zračnog prometa, Narodne novine, br. 11/10.

PREDLOŽENI NAZIV: početno osposobljavanje

ENGLISKI: initial training

instrument

DEFINICIJA: uređaj koji mjeri i pokazuje fizikalnu veličinu ili podatak

ENGLISKI: instrument

instrumentna brzina

DEFINICIJA: zračna brzina očitana na instrumentu

VRELO DEFINICIJE: Grozdanić, B.; Hegeduš, M. Zrakoplovna navigacija I: kompasna navigacija. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu; Ministarstvo obrane RH - HRZ i PZO, 1995.

DOPUŠTENI NAZIV: instrumentalna brzina

PREDLOŽENI NAZIV: prikazana brzina

KRATICA - ENGLISKI: IAS

ENGLISKI: indicated airspeed

SIMBOL: Vi

instrumentna uzletno-sletna staza

DEFINICIJA: uzletno-sletna staza namijenjena instrumentnomu prilaženju

DOPUŠTENI NAZIV: instrumentalna uzletno-sletna staza

ENGLISKI: instrument runway

instrumentni let

SKRAĆENI NAZIV: IFR let

DEFINICIJA: let koji se odvija u skladu s instrumentnim pravilima letenja

DOPUŠTENI NAZIV: instrumentalni let; instrumentalno letenje; letenje po instrumentalnim pravilima

ENGLISKI: instrument flight; IFR flight

instrumentni meteorološki uvjeti

DEFINICIJA: meteorološki uvjeti određeni prema vidljivosti, udaljenosti od oblaka i stropnici koji su manji od minimalnih vrijednosti utvrđenih za vizualne meteorološke uvjete

VRELO DEFINICIJE: Procedures for Air Navigation Services: Air Traffic Management. Fifteenth edition. International Civil Aviation Organization, 2007.

DOPUŠTENI NAZIV: instrumentalni meteorološki uvjeti

KRATICA - ENGLISKI: IMC

ENGLISKI: instrument meteorological conditions

instrumentno prilaženje

DEFINICIJA: prilaženje zrakoplova položaju za slijetanje s pomoću letačkih instrumenata ili točki s koje je moguće izvesti vizualno slijetanje

VRELO DEFINICIJE: Atlas Aviation: For Pilots, By Pilots. Atlas Aviation, Inc., 2004.

DOPUŠTENI NAZIV: instrumentalno prilaženje
ENGLESKI: instrument approach

integrirajući protokomjer

DEFINICIJA: protokomjer koji osim protoka omogućuje i prikaz utrošenoga goriva

VRELO DEFINICIJE: Bucak, T.; Zorić, I. Zrakoplovni instrumenti i prikaznici. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2002.

ENGLESKI: integrating flow meter
KONTEKST: Integrirajući protokomjer pojavljuje se u elektromehaničkoj i elektroničkoj izvedbi, pri čemu u obje izvedbe protokomjeri mase goriva služe kao izvor informacije o protoku goriva iz spremnika u motor.

VRELO KONTEKSTA: Bucak, T.; Zorić, I. Zrakoplovni instrumenti i prikaznici. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2002.

integrirani prikaznički sustav

DEFINICIJA: složeni višefunkcijski sustav koji na jednome mjestu omogućuje pilotu prikaz veće količine parametara nužnih za sigurno upravljanje i vođenje zrakoplova

VRELO DEFINICIJE: Bucak, T.; Zorić, I. Zrakoplovni instrumenti i prikaznici. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2002.

ENGLESKI: integrated display system
KONTEKST: Integrirani prikaznički sustavi prema tehnologiji izradbe i funkcioniranja općenito se dijele na elektromehaničke i elektroničke sustave.

VRELO KONTEKSTA: Bucak, T.; Zorić, I. Zrakoplovni instrumenti i prikaznici. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2002.

intenzitet otkazivanja

DEFINICIJA: gustoća vjerojatnosti otkazivanja elementa u trenutku t , pod uvjetom da do toga trenutka element već nije otkazao

VRELO DEFINICIJE: Bazijanac, E. Tehnička eksploatacija i održavanje zrakoplova: Teoretske osnove. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2007.

DOPUŠTENI NAZIV: intenzitet otkaza
ENGLESKI: conditional probability of failure; failure rate

interoperabilnost

DEFINICIJA: niz funkcionalnih, tehničkih i operativnih značajka tehničkih sustava zračne plovidbe, njihovih sastavnih elemenata i operativnih postupaka nužnih za osiguranje sigurna, neprekinuta i učinkovita rada

VRELO DEFINICIJE: Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o zračnom prometu, Narodne novine, br. 46/07.

NEPREPORUČENI NAZIV: međufunkcionalnost; međuoperativnost
ENGLESKI: interoperability

inje

DEFINICIJA: bijela ili mliječna naslaga ledenih kristalića koja nastaje trenutačnim smrzavanjem hladnih kapljica u struji magle ili oblaka pri dodiru sa zrakoplovom

VRELO DEFINICIJE: Gelo, B. [et al.]. Meteorološki pojmovnik i višejezični rječnik: hrvatski, engleski, njemački i francuski jezik. Zagreb: Državni meteorološki zavod; Hinus, 2005.

ENGLESKI: rime ice
NAPOMENA: Inje nastaje pri temperaturi nižoj od 0 °C.

injište

DEFINICIJA: temperatura zraka pri kojoj počinje prijelaz vodene pare u led

VRELO DEFINICIJE: Gelo, B. [et al.]. Meteorološki pojmovnik i višejezični rječnik: hrvatski, engleski, njemački i francuski jezik. Zagreb: Državni meteorološki zavod; Hinus, 2005.

DOPUŠTENI NAZIV: temperatura oblaganja; temperatura stvaranja mraza

ENGLISKI: frost point

KONTEKST: Kod injišta u oblacima počinje proces oblaganja, a pri tlu stvaranje mraza.

VRELO KONTEKSTA: Gelo, B. [et al.]. Meteorološki pojmovnik i višejezični rječnik: hrvatski, engleski, njemački i francuski jezik. Zagreb: Državni meteorološki zavod; Hinus, 2005.

ionosfera

DEFINICIJA: područje planetne atmosfere s povišenom brojnom gustoćom iona

VRELO DEFINICIJE: Gelo, B. [et al.]. Meteorološki pojmovnik i višejezični rječnik: hrvatski, engleski, njemački i francuski jezik. Zagreb: Državni meteorološki zavod; Hinus, 2005.

NEPREPORUČENI NAZIV: jonosfera

ENGLISKI: ionosphere

NAPOMENA: Zemljina ionosfera nalazi se na visini iznad 60 km.

iskoristivost zrakoplova

DEFINICIJA: broj blok-sati za promatrani zrakoplov u određenome vremenu

VRELO DEFINICIJE: Radačić, Ž.; Suić, I.; Škurla Babić, R. Tehnologija zračnog prometa I. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2008.

NEPREPORUČENI NAZIV: iskorištenost zrakoplova

ENGLISKI: aircraft utilization

iskrcaj putnika

DEFINICIJA: izlazak putnika iz zrakoplova nakon slijetanja

VRELO DEFINICIJE: ICAO Vocabulary. 2007.

ENGLISKI: disembarkation

KONTEKST: I

ispravak putanje prilaženja

DEFINICIJA: manevar kojim se smanjuje ili povećava brzina silaženja zrakoplova u fazi prilaženja za slijetanje

VRELO DEFINICIJE: APP-6 NATO Glossary of terms and definitions, 2009.

DOPUŠTENI NAZIV: ispravak putanje prilaza

ENGLISKI: flare

ispravljena brzina

DEFINICIJA: instrumentna brzina zrakoplova ispravljena za instrumentnu i ugradbenu pogrešku

VRELO DEFINICIJE: Grozdanić, B.; Hegeduš, M. Zrakoplovna navigacija I: kompasna navigacija. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu; Ministarstvo obrane RH - HRZ i PZO, 1995.

DOPUŠTENI NAZIV: kalibrirana brzina

KRATICA - HRVATSKI: Visp

KRATICA - ENGLISKI: CAS

ENGLISKI: calibrated airspeed

istrajnost

DEFINICIJA: vrijeme u kojemu zrakoplov može letjeti s određenom količinom goriva

ENGLISKI: endurance

izbacivanje

DEFINICIJA: namjerno izbacivanje goriva ili drugoga tereta i opreme u zraku

DOPUŠTENI NAZIV: odbacivanje

ENGLISKI: jettisoning

izbacivanje goriva

DEFINICIJA: namjerno ispuštanje goriva u zraku

VRELO DEFINICIJE: APP-6 NATO Glossary of terms and definitions, 2009.

DOPUŠTENI NAZIV: odbacivanje goriva

ENGLESKI: fuel jettison

NAPOMENA: Izbacivanje goriva iz spremnika primjenjuje se u pripremanju zrakoplova za prinudno slijetanje ili kao priprema za zračnu borbu.

izbacivanje izvlačenjem

DEFINICIJA: izbacivanje tereta iz zrakoplova uporabom jednoga padobrana ili više njih koji iz zrakoplova povlače teret

napuhivanjem zračnom strujom

VRELO DEFINICIJE: APP-6 NATO Glossary of terms and definitions, 2009.

ENGLESKI: extraction drop

izjava o naknadi štete

DEFINICIJA: izjava kojom se putnik obvezuje nadoknaditi prijevozniku štetu nastalu putovanjem i kojom se prijevoznik oslobađa bilo kakve odgovornosti za posljedice toga putovanja

VRELO DEFINICIJE: Radačić, Ž.; Suić, I.; Škurla Babić, R. Tehnologija zračnog prometa I. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2008.

ENGLESKI: Declaration of Indemnity

izlazni brid

DEFINICIJA: stražnji rub aeroprofila

DOPUŠTENI NAZIV: izlazni rub; stražnji brid

ENGLESKI: trailing edge

izmjena taktičkih zadaća

DEFINICIJA: privremena mjera koju donosi zapovjednik operativnoga zapovjedništva radi nove organizacije taktičkoga djelovanja podređenih zrakoplovnih postrojba

VRELO DEFINICIJE: APP-6 NATO Glossary of terms and definitions, 2009.

ENGLESKI: allotment

izmjena Zbornika zrakoplovnih informacija

SKRAĆENI NAZIV: izmjena Zbornika

DEFINICIJA: stalna promjena zrakoplovnih informacija u Zborniku na naznačeni AIRAC-ov datum objave i operativnih podataka na naznačeni AIRAC-ov datum stupanja na snagu

VRELO DEFINICIJE: Pravilnik o uvjetima i načinu pružanja usluga u zračnoj plovidbi, Narodne novine, br.

115/09.

KRATICA - ENGLESKI: AIP AMDT

ENGLESKI: aeronautical information publication amendment; AIP amendment

izobara

DEFINICIJA: crta na sinoptičkoj karti koja spaja mjesta s jednakim tlakom zraka

VRELO DEFINICIJE: Gelo, B. [et al.].

Meteorološki pojmovnik i višejezični rječnik: hrvatski, engleski, njemački i francuski jezik. Zagreb: Državni meteorološki zavod; Hinus, 2005.

ENGLESKI: isobar

izobarna ploha

DEFINICIJA: ploha jednakoga tlaka zraka koja služi za prikaz i analizu atmosferskoga stanja

VRELO DEFINICIJE: Gelo, B. [et al.].

Meteorološki pojmovnik i višejezični rječnik: hrvatski, engleski, njemački i francuski jezik. Zagreb: Državni meteorološki zavod; Hinus, 2005.

DOPUŠTENI NAZIV: izobarna razina

ENGLESKI: isobar surface

izogona

DEFINICIJA: crta koja spaja sva mjesta na Zemljinoj površini s jednakim vrijednostima magnetske deklinacije

VRELO DEFINICIJE: Grozdanić, B.;

Hegeđuš, M. Zrakoplovna navigacija

I: kompasna navigacija. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu; Ministarstvo obrane RH - HRZ i PZO, 1995.
ENGLSKI: isogonic line

izoklina

DEFINICIJA: crta koja spaja sva mjesta na Zemljinoj površini s jednakim vrijednostima magnetske inklinacije
VRELO DEFINICIJE: Grozdanić, B.; Hegeduš, M. Zrakoplovna navigacija I: kompasna navigacija. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu; Ministarstvo obrane RH - HRZ i PZO, 1995.
ENGLSKI: isoclinic line

izolinija

DEFINICIJA: crta na zemljovidu, sinoptičkoj karti, vertikalnom presjeku i sl. koja povezuje točke s jednakom vrijednošću elementa na koji se odnosi
VRELO DEFINICIJE: Gelo, B. [et al.]. Meteorološki pojmovnik i višejezični rječnik: hrvatski, engleski, njemački i francuski jezik. Zagreb: Državni meteorološki zavod; Hinus, 2005.
DOPUŠTENI NAZIV: istovrijedna crta
ENGLSKI: isoline

izoterma

DEFINICIJA: izolinija temperature
VRELO DEFINICIJE: Gelo, B. [et al.]. Meteorološki pojmovnik i višejezični rječnik: hrvatski, engleski, njemački i francuski jezik. Zagreb: Državni meteorološki zavod; Hinus, 2005.
ENGLSKI: isotherm

izravna podatkovna komunikacija

DEFINICIJA: razmjena podataka izravnom vezom između dvaju terminala
VRELO DEFINICIJE: Kiš, M. Englesko-hrvatski i hrvatsko-engleski informatički rječnik. 2. izdanje.

Zagreb: Naklada Ljevak, 2002.
ENGLSKI: data link communication(s)
NAPOMENA: Izravna podatkovna komunikacija alternativan je način komunikacije između kontrolora i pilota.

izravna zračna potpora

DEFINICIJA: zračna potpora tijekom bitke koja se uvodi sukladno specifičnim uvjetima koji se ne mogu planirati unaprijed
VRELO DEFINICIJE: APP-6 NATO Glossary of terms and definitions, 2009.
ENGLSKI: immediate air support

izravno prilaženje

DEFINICIJA: instrumentno prilaženje u smjeru središnje osi uzletno-sletne staze
VRELO DEFINICIJE: Pravilnik o letenju zrakoplova, Narodne novine, br. 69/09.
DOPUŠTENI NAZIV: prilaženje iz pravca
ENGLSKI: straight-in approach
KONTEKST: Minimalna udaljenost između praga USS-a i točke u kojoj putanja završnog prilaženja presijeca produženu središnju os USS-a kod izravnog nepreciznog prilaženja ne smije biti manja od 1400 m.
VRELO KONTEKSTA: Pravilnik o letenju zrakoplova, Narodne novine, br. 69/09.

izvanredni zračni promet

DEFINICIJA: komercijalni prijevoz putnika ili tereta koji se ne odvija prema unaprijed objavljenome redu letenja
VRELO DEFINICIJE: Radačić, Ž.; Suić, I.; Škurla Babić, R. Tehnologija zračnog prometa I. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2008.
DOPUŠTENI NAZIV: čarterski zračni promet; povremeni zračni promet

ENGLISKI: charter air traffic; non-scheduled air traffic

NAPOMENA: Komercijalni prijevoz putnika ili tereta ne odvija se prema unaprijed objavljenome redu letenja, nego za potrebe određenoga korisnika usluga s kojim se posebno ugovara relacija, vrijeme, cijena i ostali uvjeti prijevoza.

izvješće

DEFINICIJA: prikaz podataka u obliku prikladnome za objavu ili odašiljanje
VRELO DEFINICIJE: Hornby, A. S. Oxford Advanced Learner's Dictionary of Current English. Seventh editon. Oxford: Oxford University Press, 2005.

DOPUŠTENI NAZIV: izvještaj
ENGLISKI: report

izvješće iz zraka

DEFINICIJA: izvješće kojim se događaju pozicija i prosljeđuju operativne i/ili meteorološke obavijesti iz zrakoplova u letu

VRELO DEFINICIJE: Pravilnik o letenju zrakoplova, Narodne novine, br. 75/06.

ENGLISKI: air-report

izvješće o poziciji

DEFINICIJA: izvješće o preljetanju svake utvrđene točke obvezatnoga javljanja na ruti koju pilot

zrakoplova prosljeđuje nadležnoj kontroli zračnoga prometa

VRELO DEFINICIJE: Pravilnik o letenju zrakoplova, Narodne novine, br. 69/09.

ENGLISKI: position report

KONTEKST: Izvješće o poziciji prosljeđuje se kod preljetanja točke javljanja ili neposredno nakon toga.

VRELO KONTEKSTA: Pravilnik o letenju zrakoplova, Narodne novine, br. 69/09.

jamstvo kvalitete

DEFINICIJA: niz sustavnih aktivnosti kojima se dokazuje sigurnost ispunjavanja zahtjeva kvalitete

VRELO DEFINICIJE: ISO 9000:2000 Kontrola kvalitete

DOPUŠTENI NAZIV: osiguravanje kvalitete

KRATICA - ENGLISKI: QA

ENGLISKI: quality assurance

javni zračni promet

DEFINICIJA: redoviti i izvanredni zračni promet

VRELO DEFINICIJE: Zakon o zračnom prometu, Narodne novine, br. 132/98.

ENGLISKI: public air traffic

jedinica kontrole zračnoga prometa

DEFINICIJA: svaka jedinica službe kontrole zračnoga prometa

VRELO DEFINICIJE: Annex 11 to the Convention on International Civil Aviation: Air Traffic Services. International Civil Aviation Organization, 2006.

ENGLISKI: air traffic control unit

NAPOMENA: Jedinica kontrole zračnoga prometa opći je naziv pod kojim se podrazumijeva centar oblasne kontrole zračnoga prometa, jedinicu prilazne kontrole zračnoga prometa ili aerodromski kontrolni toranj.

jedinica radarske kontrole

DEFINICIJA: jedinica službe zračnoga prometa koja se za davanje usluga koristi radarskom opremom

VRELO DEFINICIJE: ICAO Vocabulary. 1998.

ENGLISKI: radar unit

jedinica SI

DEFINICIJA: jedinica Međunarodnoga sustava mjernih jedinica koji je službeno prihvaćen u većini država

VRELO DEFINICIJE: Gelo, B. [et al.]. Meteorološki pojmovnik i višejezični rječnik: hrvatski, engleski, njemački i francuski jezik. Zagreb: Državni meteorološki zavod; Hinus, 2005.

DOPUŠTENI NAZIV: SI-jedinica

ENGLNESKI: SI unit

FRANCUSKI: unité SI

jedinica službe zračnoga prometa

DEFINICIJA: jedinica koja pruža operativne usluge kontrole zračnoga prometa

ENGLNESKI: air traffic services unit; ATS unit

KONTEKST: Jedinica službe zračnoga prometa opći je pojam koji može označavati jedinicu kontrole zračnoga prometa, centar za pružanje letnih informacija ili prijavni ured operativnih usluga kontrole zračnoga prometa
VRELO KONTEKSTA: Pravilnik o letenju zrakoplova, Narodne novine, br. 75/06.

jedinica za upravljanje zračnim prostorom

DEFINICIJA: jedinica odgovorna za dnevno upravljanje zračnim prostorom pod nadležnošću jedne države ili više njih

VRELO DEFINICIJE: Pravilnik o upravljanju zračnim prostorom, Narodne novine, br. 58/08.

KRATICA - ENGLNESKI: AMC

ENGLNESKI: airspace management cell

Jedinstveno europsko nebo

DEFINICIJA: zakonodavni okvir za uspostavljanje zajedničkoga europskog zračnog prostora do 4. prosinca 2012. godine

KRATICA - ENGLNESKI: SES

ENGLNESKI: Single European Sky

NAPOMENA: Europska komisija 2004. godine pokrenula je inicijativu za uvođenje Jedinstvenoga europskog

neba radi poboljšanja upravljanja zračnim prometom i smanjenja fragmentacije europskoga zračnog prostora.

jednoimpulsni sekundarni nadzorni radar

DEFINICIJA: nadzorni radarski sustav koji omogućuje određivanje dolaznoga kuta jednoga signala ili odziva u pojasu antenskoga zračenja

VRELO DEFINICIJE: EATM Glossary of Terms. Eurocontrol: European Organisation for the Safety of Air Navigation, 2004. URL: <http://www.eurocontrol.int/eatm/gallery/content/public/library/terms.pdf>

DOPUŠTENI NAZIV: monopulsni sekundarni nadzorni radar

KRATICA - ENGLNESKI: MSSR

ENGLNESKI: monopulse secondary surveillance radar

jednomotorni zrakoplov

DEFINICIJA: zrakoplov pogonjen jednim motorom

ENGLNESKI: single-engine aircraft

jednosmjerna komunikacija

DEFINICIJA: govorna ili podatkovna komunikacija od jedne do druge postaje na zemlji ili u zrakoplovu

NEPREPORUČENI NAZIV: jednostrana komunikacija

ENGLNESKI: one-way communication

jednosmjerna komunikacija zemlja-zrak

DEFINICIJA: jednosmjerna komunikacija od postaja ili lokacija na zemlji do zrakoplova

VRELO DEFINICIJE: Procedures for Air Navigation Services: Air Traffic Management. Fifteenth edition. International Civil Aviation Organization, 2007.

NEPREPORUČENI NAZIV: jednostrana

komunikacija zemlja-zrak
KRATICA - ENGLSKI: A-G
ENGLSKI: ground-to-air
 communication
FRANCUSKI: liaison sol-air;
 communications dans le sens sol-air

jednosmjerna komunikacija zrak-zemlja

DEFINICIJA: jednosmjerna komunikacija od zrakoplova do postaja ili lokacija na zemlji
VRELO DEFINICIJE: Procedures for Air Navigation Services: Air Traffic Management. Fifteenth edition. International Civil Aviation Organization, 2007.
NEPREPORUČENI NAZIV: jednostrana komunikacija zrak-zemlja
ENGLSKI: air-to-ground communication

jedrilica

DEFINICIJA: letjelica bez motora, teža od zraka, koja uzgon u letu dobiva zbog aerodinamičkih reakcija na površinama koje u određenim uvjetima leta ostaju nepokretne
VRELO DEFINICIJE: Zakon o zračnom prometu, Narodne novine, br. 69/09.
ENGLSKI: glider

jutarnji sumrak

DEFINICIJA: razdoblje između noći i dana koje započinje svitanjem
VRELO DEFINICIJE: Gelo, B. [et al.]. Meteorološki pojmovnik i višejezični rječnik: hrvatski, engleski, njemački i francuski jezik. Zagreb: Državni meteorološki zavod; Hinus, 2005.
DOPUŠTENI NAZIV: zora
ENGLSKI: dawn; morning twilight

kabinska posada

DEFINICIJA: članovi posade zrakoplova koji nisu članovi letačke posade, a koji obavljaju poslove koje im radi sigurnosti ukrcanih putnika odredi

zračni prijevoznik ili zapovjednik zrakoplova
VRELO DEFINICIJE: Pravilnik o radnom vremenu članova posade zrakoplova, Narodne novine, br. 69/09.
DOPUŠTENI NAZIV: kabinsko osoblje
ENGLSKI: cabin crew

kabinski visinomjer

DEFINICIJA: neprecizni visinomjer za nadzor nad sustavom nadtlaka kabine
VRELO DEFINICIJE: Bucak, T.; Zorić, I. Zrakoplovni instrumenti i prikaznici. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2002.
KRATICA - HRVATSKI: KV
ENGLSKI: cabin altimeter
KONTEKST: U jednostavni kabinski visinomjer ugrađena je aneroidna kapsula i do njega se kućišta dovodi tlak prostora s nadtlakom.
VRELO KONTEKSTA: Bucak, T.; Zorić, I. Zrakoplovni instrumenti i prikaznici. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2002., 98.

kabotaža

DEFINICIJA: pravo zračnoga prijevoznika da prevozi putnike, poštu i teret u javnome zračnom prometu između odredišta unutar teritorija druge države
VRELO DEFINICIJE: Zakon o zračnom prometu, Narodne novine, br. 132/98.
ENGLSKI: cabotage

kanard

DEFINICIJA: horizontalna upravljačka ili uzgonska aerodinamička površina koja se obostrano ugrađuje na prednjemu dijelu trupa zrakoplova
VRELO DEFINICIJE: Kesić, P. Osnove aerodinamike. Zagreb: Fakultet strojarstva i brodogradnje Sveučilišta u Zagrebu, 2003.

DOPUŠTENI NAZIV: canard

NEPREPORUČENI NAZIV: kanar

ENGLESKI: canard

NAPOMENA: Naziv se često upotrebljava i za zrakoplov s kanardima.

kandela

DEFINICIJA: osnovna jedinica SI za jačinu svjetlosti

VRELO DEFINICIJE: Gelo, B. [et al.].

Meteorološki pojmovnik i višezlični rječnik: hrvatski, engleski, njemački i francuski jezik. Zagreb: Državni meteorološki zavod; Hinus, 2005.

ENGLESKI: candela

kapacitet kontrole zračnoga prometa

DEFINICIJA: sposobnost obavljanja poslova i zadaća sustava kontrole zračnoga prometa, njezinih podsustava ili radnoga mjesta za vođenje zrakoplova tijekom normalna odvijanja letova

VRELO DEFINICIJE: Pravilnik o letenju zrakoplova, Narodne novine, br. 69/09.

ENGLESKI: air traffic control capacity

KONTEKST: Odobrenje za obavljanje VFR-letova u kontroliranome zračnom prostoru izdat će se ako prometna situacija i kapacitet kontrole zračnoga prometa to dopuštaju.

VRELO KONTEKSTA: Pravilnik o letenju zrakoplova, Narodne novine, br. 69/09.

kapacitet uzletno-sletne staze

DEFINICIJA: najveći broj zrakoplova koji se mogu služiti uzletno-sletnom stazom u utvrđenome razdoblju, najčešće u jednome satu

ENGLESKI: runway capacity

NAPOMENA: Kapacitet uzletno-sletne staze može biti definiran i za izdvojene operacije i tada se

izražava kao najveći broj slijetanja ili najveći broj uzlijetanja u jednome satu. Kapacitet uzletno-sletne staze je 25 operacija na sat.

kapacitet zračnoga prostora

DEFINICIJA: najveći broj zrakoplova koji mogu ući u određeni zračni prostor ili sektor u promatranome razdoblju uz prihvatljivu razinu radnoga opterećenja kontrolora zračnoga prometa

ENGLESKI: sector capacity; airspace capacity

kapacitivni mjerac količine goriva

DEFINICIJA: mjerac količine goriva čiji se rad temelji na otkrivanju promjene kapaciteta davača uronjena u gorivo u ovisnosti o količini goriva stalnim uspoređivanjem s kondenzatorom koji služi kao referentni kapacitet

VRELO DEFINICIJE: Bucak, T.; Zorić, I. Zrakoplovni instrumenti i prikaznici. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2002.

ENGLESKI: capacitive fuel quantity indicator

KONTEKST: Kapacitivni mjerači količine goriva, iako u biti pripadaju električnim mjeracima količine goriva, zbog specifična načina rada svrstani su u posebnu skupinu.

VRELO KONTEKSTA: Bucak, T.; Zorić, I. Zrakoplovni instrumenti i prikaznici. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2002.

karta za višak prtljage

DEFINICIJA: isprava koja se izdaje putniku kao potvrda naplate prijevoza viška prtljage

VRELO DEFINICIJE: Priručnik za prihvat i otpremu putnika i prtljage, 2008.

ENGLESKI: excess baggage ticket

KONTEKST: Kod izdavanja karte za višak prtljage potrebno je

odgovarajući kupon iz karte za višak prtljage pričvrstiti za odgovarajući putnički kupon za let.

VRELO KONTEKSTA: Priručnik za prihvat i otpremu putnika i prtljage, 2008.

katabatički vjetar

DEFINICIJA: vjetar koji puše niz obronak

DOPUŠTENI NAZIV: silazni vjetar

ENGLISKI: katabatic wind

NAPOMENA: Vjetar koji puše niz obronak javlja se kada se zrak oko planine ili gorja ohladi do temperature niže od temperature zraka u slobodnoj atmosferi.

kilogram

DEFINICIJA: osnovna jedinica sustava SI za masu

VRELO DEFINICIJE: Gelo, B. [et al.].

Meteorološki pojmovnik i višejezični rječnik: hrvatski, engleski, njemački i francuski jezik. Zagreb: Državni meteorološki zavod; Hinus, 2005.

ENGLISKI: kilogram

kiša

DEFINICIJA: oborina u obliku vodenih kapi promjera većega od 0,5 mm

KRATICA - ENGLISKI: RA

ENGLISKI: rain

kišomjer

DEFINICIJA: uređaj za mjerenje količine oborine

VRELO DEFINICIJE: Gelo, B. [et al.].

Meteorološki pojmovnik i višejezični rječnik: hrvatski, engleski, njemački i francuski jezik. Zagreb: Državni meteorološki zavod; Hinus, 2005.

DOPUŠTENI NAZIV: ombrometar; pluviometar

ENGLISKI: pluviometer; precipitation gauge; rain gauge

klasifikacijski broj zrakoplova

DEFINICIJA: broj koji izražava relativno djelovanje zrakoplova na kolnik za

specifične standardne kategorije podtla

VRELO DEFINICIJE: Pavlin, S. Aerodromi I. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2006.

PREDLOŽENI NAZIV: razredbeni broj zrakoplova

NEPREPORUČENI NAZIV: broj klasifikacije zrakoplova

KRATICA - ENGLISKI: ACN

ENGLISKI: aircraft classification number

klima

DEFINICIJA: vremenski uvjeti na nekome području tijekom dugogodišnjega razdoblja

DOPUŠTENI NAZIV: podneblje

ENGLISKI: climate

klipni motor

DEFINICIJA: toplinski stroj s unutarnjim izgaranjem koji pravocrtno gibanje jednoga klipa ili više klipova zbog razlike tlakova pretvara u rotacijsko gibanje radilice

ENGLISKI: piston engine

kodirajući visinomjer

DEFINICIJA: visinomjer s ugrađenim uređajem za generiranje električnoga signala s podatkom o visini

VRELO DEFINICIJE: Bucak, T.; Zorić, I. Zrakoplovni instrumenti i prikaznici. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2002.

ENGLISKI: encoding altimeter

KONTEKST: Kodirajući visinomjer rabi se u sustavu ATCSSR (Air Traffic Control Secondary Surveillance Radar) koji omogućuje kontroli leta automatsko dobivanje podatka o visini leta vidljivoj na prikazniku visinomjera.

VRELO KONTEKSTA: Bucak, T.; Zorić, I.

Zrakoplovni instrumenti i prikaznici.
Zagreb: Fakultet prometnih znanosti
Sveučilišta u Zagrebu, 2002.

koeficijent otpora

DEFINICIJA: bezdimenzijski parametar sile aerodinamičkoga otpora jednak omjeru sile otpora i umnoška dinamičkoga tlaka i referentne površine

ENGLESKI: drag coefficient

SIMBOL: CD

koeficijent tlaka

DEFINICIJA: bezdimenzijski parametar tlaka jednak omjeru relativnoga tlaka i referentnoga dinamičkog tlaka

ENGLESKI: pressure coefficient

koeficijent upijanja

DEFINICIJA: mjera svojstva upijanja zračenja

DOPUŠTENI NAZIV: koeficijent apsorpcije

NEPREPORUČENI NAZIV: apsorpcijski koeficijent

ENGLESKI: absorptance; absorption coefficient

koeficijent uzgona

DEFINICIJA: bezdimenzijski parametar sile aerodinamičkoga uzgona jednak omjeru sile uzgona i umnoška dinamičkoga tlaka i referentne površine

ENGLESKI: lift coefficient

količina oblaka

DEFINICIJA: zastrtost neba oblacima određenoga roda ili određene visine

VRELO DEFINICIJE: Gelo, B. [et al.]. Meteorološki pojmovnik i višejezični rječnik: hrvatski, engleski, njemački i francuski jezik. Zagreb: Državni meteorološki zavod; Hinus, 2005.

NEPREPORUČENI NAZIV: količina naoblake

ENGLESKI: cloud amount

komandno-položajni prikaznik

DEFINICIJA: integrirani prikaznik u kojemu su na osnovni prikaznik položaja i prikaznik skretanja i klizanja dodane komandne poluge poprečnoga i uzdužnoga nagiba te kormila pravca, prikaznici vektora brzine i pomični prikaz virtualne uzletno-sletne staze

VRELO DEFINICIJE: Bucak, T.; Zorić, I.

Zrakoplovni instrumenti i prikaznici. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2002.

KRATICA - ENGLESKI: ADI

ENGLESKI: attitude director indicator

KONTEKST: Komandne poluge na komandno-položajnome prikazniku pilotu daju vizualnu informaciju o potrebnim manevrima u pojedinim fazama leta.

VRELO KONTEKSTA: Bucak, T.; Zorić, I.

Zrakoplovni instrumenti i prikaznici. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2002.

kombinirani zrakoplov

DEFINICIJA: zrakoplov koji može istodobno prevoziti i putnike i teret

VRELO DEFINICIJE: Radačić, Ž.; Suić, I.; Škurla Babić, R. Tehnologija zračnog prometa I. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2008.

ENGLESKI: combi aircraft

KONTEKST: Kombinirani zrakoplov 747-200 Combi mogao je prevoziti samo putnike ili i putnike i teret istodobno pa su zračni prijevoznici mogli bolje odgovoriti na neravnomjerno raspoređenu prometnu potražnju u različitim vremenskim razdobljima.

VRELO KONTEKSTA: Radačić, Ž.; Suić, I.; Škurla Babić, R. Tehnologija

zračnog prometa I. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2008.

komercijalna operacija

DEFINICIJA: zrakoplovna operacija u zamjenu za naplatu ili drugu vrstu naknade koja je dostupna javnosti ili se obavlja u skladu s ugovorom između zračnoga prijevoznika i korisnika usluge

VRELO DEFINICIJE: Zakon o zračnom prometu, Narodne novine, br. 69/09.

ENGLESKI: commercial operation

KONTEKST: Operatori u komercijalnim operacijama moraju dokazati svoju sposobnost i način na koji će ispuniti svoje obveze povezane s pravima koja im pripadaju.

VRELO KONTEKSTA: Zakon o zračnom prometu, Narodne novine, br. 69/09.

komercijalni let

DEFINICIJA: let zrakoplova s namjenom prijevoza putnika, tereta ili pošte za određenu naknadu

VRELO DEFINICIJE: ICAO Vocabulary. 2007.

ENGLESKI: commercial air transport flight; commercial air transport operation

kompasna ruža

DEFINICIJA: orijentirni koordinatni sustav u prostoru u kojemu se smjer određuje prema temeljnome smjeru u smjeru kazaljke na satu do 360°

VRELO DEFINICIJE: Grozdanić, B.; Hegeduš, M. Zrakoplovna navigacija

I: kompasna navigacija. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu; Ministarstvo obrane RH - HRZ i PZO, 1995.

DOPUŠTENI NAZIV: azimutna ljestvica

ENGLESKI: compass rose

KONTEKST: Na kompasnoj je ruži smjer određen veličinom kuta između temeljnoga smjera (N) i smjera na neku točku na Zemlji ili na karti.

VRELO KONTEKSTA: Grozdanić, B.; Hegeduš, M. Zrakoplovna navigacija

I: kompasna navigacija. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu; Ministarstvo obrane RH - HRZ i PZO, 1995.

kompasni kurs

DEFINICIJA: kurs izmjeren između kompasnoga sjevera i crte kursa

VRELO DEFINICIJE: Grozdanić, B.; Hegeduš, M. Zrakoplovna navigacija

I: kompasna navigacija. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu; Ministarstvo obrane RH - HRZ i PZO, 1995.

ENGLESKI: compass heading

kompasni putni kut

DEFINICIJA: putni kut izmjeren prema kompasnome sjeveru

VRELO DEFINICIJE: Grozdanić, B.; Hegeduš, M. Zrakoplovna navigacija

I: kompasna navigacija. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu; Ministarstvo obrane RH - HRZ i PZO, 1995.

ENGLESKI: compass course

komunikacija

DEFINICIJA: govorna ili podatkovna razmjena podataka između uređaja ili sustava

VRELO DEFINICIJE: Kiš, M. Englesko-hrvatski i hrvatsko-engleski informatički rječnik. 2. izdanje. Zagreb: Naklada Ljevak, 2002.

ENGLESKI: communication

konfiguracija zrakoplova

DEFINICIJA: položaj podvozja zrakoplova i uređaja za povećanje uzgona u različitim fazama leta

ENGLESKI: aircraft configuration

NAPOMENA: Više je različitih konfiguracija zrakoplova: konfiguracija za uzlijetanje, konfiguracija za slijetanje i čista konfiguracija.

konstrukcijski kut kraka propelera

SKRAĆENI NAZIV: kut kraka propelera

DEFINICIJA: kut koji krak propelera zatvara s ravninom propelera

NEPREPORUČENI NAZIV: konstruktivni kut propelera

ENGLESKI: blade angle; blade pitch

kontaminirana uzletno-sletna staza

DEFINICIJA: uzletno-sletna staza kojoj je više od 25 % površine prekriveno vodom dubine veće od 3 mm, bljuzgavicom, ledom, mekanim ili kompaktnim snijegom

ENGLESKI: contaminated runway

kontinuirana plovidbenost

DEFINICIJA: procesi koji osiguravaju da zrakoplov tijekom svojega radnog vijeka zadovoljava zahtjeve koji vrijede za plovidbenost i sigurno izvođenje operacije

VRELO DEFINICIJE: Pravilnik o kontinuiranoj plovidbenosti zrakoplova i aeronautičkih proizvoda, dijelova i uređaja, te o ovlaštenju organizacija i osoblja uključenih u te poslove, Narodne novine, br. 136/06.

ENGLESKI: continuing airworthiness

kontrola zračnoga prometa

DEFINICIJA: usluga uspostavljena radi sprečavanja sudara između zrakoplova ili između zrakoplova i prepreka na manevarskoj površini te radi provedbe i održavanja redovitoga protoka zračnoga prometa

VRELO DEFINICIJE: Procedures for Air Navigation Services: Air Traffic Management. Fifteenth edition. International Civil Aviation Organization, 2007.

DOPUŠTENI NAZIV: kontrola leta; kontrola letenja; usluga kontrole zračnoga prometa

KRATICA - HRVATSKI: KZP

KRATICA - ENGLESKI: ATC

ENGLESKI: air traffic control

kontrolirana zona

DEFINICIJA: utvrđeni obujam kontroliranoga zračnog prostora, u pravilu oko zračne luke, koji se prostire uvis od Zemljine površine do određene gornje granice

VRELO DEFINICIJE: Procedures for Air Navigation Services: Air Traffic Management. Fifteenth edition. International Civil Aviation Organization, 2007.

KRATICA - ENGLESKI: CTR

ENGLESKI: control zone

NAPOMENA: Kontrolirane zone u Republici Hrvatskoj pripadaju zračnomu prostoru klase D.

kontrolirani aerodrom

DEFINICIJA: aerodrom na kojemu se aerodromskom prometu pruža usluga kontrole zračnoga prometa

VRELO DEFINICIJE: Procedures for Air Navigation Services: Air Traffic Management. Fifteenth edition. International Civil Aviation Organization, 2007.

ENGLESKI: controlled aerodrome

NAPOMENA: Na kontroliranome aerodromu ne mora nužno postojati kontrolirana zona.

kontrolirani let

DEFINICIJA: let za koji je potrebno dobiti odobrenje kontrole zračnoga prometa

VRELO DEFINICIJE: Pravilnik o letenju zrakoplova, Narodne novine, br. 69/09.

ENGLESKI: controlled flight

KONTEKST: Usluga oblasne kontrole pruža se kontroliranim letovima u kontroliranim područjima.

VRELO KONTEKSTA: Pravilnik o letenju zrakoplova, Narodne novine, br. 69/09.

kontrolirani zračni prostor

DEFINICIJA: zračni prostor određenih dimenzija unutar kojega se kontrola zračnoga prometa provodi u skladu s njegovom razredbom

VRELO DEFINICIJE: Procedures for Air Navigation Services: Air Traffic Management. Fifteenth edition. International Civil Aviation Organization, 2007.

ENGLESKI: controlled airspace

KONTEKST: Kontrolirani zračni prostor generički je pojam koji obuhvaća klase zračnoga prostora A, B, C, D i E.

VRELO KONTEKSTA: Procedures for Air Navigation Services: Air Traffic Management. Fifteenth edition. International Civil Aviation Organization, 2007.

kontrolirano područje

DEFINICIJA: utvrđeni obujam kontroliranoga zračnog prostora koji se prostire uvis od određene granice iznad tla

VRELO DEFINICIJE: Procedures for Air Navigation Services: Air Traffic Management. Fifteenth edition. International Civil Aviation Organization, 2007.

KRATICA - ENGLESKI: CTA

ENGLESKI: control area

NAPOMENA: Kontrolirano područje obično se nalazi iznad kontrolirane zone. Kontrolirana područja u Republici Hrvatskoj pripadaju zračnomu prostoru klase C i D.

kontrolor zračnoga prometa

DEFINICIJA: osoba koja održava razdvajanje među zrakoplovima u zraku i na zemlji, sprečava sudar zrakoplova s terenom i preprekama te održava redovit tijekom zračnoga

prometa

DOPUŠTENI NAZIV: kontrolor leta

KRATICA - ENGLESKI: ATCO

ENGLESKI: air traffic controller

konus tišine

DEFINICIJA: područje nepokrivenosti radarom zbog smanjene učinkovitosti antene na kutovima veće nadmorske visine

VRELO DEFINICIJE: Eurocontrol: EATM glossary of terms. European Organisation for the Safety of Air Navigation. URL: <http://www.eurocontrol.int/eatmp/terms.pdf>

DOPUŠTENI NAZIV: zona tišine

NEPREPORUČENI NAZIV: mrtva zona

ENGLESKI: cone of silence

NAPOMENA: U praksi se rabi izraz konus iako područje nepokrivenosti radarom nema takav oblik.

Konvencija o međunarodnome civilnom zrakoplovstvu

DEFINICIJA: međunarodni ugovor sastavljen u Chicagu 7. prosinca 1944. godine koji u 96 članaka utemeljuje prava i obveze svih zemalja potpisnica u području civilnoga zrakoplovstva

VRELO DEFINICIJE: Wikipedija: Slobodna enciklopedija. URL: http://hr.wikipedia.org/wiki/Glavna_stranica

DOPUŠTENI NAZIV: Čikaška konvencija

ENGLESKI: Chicago Convention; Convention on International Civil Aviation

koordinacija

DEFINICIJA: niz postupaka i izmjena obavijesti koje provode jedinice zračnoga prometa radi odvijanja sigurna, redovita i ubrzana prometnoga toka

ENGLESKI: coordination

koordinatni sustav

DEFINICIJA: zbroj fiksnih kutova i ravnina koji se upotrebljava kao temelj za određivanje položaja neke točke njezinim koordinatama

VRELO DEFINICIJE: Grozdanić, B.; Hegeduš, M. Zrakoplovna navigacija I: kompasna navigacija. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu; Ministarstvo obrane RH - HRZ i PZO, 1995.

ENGLESKI: coordinate system

koordinator skretanja

DEFINICIJA: uređaj koji prikazuje skretanje i nagib zrakoplova s pomoću giroskopa postavljenoga pod kutom od 30° do 40° u odnosu na uzdužnu os zrakoplova

VRELO DEFINICIJE: Bucak, T.; Zorić, I. Zrakoplovni instrumenti i prikaznici. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2002.

ENGLESKI: turn coordinator

KONTEKST: Koordinator skretanja sličan je klasičnomu prikazniku skretanja, ali precizniji i osjetljiviji od njega.

VRELO KONTEKSTA: Bucak, T.; Zorić, I. Zrakoplovni instrumenti i prikaznici. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2002.

koordinirani zaokret

DEFINICIJA: vodoravni zaokret bez promjene brzine i visine leta

ENGLESKI: coordinated turn; sustained turn

kopilot

DEFINICIJA: pilot koji ima dozvolu za upravljanje zrakoplovom registriranim za višечlanu letačku posadu, a nije zapovjednik zrakoplova

VRELO DEFINICIJE: Pravilnik o uvjetima i načinu stjecanja, izdavanja, obnavljanja i produžavanja dozvole

i ovlaštenja zrakoplovnom osoblju - pilotima aviona, Narodne novine, br. 8/09.

ENGLESKI: co-pilot

KONTEKST: Kopilot nije pilot koji je u avionu na osposobljavanju za dozvolu ili ovlaštenje.

VRELO KONTEKSTA: Pravilnik o uvjetima i načinu stjecanja, izdavanja, obnavljanja i produžavanja dozvole i ovlaštenja zrakoplovnom osoblju - pilotima aviona, Narodne novine, br. 8/09.

korisna nosivost zrakoplova

DEFINICIJA: ukupan kapacitet zrakoplova raspoloživ za prijevoz putnika, prtljage i tereta, izražen u tonama

VRELO DEFINICIJE: Prebežac, D. Poslovna strategija zrakoplovnih kompanija. Zagreb: Golden marketing, 1998.

ENGLESKI: payload capacity

korisnik zračnoga prostora

DEFINICIJA: sudionik zračnoga prometa koji zahtijeva uporabu zračnoga prostora

ENGLESKI: airspace user

koristan teret

DEFINICIJA: zbroj masa putnoga tereta i iskoristivoga goriva

ENGLESKI: useful load

kormilo pravca

DEFINICIJA: upravljivi dio vertikalne repne površine koji služi za održavanje pravca leta i skretanje

VRELO DEFINICIJE: Ojha, S. K. Flight Performance of Aircraft. Washington, DC: American Institute of Aeronautics and Astronautics, Inc., 1995.

ENGLESKI: rudder

kormilo visine

DEFINICIJA: upravljiv dio horizontalne repne površine koji služi za

upravljanje zrakoplovom oko poprečne osi

VRELO DEFINICIJE: Kesić, P. Osnove aerodinamike. Zagreb: Fakultet strojarstva i brodogradnje Sveučilišta u Zagrebu, 2003.

ENGLESKI: elevator

kosi udarni val

DEFINICIJA: udarni val koji nastaje zbog zakretanja nadzvučne zračne struje

ENGLESKI: oblique shock wave

krak

DEFINICIJA: udaljenost položaja težišta određene mase od referentne crte u postupku uravnoteživanja zrakoplova

ENGLESKI: arm

krak niz vjetar

DEFINICIJA: letna putanja usporedna sa stazom u smjeru suprotnome od slijetanja

VRELO DEFINICIJE: Atlas Aviation: For Pilots, By Pilots. Atlas Aviation, Inc., 2004.

ENGLESKI: downwind leg

KONTEKST: Krak niz vjetar obično se proteže između bočnog i osnovnog kraka.

VRELO KONTEKSTA: Atlas Aviation: For Pilots, By Pilots. Atlas Aviation, Inc., 2004.

krak propelera

DEFINICIJA: aerodinamički oblikovano tijelo koje rotacijom stvara aerodinamičku silu

DOPUŠTENI NAZIV: lopatica propelera

ENGLESKI: propeller blade

krak uz vjetar

DEFINICIJA: letna putanja usporedna s uzletno-sletnom stazom u smjeru slijetanja

VRELO DEFINICIJE: Atlas Aviation: For

Pilots, By Pilots. Atlas Aviation, Inc., 2004.

ENGLESKI: upwind leg

kratki dolet

DEFINICIJA: dolet zrakoplova do 2000 kilometara

VRELO DEFINICIJE: Radačić, Ž.; Suić, I.; Škurla Babić, R. Tehnologija zračnog prometa I. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2008.

ENGLESKI: short haul; short range

kratki meteorološki iskaz

DEFINICIJA: usmeno tumačenje podataka vezanih uz postojeće i/ili očekivane vremenske uvjete

VRELO DEFINICIJE: Annex 3 to the Convention on International Civil Aviation: Meteorological Service for International Air Navigation. International Civil Aviation Organization, 2007.

NEPREPORUČENI NAZIV: brifing

ENGLESKI: meteorological briefing

kratki uzlet i okomito slijetanje

DEFINICIJA: mogućnost zrakoplova da pri uzlijetanju nadvisi prepreku visine 15 metara na udaljenosti manjoj od 450 metara od početne točke uzleta i da pri slijetanju izvede okomito slijetanje

VRELO DEFINICIJE: APP-6 NATO Glossary of terms and definitions, 2009.

ENGLESKI: short take-off and vertical landing

kratki uzlet i slijetanje

DEFINICIJA: mogućnost zrakoplova da pri uzlijetanju nadvisi prepreku visine 15 metara na udaljenosti manjoj od 450 metara od početne točke uzleta ili da se pri slijetanju nakon nadvisivanja prepreke od 15 metara u završnoj fazi prilaznja zaustavi na udaljenosti manjoj od

450 metara od te prepreke
VRELO DEFINICIJE: APP-6 NATO Glossary of terms and definitions, 2009.
ENGLJSKI: short take-off and landing

kratko informiranje

DEFINICIJA: informiranje i davanje naputaka prije izvršenja zadaće
VRELO DEFINICIJE: APP-6 NATO Glossary of terms and definitions, 2009.
PREDLOŽENI NAZIV: kratke obavijesti i upute
ENGLJSKI: briefing

kratkoročna prognoza

DEFINICIJA: vremenska prognoza za razdoblje u pravilu do tri dana unaprijed
VRELO DEFINICIJE: Gelo, B. [et al.]. Meteorološki pojmovnik i višejezični rječnik: hrvatski, engleski, njemački i francuski jezik. Zagreb: Državni meteorološki zavod; Hinus, 2005.
KRATICA - ENGLJSKI: TREND
ENGLJSKI: short-range forecast; short-term forecast; trend forecast

krilca kormila visine

DEFINICIJA: upravljačke površine na izlaznome bridu krila koje služe kao kormilo visine ili kao krilca
VRELO DEFINICIJE: Kesić, P. Osnove aerodinamike. Zagreb: Fakultet strojarstva i brodogradnje Sveučilišta u Zagrebu, 2003.
ENGLJSKI: elevons
KONTEKST: Krilca kormila visine uobičajeno se upotrebljavaju na zrakoplovima koji nemaju rep, već najčešće imaju delta krila, poput Concordea, F-117, i dr.
NAPOMENA: Naziv se najčešće upotrebljava u množini.

krilce

DEFINICIJA: pokretna aerodinamička površina na vanjskome dijelu izlaznoga ruba krila koja omogućuje

upravljanje zrakoplovom oko uzdužne osi
VRELO DEFINICIJE: Kesić, P. Osnove aerodinamike. Zagreb: Fakultet strojarstva i brodogradnje Sveučilišta u Zagrebu, 2003.
NEPREPORUČENI NAZIV: eleron
ENGLJSKI: aileron

krilce zakrilce

DEFINICIJA: upravljačka površina na izlaznome bridu krila koja može djelovati kao zakrilce ili kao krilce
ENGLJSKI: flaperon
KONTEKST: Zakretanjem krilca-zakrilca u istome smjeru na obje strane krila postiže se učinak zakrilaca, a zakretanjem u suprotnim smjerovima učinak krilaca.

krilo

DEFINICIJA: glavna aerodinamička uzgonska površina zrakoplova
VRELO DEFINICIJE: Eleršek, L. Priručni englesko-hrvatski zrakoplovni rječnik. Zagreb: Ministarstvo obrane; Oružane snage RH; Hrvatsko ratno zrakoplovstvo i protuzračna obrana, 2008.
ENGLJSKI: wing

kritični Machov broj

DEFINICIJA: Machov broj pri kojemu se prvi put na krilu zrakoplova lokalna brzina strujenja izjednačuje s lokalnom brzinom zvuka, a lokalni Machov broj s vrijednošću 1
ENGLJSKI: critical Mach number

kritični motor

DEFINICIJA: motor čije otkazivanje najnepovoljnije utječe na letne značajke zrakoplova i upravljanje njime
ENGLJSKI: critical engine

kritični napadni kut

DEFINICIJA: napadni kut pri kojemu se postiže najveći koeficijent uzgona
ENGLESKI: critical angle of attack

krivudava putanja

DEFINICIJA: kontrolni način rada unaprijed programirane letne putanje presretača kojim se dobiva na vremenu za provođenje identifikacije
VRELO DEFINICIJE: APP-6 NATO Glossary of terms and definitions, 2009.
ENGLESKI: snake mode

krivulja napada

DEFINICIJA: krivudava putanja lovačkoga zrakoplova tijekom napada na pokretni cilj u zraku
VRELO DEFINICIJE: APP-6 NATO Glossary of terms and definitions, 2009.
ENGLESKI: curve of pursuit

kronometarski okretomjer

DEFINICIJA: okretomjer koji mjeri broj okretaja na temelju periodičnoga brojenja okretaja u određenome vremenu
VRELO DEFINICIJE: Bucak, T.; Zorić, I. Zrakoplovni instrumenti i prikaznici. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2002.
ENGLESKI: chronometric tachometer
KONTEKST: Kronometarski se okretomjer odlikuje vrlo velikom točnošću, ali zbog složenosti izvedbe nije osobito pouzdan, pa je uglavnom izbačen iz uporabe u zrakoplovnoj instrumentaciji.
VRELO KONTEKSTA: Bucak, T.; Zorić, I. Zrakoplovni instrumenti i prikaznici. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2002.

krstarenje

DEFINICIJA: let zrakoplova na određenoj visini, najčešće stalnom brzinom
ENGLESKI: cruise; cruising

kulminacijska točka

DEFINICIJA: krizno mjesto ili postrojenje čije bi neprepoznavanje značilo poraz i dovelo u pitanje uspjeh operacije
VRELO DEFINICIJE: APP-6 NATO Glossary of terms and definitions, 2009.
PREDLOŽENI NAZIV: ključna točka
ENGLESKI: key point
KONTEKST: Prelaskom kulminacijske točke gubi se sposobnost prelaska u protunapad ili obranu.
NAPOMENA: Naziv se upotrebljava u općoj taktici svih grana oružanih snaga.

kultura ispravnoga postupanja

DEFINICIJA: nekažnjavanje za nenamjerne i manje propuste u postupanju ili odlučivanju koje isključuje grubi nemar, namjerne prekršaje ili štetne radnje
VRELO DEFINICIJE: EAM 2/GUI 6: Establishment of 'Just Culture' Principles in ATM Safety Data Reporting and Assessment, 2006.
DOPUŠTENI NAZIV: kultura pravičnoga postupanja
ENGLESKI: just culture

kurs

DEFINICIJA: kut između temeljnoga smjera sjever i crte kursa
VRELO DEFINICIJE: Grozdanić, B.; Hegeduš, M. Zrakoplovna navigacija I: kompasna navigacija. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu; Ministarstvo obrane RH - HRZ i PZO, 1995.
ENGLESKI: heading
KONTEKST: Kurs označuje smjer leta zrakoplova i jedan je od najvažnijih

elemenata leta.

VRELO KONTEKSTA: Grozdanić, B.; Hegeduš, M. Zrakoplovna navigacija I: kompasna navigacija. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu; Ministarstvo obrane RH - HRZ i PZO, 1995.
NAPOMENA: Kurs se mjeri od sjevera od 000° do 360° u smjeru okretanja kazaljke sata.

kut bombardiranja

DEFINICIJA: kut koji zatvara okomita linija na površinu zemlje i linija koja spaja zrakoplov s pretpostavljenom točkom udara bombe izbačene u određenome trenutku
VRELO DEFINICIJE: APP-6 NATO Glossary of terms and definitions, 2009.
ENGLSKI: bombing angle

kut kliženja

DEFINICIJA: kut između uzdužne osi zrakoplova i relativne zračne struje
DOPUŠTENI NAZIV: kut bočnoga kliženja; kut klizanja; kut bočnoga klizanja
ENGLSKI: sideslip angle

kut nultoga uzgona

DEFINICIJA: napadni kut za koji je sila uzgona aeroprofila jednaka nuli
ENGLSKI: zero lift angle

kut penjanja

DEFINICIJA: kut između putanje zrakoplova i horizontale pri penjanju
ENGLSKI: climb angle

kut propinjanja

DEFINICIJA: kut zakreta zrakoplova oko poprečne osi
ENGLSKI: pitch angle

kut skretanja

DEFINICIJA: kut zakreta zrakoplova oko normalne osi
NEPREPORUČENI NAZIV: kut zanosa
ENGLSKI: yaw angle; turn angle

kut spuštanja

DEFINICIJA: kut između putanje zrakoplova i horizontale pri spuštanju
ENGLSKI: descent angle

kut strijele

DEFINICIJA: kut između osi okomite na ravninu simetrije zrakoplova i promatrane linije krila
ENGLSKI: sweep angle

kut valjanja

DEFINICIJA: kut zakreta zrakoplova oko uzdužne osi
ENGLSKI: roll angle

kut zanošenja

DEFINICIJA: kut između crte kursa i crte puta
VRELO DEFINICIJE: Grozdanić, B.; Hegeduš, M. Zrakoplovna navigacija I: kompasna navigacija. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu; Ministarstvo obrane RH - HRZ i PZO, 1995.
KRATICA - HRVATSKI: KZ
ENGLSKI: drift angle
KONTEKST: Kut zanošenja mijenja se razmjerno sinusu upadnoga kuta vjetra.
VRELO KONTEKSTA: Grozdanić, B.; Hegeduš, M. Zrakoplovna navigacija I: kompasna navigacija. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu; Ministarstvo obrane RH - HRZ i PZO, 1995.

kvaliteta

DEFINICIJA: stupanj do kojega skup nekih svojstava udovoljava određenim zahtjevima

VRELO DEFINICIJE: ISO 9000:2000

Kontrola kvalitete

ENGLESKI: quality

kvarenje popunjenosti

DEFINICIJA: nepopunjenost zrakoplova prouzročena odbijanjem zahtjeva za nižom tarifom u očekivanju pojavljivanja zahtjeva za višom tarifom

VRELO DEFINICIJE: Škurla, R.

Unapređenje sustava za upravljanje kapacitetima zrakoplova.

Magistarski rad. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2003.

ENGLESKI: spoilage

laki zrakoplov

DEFINICIJA: zrakoplov namijenjen prijevozu maloga broja putnika ili ograničena tereta s najvećom težinom pri uzlijetanju do 5670 kilograma

ENGLESKI: light aircraft

laminarno strujenje

DEFINICIJA: mirno jednolično strujenje u kojemu su strujnice međusobno usporedne i nema turbulencija

ENGLESKI: laminar flow

lažno odašiljanje

DEFINICIJA: sustav za prijam radiosignala i njihovo odašiljanje na istoj frekvenciji radi zbunjivanja protivnika

VRELO DEFINICIJE: APP-6 NATO Glossary of terms and definitions, 2009.

DOPUŠTENI NAZIV: radioometanje; lažno emitiranje

ENGLESKI: meaconing

NAPOMENA: Postaje za lažno odašiljanje prouzročuju pogreške u prijmu podataka od zrakoplova ili zemaljskih navigacijskih postaja.

ledena magla

DEFINICIJA: magla u obliku veoma sitnih ledenih čestica koje lebde u zraku

VRELO DEFINICIJE: Gelo, B. [et al.].

Meteorološki pojmovnik i višejezični rječnik: hrvatski, engleski, njemački i francuski jezik. Zagreb: Državni meteorološki zavod; Hinus, 2005.

ENGLESKI: ice fog

KONTEKST: Ledena magla smanjuje vidljivost na Zemljinoj površini na manje od 1 km.

VRELO KONTEKSTA: Tutiš, V. Zrakoplovna meteorologija. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, Zavod za aeronautiku, 1997.

ledena rosulja

DEFINICIJA: rosulja temperature niže od 0 °C koja se pri dodiru s tlom ili predmetima trenutačno ledi i stvara poledicu

VRELO DEFINICIJE: Gelo, B. [et al.].

Meteorološki pojmovnik i višejezični rječnik: hrvatski, engleski, njemački i francuski jezik. Zagreb: Državni meteorološki zavod; Hinus, 2005.

NEPREPORUČENI NAZIV: prehladna rosulja; smrjavajuća rosulja

KRATICA - ENGLNESKI: FZDZ

ENGLNESKI: freezing drizzle; supercooled drizzle

ledena zrna

DEFINICIJA: oborina u obliku smrznutih kapljica promjera 5 mm ili manje

DOPUŠTENI NAZIV: ledena zrnca

KRATICA - ENGLNESKI: PL

ENGLNESKI: ice pellets; sleet

KONTEKST: Ledena zrna nastaju pri sudaru pothlađenih kapljica.

VRELO KONTEKSTA: Tutiš, V. Zrakoplovna meteorologija. Zagreb: Fakultet

prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, Zavod za aeronautiku, 1997.

ledene iglice

DEFINICIJA: oborina u obliku veoma sitnih ledenih kristalića koji bliješte na suncu

VRELO DEFINICIJE: Gelo, B. [et al.]. Meteorološki pojmovnik i višejezični rječnik: hrvatski, engleski, njemački i francuski jezik. Zagreb: Državni meteorološki zavod; Hinus, 2005.
ENGLISKI: diamond dust

ledeni kristalić

DEFINICIJA: mikroskopski sitna ledena tvorevina heksagonalnoga ustrojstva

VRELO DEFINICIJE: Gelo, B. [et al.]. Meteorološki pojmovnik i višejezični rječnik: hrvatski, engleski, njemački i francuski jezik. Zagreb: Državni meteorološki zavod; Hinus, 2005.
KRATICA - ENGLISKI: IC
ENGLISKI: ice crystal

ledeni oblak

DEFINICIJA: oblak sastavljen isključivo od ledenih elemenata temperature niže od -20°C

VRELO DEFINICIJE: Gelo, B. [et al.]. Meteorološki pojmovnik i višejezični rječnik: hrvatski, engleski, njemački i francuski jezik. Zagreb: Državni meteorološki zavod; Hinus, 2005.
ENGLISKI: ice cloud

KONTEKST: Ledeni oblak se svugdje osim u polarnim krajevima nalazi visoko iznad tla i ne može dati oborinu.

VRELO KONTEKSTA: Gelo, B. [et al.]. Meteorološki pojmovnik i višejezični rječnik: hrvatski, engleski, njemački i francuski jezik. Zagreb: Državni meteorološki zavod; Hinus, 2005.

leđni vjetar

DEFINICIJA: vjetar koji puše u stražnji dio zrakoplova i pomaže njegovu gibanju tako da je njegova brzina prema tlu veća nego prema okolnome zraku

VRELO DEFINICIJE: Gelo, B. [et al.]. Meteorološki pojmovnik i višejezični rječnik: hrvatski, engleski, njemački i francuski jezik. Zagreb: Državni meteorološki zavod; Hinus, 2005.
DOPUŠTENI NAZIV: repni vjetar
NEPREPORUČENI NAZIV: vjetar u leđa; vjetar u rep
ENGLISKI: tail wind

lepezasti marker

DEFINICIJA: marker s lepezastim dijagramom vertikalnoga elektromagnetskog zračenja
VRELO DEFINICIJE: Annex 10 to the Convention on International Civil Aviation: Aeronautical Communications. International Civil Aviation Organization, 2006.
ENGLISKI: fan marker, fan marker beacon

let

DEFINICIJA: odlazak s određenoga aerodroma prema određenome određišnom aerodromu
VRELO DEFINICIJE: Zakon o zračnom prometu, Narodne novine, br. 69/09.
ENGLISKI: flight

letačka posada

DEFINICIJA: članovi posade zrakoplova koji upravljaju zrakoplovom i koji za to posjeduju odgovarajuću dozvolu
VRELO DEFINICIJE: Zakon o zračnom prometu, Narodne novine, br. 69/09.
ENGLISKI: flight crew; air crew
KONTEKST: Član letačke posade zrakoplova mora na propisani način zabilježiti u knjižicu letenja pojedinosti o svim letovima.
VRELO KONTEKSTA: Pravilnik o

radnom vremenu članova posade zrakoplova, Narodne novine, br. 69/09.

letački priručnik

DEFINICIJA: knjiga u kojoj su navedeni opis zrakoplova i upute za rukovanje, ograničenja, normalni postupci i postupci u slučaju nužde, letne značajke zrakoplova, podatci za određivanje mase i uravnoteživanja te slični podatci važni za sigurno upravljanje određenim tipom zrakoplova
ENGLSKI: airplane flight manual; flight manual; pilot's operating handbook

letačko-operativna poruka

DEFINICIJA: poruka koja se odnosi na promjene u operativnome redu letenja, na opsluživanje zrakoplova ili na promjene u vezi s potrebama putnika i posada
VRELO DEFINICIJE: AIC A03/08 Postupci za obavljanje govorne komunikacije – Voice Communication Procedures, 2008.

ENGLSKI: flight regularity message

KONTEKST: Letačko-operativne poruke su poruke koje se odnose na promjene u operativnom redu letenja; poruke koje se odnose na opsluživanje zrakoplova; upute predstavnika operatora koje se odnose na promjene u svezi s potrebama putnika i posada, prouzrokovane neizbježnim odstupanjima od normalnih operativnih redova letenja.

VRELO KONTEKSTA: AIC A03/08 Postupci za obavljanje govorne komunikacije – Voice Communication Procedures, 2008.

letenje pod zajedničkim brojem

DEFINICIJA: suradnja dvaju zračnih prijevoznika u kojoj oba

upotrebljavaju zajednički broj leta na jednoj liniji, iako na njoj leti zrakoplov samo jednoga prijevoznika

VRELO DEFINICIJE: Prebežac, D. Poslovna strategija zrakoplovnih kompanija. Zagreb: Golden marketing, 1998.

ENGLSKI: code sharing

letjelica

DEFINICIJA: naprava koja se sama može održavati i kretati u atmosferi

DOPUŠTENI NAZIV: zračna letjelica

NEPREPORUČENI NAZIV: zrakoplov

KRATICA - ENGLSKI: ACFT, A/C

ENGLSKI: aircraft

KONTEKST: U letjelice pripadaju zrakoplovi, zračni brodovi, jedrilice i rotokopteri.

VRELO KONTEKSTA: Zakon o zračnom prometu, Narodne novine, br. 132/98.

NAPOMENA: Letjelice su naprave koje se održavaju u atmosferi zbog reakcije zraka, osim onih koje lebde zahvaljujući reakciji zraka i Zemljine površine.

letjelište

DEFINICIJA: aerodrom za jedrilice i motorne jedrilice čija se uporaba može proširiti i na druge vrste letjelica

ENGLSKI: airfield; landing site

KONTEKST: Letjelišta su aerodromi koji služe za letenje jedrilica i motornih jedrilica koje ne uzlijeću samostalno, a čija se uporaba može proširiti i za letenje drugih vrsta zrakoplova koji se upotrebljavaju u posebnome zračnom prometu

VRELO KONTEKSTA: Zakon o zračnom prometu, Narodne novine, br. 132/98.

letna prognoza

DEFINICIJA: kratkoročna prognoza meteoroloških uvjeta koje zrakoplov

može očekivati tijekom leta
NEPREPORUČENI NAZIV: prognoza za let
ENGLESKI: flight forecast

letna putanja

DEFINICIJA: putanja težišta zrakoplova u odnosu na određenu točku
VRELO DEFINICIJE: Pravilnik o letenju zrakoplova, Narodne novine, br. 69/09.
DOPUŠTENI NAZIV: putanja leta
ENGLESKI: flight path

letna ruta

DEFINICIJA: utvrđena putanja u horizontalnoj ravnini kojom zrakoplovi prelijeću Zemljinu površinu
VRELO DEFINICIJE: Atlas Aviation: For Pilots, By Pilots. Atlas Aviation, Inc., 2004.
DOPUŠTENI NAZIV: ruta leta
ENGLESKI: flight route

letna vidljivost

DEFINICIJA: vidljivost iz pilotske kabine u smjeru kretanja zrakoplova u letu
VRELO DEFINICIJE: Pravilnik o letenju zrakoplova, Narodne novine, br. 69/09.
DOPUŠTENI NAZIV: vidljivost u letu
ENGLESKI: flight visibility

letne značajke zrakoplova

DEFINICIJA: općenite značajke leta u uvjetima zadane energije zrakoplova
DOPUŠTENI NAZIV: zrakoplovne performanse; performanse zrakoplova
ENGLESKI: aircraft performance

letni kupon

DEFINICIJA: dio putničke karte potreban za svaki dio putovanja i povezan s promjenom leta, promjenom razreda ili prekidom

putovanja
DOPUŠTENI NAZIV: kupon za let
ENGLESKI: flight coupon

letni red

DEFINICIJA: utvrđeno vrijeme uzlijetanja i slijetanja zrakoplova u redovitome zračnom prometu
VRELO DEFINICIJE: Zakon o zračnom prometu, Narodne novine, br. 132/98.
PREDLOŽENI NAZIV: letni red
ENGLESKI: schedule; timetable
KONTEKST: Red letenja ima dvojaku svrhu: predstavlja sustavni plan uporabe prijevoznih kapaciteta, tj. flote, te temeljne informacije korisnicima prijevoza o mogućnostima uporabe prijevoznih kapaciteta.
VRELO KONTEKSTA: Radačić, Ž.; Suić, I.; Škurla Babić, R. Tehnologija zračnog prometa I. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2008.

linija

DEFINICIJA: niz letova između dviju ili više zračnih luka koji se obavlja prema redu letenja
ENGLESKI: route

list

DEFINICIJA: manevar u kojemu se naizmjenično izvodi klizanje zrakoplova s jednoga na drugo krilo, pri čemu se smanjuje visina leta
VRELO DEFINICIJE: Šumanovac, V. Akrobatsko letenje. Zagreb: Duga print, 2008.
ENGLESKI: falling leaf
FRANCUSKI: feuille morte
NAPOMENA: List se obično izvodi pri malim brzinama.

lokalni let

DEFINICIJA: let koji počinje i završava na istome aerodromu bez

međuslijetanja na druge aerodrome
VRELO DEFINICIJE: Zakon o zračnom prometu, Narodne novine, br. 69/09.
ENGLISKI: local flight

lokator

DEFINICIJA: neusmjereni radiofar koji se upotrebljava kao prilazno navigacijsko sredstvo
VRELO DEFINICIJE: Program održavanja NDB sustava, 2008.
NEPREPORUČENI NAZIV: far lokator
KRATICA - ENGLISKI: L
ENGLISKI: locator

loksodroma

DEFINICIJA: crta koja spaja dvije točke na Zemlji sijekući sve meridijane pod istim kutom
VRELO DEFINICIJE: Grozdanić, B.; Hegeduš, M. Zrakoplovna navigacija I: kompasna navigacija. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu; Ministarstvo obrane RH - HRZ i PZO, 1995.
ENGLISKI: loxodrome; rhumb line
KONTEKST: Proračun elemenata loksodrome sastoji se u određivanju putnoga kuta loksodrome i udaljenosti u kilometrima između dviju točaka.
VRELO KONTEKSTA: Grozdanić, B.; Hegeduš, M. Zrakoplovna navigacija I: kompasna navigacija. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu; Ministarstvo obrane RH - HRZ i PZO, 1995.

lovačka zaštita

DEFINICIJA: održavanje određenoga broja lovačkih zrakoplova iznad određenoga područja ili zemaljskih postrojba radi suzbijanja protivničkoga zrakoplovnog djelovanja
VRELO DEFINICIJE: APP-6 NATO Glossary of terms and definitions, 2009.
ENGLISKI: fighter cover

lovački zrakoplov

DEFINICIJA: zrakoplov lovačkoga zrakoplovstva nepromjenjive geometrije krila i visokih manevarskih mogućnosti namijenjen borbenomu djelovanju na ciljeve u zraku i na zemlji
VRELO DEFINICIJE: APP-6 NATO Glossary of terms and definitions, 2009.
DOPUŠTENI NAZIV: lovac
ENGLISKI: fighter

lovački zrakoplov za dnevne operacije

DEFINICIJA: lovački zrakoplov u funkciji zračne obrane koji može djelovati jedino danju u povoljnim meteorološkim uvjetima
VRELO DEFINICIJE: APP-6 NATO Glossary of terms and definitions, 2009.
DOPUŠTENI NAZIV: lovac za dnevne operacije
ENGLISKI: day air defence fighter

lumen

DEFINICIJA: izvedena jedinica sustava SI za svjetlosni tok
VRELO DEFINICIJE: Gelo, B. [et al.]. Meteorološki pojmovnik i višejezični rječnik: hrvatski, engleski, njemački i francuski jezik. Zagreb: Državni meteorološki zavod; Hinus, 2005.
ENGLISKI: lumen

ljetni red letenja

DEFINICIJA: red letenja koji vrijedi od kraja ožujka do kraja listopada
PREDLOŽENI NAZIV: ljetni letni red
ENGLISKI: summer schedule; summer timetable
NAPOMENA: Zimski i ljetni red letenja vrijede za cijeli svijet. Promjena je zadnju nedjelju u ožujku i u listopadu.

Machov broj

DEFINICIJA: omjer lokalne brzine strujenja i brzine zvuka
ENGLSKI: Mach number
SIMBOL: M; Ma

obrane RH - HRZ i PZO, 1995.
DOPUŠTENI NAZIV: varijacija
KRATICA - HRVATSKI: MD
ENGLSKI: magnetic declination;
 magnetic variation

magla

DEFINICIJA: sitne vodene kapljice koje lebde u zraku i smanjuju vodoravnu vidljivost u prizemnome sloju atmosfere na manje od 1 km
KRATICA - ENGLSKI: FG
ENGLSKI: fog

magnetni okretomjer

DEFINICIJA: okretomjer koji mjeri broj okretaja na načelu pobude vrtložnih struja
VRELO DEFINICIJE: Bucak, T.; Zorić, I. Zrakoplovni instrumenti i prikaznici. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2002.
DOPUŠTENI NAZIV: indukcijski okretomjer
ENGLSKI: magnetic tachometer
KONTEKST: Magnetni se okretomjer sastoji u osnovi od rotirajućega permanentnog magneta na osovini koja je povezana gipkim vratilom s radilicom motora te od aluminijskoga bubnja u obliku čašice ili diska čvrsto povezanoga s kazaljkom i spiralnom protuoprugom.
VRELO KONTEKSTA: Bucak, T.; Zorić, I. Zrakoplovni instrumenti i prikaznici. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2002.

magnetska deklinacija

DEFINICIJA: razlika između smjera magnetskoga polja i pravoga sjevera
VRELO DEFINICIJE: Grozdanić, B.; Hegeduš, M. Zrakoplovna navigacija I: kompasna navigacija. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu; Ministarstvo

magnetska inklinacija

DEFINICIJA: kut nagiba magnetske igle u odnosu na obzor čija veličina ovisi o vrijednosti okomite sastavnice Zemljina magnetizma
VRELO DEFINICIJE: Grozdanić, B.; Hegeduš, M. Zrakoplovna navigacija I: kompasna navigacija. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu; Ministarstvo obrane RH - HRZ i PZO, 1995.
DOPUŠTENI NAZIV: magnetska širina
ENGLSKI: magnetic inclination

magnetski kompas

DEFINICIJA: uređaj koji služi za određivanje pravca i smjera Zemljina magnetskoga meridijana
VRELO DEFINICIJE: Bucak, T.; Zorić, I. Zrakoplovni instrumenti i prikaznici. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2002.
DOPUŠTENI NAZIV: kompas
ENGLSKI: compass
KONTEKST: Magnetski je kompas jedan od najstarijih navigacijskih instrumenata, a i danas je jedini autonomni instrument.
VRELO KONTEKSTA: Bucak, T.; Zorić, I. Zrakoplovni instrumenti i prikaznici. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2002.

magnetski kurs

DEFINICIJA: kurs izmjeren između magnetskoga sjevera i crte kursa
VRELO DEFINICIJE: Grozdanić, B.; Hegeduš, M. Zrakoplovna navigacija I: kompasna navigacija. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti

Sveučilišta u Zagrebu; Ministarstvo obrane RH - HRZ i PZO, 1995.

ENGLISKI: magnetic heading

magnetski putni kut

DEFINICIJA: putni kut izmjeren prema magnetskome sjeveru

VRELO DEFINICIJE: Grozdanić, B.;

Hegeduš, M. Zrakoplovna navigacija

I: kompasna navigacija. Zagreb:

Fakultet prometnih znanosti

Sveučilišta u Zagrebu; Ministarstvo obrane RH - HRZ i PZO, 1995.

KRATICA - HRVATSKI: MPK

ENGLISKI: magnetic course

KONTEKST: Pravi putni kut, izmjeren na karti, korigira se za magnetsku deklinaciju, a rezultat je magnetski putni kut.

VRELO KONTEKSTA: Grozdanić, B.;

Hegeduš, M. Zrakoplovna navigacija

I: kompasna navigacija. Zagreb:

Fakultet prometnih znanosti

Sveučilišta u Zagrebu; Ministarstvo obrane RH - HRZ i PZO, 1995.

mah

DEFINICIJA: naglo i kratko povećanje brzine vjetra unutar određenoga razdoblja, nakon čega slijedi zatišje ili slabljenje vjetra

VRELO DEFINICIJE: Gelo, B. [et al.].

Meteorološki pojmovnik i višejezični

rječnik: hrvatski, engleski, njemački

i francuski jezik. Zagreb: Državni meteorološki zavod; Hinus, 2005.

DOPUŠTENI NAZIV: mah vjetra; nalet vjetra

NEPREPORUČENI NAZIV: udar vjetra; zapuh

ENGLISKI: gust

KONTEKST: Mah obično traje oko 20 sekundi.

VRELO KONTEKSTA: Gelo, B. [et al.].

Meteorološki pojmovnik i višejezični

rječnik: hrvatski, engleski, njemački i francuski jezik. Zagreb: Državni meteorološki zavod; Hinus, 2005.

mahanje

DEFINICIJA: gibanje kraka

helikopterskoga rotora izvan ravnine rotacije

ENGLISKI: flapping

mahmetar

DEFINICIJA: instrument koji prikazuje brzinu zrakoplova kao Machov broj

VRELO DEFINICIJE: Gunston, B. Jane's aerospace dictionary. Third edition. Coulsdon, UK: Jane's Information Group, 1988.

ENGLISKI: Machmeter; Mach meter

KONTEKST: Mahmetri su obvezni za zrakoplove koji lete velikim brzinama (brže od oko 200 km) i na velikim visinama te čije su brzine definirane Machovim brojevima.

VRELO KONTEKSTA: Bucak, T.; Zorić, I.

Zrakoplovni instrumenti i prikaznici. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2002., 108.

maksimalna masa zrakoplova bez goriva

DEFINICIJA: najveća dopuštena masa zrakoplova bez iskoristivoga goriva

KRATICA - ENGLISKI: MZFM

ENGLISKI: maximum zero fuel mass

maksimalna strukturna masa

DEFINICIJA: najveća dopuštena masa zrakoplova određena čvrstoćom elemenata zrakoplovne konstrukcije

DOPUŠTENI NAZIV: maksimalna strukturalna masa

ENGLISKI: maximum structural mass

maksimalna strukturna masa za slijetanje

DEFINICIJA: najveća dopuštena masa zrakoplova za slijetanje s obzirom na čvrstoću elemenata zrakoplovne konstrukcije

DOPUŠTENI NAZIV: maksimalna strukturalna masa za slijetanje
KRATICA - ENGLESKI: MSLM
ENGLESKI: maximum structural landing mass

maksimalna strukturalna masa za uzlijetanje

DEFINICIJA: najveća dopuštena masa zrakoplova za uzlijetanje s obzirom na čvrstoću elemenata zrakoplovne konstrukcije
DOPUŠTENI NAZIV: maksimalna strukturalna masa za uzlijetanje
KRATICA - ENGLESKI: MSTOM
ENGLESKI: maximum structural take-off mass

maksimalna strukturalna masa za voženje

DEFINICIJA: najveća dopuštena masa zrakoplova koja je od najveće dopuštene mase zrakoplova za uzlijetanje veća za masu goriva potrebnoga za paljenje i zagrijavanje motora, voženje do položaja za početak zaleta i stajanje do početka zaleta
DOPUŠTENI NAZIV: maksimalna strukturalna masa za voženje
ENGLESKI: maximum ramp mass; maximum structural taxi mass

maksimalna trajna snaga

DEFINICIJA: najveća snaga koju motor proizvodi bez vremenskoga ograničenja
VRELO DEFINICIJE: Bazijanac, E. Zrakoplovni klipni motori. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2005.
ENGLESKI: maximum continuous power
KONTEKST: Kod nekih je motora maksimalna trajna snaga jednaka snazi uzlijetanja.
VRELO KONTEKSTA: Bazijanac, E.

Zrakoplovni klipni motori. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2005.

mala kružnica

DEFINICIJA: svaka kružnica na površini Zemlje čija je ravnina izvan Zemljina središta
VRELO DEFINICIJE: Grozdanić, B.; Hegeduš, M. Zrakoplovna navigacija I: kompasna navigacija. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu; Ministarstvo obrane RH - HRZ i PZO, 1995.
ENGLESKI: small circle

mali propad

DEFINICIJA: propad koji zahvaća područje promjera manjega od 4 km
VRELO DEFINICIJE: Gelo, B. [et al.]. Meteorološki pojmovnik i višejezični rječnik: hrvatski, engleski, njemački i francuski jezik. Zagreb: Državni meteorološki zavod; Hinus, 2005.
NEPREPORUČENI NAZIV: mala provala; mikropropad; mikroudar
KRATICA - ENGLESKI: MBST
ENGLESKI: microburst
KONTEKST: Mali propad traje od 2 minute do 5 minuta.
VRELO KONTEKSTA: Tutiš, V. Zrakoplovna meteorologija. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, Zavod za aeronautiku, 1997.

manevar zračnih snaga

DEFINICIJA: angažiranje vatrene moći zrakoplovstva i drugih sredstava radi postizanja strateških, operativnih ili taktičkih ciljeva ratovanja
VRELO DEFINICIJE: Air Force Doctrine, 1997.
ENGLESKI: air force maneuver; air maneuver

manevarska površina

DEFINICIJA: dio aerodroma za uzlijetanje, slijetanje i vožnju zrakoplova, isključujući stajanke
VRELO DEFINICIJE: Pavlin, S. Aerodromi I. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2006.

ENGLESKI: manoeuvring area; maneuvering area

KONTEKST: Manevarsku površinu čine uzletno-sletne staze i vozne staze.

VRELO KONTEKSTA: Pavlin, S. Aerodromi I. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2006.

marker

STRANA JEZIČNA ODREDNICA - engleski
DEFINICIJA: radiofar koji pilotu daje obavijest o vodoravnoj udaljenosti zrakoplova od praga uzletno-sletne staze

VRELO DEFINICIJE: Program održavanja sustava za instrumentalno slijetanje (ILS), 2008.

PREDLOŽENI NAZIV: označivač
NEPREPORUČENI NAZIV: odašiljač karakterističnih točaka; radiofar marker

KRATICA - ENGLESKI: MKR

ENGLESKI: marker beacon; marker radio beaco; marker

masa zrakoplova bez goriva

DEFINICIJA: ukupna masa zrakoplova bez goriva jednaka zbroju suhe operativne mase i putnoga tereta

KRATICA - ENGLESKI: ZFM

ENGLESKI: zero fuel mass

masa zrakoplova u uzlijetanju

DEFINICIJA: ukupna masa zrakoplova na početku zaleta za uzlijetanje

KRATICA - ENGLESKI: TOM

ENGLESKI: take-off mass

maseni protokomjer goriva

DEFINICIJA: protokomjer za mjerenje masene količine goriva protekle iz spremnika u motor u jedinici vremena

VRELO DEFINICIJE: Bucak, T.; Zorić, I. Zrakoplovni instrumenti i prikaznici. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2002.

DOPUŠTENI NAZIV: protokomjer mase goriva

ENGLESKI: mass fuel flow meter

KONTEKST: Maseni protokomjeri naročito su važni za mlazne motore jer je njihova snaga izravno razmjerna masi goriva "izgorenoj" u jedinici vremena.

VRELO KONTEKSTA: Bucak, T.; Zorić, I. Zrakoplovni instrumenti i prikaznici. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2002., 241.

matični giroskop kursa

DEFINICIJA: giroskop koji prikazuje podatke o kursu zrakoplova i smješten je unutar odjeljka avionike ili u težištu zrakoplova

VRELO DEFINICIJE: Bucak, T.; Zorić, I. Zrakoplovni instrumenti i prikaznici. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2002.

NEPREPORUČENI NAZIV: matični žiroskop kursa

ENGLESKI: directional gyroscope unit

KONTEKST: Prikaznik i matični giroskop kursa povezani su sustavom daljinskoga prijenosa, najčešće pomoću sinkrona.

VRELO KONTEKSTA: Bucak, T.; Zorić, I. Zrakoplovni instrumenti i prikaznici. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2002., 178.

međukompanijski putnik

DEFINICIJA: putnik čije se putovanje sastoji od više segmenata na kojima leti s različitim zračnim

prijevoznicima

VRELO DEFINICIJE: Prebežac, D. Poslovna strategija zrakoplovnih kompanija. Zagreb: Golden marketing, 1998.

NEPREPORUČENI NAZIV: interline putnik
ENGLJSKI: interline passenger

međunarodni aerodrom

DEFINICIJA: aerodrom utvrđen kao dolazni ili odlazni aerodrom u međunarodnome zračnom prometu na kojemu se provodi kontrola kretanja, granična kontrola i carinska kontrola

VRELO DEFINICIJE: Zakon o zračnom prometu, Narodne novine, br. 69/09.

ENGLJSKI: international aerodrome

KONTEKST: Slijetanje ili uzlijetanje zrakoplova u međunarodnome zračnom prometu dopušteno je samo na međunarodnim aerodromima, a iznimno i na drugim aerodromima ako operator aerodroma osigura provedbu propisa o prelasku državne granice.

VRELO KONTEKSTA: Zakon o zračnom prometu, Narodne novine, br. 69/09.

međunarodni zračni promet

DEFINICIJA: promet koji se odvija u zračnome prostoru iznad teritorija dviju ili više država

VRELO DEFINICIJE: Zakon o zračnom prometu, Narodne novine, br. 69/09.

ENGLJSKI: international air traffic

KONTEKST: Slijetanje ili uzlijetanje zrakoplova u međunarodnome zračnom prometu dopušteno je samo na međunarodnim aerodromima ili s njih, a iznimno i s drugih aerodroma koji nisu određeni za međunarodni zračni promet ako operator aerodroma osigura provedbu propisa o prelasku državne granice.

VRELO KONTEKSTA: Zakon o zračnom prometu, Narodne novine, br. 69/09.

međunarodni zračni prostor

DEFINICIJA: zračni prostor koji se proteže izvan teritorijalnih granica koje države

VRELO DEFINICIJE: Airspace. Wikipedia: the free encyclopedia. URL: <http://en.wikipedia.org/wiki/Airspace>

ENGLJSKI: international airspace

NAPOMENA: Međunarodni zračni prostor proteže se izvan teritorijalnih državnih granica prema otvorenome moru do 30 km ili čak do 160 km uvis, ovisno o različitim prijedlozima.

međuprilaženje

DEFINICIJA: dio instrumentnoga prilaženja u kojemu se međusegment spaja sa segmentom završnoga prilaženja

VRELO DEFINICIJE: Dictionary of Military and Associated Terms. Joint Publication 1-02. Department of Defense, 2005. URL: [http://www.bits.de/NRANEU/others/jp-doctrine/jp1_02\(05\).pdf](http://www.bits.de/NRANEU/others/jp-doctrine/jp1_02(05).pdf)

ENGLJSKI: intermediate approach

NAPOMENA: Međuprilaženje započinje na preletištu ili točki međuprilaženja i završava na preletištu ili točki završnoga prilaženja.

međuslijetanje

DEFINICIJA: ugovoreni prekid putovanja u mjestu između mjesta polaska i mjesta dolaska

NEPREPORUČENI NAZIV: transferno mjesto

ENGLJSKI: stopover

mehanički mjerač količine goriva

DEFINICIJA: mjerač količine goriva s mehaničkom napravom za očitavanje količine goriva

VRELO DEFINICIJE: Bucak, T.; Zorić, I. Zrakoplovni instrumenti i prikaznici. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2002.

ENGLISKI: mechanical fuel quantity indicator

KONTEKST: Mehanički mjerači količine goriva najstariji su i najjednostavniji tipovi mjerača.

VRELO KONTEKSTA: Bucak, T.; Zorić, I. Zrakoplovni instrumenti i prikaznici. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2002.

meko inje

DEFINICIJA: inje u obliku naslage prozirnih ledenih kristalica

VRELO DEFINICIJE: Gelo, B. [et al.]. Meteorološki pojmovnik i višejezični rječnik: hrvatski, engleski, njemački i francuski jezik. Zagreb: Državni meteorološki zavod; Hinus, 2005.

ENGLISKI: soft rime; white frost

meridijan

DEFINICIJA: velika kružnica koja prolazi kroz središte Zemlje i kroz zemljopisne polove

VRELO DEFINICIJE: Grozdanić, B.; Hegeduš, M. Zrakoplovna navigacija I: kompasna navigacija. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu; Ministarstvo obrane RH - HRZ i PZO, 1995.

DOPUŠTENI NAZIV: podnevnik

ENGLISKI: line of longitude; meridian

metar

DEFINICIJA: osnovna jedinica SI za duljinu

VRELO DEFINICIJE: Gelo, B. [et al.]. Meteorološki pojmovnik i višejezični rječnik: hrvatski, engleski, njemački i francuski jezik. Zagreb: Državni meteorološki zavod; Hinus, 2005.

ENGLISKI: meter; metre

METAR izvješće

DEFINICIJA: redovito kodirano vremensko izvješće o stvarnim vremenskim uvjetima na području zračne luke

VRELO DEFINICIJE: Gelo, B. [et al.].

Meteorološki pojmovnik i višejezični rječnik: hrvatski, engleski, njemački i francuski jezik. Zagreb: Državni meteorološki zavod; Hinus, 2005.

ŽARGONIZAM: METAR

KRATICA - ENGLISKI: METAR

ENGLISKI: aviation routine weather report; meteorological aerodrome report

KONTEKST: METAR izvješće sastavlja se i razmjenjuje svakih 30 ili 60 minuta.

VRELO KONTEKSTA: Gelo, B. [et al.].

Meteorološki pojmovnik i višejezični rječnik: hrvatski, engleski, njemački i francuski jezik. Zagreb: Državni meteorološki zavod; Hinus, 2005.

meteorologija

DEFINICIJA: znanost o atmosferi, njezinim fizikalnim i kemijskim procesima te o gibanju i međudjelovanju sa Zemljinom površinom, uključujući vrijeme i klimu

VRELO DEFINICIJE: Gelo, B. [et al.]. Meteorološki pojmovnik i višejezični rječnik: hrvatski, engleski, njemački i francuski jezik. Zagreb: Državni meteorološki zavod; Hinus, 2005.

NEPREPORUČENI NAZIV: vremenslovlje

ENGLISKI: meteorology

meteorološka obavijest

DEFINICIJA: tekstualna obavijest o postojećim ili očekivanim vremenskim uvjetima

VRELO DEFINICIJE: Annex 3 to the Convention on International Civil Aviation: Meteorological Service for International Air Navigation. International Civil Aviation Organization, 2007.

DOPUŠTENI NAZIV: meteorološka informacija; meteorološke informacije

ENGLISKI: meteorological information

NAPOMENA: Meteorološke obavijesti mogu biti meteorološka izvješća, prognoze, upozorenja i drugi podatci vezani uz postojeće i/ili prognozirane meteorološke uvjete važni za sigurno odvijanje zračnoga prometa.

meteorološka poruka

DEFINICIJA: kodirana poruka koji sadržava različite meteorološke informacije s oznakom vrste, mjestom i vremenom izdavanja navedenima na početku i posebnim kodom na kraju

ENGLESKI: meteorological message

NAPOMENA: Meteorološke informacije mogu biti obavijesti, izvješća, prognoze, upozorenja itd. AIRMET, GAMET, METAR, SIGMET i TAF neki su od oblika meteoroloških poruka.

meteorološka postaja

DEFINICIJA: posebno odabrano i opremljeno mjesto na kojemu se sustavno provode meteorološka motrenja

VRELO DEFINICIJE: Gelo, B. [et al.].

Meteorološki pojmovnik i višejezični rječnik: hrvatski, engleski, njemački i francuski jezik. Zagreb: Državni meteorološki zavod; Hinus, 2005.

ENGLESKI: meteorological observing station

meteorološka služba

DEFINICIJA: ustanova koja se bavi operativnim praćenjem vremenskih uvjeta na razini države ili pokrajine

VRELO DEFINICIJE: Gelo, B. [et al.].

Meteorološki pojmovnik i višejezični rječnik: hrvatski, engleski, njemački i francuski jezik. Zagreb: Državni meteorološki zavod; Hinus, 2005.

ENGLESKI: meteorological service

meteorološki bilten

DEFINICIJA: prikaz kratkoročnih ili dugoročnih vremenskih prilika na širem području u obliku iskaza o sinoptičkom stanju

VRELO DEFINICIJE: Gelo, B. [et al.].

Meteorološki pojmovnik i višejezični rječnik: hrvatski, engleski, njemački i francuski jezik. Zagreb: Državni meteorološki zavod; Hinus, 2005.

ENGLESKI: meteorological bulletin

NAPOMENA: Meteorološki bilten je vrsta meteorološke obavijesti.

meteorološki satelit

DEFINICIJA: umjetni Zemljin satelit za meteorološka motrenja i prijenos meteoroloških podataka

VRELO DEFINICIJE: Annex 3 to the Convention on International Civil Aviation: Meteorological Service for International Air Navigation. International Civil Aviation Organization, 2007.

ENGLESKI: meteorological satellite; weather satellite

meteorološki ured

DEFINICIJA: ured koji pruža različite zrakoplovne meteorološke usluge

VRELO DEFINICIJE: Gelo, B. [et al.].

Meteorološki pojmovnik i višejezični rječnik: hrvatski, engleski, njemački i francuski jezik. Zagreb: Državni meteorološki zavod; Hinus, 2005.

ENGLESKI: MET office; meteorological office

NAPOMENA: Meteorološki ured nalazi se u svakoj većoj zračnoj luci i surađuje s meteorološkom postajom, službom kontrole zračnoga prometa te zrakoplovnim službama.

meteorološki uvjeti

DEFINICIJA: prevladavajući uvjeti u okolini koji utječu na vrijeme

VRELO DEFINICIJE: The Free Dictionary.

Huntingdon Valley: Farlex, Inc. URL: <http://www.thefreedictionary.com/meteorological+conditions>
ENGLISKI: meteorological conditions

meteorološko bdjenje

DEFINICIJA: stalno praćenje vremenskih uvjeta i mjerenje vremenskih stanja na određenome području

VRELO DEFINICIJE: Gelo, B. [et al.]. Meteorološki pojmovnik i višejezični rječnik: hrvatski, engleski, njemački i francuski jezik. Zagreb: Državni meteorološki zavod; Hinus, 2005.

DOPUŠTENI NAZIV: bdjenje
ENGLISKI: meteorological watch; watch

meteorološko informiranje

DEFINICIJA: informiranje o vremenskim uvjetima koji se odnose na letačke operacije

VRELO DEFINICIJE: Pravilnik o uvjetima i načinu pružanja usluga u zračnoj plovidbi, Narodne novine, br. 40/08.

ENGLISKI: meteorological briefing
NAPOMENA: Uredi za meteorološko informiranje nalaze se u svim međunarodnim zračnim lukama.

meteorološko motrenje

DEFINICIJA: standardizirani postupak dobivanja meteoroloških podataka mjerenjem i opažanjem

VRELO DEFINICIJE: Gelo, B. [et al.]. Meteorološki pojmovnik i višejezični rječnik: hrvatski, engleski, njemački i francuski jezik. Zagreb: Državni meteorološki zavod; Hinus, 2005.

ENGLISKI: meteorological observation
KONTEKST: Meteorološko motrenje standardizirani je postupak dobivanja više meteoroloških podataka mjerenjem i opažanjem, ovisno o meteorološkom elementu i raspoloživim instrumentima.
VRELO KONTEKSTA: Gelo, B. [et al.].

Meteorološki pojmovnik i višejezični rječnik: hrvatski, engleski, njemački i francuski jezik. Zagreb: Državni meteorološki zavod; Hinus, 2005.

meteorološko upozorenje

DEFINICIJA: obavijest o meteorološkoj ili hidrološkoj opasnosti koja je nastupila, nastupa ili će vrlo vjerojatno nastupiti

VRELO DEFINICIJE: Gelo, B. [et al.]. Meteorološki pojmovnik i višejezični rječnik: hrvatski, engleski, njemački i francuski jezik. Zagreb: Državni meteorološki zavod; Hinus, 2005.
ENGLISKI: meteorological warning

mezopauza

DEFINICIJA: gornja granica mezosfere na visini oko 80 km

VRELO DEFINICIJE: Gelo, B. [et al.]. Meteorološki pojmovnik i višejezični rječnik: hrvatski, engleski, njemački i francuski jezik. Zagreb: Državni meteorološki zavod; Hinus, 2005.
ENGLISKI: mesopause

mezosfera

DEFINICIJA: atmosferski sloj između stratopauze i mezopauze na visini približno između 50 i 80 km

VRELO DEFINICIJE: Gelo, B. [et al.]. Meteorološki pojmovnik i višejezični rječnik: hrvatski, engleski, njemački i francuski jezik. Zagreb: Državni meteorološki zavod; Hinus, 2005.

ENGLISKI: mesosphere
NAPOMENA: U mezosferi temperatura dostiže svoj minimum od -90°C , što je ujedno i najniža temperatura u Zemljinj atmosferi.

mikrolaki zrakoplov

DEFINICIJA: zrakoplov jednosjed ili dvosjed, pokretan motorom, kojemu je minimalna brzina manja od 65 km/h i kojim se upravlja premještanjem težine pilota i/

ili aerodinamičkim upravljačkim kormilom

VRELO DEFINICIJE: Pravilnik o letenju zrakoplova, Narodne novine, br. 69/09.

ENGLISKI: microlight aircraft

KONTEKST: Mikrolaki zrakoplovi smiju se upotrebljavati samo za obavljanje sportskih djelatnosti, demonstracije, rekreativno i za stručno osposobljavanje pilota.

VRELO KONTEKSTA: Pravilnik o uvjetima i načinu uporabe mikrolakih zrakoplova, Narodne novine, br. 56/08.

mikrovalni sustav za slijetanje

DEFINICIJA: sustav za precizno instrumentno prilazanje u svim vremenskim uvjetima koji radi na mikrovalnim frekvencijama i pilotu daje podatke o položaju zrakoplova u odnosu na središnju os uzletno-sletne staze

VRELO DEFINICIJE: Atlas Aviation: For Pilots, By Pilots. Atlas Aviation, Inc., 2004.

KRATICA - ENGLISKI: MLS

ENGLISKI: microwave landing system

minimalna apsolutna visina radarskoga vektoriranja

DEFINICIJA: najniža apsolutna visina koju kontrolor smije upotrijebiti za radarsko vektoriranje letova po instrumentnim pravilima letenja, s obzirom na najnižu sigurnu razinu i strukturu zračnoga prostora

KRATICA - ENGLISKI: MRVA

ENGLISKI: minimum radar vectoring altitude

minimalna brzina upravljivosti

DEFINICIJA: najmanja brzina leta pri kojoj letjelica može svladati bočni vjetar bez promjene pravca leta ili bez gibanja po uzletno-sletnoj stazi

ENGLISKI: minimal control speed

minimalna instrumentna putna razina

DEFINICIJA: najniža objavljena razina između radionavigacijskih sredstava koja zadovoljava zahtjeve za nadvisivanje prepreka između tih sredstava i osigurava prihvatljiv prijam navigacijskih signala

VRELO DEFINICIJE: Eleršek, L. Priručni englesko-hrvatski zrakoplovni rječnik. Zagreb: Ministarstvo obrane; Oružane snage RH; Hrvatsko ratno zrakoplovstvo i protuzračna obrana, 2008.

DOPUŠTENI NAZIV: minimalna instrumentalna putna razina
ŽARGONIZAM: minimalna *IFR* putna razina

ENGLISKI: minimum IFR cruising level

minimalna sektorska apsolutna visina

DEFINICIJA: najniža apsolutna visina koja osigurava minimalno nadvisivanje od 300 m svih objekata unutar sektora polumjera 46 km s radionavigacijskim sredstvom u središtu

VRELO DEFINICIJE: Pravilnik o letenju zrakoplova, Narodne novine, br. 69/09.

KRATICA - ENGLISKI: MSA

ENGLISKI: minimum sector altitude

KONTEKST: Minimalne sektorske apsolutne visine utvrđuju se za svaki aerodrom.

VRELO KONTEKSTA: Pravilnik o letenju zrakoplova, Narodne novine, br. 69/09.

misija snimanja iz zraka

DEFINICIJA: let zrakoplova kojemu je svrha snimanje jedne snimke ili više snimaka područja od posebna interesa

VRELO DEFINICIJE: APP-6 NATO Glossary of terms and definitions, 2009.

DOPUŠTENI NAZIV: let sa zadaćom snimanja

ENGLISKI: imagery sortie;
photographic sortie

mjerač količine goriva

DEFINICIJA: uređaj za mjerenje količine goriva u spremniku

VRELO DEFINICIJE: Bucak, T.; Zorić, I. Zrakoplovni instrumenti i prikaznici. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2002.

NEPREPORUČENI NAZIV: benzinomjer

ENGLISKI: fuel quantity indicator
KONTEKST: Prema načinu rada mjeraci količine goriva dijele se na mehaničke, hidrostatičke, električne i kapacitivne mjerne.

VRELO KONTEKSTA: Bucak, T.; Zorić, I. Zrakoplovni instrumenti i prikaznici. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2002.

mjerač količine goriva s izravnim očitanjem

DEFINICIJA: mjerac količine goriva koji radi po načelu spojenih posuda, a razina goriva očitava se na prozirnoj cjevčici s ljestvicom

VRELO DEFINICIJE: Bucak, T.; Zorić, I. Zrakoplovni instrumenti i prikaznici. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2002.

ENGLISKI: direct reading fuel quantity indicator; direct reading fuel quantity gauge

mjerač količine goriva s kapaljkom

DEFINICIJA: mjerac količine goriva s kalibriranom pomičnom kapaljkom koja se polako rukom izvlači iz dna spremnika sve dok se na njezinu donjemu kraju ne pojave kapljice goriva

VRELO DEFINICIJE: Bucak, T.; Zorić, I. Zrakoplovni instrumenti i prikaznici. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2002.

ENGLISKI: dripstick fuel quantity indicator

KONTEKST: Mjerac količine goriva s kapaljkom na većim se zrakoplovima koristi na zemlji, a na manjima i u zraku.

VRELO KONTEKSTA: Bucak, T.; Zorić, I. Zrakoplovni instrumenti i prikaznici. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2002.

mjerač količine goriva s plovkom

DEFINICIJA: mjerac količine goriva koji mjeri visinu plovka koji pluta na površini goriva u odnosu na visinu spremnika

VRELO DEFINICIJE: Bucak, T.; Zorić, I. Zrakoplovni instrumenti i prikaznici. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2002.

ENGLISKI: floatstick fuel quantity indicator; floatstick

KONTEKST: Mjerac količine goriva s plovkom izrađuje se u posebnim verzijama za niskokrilne i visokokrilne zrakoplove.

VRELO KONTEKSTA: Bucak, T.; Zorić, I. Zrakoplovni instrumenti i prikaznici. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2002.

mjerač vibracija

DEFINICIJA: uređaj karakterističan za zrakoplove s mlaznim motorima koji nadzire uravnoteženost rotirajućih dijelova motora

VRELO DEFINICIJE: Bucak, T.; Zorić, I. Zrakoplovni instrumenti i prikaznici. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2002.

ENGLISKI: vibration indicator; vibration monitoring system

KONTEKST: Budući da su vrtnje rotora turbine vrlo visoke, pojačane vibracije koje detektiraju mjeraci vibracija gotovo redovito upozoravaju na manja oštećenja i/ili

istrošenost vitalnih dijelova motora koji bi mogli rezultirati ozbiljnijim kvarovima ili otkazima.

VRELO KONTEKSTA: Bucak, T.; Zorić, I. Zrakoplovni instrumenti i prikaznici. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2002.

mjerač zakretnoga momenta

DEFINICIJA: uređaj za mjerenje zakretnoga momenta radi posrednoga nadzora nad snagom na propeleru ili nosećemu rotoru i nadzora nad naprezanjem na pogonskome vratilu

VRELO DEFINICIJE: Bucak, T.; Zorić, I. Zrakoplovni instrumenti i prikaznici. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2002.

ŽARGONIZAM: torkmetar

ENGLJSKI: torquemeter

KONTEKST: Mjerač zakretnoga momenta ugrađuje se u sustav mehaničkoga prijenosa, najčešće između glavnoga pogonskog vratila (koljenastoga vratila na klipnome motoru) i vratila propelera.

VRELO KONTEKSTA: Bucak, T.; Zorić, I. Zrakoplovni instrumenti i prikaznici. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2002.

mlazna struja

DEFINICIJA: uski pojas vrlo jakih vjetrova u visokim slojevima atmosfere

KRATICA - ENGLJSKI: JTST

ENGLJSKI: jet stream

NAPOMENA: Mlazna struja nastaje iznad područja jakih temperaturnih promjena.

mlazničko zakrilce

DEFINICIJA: zakretanje zračne struje ili ispuha na izlaznome bridu krila čime se postiže učinak zakrilca

VRELO DEFINICIJE: Kesić, P. Osnove aerodinamike. Zagreb: Fakultet

strojarstva i brodogradnje Sveučilišta u Zagrebu, 2003.

ENGLJSKI: blown flap; jet flap

KONTEKST: Mlazničko zakrilce stvara dopunsku uzgonsku silu kao posljedicu reaktivne sile istjecanja masenoga protoka određenom brzinom pod kutom u odnosu na brzinu slobodne struje.

VRELO KONTEKSTA: Kesić, P. Osnove aerodinamike. Zagreb: Fakultet strojarstva i brodogradnje Sveučilišta u Zagrebu, 2003.

mobilna zrakoplovna veza

DEFINICIJA: radioveza između zemaljskih postaja i postaja zrakoplova ili između postaja zrakoplova, uključujući i radiopostaje za preživljavanje i radiofarove za određivanje pozicije u slučaju nužde

VRELO DEFINICIJE: Procedures for Air Navigation Services: Air Traffic Management. Fifteenth edition. International Civil Aviation Organization, 2007.

DOPUŠTENI NAZIV: pokretna zrakoplovna veza

NEPREPORUČENI NAZIV: pomična zrakoplovna veza

KRATICA - ENGLJSKI: AMS

ENGLJSKI: aeronautical mobile service

model parova gradova

DEFINICIJA: model koji se zasniva na proučavanju obilježja gradova koji su mjesto početka i završetka jednoga putovanja u zračnome prometu bez obzira na to radi li se o izravnome letu ili ne

VRELO DEFINICIJE: Prebežac, D. Poslovna strategija zrakoplovnih kompanija. Zagreb: Golden marketing, 1998.

ENGLJSKI: city pair model

KONTEKST: Za model parova gradova Zagreb i Frankfurt par

su gradova na planiranome putovanju zrakoplovom iz Zagreba za Frankfurt, ali i na putovanju iz Zagreba za Frankfurt preko Münchena.

VRELO KONTEKSTA: Prebežac, D. Poslovna strategija zrakoplovnih kompanija. Zagreb: Golden marketing, 1998.

modulacija

DEFINICIJA: postupak mijenjanja parametra vala nosioca u ritmu promjena signala koji se prenosi

VRELO DEFINICIJE: Kiš, M. Englesko-hrvatski i hrvatsko-engleski informatički rječnik. 2. izdanje. Zagreb: Naklada Ljevak, 2002.

ENGLISKI: modulation

NAPOMENA: Ovisno o tome je li val nosač sinusni val ili slijed impulsa, modulacija može biti analogna i digitalna.

modulator

DEFINICIJA: uređaj koji digitalni signal pretvara u analogni

VRELO DEFINICIJE: Kiš, M. Englesko-hrvatski i hrvatsko-engleski informatički rječnik. 2. izdanje. Zagreb: Naklada Ljevak, 2002.

DOPUŠTENI NAZIV: pretvornik digitalnih signala

ENGLISKI: modulator

mokra uzletno-sletna staza

DEFINICIJA: uzletno-sletna staza pokrivena vodom dubine manje od 3 mm

ENGLISKI: wet runway

mokri propad

DEFINICIJA: propad s oborinom koja doseže do tla

VRELO DEFINICIJE: Gelo, B. [et al.]. Meteorološki pojmovnik i višejezični rječnik: hrvatski, engleski, njemački i francuski jezik. Zagreb: Državni

meteorološki zavod; Hinus, 2005.

ENGLISKI: wet microburst

KONTEKST: Za mokroga propada padne više od 0,25 mm kiše.

VRELO KONTEKSTA: Tutiš, V. Zrakoplovna meteorologija. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, Zavod za aeronautiku, 1997.

mokri snijeg

DEFINICIJA: težak, ljepljiv i vlažan snijeg koji pada u velikim pahuljama kad temperatura zraka kroz koji prolazi nije svagdje niža od 0 °C

ENGLISKI: wet snow

mokri termometar

DEFINICIJA: živin termometar s posudicom obloženom mokrom krpicom

NEPREPORUČENI NAZIV: vlažni termometar

ENGLISKI: wet-bulb thermometer

NAPOMENA: Mokri i suhi termometar sastavni su dijelovi psihrometra.

mol

DEFINICIJA: osnovna SI jedinica za količinu tvari

VRELO DEFINICIJE: Gelo, B. [et al.].

Meteorološki pojmovnik i višejezični rječnik: hrvatski, engleski, njemački i francuski jezik. Zagreb: Državni meteorološki zavod; Hinus, 2005.

ENGLISKI: mol; mole

moment

DEFINICIJA: umnožak mase i kraka te mase do referentne crte

ENGLISKI: moment

moment oko zgloba

DEFINICIJA: moment koji stvara sila na upravljačkoj površini oko osi rotacije upravljačke površine

ENGLISKI: hinge moment

mraz

DEFINICIJA: pojava koja nastaje procesom pretvaranja vodene pare u kristaliće leda

VRELO DEFINICIJE: Tutiš, V. Zrakoplovna meteorologija. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, Zavod za aeronautiku, 1997.

ENGLISKI: frost

mutni led

DEFINICIJA: sloj neprozirnoga leda manje gustoće od prozirnoga leda jer sadržava i mjehuriće zraka

VRELO DEFINICIJE: Gelo, B. [et al.]. Meteorološki pojmovnik i višejezični rječnik: hrvatski, engleski, njemački i francuski jezik. Zagreb: Državni meteorološki zavod; Hinus, 2005.

DOPUŠTENI NAZIV: neprozirni led

ENGLISKI: opaque ice

KONTEKST: Mutni led nastaje pri naglom zaleđivanju.

VRELO KONTEKSTA: Gelo, B. [et al.]. Meteorološki pojmovnik i višejezični rječnik: hrvatski, engleski, njemački i francuski jezik. Zagreb: Državni meteorološki zavod; Hinus, 2005.

nacionalno nadzorno tijelo

DEFINICIJA: neovisno tijelo određeno za certificiranje i kontinuirano nadziranje pružatelja usluga u zračnoj plovidbi te druge zadaće u skladu s odgovarajućim propisima Europske unije

VRELO DEFINICIJE: Zakon o zračnom prometu, Narodne novine, br. 69/09.

KRATICA - ENGLISKI: NSA

ENGLISKI: national supervisory authority

nadir

DEFINICIJA: točka nasuprot zenitu na nevidljivome dijelu nebeske polusfere

VRELO DEFINICIJE: Grozdanić, B.;

Hegeduš, M. Zrakoplovna navigacija I: kompasna navigacija. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu; Ministarstvo obrane RH - HRZ i PZO, 1995.

ENGLISKI: nadir

nadmorska visina

DEFINICIJA: vertikalna udaljenost određene točke ili razine na Zemljinoj površini mjerena od srednje razine mora

VRELO DEFINICIJE: Procedures for Air Navigation Services: Air Traffic Management. Fifteenth edition. International Civil Aviation Organization, 2007.

DOPUŠTENI NAZIV: elevacija

ENGLISKI: elevation

nadmorska visina aerodroma

DEFINICIJA: nadmorska visina najviše točke površine za slijetanje

VRELO DEFINICIJE: Pavlin, S. Aerodromi I. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2006.

ENGLISKI: aerodrome elevation

nadvisivanje prepreka

DEFINICIJA: određivanje minimalne visine na kojoj zrakoplov mora letjeti da bi sigurno preletio izražene prepreke

ENGLISKI: obstacle clearance

nadzirano presretanje

DEFINICIJA: presretanje u letu pri kojemu se zrakoplov u službi presretanja nadzire s pomoću radara smještena na zemlji, brodu ili u drugome zrakoplovu

VRELO DEFINICIJE: APP-6 NATO Glossary of terms and definitions, 2009.

ENGLISKI: controlled interception

nadzor sigurnosti

DEFINICIJA: provjera stupnja do kojega pružatelj usluga u zračnoj plovidbi zadovoljava sigurnosne ciljeve i

zajtjeve

VRELO DEFINICIJE: ATSEP Lexicon. International Federation of Air Traffic Safety Electronics Associations, 2005.

ENGLESKI: safety oversight

NAPOMENA: Nadzor sigurnosti provodi nacionalno nadzorno tijelo.

nadzorni radar

DEFINICIJA: radarski sustav za određivanje pozicije zrakoplova po dometu i azimutu

VRELO DEFINICIJE: Procedures for Air Navigation Services: Air Traffic Management. Fifteenth edition. International Civil Aviation Organization, 2007.

ENGLESKI: surveillance radar

nadzvučni zrakoplov

DEFINICIJA: zrakoplov koji leti nadzvučnom brzinom u fazi krstarenja

VRELO DEFINICIJE: Radačić, Ž.; Suić, I.; Škurla Babić, R. Tehnologija zračnog prometa I. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2008.

ENGLESKI: supersonic aircraft

nagib uzletno-sletne staze

DEFINICIJA: omjer razlike visina dviju točaka duž uzletno-sletne staze i njihove udaljenosti izražen u postocima

ENGLESKI: runway slope

nagibna ploča

DEFINICIJA: konstrukcijsko rješenje prijenosa cikličnoga kuta uvijanja s pilotske palice na krakove rotora

ENGLESKI: swash plate

najveća istrajnost

DEFINICIJA: najdulje vrijeme koje zrakoplov može provesti u zraku s određenom količinom goriva

ENGLESKI: maximum endurance

najveća snaga krstarenja

DEFINICIJA: snaga krstarenja koja najčešće čini 75 % snage uzlijetanja

VRELO DEFINICIJE: Bazijanac, E. Zrakoplovni klipni motori. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2005.

ENGLESKI: maximum cruise power

najveći dolet

DEFINICIJA: najveća udaljenost koju zrakoplov preleti s određenom količinom goriva

ENGLESKI: best range; maximum range

naknada za uskraćeni ukrcaj

DEFINICIJA: novčani iznos koji je zračni prijevoznik prema zakonu dužan isplatiti putniku u slučaju uskraćenoga ukrcaja

VRELO DEFINICIJE: Škurla, R. Unapređenje sustava za upravljanje kapacitetima zrakoplova. Magistarski rad. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2003.

DOPUŠTENI NAZIV: kompenzacija za uskraćeni ukrcaj; odšteta za uskraćeni ukrcaj

KRATICA - ENGLESKI: DBC

ENGLESKI: denied boarding compensation

KONTEKST: Naknada za uskraćeni ukrcaj ovisi o duljini redovitoga leta ili kašnjenju alternativnoga leta.

VRELO KONTEKSTA: Škurla, R.

Unapređenje sustava za upravljanje kapacitetima zrakoplova. Magistarski rad. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2003.

nalet

DEFINICIJA: vrijeme od trenutka kada se zrakoplov pokrene radi uzlijetanja do trenutka kada se zaustavi nakon završetka leta

VRELO DEFINICIJE: Pravilnik o uvjetima i načinu stjecanja, izdavanja, obnavljanja i produžavanja dozvole i ovlaštenja zrakoplovnom osoblju - pilotima aviona, Narodne novine, br. 8/09.

ENGLESKI: flight time

nalet s instruktorom

DEFINICIJA: nalet u zrakoplovu, simulatoru ili zemaljskome uređaju tijekom kojega instruktor s odgovarajućim ovlaštenjem obavlja letačko osposobljavanje

VRELO DEFINICIJE: Pravilnik o uvjetima i načinu stjecanja, izdavanja, obnavljanja i produžavanja dozvole i ovlaštenja zrakoplovnom osoblju - pilotima aviona, Narodne novine, br. 8/09.

ENGLESKI: dual instruction time

nalet za bombardiranje

DEFINICIJA: faza leta zrakoplova namijenjena prilazu i odabiru cilja na zemlji koja počinje u određenoj točki u prostoru i završava u točki u kojoj je predviđeno izbacivanje ubojitih sredstava

VRELO DEFINICIJE: APP-6 NATO Glossary of terms and definitions, 2009.

ENGLESKI: bombing run

nalog za različita plaćanja

DEFINICIJA: dokument koji se izdaje kao pokriće naplate za različite usluge

KRATICA - ENGLESKI: MCO

ENGLESKI: miscellaneous charges order

KONTEKST: Nalog za različita plaćanja izdaje se kao pokriće naplate za različite usluge: zračni i kopneni prijevoz, naplate za višak prtljage, zemaljski aranžmani kod IT-tarifa, najam vozila, doplata za višu klasu ili

posebne tarife itd.

VRELO KONTEKSTA: Priručnik za prihvati otpremu putnika i prtljage, 2008.

nametanje radiotišine

DEFINICIJA: prestanak radiokomunikacije na frekvenciji radi neometanja prometa koji može zatražiti zrakoplov u nevolji ili postaja koja kontrolira promet u nevolji

ENGLESKI: imposition of radio silence; imposition of silence

naoblaka

DEFINICIJA: zastrtost neba oblacima bez obzira na njihov rod i visinu

VRELO DEFINICIJE: Gelo, B. [et al.].

Meteorološki pojmovnik i višejezični rječnik: hrvatski, engleski, njemački i francuski jezik. Zagreb: Državni meteorološki zavod; Hinus, 2005.

NEPREPORUČENI NAZIV: oblaci; oblačnost

ENGLESKI: cloud cover

KONTEKST: Naoblaka se izražava u desetinama ili osminama. 0 je oznaka za potpuno vedro nebo, a 10 ili 8 za nebo potpuno zastrto oblacima.

VRELO KONTEKSTA: Gelo, B. [et al.].

Meteorološki pojmovnik i višejezični rječnik: hrvatski, engleski, njemački i francuski jezik. Zagreb: Državni meteorološki zavod; Hinus, 2005.

napadni kut

DEFINICIJA: kut između tetive aeroprofila i slobodne zračne struje

ENGLESKI: angle of attack

napadni kut propelera

DEFINICIJA: kut između ravnine propelera i pravca rezultantne brzine na aeroprofil kraka propelera

DOPUŠTENI NAZIV: aerodinamički kut propelera

ENGLESKI: blade pitch

nautički sumrak

DEFINICIJA: sumrak u kojemu je položaj Sunca od 6° do 12° ispod horizonta

VRELO DEFINICIJE: Gelo, B. [et al.]. Meteorološki pojmovnik i višejezični rječnik: hrvatski, engleski, njemački i francuski jezik. Zagreb: Državni meteorološki zavod; Hinus, 2005.

NEPREPORUČENI NAZIV: drugi mrak

ENGLISKI: nautical twilight

NAPOMENA: Za nautičkoga sumraka uz obzor se vide i najsjajnije zvijezde.

navigacija

DEFINICIJA: vođenje i usmjeravanje letjelice s pomoću navigacijskih sredstava od ishodišta do odredišta

KRATICA - HRVATSKI: NAV

KRATICA - ENGLISKI: NAV

ENGLISKI: air navigation; navigation

navigacijski trokut brzina

DEFINICIJA: grafički prikaz odnosa brzine zrakoplova i vjetra

VRELO DEFINICIJE: Grozdanić, B.; Hegeduš, M. Zrakoplovna navigacija I: kompasna navigacija. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu; Ministarstvo obrane RH - HRZ i PZO, 1995.

ENGLISKI: wind triangle

KONTEKST: Navigacijski trokut brzina sastoji se od sljedećih vektora: vektora zračne brzine, vektora vjetra i vektora putne brzine.

VRELO KONTEKSTA: Grozdanić, B.; Hegeduš, M. Zrakoplovna navigacija I: kompasna navigacija. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu; Ministarstvo obrane RH - HRZ i PZO, 1995.

nazivna snaga

DEFINICIJA: snaga motora pri uzlijetanju

VRELO DEFINICIJE: Bazijanac, E. Zrakoplovni klipni motori. Zagreb:

Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2005.

DOPUŠTENI NAZIV: nominalna snaga

KRATICA - ENGLISKI: METO

ENGLISKI: maximum except take-off

nefanaliza

DEFINICIJA: analiza sinoptičke karte s obzirom na rod i količinu oblaka te oborine

VRELO DEFINICIJE: Gelo, B. [et al.].

Meteorološki pojmovnik i višejezični rječnik: hrvatski, engleski, njemački i francuski jezik. Zagreb: Državni meteorološki zavod; Hinus, 2005.

ENGLISKI: nephanalysis

neinstrumentna uzletno-sletna staza

DEFINICIJA: uzletno-sletna staza namijenjena vizualnomu prilaženju

DOPUŠTENI NAZIV: neinstrumentalna uzletno-sletna staza

ENGLISKI: non-instrument runway

nekomercijalni zračni promet

DEFINICIJA: prijevoz osoba ili stvari zrakoplovom pri kojemu naknada pokriva samo troškove leta

ENGLISKI: non-commercial air traffic

nekontrolirani aerodrom

DEFINICIJA: aerodrom na kojemu se aerodromskom prometu ne pruža usluga kontrole zračnoga prometa

VRELO DEFINICIJE: Procedures for Air Navigation Services: Air Traffic Management. Fifteenth edition. International Civil Aviation Organization, 2007.

ENGLISKI: uncontrolled aerodrome

NAPOMENA: Na nekontroliranome aerodromu zrakoplovima se pruža automatsko odašiljanje uzletno-sletnih informacija.

nekontrolirani let

DEFINICIJA: let za koji nije potrebno odobrenje kontrole zračnoga

prometa

VRELO DEFINICIJE: Procedures for Air Navigation Services: Air Traffic Management. Fifteenth edition. International Civil Aviation Organization, 2007.

ENGLISKI: uncontrolled flight

nekontrolirani zračni prostor

DEFINICIJA: zračni prostor određenih dimenzija u kojemu VFR letovi i IFR letovi ne podliježu odobrenju kontrole zračnoga prometa, ali im se prema potrebi pružaju savjetodavne usluge u zračnome prometu i/ili usluge letnih informacija

VRELO DEFINICIJE: Airspace. Wikipedia: the free encyclopedia. URL: <http://en.wikipedia.org/wiki/Airspace>

ENGLISKI: uncontrolled airspace

nekoordinirano odobrenje

DEFINICIJA: odobrenje za let s unaprijed dogovorenom odlaznom rutom i razinom leta

VRELO DEFINICIJE: ATS Operations Manual, 2009.

NEPREPORUČENI NAZIV: dummy odobrenje

ENGLISKI: dummy clearance

nepostojanje rizika od sudara

DEFINICIJA: kategorija rizika od opasnoga približavanja zrakoplova kad rizik od sudara ne postoji

VRELO DEFINICIJE: Procedures for Air Navigation Services: Air Traffic Management. Fifteenth edition. International Civil Aviation Organization, 2007.

ENGLISKI: no risk of collision

nepouzdanost sredstva

DEFINICIJA: vjerojatnost otkazivanja sredstva

VRELO DEFINICIJE: Bazijanac, E. Tehnička eksploatacija i održavanje zrakoplova: Teoretske osnove.

Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2007.

ENGLISKI: unreliability of means

KONTEKST: Zbroj pouzdanosti i nepouzdanosti sredstva u svakome je trenutku jednak jedinici.

VRELO KONTEKSTA: Bazijanac, E.

Tehnička eksploatacija i održavanje zrakoplova: Teoretske osnove.

Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2007.

nepoželjni putnik

DEFINICIJA: putnik koji ne posjeduje vrijedeću putovnicu ili vizu i kojemu je imigracijska služba zemlje u koju putuje zabranila ulazak u zemlju

VRELO DEFINICIJE: Radačić, Ž.; Suić, I.; Škurla Babić, R. Tehnologija zračnog prometa I. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2008.

KRATICA - ENGLISKI: INAD

ENGLISKI: inadmissible passenger

KONTEKST: Nepoželjni putnici ukrcavaju se u zrakoplov prvi i izlaze zadnji, a smještaju se u posljednji red kabine zrakoplova, uz što veću diskreciju.

VRELO KONTEKSTA: Radačić, Ž.; Suić, I.; Škurla Babić, R. Tehnologija zračnog prometa I. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2008.

nepraćeni deportirani putnik

DEFINICIJA: deportirani putnik koji putuje bez pratnje službene osobe

VRELO DEFINICIJE: Radačić, Ž.; Suić, I.; Škurla Babić, R. Tehnologija zračnog prometa I. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2008.

KRATICA - ENGLISKI: DEPU

ENGLISKI: unaccompanied deportee

nepraćeno dijete

DEFINICIJA: dijete od 5 do 12 godina koje putuje zrakoplovom bez pratnje odrasle osobe i o kojemu zračni prijevoznik vodi posebnu brigu

VRELO DEFINICIJE: Radačić, Ž.; Suić, I.; Škurla Babić, R. Tehnologija zračnog prometa I. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2008.

KRATICA - ENGLESKI: UM

ENGLESKI: unaccompanied minor

neprecizno prilaženje

DEFINICIJA: instrumentno prilaženje s horizontalnim navođenjem s pomoću nepreciznih sustava za slijetanje

VRELO DEFINICIJE: Pravilnik o letenju zrakoplova, Narodne novine, br. 69/09.

ENGLESKI: non-precision approach

NAPOMENA: Neprecizni su sustavi za slijetanje: svesmjerni VHF radiofar, nadzorni radar ili sustav za instrumentno slijetanje bez odašiljača kuta poniranja.

neprihodovni let

DEFINICIJA: let koji zračni prijevoznik poduzima za svoje potrebe i za koji ne dobiva nikakvu naknadu

VRELO DEFINICIJE: Radačić, Ž.; Suić, I.; Škurla Babić, R. Tehnologija zračnog prometa I. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2008.

ENGLESKI: non-revenue flight

neprihodovni putnik

DEFINICIJA: putnik koji se koristi agencijskim ili prijevozničkim popustom te dijete do dvije godine koje se ne koristi posebnim sjedalom

VRELO DEFINICIJE: Škurla, R.

Unapređenje sustava za upravljanje

kapacitetima zrakoplova.

Magistarski rad. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2003.

ENGLESKI: non-revenue passenger

neradarsko razdvajanje

DEFINICIJA: razdvajanje zrakoplova bez radara, gdje se položaj zrakoplova određuje ostalim sredstvima

VRELO DEFINICIJE: Eleršek, L. Priručni englesko-hrvatski zrakoplovni rječnik. Zagreb: Ministarstvo obrane; Oružane snage RH; Hrvatsko ratno zrakoplovstvo i protuzračna obrana, 2008.

DOPUŠTENI NAZIV: razdvajanje bez radara

ENGLESKI: non-radar separation; nonradar separation

neusmjereni radiofar

DEFINICIJA: radionavigacijsko sredstvo koje pilotu omogućuje određivanje smjera u odnosu na položaj toga sredstva

VRELO DEFINICIJE: Program održavanja NDB sustava, 2008.

KRATICA - ENGLESKI: NDB

ENGLESKI: non-directional radio beacon

neutralna točka

DEFINICIJA: položaj središta mase za koju moment propinjanja letjelice ne ovisi o napadnome kutu

ENGLESKI: neutral point

neutvrđeni rizik od sudara

DEFINICIJA: kategorija rizika od opasnoga približavanja zrakoplova kad su podatci za utvrđivanje mogućega rizika nedostadni, neuvjerljivi ili proturječni

VRELO DEFINICIJE: Procedures for Air Navigation Services: Air Traffic Management. Fifteenth edition.

International Civil Aviation Organization, 2007.

ENGLISKI: risk not determined

nezajamčena sigurnost zrakoplova

DEFINICIJA: kategorija rizika od opasnoga približavanja zrakoplova pri kojemu bi sigurnost zrakoplova mogla biti ugrožena

VRELO DEFINICIJE: Procedures for Air Navigation Services: Air Traffic Management. Fifteenth edition. International Civil Aviation Organization, 2007.

ENGLISKI: safety not assured

niska mlazna struja

DEFINICIJA: manja zračna struja koja se pojavljuje na visinama do 11 km od Zemljine površine

VRELO DEFINICIJE: Gelo, B. [et al.]. Meteorološki pojmovnik i višejezični rječnik: hrvatski, engleski, njemački i francuski jezik. Zagreb: Državni meteorološki zavod; Hinus, 2005.

DOPUŠTENI NAZIV: prizemna mlazna struja

ENGLISKI: low-level jet stream

niska pješčana vijavica

DEFINICIJA: čestice pijeska uzdignute vjetrom na malu visinu iznad tla

VRELO DEFINICIJE: Gelo, B. [et al.]. Meteorološki pojmovnik i višejezični rječnik: hrvatski, engleski, njemački i francuski jezik. Zagreb: Državni meteorološki zavod; Hinus, 2005.

ENGLISKI: low drifting sand

KONTEKST: Vidljivost na visini motriteljeva oka kod niske pješčane vijavice nije osjetno smanjena.

VRELO KONTEKSTA: Gelo, B. [et al.]. Meteorološki pojmovnik i višejezični rječnik: hrvatski, engleski, njemački i francuski jezik. Zagreb: Državni meteorološki zavod; Hinus, 2005.

niska prašinska vijavica

DEFINICIJA: čestice prašine uzdignute vjetrom na malu visinu iznad tla

VRELO DEFINICIJE: Gelo, B. [et al.]. Meteorološki pojmovnik i višejezični rječnik: hrvatski, engleski, njemački i francuski jezik. Zagreb: Državni meteorološki zavod; Hinus, 2005.

ENGLISKI: low drifting dust

KONTEKST: Vidljivost na visini motriteljeva oka kod niske prašinske vijavice nije osjetno smanjena.

VRELO KONTEKSTA: Gelo, B. [et al.]. Meteorološki pojmovnik i višejezični rječnik: hrvatski, engleski, njemački i francuski jezik. Zagreb: Državni meteorološki zavod; Hinus, 2005.

niska snježna vijavica

DEFINICIJA: čestice snijega uzdignute vjetrom na malu visinu iznad tla

VRELO DEFINICIJE: Gelo, B. [et al.]. Meteorološki pojmovnik i višejezični rječnik: hrvatski, engleski, njemački i francuski jezik. Zagreb: Državni meteorološki zavod; Hinus, 2005.

ENGLISKI: low drifting snow

KONTEKST: Vodoravna vidljivost na razini motriteljeva oka kod niske snježne vijavice nije osjetno smanjena.

VRELO KONTEKSTA: Gelo, B. [et al.]. Meteorološki pojmovnik i višejezični rječnik: hrvatski, engleski, njemački i francuski jezik. Zagreb: Državni meteorološki zavod; Hinus, 2005.

niski prelet

DEFINICIJA: prelijetanje kontrolnoga tornja ili određenoga drugog mjesta na zemlji s kojega je moguća vizualna provjera podvozja

ENGLISKI: low pass

NAPOMENA: Pilot izvodi niski prelet ako ima problema s izvlačenjem ili uvlačenjem kotača podvozja.

nisko prilaženje

DEFINICIJA: prilaženje duž staze ili usporedno s njom u snižavanju do određene minimalne visine bez namjere slijetanja

VRELO DEFINICIJE: Pravilnik o letenju zrakoplova, Narodne novine, br. 69/09.

DOPUŠTENI NAZIV: niski prilaz
ENGLESKI: low approach

niskokrilac

DEFINICIJA: zrakoplov kojemu su krila ugrađena na donji dio trupa
ENGLESKI: low wing aircraft

niskotarifni zračni prijevoznik

DEFINICIJA: zračni prijevoznik koji nudi usluge prijevoza po niskim cijenama, a njegov poslovni model obuhvaća izravne letove, unificiranu flotu, jedan razred prijevoza te prometovanje između sekundarnih zračnih luka

VRELO DEFINICIJE: Radačić, Ž.; Suić, I.; Škurla Babić, R. Tehnologija zračnog prometa I. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2008.

ENGLESKI: budget airline; discount airline; low-cost airline; no-frills airline

noć

DEFINICIJA: vrijeme od zalaska do izlaska Sunca

VRELO DEFINICIJE: Atlas Aviation: For Pilots, By Pilots. Atlas Aviation, Inc., 2004.

ENGLESKI: night

normalni udarni val

DEFINICIJA: udarni val kroz koji nadzvučno strujenje prelazi u podzvučno uz nagli porast tlaka, temperature i gustoće zraka

ENGLESKI: normal shock wave

nos

DEFINICIJA: najudaljeniji prednji dio zrakoplova
ENGLESKI: nose

noseća linija

DEFINICIJA: linija po rasponu krila koja spaja točke na četvrtini tetive i mjesto je vezanoga vrtloga
ENGLESKI: lifting line

noseća površina

DEFINICIJA: površina na letjelici koja stvara silu uzgona
ENGLESKI: lifting surface

obavijest

DEFINICIJA: govorni ili pisani podatak u obliku prikladnome za slanje i čuvanje

VRELO DEFINICIJE: Anić, V. Veliki rječnik hrvatskoga jezika. Zagreb: Novi Liber, 2003.

DOPUŠTENI NAZIV: informacija
ENGLESKI: information

obavijest AIRMET

DEFINICIJA: podatci o vremenskim pojavama opasnim za sigurnost letenja do razine FL 100 ili 700 hPa, odnosno FL 150 ili 570 hPa u planinskim predjelima, te o njihovu prostornome i vremenskome razvoju

VRELO DEFINICIJE: Gelo, B. [et al.]. Meteorološki pojmovnik i višejezični rječnik: hrvatski, engleski, njemački i francuski jezik. Zagreb: Državni meteorološki zavod; Hinus, 2005.

DOPUŠTENI NAZIV: AIRMET obavijest
ŽARGONIZAM: AIRMET

KRATICA - MEĐUNARODNA: AIRMET

ENGLESKI: AIRMET information; information concerning en-route weather phenomena

KONTEKST: AIRMET obavijest sastavni je dio letne dokumentacije.

VRELO KONTEKSTA: Gelo, B. [et al.].

Meteorološki pojmovnik i višejezični rječnik: hrvatski, engleski, njemački i francuski jezik. Zagreb: Državni meteorološki zavod; Hinus, 2005.

obavijest o prometu

DEFINICIJA: obavijest koju izdaje jedinica službe zračnoga prometa o poznatome ili uočenome prometu u blizini određenoga zrakoplova ili njegove namjeravane rute

VRELO DEFINICIJE: ICAO Vocabulary. 1998.

DOPUŠTENI NAZIV: informacija o prometu

ENGLISKI: traffic information

obavijest SIGMET

DEFINICIJA: obavijest zrakoplovima o trenutačnim i/ili očekivanim vremenskim pojavama na ruti koje mogu ugroziti sigurnost zrakoplova

VRELO DEFINICIJE: Procedures for Air Navigation Services: Air Traffic Management. Fifteenth edition. International Civil Aviation Organization, 2007.

DOPUŠTENI NAZIV: SIGMET obavijest

ŽARGONIZAM: sigmet

KRATICA - ENGLISKI: SIGMET

ENGLISKI: significant meteorological information; SIGMET information

NAPOMENA: Vremenske pojave koje se navode u obavijestima SIGMET su: grmljavinske oluje, jaka turbulencija, zaleđivanje, planinski val, prašinska ili pješčana oluja, zatim oblak vulkanskog pepela, erupcija vulkana i radioaktivni oblak.

obavijest SNOWTAM

DEFINICIJA: posebna žurna obavijest o snježnim padalinama

VRELO DEFINICIJE: Majić, J. Utjecaj engleskoga na hrvatski jezik zrakoplovne struke. Magistarski rad. Zagreb: Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, 2007.

ŽARGONIZAM: SNOWTAM

KRATICA - ENGLISKI: SNOWTAM

ENGLISKI: SNOWTAM; special NOTAM on snow

obavijest VOLMET

DEFINICIJA: redovita meteorološka obavijest za zrakoplove u letu koja se šalje automatski pod nadzorom operatera meteoroloških informacija

VRELO DEFINICIJE: Majić, J. Utjecaj engleskoga na hrvatski jezik zrakoplovne struke. Magistarski rad. Zagreb: Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, 2007.

DOPUŠTENI NAZIV: VOLMET obavijest

ŽARGONIZAM: volmet

KRATICA - MEĐUNARODNA: VOLMET

ENGLISKI: meteorological information for aircraft in flight; VOLMET broadcast

obavijest za letače

DEFINICIJA: žurna obavijest letačkoj posadi o promjeni povezanoj s određenim zrakoplovnim postrojenjem, uslugom, postupkom ili potencijalnom opasnosti

VRELO DEFINICIJE: Procedures for Air Navigation Services: Air Traffic Management. Fifteenth edition. International Civil Aviation Organization, 2007.

DOPUŠTENI NAZIV: obavijest NOTAM

NEPREPORUČENI NAZIV: žurna informacija

ŽARGONIZAM: NOTAM

KRATICA - ENGLISKI: NOTAM

ENGLISKI: notice-to-airmen

obično zakrilce

DEFINICIJA: zakrilce koje se okreće oko zgloba prema dolje, što povećava zakrivljenost i uzgon

VRELO DEFINICIJE: Kesić, P. Osnove aerodinamike. Zagreb: Fakultet strojarstva i brodogradnje Sveučilišta u Zagrebu, 2003.

ENGLISKI: plain flap

objedinjavanje prtljage

DEFINICIJA: istodobno prijavljivanje prtljage više putnika, pri čemu je količina ukupno dopuštene predane prtljage jednaka zbroju pojedinačnih količina dopuštene prtljage

VRELO DEFINICIJE: Priručnik za prihvat i otpremu putnika i prtljage, 2008.

ENGLSKI: baggage pooling

KONTEKST: Objedinjavanje prtljage dopušteno je kada se dvoje ili više putnika koji putuju zajedno do istoga odredišta istovremeno prijave za let i zajedno predaju svoju prtljagu.

VRELO KONTEKSTA: Priručnik za prihvat i otpremu putnika i prtljage, 2008.

Objedinjeni paket zrakoplovnih informacija

SKRAĆENI NAZIV: Objedinjeni paket

DEFINICIJA: zbirka temeljnih dokumenata u kojima pružateljji usluga u zračnoj plovidbi objavljuju zrakoplovne informacije

VRELO DEFINICIJE: Pravilnik o uvjetima i načinu pružanja usluga u zračnoj plovidbi, Narodne novine, br. 115/09.

KRATICA - ENGLSKI: IAIP

ENGLSKI: Integrated Aeronautical Information Package

NAPOMENA: Objedinjeni paket zrakoplovnih informacija čine: Zbornik zrakoplovnih informacija, izmjena Zbornika, dopuna Zbornika, Bilten preduzetnih informacija, okružnica zrakoplovnih informacija, popis vrijedećih obavijesti za letače i popis provjere.

oblak

DEFINICIJA: prozirni ili neprozirni dio prostora u atmosferi koji sadržava sitne kapljice ili kristaliće nastale od vodene pare

VRELO DEFINICIJE: Gelo, B. [et al.].

Meteorološki pojmovnik i višejezični rječnik: hrvatski, engleski, njemački i francuski jezik. Zagreb: Državni meteorološki zavod; Hinus, 2005.

ENGLSKI: cloud

KONTEKST: Oblak pri tlu zove se magla.

VRELO KONTEKSTA: Gelo, B. [et al.].

Meteorološki pojmovnik i višejezični rječnik: hrvatski, engleski, njemački i francuski jezik. Zagreb: Državni meteorološki zavod; Hinus, 2005.

oblasna kontrola

DEFINICIJA: kontrola zračnoga prometa za kontrolirane letove u kontroliranim područjima

VRELO DEFINICIJE: Procedures for Air Navigation Services: Air Traffic Management. Fifteenth edition. International Civil Aviation Organization, 2007.

KRATICA - HRVATSKI: OK

ENGLSKI: area control service

oborina

DEFINICIJA: skupina vodenih čestica u tekućemu ili krutom stanju nastala kondenzacijom vodene pare u atmosferi, koja iz oblaka pada na tlo ili se stvara na predmetima na tlu

VRELO DEFINICIJE: Gelo, B. [et al.]. Meteorološki pojmovnik i višejezični rječnik: hrvatski, engleski, njemački i francuski jezik. Zagreb: Državni meteorološki zavod; Hinus, 2005.

NEPREPORUČENI NAZIV: hidrometeor; padalina; padavina

ENGLSKI: precipitation

NAPOMENA: Oborinom u užemu smislu obično se smatraju samo one čestice koje padaju na tlo.

obrazac za praćenje napredovanja leta

DEFINICIJA: obrazac na kojemu nadležni kontrolor zračnoga

prometa upisuje i provjerava sve nužne podatke o napredovanju, izvršenju i promjenama na cjelokupnome letu ili dijelu leta pod svojom nadležnošću

ŽARGONIZAM: strip

ENGLESKI: flight strip

očekivano vrijeme prilaznja

DEFINICIJA: vrijeme kad kontrola zračnoga prometa očekuje da će zrakoplov u dolasku, nakon kašnjenja, napustiti točku čekanja u skladu s odobrenjem da bi završio prilaznje za slijetanje

VRELO DEFINICIJE: Procedures for Air Navigation Services: Air Traffic Management. Fifteenth edition. International Civil Aviation Organization, 2007.

DOPUŠTENI NAZIV: očekivano vrijeme prilaza

ENGLESKI: expected approach time

odašiljač kuta poniranja

DEFINICIJA: radionavigacijsko sredstvo koje pilotu daje informaciju o kutu poniranja zrakoplova u fazi slijetanja na uzletno-sletnu stazu

VRELO DEFINICIJE: Program održavanja sustava za instrumentalno slijetanje (ILS), 2008.

KRATICA - ENGLESKI: GP

ENGLESKI: glide slope transmitter; UHF glide path transmitter

odašiljač pravca slijetanja

DEFINICIJA: radionavigacijsko sredstvo za određivanje kursa zrakoplova u odnosu na produženu središnju os uzletno-sletne staze

VRELO DEFINICIJE: Program održavanja sustava za instrumentalno slijetanje (ILS), 2008.

KRATICA - ENGLESKI: LLZ; LOC

ENGLESKI: localiser; VHF localiser equipment

odašiljanje naslijepo

DEFINICIJA: odašiljanje jedne radiopostaje prema drugoj u okolnostima u kojima se ne može uspostaviti dvosmjerna komunikacija, ali se pretpostavlja da druga radiopostaja može primiti poruku

DOPUŠTENI NAZIV: emitiranje naslijepo; predaja naslijepo

ENGLESKI: blind transmission

odgovarač

DEFINICIJA: radarski primopredajnik sustava raspoznavanja zrakoplova koji na upit zemaljskoga upitivača odašilje kodirani identifikacijski signal

VRELO DEFINICIJE: Eleršek, L. Priručni englesko-hrvatski zrakoplovni rječnik. Zagreb: Ministarstvo obrane; Oružane snage RH; Hrvatsko ratno zrakoplovstvo i protuzračna obrana, 2008.

DOPUŠTENI NAZIV: radarski odgovarač

NEPREPORUČENI NAZIV: SSR transponder; transponder

ENGLESKI: transponder

odobrenje kontrole zračnoga prometa

DEFINICIJA: dopuštenje zrakoplovu da nastavi let pod uvjetima koje je utvrdila mjerodavna kontrola zračnoga prometa

VRELO DEFINICIJE: Procedures for Air Navigation Services: Air Traffic Management. Fifteenth edition. International Civil Aviation Organization, 2007.

DOPUŠTENI NAZIV: odobrenje KZP-a

ENGLESKI: air traffic control clearance; ATC clearance

održavanje

DEFINICIJA: skup radnja kojima se osigurava trajna plovidbenost zrakoplova i pouzdanost sustava

upravljanja zračnim prometom, a uključuje remont, popravak, pregled ili zamjenu

VRELO DEFINICIJE: ATSEP Lexicon. International Federation of Air Traffic Safety Electronics Associations, 2005.

KRATICA - ENGESKI: MAIN
ENGESKI: maintenance

odvajanje struje

DEFINICIJA: odvajanje zračne struje od čvrste površine zbog nepovoljna gradijenta tlaka, udarnoga vala, nagle promjene konture tijela ili zbog drugoga razloga

DOPUŠTENI NAZIV: odvajanje graničnoga sloja

NEPREPORUČENI NAZIV: separacija graničnoga sloja; separacija struje
ENGESKI: boundary layer separation; flow separation

ograničenje u zračnome prostoru

DEFINICIJA: određeni dio zračnoga prostora u kojemu letenje zrakoplova zbog opasnih aktivnosti može biti ugroženo, ograničeno ili zabranjeno

VRELO DEFINICIJE: Zakon o zračnom prometu, Narodne novine, br. 69/09.
ENGESKI: airspace restriction

ogrvjavna vrijednost smjese

DEFINICIJA: količina toplinske energije goriva po kilogramu smjese goriva
VRELO DEFINICIJE: Bazijanac, E. Zrakoplovni klipni motori. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2005.

ENGESKI: mixture calorific value
KONTEKST: Sa stajališta ogrvjavne vrijednosti smjese, bolja su ona goriva koja s manjom količinom zraka imaju potpuno izgaranje jednoga kilograma goriva.

VRELO KONTEKSTA: ATSEP Lexicon.

International Federation of Air Traffic Safety Electronics Associations, 2005.

okomito smicanje vjetra

DEFINICIJA: promjena brzine vjetra s promjenom visine

DOPUŠTENI NAZIV: vertikalno smicanje
ENGESKI: vertical wind shear

okretnica na uzletno-sletnoj stazi

SKRAĆENI NAZIV: okretnica na stazi

DEFINICIJA: određena površina na aerodromu na zemlji neposredno uz uzletno-sletnu stazu namijenjena okretanju zrakoplova za 180°

VRELO DEFINICIJE: Pavlin, S. Aerodromi I. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2006.

DOPUŠTENI NAZIV: okretište na stazi
ENGESKI: runway turn pad

okretomjer

DEFINICIJA: prikaznik broja okretaja pogonskoga vratila klipnih motora ili turbine mlaznih motora koji služi za neposredan nadzor nad radom motora na zemlji i u zraku

VRELO DEFINICIJE: Bucak, T.; Zorić, I. Zrakoplovni instrumenti i prikaznici. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2002.

DOPUŠTENI NAZIV: tahometar
NEPREPORUČENI NAZIV: obrtomjer
ENGESKI: tachometer; rpm gauge; revolution-counter

KONTEKST: Na zemlji, a prije uzlijetanja, okretomjerom se provjerava sposobnost motora da razvije punu snagu potrebnu za uzlijetanje, dok u zraku služi za optimalno ugađanje snage u različitim režimima leta i sinkronizaciju rada višemotornih zrakoplova.

VRELO KONTEKSTA: Bucak, T.; Zorić, I.

Zrakoplovni instrumenti i prikaznici.
Zagreb: Fakultet prometnih znanosti
Sveučilišta u Zagrebu, 2002., 224.

okretomjer istosmjerne struje

DEFINICIJA: okretomjer čiji se rad temelji na proizvodnji napona okretanjem generatora istosmjerne struje te mjerenjem proizvedenoga napona

VRELO DEFINICIJE: Bucak, T.; Zorić, I.
Zrakoplovni instrumenti i prikaznici.
Zagreb: Fakultet prometnih znanosti
Sveučilišta u Zagrebu, 2002.

ENGLISKI: DC tachometer

KONTEKST: Okretomjer istosmjerne struje sastoji se od DC-generatora, spojnih vodova i galvanometra baždarenoga u okr./min.

VRELO KONTEKSTA: Bucak, T.; Zorić, I.
Zrakoplovni instrumenti i prikaznici.
Zagreb: Fakultet prometnih znanosti
Sveučilišta u Zagrebu, 2002.

okretomjer izmjenične struje

DEFINICIJA: okretomjer čiji se rad temelji na proizvodnji napona okretanjem generatora izmjenične struje i mjerenjem proizvedenoga napona

VRELO DEFINICIJE: Bucak, T.; Zorić, I.
Zrakoplovni instrumenti i prikaznici.
Zagreb: Fakultet prometnih znanosti
Sveučilišta u Zagrebu, 2002.

ENGLISKI: AC tachometer

KONTEKST: Okretomjer izmjenične struje pojavljuje se u dvije inačice, ovisno o izvedbi prikaznika: s DC-galvanometrom ili s elektromehaničkim prikaznikom.

VRELO KONTEKSTA: Bucak, T.; Zorić, I.
Zrakoplovni instrumenti i prikaznici.
Zagreb: Fakultet prometnih znanosti
Sveučilišta u Zagrebu, 2002.

okružnica zrakoplovnih informacija

DEFINICIJA: okružnica koja sadržava podatke koji ne zahtijevaju objavu

obavijesti za letače ili uključenje u Zbornik zrakoplovnih informacija, ali su vezani za sigurnost letenja, navigaciju, te tehnička, zakonska ili administrativna pitanja
VRELO DEFINICIJE: ICAO Vocabulary. 2001.

ŽARGONIZAM: AIC

KRATICA - ENGLISKI: AIC

ENGLISKI: aeronautical information circular

okvir

DEFINICIJA: element strukture trupa zrakoplova koji mu daje oblik

ENGLISKI: frame; former

olujna pruga

DEFINICIJA: besfrontalna uska pruga jake konvekcije koja nastaje prodorom toploga i vlažnoga zraka u prizemnim slojevima iznad kojega je jaka advekcija suhoga i hladnoga zraka

VRELO DEFINICIJE: Gelo, B. [et al.].
Meteorološki pojmovnik i višejezični rječnik: hrvatski, engleski, njemački i francuski jezik. Zagreb: Državni meteorološki zavod; Hinus, 2005.

NEPREPORUČENI NAZIV: linija maha; pruga maha

KRATICA - ENGLISKI: SQL

ENGLISKI: squall line

KONTEKST: Olujna pruga često je popraćena žestokom grmljavinom.

VRELO KONTEKSTA: Gelo, B. [et al.].
Meteorološki pojmovnik i višejezični rječnik: hrvatski, engleski, njemački i francuski jezik. Zagreb: Državni meteorološki zavod; Hinus, 2005.

olujni nalet

DEFINICIJA: iznenadno jako povećanje brzine vjetera u trajanju od nekoliko minuta nakon kojega slijedi iznenadni pad brzine

VRELO DEFINICIJE: Gelo, B. [et al.].

Meteorološki pojmovnik i višejezični

ječnik: hrvatski, engleski, njemački i francuski jezik. Zagreb: Državni meteorološki zavod; Hinus, 2005.

KRATICA - ENGLSKI: SQ

ENGLSKI: squall

olujni vjetar

DEFINICIJA: vjetar jačine 8 bofora

ENGLSKI: gale

NAPOMENA: Olujni vjetar puše brzinom 28 – 55 čvorova.

opasna roba

DEFINICIJA: roba koja je potencijalni rizik za zdravlje, sigurnost i okoliš

VRELO DEFINICIJE: Radačić, Ž.; Suić, I.; Škurla Babić, R. Tehnologija zračnog prometa I. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2008.

ENGLSKI: dangerous goods

KONTEKST: Prijevoz opasne robe zrakom reguliran je ICAO-ovim Aneksom 18.

VRELO KONTEKSTA: Radačić, Ž.; Suić, I.; Škurla Babić, R. Tehnologija zračnog prometa I. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2008.

opasno područje

DEFINICIJA: dio zračnoga prostora utvrđenih dimenzija u kojemu se odvijaju djelatnosti ili postoje okolnosti opasne za odvijanje zračnoga prometa

VRELO DEFINICIJE: Zakon o zračnom prometu, Narodne novine, br. 132/98.

DOPUŠTENI NAZIV: opasna zona

ENGLSKI: dangerous area

opasno približavanje zrakoplova

DEFINICIJA: situacija u kojoj bi sigurnost zrakoplova mogla biti ugrožena zbog njihove međusobne udaljenosti, relativne pozicije ili brzine

VRELO DEFINICIJE: Procedures for Air Navigation Services: Air Traffic Management. Fifteenth edition. International Civil Aviation Organization, 2007.

KRATICA - ENGLSKI: AIRPROX

ENGLSKI: aircraft proximity

NAPOMENA: Kategorije opasnosti od sudara: rizik od sudara, nezajamčena sigurnost zrakoplova, nepostojanje rizika od sudara i neutvrđeni rizik od sudara.

opće zrakoplovstvo

DEFINICIJA: zračni promet koji obuhvaća sve letove, osim vojnih letova i redovitih letova zrakoplovnih kompanija, u rasponu od jedrilica i motoriziranih padobrana do neredovitih letova velikih teretnih mlaznih zrakoplova

VRELO DEFINICIJE: Radačić, Ž.; Suić, I.; Škurla Babić, R. Tehnologija zračnog prometa I. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2008.

NEPREPORUČENI NAZIV: generalna avijacija

KRATICA - ENGLSKI: GA

ENGLSKI: general aviation

KONTEKST: U letove općega zrakoplovstva ulaze poslovni letovi, školski letovi, protupožarni letovi, letovi za potrebe poljoprivrede, medicinski letovi i sl.

VRELO KONTEKSTA: Radačić, Ž.; Suić, I.; Škurla Babić, R. Tehnologija zračnog prometa I. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2008.

opći poziv

DEFINICIJA: poziv kojim radiopostaja poziva ili izvješćuje sve radiopostaje na istoj frekvenciji

VRELO DEFINICIJE: AIC A03/08 Postupci za obavljanje govorne komunikacije

– Voice Communication Procedures, 2008.

ENGLISKI: general call

KONTEKST: Potvrda prijama općega poziva ne očekuje se.

VRELO KONTEKSTA: AIC A03/08 Postupci za obavljanje govorne komunikacije – Voice Communication Procedures, 2008.

opći zračni promet

DEFINICIJA: zračni promet u kojemu sudjeluju svi letovi civilnih zrakoplova i letovi državnih zrakoplova koji se obavljaju u skladu s postupcima Organizacije za međunarodno civilno zrakoplovstvo

VRELO DEFINICIJE: Zakon o zračnom prometu, Narodne novine, br. 69/09.

KRATICA - ENGLISKI: GAT

ENGLISKI: general air traffic

KONTEKST: Operativni podatci koji se odnose na opći zračni promet razmjenjuju se u stvarnome vremenu među svim pružateljima usluga u zračnoj plovidbi, korisnicima zračnoga prostora i operatorima aerodroma.

VRELO KONTEKSTA: Zakon o zračnom prometu, Narodne novine, br. 69/09.

operacija

DEFINICIJA: najviši oblik borbenoga djelovanja iskazan istodobnim i uzastopnim međusobno usklađenim nizom bojeva i borba povezanih zajedničkom idejom manevra i nastojanjima vojnih, gospodarstvenih i društvenih čimbenika u određene području

VRELO DEFINICIJE: Osnovne operacije HV, 1995.

ENGLISKI: operation

operacija protuzračnoga djelovanja

DEFINICIJA: operacija ratnoga zrakoplovstva usmjerena na protivničke napadačke i obrambene

snage i sredstva radi održavanja željenoga stupnja premoći u zračnome prostoru

VRELO DEFINICIJE: APP-6 NATO Glossary of terms and definitions, 2009.

ENGLISKI: counter-air operation

operativna masa

DEFINICIJA: masa zrakoplova bez tereta spremnoga za određenu operaciju, koja se izražava kao zbroj suhe operativne mase i mase goriva pri uzlijetanju

KRATICA - ENGLISKI: OM

ENGLISKI: operating mass

operativne usluge u zračnome prometu

DEFINICIJA: usluge koje obuhvaćaju usluge letnih informacija, usluge uzbunjivanja, savjetodavne usluge i usluge kontrole zračnoga prometa

VRELO DEFINICIJE: Procedures for Air Navigation Services: Air Traffic Management. Fifteenth edition. International Civil Aviation Organization, 2007.

KRATICA - ENGLISKI: ATS

ENGLISKI: air traffic services

operativni zračni promet

DEFINICIJA: zračni promet u kojemu sudjeluju svi letovi civilnih zrakoplova i letovi državnih zrakoplova koji se obavljaju u skladu s utvrđenim postupcima koji odstupaju od pravila i postupaka za opći zračni promet

VRELO DEFINICIJE: Zakon o zračnom prometu, Narodne novine, br. 69/09.

KRATICA - ENGLISKI: OAT

ENGLISKI: operational air traffic

KONTEKST: U zračnome prostoru Republike Hrvatske državni zrakoplovi mogu letjeti prema pravilima letenja za opći ili

operativni zračni promet.

VRELO KONTEKSTA: Zakon o zračnom prometu, Narodne novine, br. 69/09.

operator aerodroma

DEFINICIJA: poduzetnik koji upravlja aerodromom

ENGLESKI: aerodrome operator

organizacija za letačko osposobljavanje

DEFINICIJA: organizacija ovlaštena za provođenje stručnoga osposobljavanja za stjecanje dozvola i ovlaštenja pilota zrakoplova

VRELO DEFINICIJE: Pravilnik o uvjetima i načinu stjecanja, izdavanja, obnavljanja i produžavanja dozvole i ovlaštenja zrakoplovnom osoblju - pilotima aviona, Narodne novine, br. 8/09.

KRATICA - ENGLESKI: FTO

ENGLESKI: flight training organisation

KONTEKST: Organizacija za letačko osposobljavanje je organizacija s potrebnim osobljem, opremom i prikladnim okruženjem za letačko osposobljavanje i/ili za osposobljavanje na uređaju za vježbanje letenja i teorijsko osposobljavanje za određene programe osposobljavanja.

VRELO KONTEKSTA: Pravilnik o uvjetima i načinu stjecanja, izdavanja, obnavljanja i produžavanja dozvole i ovlaštenja zrakoplovnom osoblju - pilotima aviona, Narodne novine, br. 8/09.

Organizacija za međunarodno civilno zrakoplovstvo

DEFINICIJA: specijalizirana agencija Ujedinjenih naroda zadužena za stalni nadzor nad provođenjem Konvencije o međunarodnome civilnom zrakoplovstvu

KRATICA - ENGLESKI: ICAO

ENGLESKI: International Civil Aviation Organization

NAPOMENA: Konvencija o međunarodnome civilnom zrakoplovstvu često se naziva i Čikaškom konvencijom. ICAO je osnovan 1944. godine u Chicagu. Ime Organizacije za međunarodno civilno zrakoplovstvo često se pogrešno prevodi kao Međunarodna organizacija civilnoga zrakoplovstva.

ortodroma

DEFINICIJA: luk velike kružnice koji najkraćim putem spaja dvije točke na Zemljinoj površini

VRELO DEFINICIJE: Grozdanić, B.; Hegeduš, M. Zrakoplovna navigacija I: kompasna navigacija. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu; Ministarstvo obrane RH - HRZ i PZO, 1995.

ENGLESKI: orthodrome

osjetljivi barometarski visinomjer

DEFINICIJA: barometarski visinomjer izveden tako da mu se može namještati početna vrijednost barometarskoga tlaka

VRELO DEFINICIJE: Bucak, T.; Zorić, I. Zrakoplovni instrumenti i prikaznici. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2002.

KRATICA - HRVATSKI: OBV

ENGLESKI: sensitive pressure altimeter

KONTEKST: Kod osjetljivih se barometarskih visinomjera kao osjetilo apsolutnoga tlaka najčešće koristi baterija aneroidnih membranskih kapsula koja preko prijenosnoga mehanizma pomiče kazaljku instrumenta.

VRELO KONTEKSTA: Bucak, T.; Zorić, I. Zrakoplovni instrumenti i prikaznici. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2002.

osjetnik geomagnetskoga polja

DEFINICIJA: osjetnik i modulator geomagnetskoga polja oblika poput obruča ili kotača s trima zavorima i trima simetričnim preozima pod međusobnim kutom od 120°

VRELO DEFINICIJE: Bucak, T.; Zorić, I. Zrakoplovni instrumenti i prikaznici. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2002.

DOPUŠTENI NAZIV: indukcijski davač

NEPREPORUČENI NAZIV: indukcijska sonda

ENGLESKI: flux valve; flux gate

KONTEKST: Osjetnik geomagnetskoga polja smješta se na mjesta gdje je utjecaj parazitnih magnetnih polja najmanji, primjerice na krajeve krila ili na rep zrakoplova.

VRELO KONTEKSTA: Bucak, T.; Zorić, I. Zrakoplovni instrumenti i prikaznici. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2002.

osma zračna sloboda

DEFINICIJA: pravo obavljanja komercijalnoga zračnog prometa unutar određene države tako da let počinje ili završava u vlastitoj državi

VRELO DEFINICIJE: ICAO Manual on the Regulation of International Air Transport. International Civil Aviation Organization, 1999.

ENGLESKI: consecutive cabotage; Eighth Freedom of the Air

osnovna masa praznoga zrakoplova

DEFINICIJA: masa zrakoplova sa svom osnovnom opremom, deklariranom masom neiskoristivoga goriva i masom motornoga ulja

KRATICA - ENGLESKI: BEM

ENGLESKI: basic empty mass

osnovni krak

DEFINICIJA: letna putanja pod pravim kutom u odnosu na stazu od završetka prilazanja

VRELO DEFINICIJE: Atlas Aviation: For Pilots, By Pilots. Atlas Aviation, Inc., 2004.

ENGLESKI: base leg

KONTEKST: Osnovni krak obično se proteže između kraka niz vjetar i sjecišta produžene središnje osi staze.

VRELO KONTEKSTA: Pravilnik o letenju zrakoplova, Narodne novine, br. 69/09.

osnovni zaokret

DEFINICIJA: zaokret zrakoplova u fazi početnoga prilazanja između završetka putanje odleta i početka putanje međuprilazanja ili putanje završnoga prilazanja

VRELO DEFINICIJE: Pravilnik o letenju zrakoplova, Narodne novine, br. 69/09.

ENGLESKI: base turn

osnovno osposobljavanje

DEFINICIJA: osposobljavanje radi stjecanja temeljnih znanja i vještina koje omogućuju kandidatu pristupanje i nastavak osposobljavanja za ovlaštenje

VRELO DEFINICIJE: Pravilnik o dozvolama i ovlaštenjima kontrolora zračnog prometa, Narodne novine, br. 11/10.

ENGLESKI: basic training

osposobljavanje

DEFINICIJA: izobrazba pohađanjem teorijskih predavanja i praktičnih vježba, uključujući simulacije i osposobljavanje na radnome mjestu

VRELO DEFINICIJE: Pravilnik o dozvolama i ovlaštenjima kontrolora zračnog prometa, Narodne novine, br. 83/08.

ENGLESKI: training

KONTEKST: Osposobljavanje za stjecanje dozvola, ovlaštenja i/ili posebnih ovlasti obavlja se prema

programima osposobljavanja.

VRELO KONTEKSTA: Pravilnik o dozvolama i ovlaštenjima kontrolora zračnog prometa, Narodne novine, br. 83/08.

osposobljavanje za lokaciju

DEFINICIJA: osposobljavanje na uređajima za vježbanje i operativnim radnim mjestima ili sektorima pod nadzorom instruktora osposobljavanja na radnome mjestu uz stalno praćenje i ocjenjivanje kandidatova napretka

VRELO DEFINICIJE: Pravilnik o dozvolama i ovlaštenjima kontrolora zračnog prometa, Narodne novine, br. 11/10.

ENGLESKI: unit training

osposobljavanje za ovlaštenje

DEFINICIJA: dio inicijalnoga osposobljavanja koje se provodi radi stjecanja znanja i vještina te sadržava teorijska predavanja i praktične vježbe, uključujući simulacije za definirano ovlaštenje

ENGLESKI: rating training

ostvoreni putnički kilometri

DEFINICIJA: zbroj umnožaka broja prevezenih prihodovnih putnika na svakoj dionici leta i broja kilometara koje su zrakoplovi preletjeli na tim dionicama

VRELO DEFINICIJE: Radačić, Ž.; Suić, I.; Škurla Babić, R. Tehnologija zračnog prometa I. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2008.

KRATICA - ENGLESKI: RPK

ENGLESKI: passenger kilometres carried; passenger kilometres flown; passenger kilometres performed; revenue passenger kilometres

ostvoreni tonski kilometri

DEFINICIJA: zbroj umnožaka broja tona koje su prevezene na određenoj dionici ili dionicama leta i broja kilometara koje su zrakoplovi preletjeli na toj dionici ili dionicama

VRELO DEFINICIJE: Radačić, Ž.; Suić, I.; Škurla Babić, R. Tehnologija zračnog prometa I. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2008.

KRATICA - ENGLESKI: RTK

ENGLESKI: revenue ton kilometres carried; revenue ton kilometres flown; revenue ton kilometres performed

KONTEKST: Ostvoreni tonski kilometri izračunavaju se kao zbroj ostvarenih putničkih, robnih i poštanskih tonskih kilometara.

VRELO KONTEKSTA: Radačić, Ž.; Suić, I.; Škurla Babić, R. Tehnologija zračnog prometa I. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2008.

otkazivanje radioveze

DEFINICIJA: nemogućnost uspostavljanja radioveze između pilota i zemaljske postaje na dodijeljenoj frekvenciji zbog kvara prijammnika

DOPUŠTENI NAZIV: otkaz radioveze

ENGLESKI: communication failure

NAPOMENA: U slučaju otkaza radioveze, pilot započinje odašiljanje naslijepo ili postavlja odgovarač na odgovarajući kôd sekundarnoga nadzornog radara.

otkazivanje sredstva

DEFINICIJA: prestanak sposobnosti sredstva da obavlja zahtijevanu funkciju

VRELO DEFINICIJE: Bazijanac, E. Tehnička eksploatacija i održavanje zrakoplova: Teoretske osnove.

Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2007.

DOPUŠTENI NAZIV: otkaz sredstva

ENGLISKI: failure

otpor dna

DEFINICIJA: otpor koji nastaje zbog podtlaka na stražnjemu dijelu letjelice

ENGLISKI: base drag

otpor interferencije

DEFINICIJA: dodatni otpor koji nastaje zbog strujanja zraka oko dvaju elementa ili više blisko postavljenih elemenata zrakoplovne konstrukcije

DOPUŠTENI NAZIV: otpor

međudjelovanja

ENGLISKI: interference drag

otpor oblika

DEFINICIJA: otpor koji nastaje zbog razlike tlaka ispred i iza zrakoplova

DOPUŠTENI NAZIV: otpor tlaka

ENGLISKI: form drag; pressure drag

otpor trenja

DEFINICIJA: otpor koji nastaje zbog viskoznosti zraka koji struji preko površine zrakoplova

DOPUŠTENI NAZIV: otpor viskoznosti

NEPREPORUČENI NAZIV: viskozni otpor

ENGLISKI: skin friction drag; friction drag; viscous drag

ovjesna jedrilica

DEFINICIJA: letjelica jednosjed ili dvosjed bez motora, polukrute ili krute osnovne konstrukcije, kojom se upravlja premještanjem težine pilota ili pokretanjem aerodinamičkih površina u najmanje devije osi

VRELO DEFINICIJE: Pravilnik o letenju zrakoplova, Narodne novine, br. 69/09.

ENGLISKI: hang glider

KONTEKST: Ovjesna jedrilica i/ili parajedrilica koju pretječe druga

ovjesna jedrilica i/ili parajedrilica ima prednost puta.

VRELO KONTEKSTA: Pravilnik o letenju zrakoplova, Narodne novine, br. 69/09.

ovlast

DEFINICIJA: posebna osposobljenost kontrolora zračnoga prometa pridružena valjanim ovlaštenjima

ENGLISKI: endorsement

ovlaštenje

DEFINICIJA: pravo na samostalno obavljanje dužnosti upisano u dozvolu kojom su utvrđeni posebni uvjeti, prava ili ograničenja

ENGLISKI: rating

ovlaštenje za lokaciju

DEFINICIJA: ovlast upisana u dozvolu koja se odnosi na jedinicu kontrole zračnoga prometa, sektore i/ili radne pozicije za koje je imatelj dozvole osposobljen za rad

VRELO DEFINICIJE: Pravilnik o dozvolama i ovlaštenjima kontrolora zračnoga prometa, Narodne novine, br. 83/08.

ENGLISKI: unit endorsement

ovojnica

DEFINICIJA: ograničenje leta promatrane letjelice koje se tiče ostvarive brzine i visine leta

ENGLISKI: envelope

oznaka

DEFINICIJA: simbol postavljen na površini za kretanje zrakoplova radi prenošenja zrakoplovnih informacija

VRELO DEFINICIJE: Pavlin, S. Aerodromi I. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2006.

DOPUŠTENI NAZIV: znak

ENGLISKI: marking

padobran

DEFINICIJA: kupolasta naprava od svile ili umjetnih materijala, koja služi za usporavanje kretanja nekoga objekta kroz atmosferu

ENGLESKI: parachute

par gradova

DEFINICIJA: dva grada koja čine mjesto početka i završetka jednoga putovanja u zračnome prometu

ENGLESKI: city pair

parajedrilica

DEFINICIJA: letjelica jednosjed ili dvosjed bez motora koja nema krutu osnovnu konstrukciju i može pokazati stalnu mogućnost sigurnoga uzlijetanja i slijetanja u uvjetima bez vjetra

VRELO DEFINICIJE: Pravilnik o letenju zrakoplova, Narodne novine, br. 69/09.

ENGLESKI: paraglider

KONTEKST: Parajedrilicom se aerodinamički upravlja oko sve tri osi pomoću lijeve i desne naredbe povezane za izlazne krajeve krila.

VRELO KONTEKSTA: Pravilnik o letenju zrakoplova, Narodne novine, br. 69/09.

paralela

DEFINICIJA: mala kružnica na Zemljinoj površini čija je ravnina usporedna s ekvatorom

VRELO DEFINICIJE: Grozdanić, B.; Hegeduš, M. Zrakoplovna navigacija I: kompasna navigacija. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu; Ministarstvo obrane RH - HRZ i PZO, 1995.

PREDLOŽENI NAZIV: usporednica

ENGLESKI: parallel; circle of latitude

parazitni odjek

DEFINICIJA: radarski odjek prouzročen različitim vremenskim uvjetima,

atmosferskim anomalijama, munjama, pticama ili insektima

VRELO DEFINICIJE: Radar Technology Encyclopedia [electronic edition] / editors D. K. Barton, S. A. Leonov. Artech House Inc., 1998.

ENGLESKI: angel; angel echo

parazitni otpor

DEFINICIJA: otpor letu zrakoplova zbog trenja zračne struje na njegovoj površini i razlike tlaka ispred i iza zrakoplova

DOPUŠTENI NAZIV: štetni otpor

ENGLESKI: parasite drag

parkirno mjesto

DEFINICIJA: označena površina na stajancu namijenjena parkiranju zrakoplova

VRELO DEFINICIJE: Pavlin, S. Aerodromi I. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2006.

DOPUŠTENI NAZIV: parkirna pozicija

ŽARGONIZAM: pozicija

ENGLESKI: aircraft stand

pasivna protuzračna obrana

DEFINICIJA: skup defenzivnih mjera zaštite koje se poduzimaju radi otklanjanja prijetnja ili smanjenja učinkovitosti djelovanja protivničkih zračnih snaga

VRELO DEFINICIJE: APP-6 NATO Glossary of terms and definitions, 2009.

ENGLESKI: passive air defence

penjanje

DEFINICIJA: operacija tijekom koje zrakoplov povećava visinu leta

ENGLESKI: climb

peta zračna sloboda

DEFINICIJA: pravo obavljanja komercijalnoga zračnog prometa između dviju država različitih od vlastite države

VRELO DEFINICIJE: ICAO Manual on the Regulation of International

Air Transport. International Civil Aviation Organization, 1999.

ENGLSKI: Fifth Freedom of the Air

pilot

DEFINICIJA: osoba koja rukuje sustavom za upravljanje zrakoplovom tijekom leta

VRELO DEFINICIJE: Pravilnik o letenju zrakoplova, Narodne novine, br. 69/09.

ENGLSKI: pilot

KONTEKST: Pilot koji upravlja zrakoplovom na aerodromu ili u njegovoj okolini dužan je pridržavati se valjanih propisa o letenju zrakoplova na aerodromu ili u njegovoj okolini.

VRELO KONTEKSTA: Pravilnik o letenju zrakoplova, Narodne novine, br. 69/09.

pilotska kabina

DEFINICIJA: prostor za smještaj pilota, kopilota i raznih uređaja te, ovisno o veličini, drugih članova posade ili putnika

ENGLSKI: cockpit; flight deck

pilotski magnetski kompas

DEFINICIJA: magnetski kompas prilagođen za uporabu u pilotskoj kabini

VRELO DEFINICIJE: Bucak, T.; Zorić, I. Zrakoplovni instrumenti i prikaznici. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2002.

ENGLSKI: direct reading compass

KONTEKST: Pilotski se magnetski kompas nalaze u svim zrakoplovima bez obzira na razinu opremljenosti i upotrebljavaju se kao osnovna ili pričuvna navigacijska naprava.

VRELO KONTEKSTA: Bucak, T.; Zorić, I. Zrakoplovni instrumenti i prikaznici. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2002.

Pitot-Prandtlova sonda

DEFINICIJA: uređaj koji mjeri statički i zaustavni tlak zraka

VRELO DEFINICIJE: Bucak, T.; Zorić, I. Zrakoplovni instrumenti i prikaznici. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2002.

DOPUŠTENI NAZIV: Pitot-statička sonda

ENGLSKI: Pitot-static head; Pitot-static tube

KONTEKST: Osim odvojenih sondi za dobivanje statičkoga i ukupnoga tlaka, često se kao izvor tih tlakova upotrebljava Pitot-Prandtlova sonda.

VRELO KONTEKSTA: Bucak, T.; Zorić, I. Zrakoplovni instrumenti i prikaznici. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2002.

Pitotova sonda

DEFINICIJA: otvorena cijev usmjerena prema zračnoj struji koja stvara unutarnji tlak jednak zaustavnomu tlaku zraka

VRELO DEFINICIJE: Gunston, B. Jane's aerospace dictionary. Third edition. Coulsdon, UK: Jane's Information Group, 1988.

ENGLSKI: Pitot tube; Pitot head

KONTEKST: Tijelo Pitotove sonde najčešće se izrađuje od mjedi ili bronce, a za zrakoplove koji lete većim brzinama upotrebljava se nehrđajući čelik ili titan.

VRELO KONTEKSTA: Bucak, T.; Zorić, I. Zrakoplovni instrumenti i prikaznici. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2002.

pješčana vijavica

DEFINICIJA: čestice pijeska uzdignute s tla jakim vjetrom

ENGLSKI: blowing sand

plan leta

DEFINICIJA: skup informacija o namjeravanome letu ili dijelu

leta zrakoplova koje se u načelu podnose u pisanome obliku nadležnoj kontroli zračnoga prometa

VRELO DEFINICIJE: Zakon o zračnom prometu, Narodne novine, br. 69/09.

ENGLESKI: flight plan

NAPOMENA: Nadležna kontrola zračnoga prometa može izmijeniti odobreni plan leta, odnosno red letenja zrakoplova određivanjem drugoga vremena i redosljeda za uzlijetanje i slijetanje.

plan leta predan iz zraka

DEFINICIJA: plan leta predan nadležnoj jedinici službe zračnoga prometa tijekom leta

VRELO DEFINICIJE: VFR priručnik. Prvo izdanje. Zagreb: Hrvatska kontrola zračne plovidbe d.o.o., 2007.

KRATICA - ENGLESKI: AFIL

ENGLESKI: flight plan filed from the air

plan osposobljavanja za lokaciju

DEFINICIJA: odobreni plan koji detaljno prikazuje sadržaj predmeta, način i vrijeme potrebno za osposobljavanje kontrolora zračnoga prometa za lokaciju pod nadzorom instruktora za osposobljavanje na radnome mjestu

VRELO DEFINICIJE: Pravilnik o dozvolama i ovlaštenjima kontrolora zračnog prometa, Narodne novine, br. 83/08.

ENGLESKI: unit training plan

početni poziv

DEFINICIJA: poziv pri uspostavljanju radiokomunikacije u kojemu pilot mora navesti puni pozivni znak zemaljske postaje i zrakoplova

ENGLESKI: initial call

NAPOMENA: Nakon početnoga poziva u daljnjoj komunikaciji upotrebljava se samo pozivni znak zrakoplova.

početno prilaženje

DEFINICIJA: dio instrumentnoga prilaženja tijekom kojega zrakoplov nakon prelaska preletišta ili točke početnoga prilaženja počinje izvoditi manevre za ulazak u međuprilaženje ili završno prilaženje

VRELO DEFINICIJE: Dictionary of Military and Associated Terms. Joint Publication 1-02. Department of Defense, 2005. URL: [http://www.bits.de/NRANEU/others/jp-doctrine/jp1_02\(05\).pdf](http://www.bits.de/NRANEU/others/jp-doctrine/jp1_02(05).pdf)

KRATICA - ENGLESKI: INA

ENGLESKI: initial approach

podatak

DEFINICIJA: formalizirani znakovni prikaz činjenica, pojmova i naredba pogodan za priopćivanje, tumačenje i obradbu

VRELO DEFINICIJE: Kiš, M. Englesko-hrvatski i hrvatsko-engleski informatički rječnik. 2. izdanje. Zagreb: Naklada Ljevak, 2002.
ENGLESKI: datum; data

podatkovna komunikacija

DEFINICIJA: odašiljanje i primanje prethodno kodiranih činjenica, pojmova i naredba

VRELO DEFINICIJE: Kiš, M. Englesko-hrvatski i hrvatsko-engleski informatički rječnik. 2. izdanje. Zagreb: Naklada Ljevak, 2002.

DOPUŠTENI NAZIV: razmjena podataka
NEPREPORUČENI NAZIV: prijenos podataka

ENGLESKI: data communication(s); data exchange

podatkovna veza

DEFINICIJA: komunikacijski sklop ili kanal za izravnu razmjenu podataka između dviju postaja

VRELO DEFINICIJE: Kiš, M. Englesko-hrvatski i hrvatsko-engleski informatički rječnik. 2. izdanje.

Zagreb: Naklada Ljevak, 2002.

NEPREPORUČENI NAZIV: podatkovni link

ENGLESKI: data link

NAPOMENA: Podatkovnom vezom izravno se razmjenjuju podatci između kontrolora i pilota.

podijeljeno zakrilce

DEFINICIJA: zakrilce zglobno ugrađeno iznad donjake u neposrednoj blizini izlaznoga brida

VRELO DEFINICIJE: Kesić, P. Osnove aerodinamike. Zagreb: Fakultet strojarstva i brodogradnje Sveučilišta u Zagrebu, 2003.

ENGLESKI: split flap

KONTEKST: Povećanje koeficijenta uzgona pri aktiviranome podijeljenom zakrilcu temelji se na povećanju zakrivljenja aeroprofila i upravljanju graničnim slojem.

podijeljeno zakrilce s translacijom

DEFINICIJA: podijeljeno zakrilce koje može translirati zglob do izlaznoga brida krila

VRELO DEFINICIJE: Kesić, P. Osnove aerodinamike. Zagreb: Fakultet strojarstva i brodogradnje Sveučilišta u Zagrebu, 2003.

DOPUŠTENI NAZIV: Zapovo zakrilce

NEPREPORUČENI NAZIV: Zap zakrilce

ENGLESKI: Zap flap; zap flap

podnica oblaka

DEFINICIJA: razina na kojoj oblačne čestice zamućuju zrak

VRELO DEFINICIJE: Gelo, B. [et al.].

Meteorološki pojmovnik i višejezični rječnik: hrvatski, engleski, njemački i francuski jezik. Zagreb: Državni meteorološki zavod; Hinus, 2005.

NEPREPORUČENI NAZIV: baza oblaka; temeljnica oblaka

ENGLESKI: cloud base

podnicomjer

DEFINICIJA: uređaj za mjerenje visine donje granice oblaka

VRELO DEFINICIJE: Gelo, B. [et al.].

Meteorološki pojmovnik i višejezični rječnik: hrvatski, engleski, njemački i francuski jezik. Zagreb: Državni meteorološki zavod; Hinus, 2005.

NEPREPORUČENI NAZIV: ceilometar; silometar; visinomjer za oblake

ENGLESKI: ceilometer; cloud height meter

područje izbacivanja

DEFINICIJA: područje na zemlji na koje se padobranom izbacuju zrakoplovne postrojbe, oprema ili zalihe

VRELO DEFINICIJE: APP-6 NATO Glossary of terms and definitions, 2009.

ENGLESKI: drop zone

područje letnih informacija

DEFINICIJA: zračni prostor određenoga obujma u kojemu se pružaju usluge letnih informacija i usluge uzbunjivanja

VRELO DEFINICIJE: Pravilnik o upravljanju zračnim prostorom, Narodne novine, br. 58/08.

KRATICA - ENGLESKI: FIR

ENGLESKI: flight information region

područje s ograničenjem letenja

DEFINICIJA: opasno, uvjetno zabranjeno ili drugo područje, isključujući zabranjeno područje, utvrđeno radi sigurna odvijanja zračnoga prometa

VRELO DEFINICIJE: Zakon o zračnom prometu, Narodne novine, br. 132/98.

DOPUŠTENI NAZIV: zona ograničenoga letenja

ENGLESKI: restricted area

područna prognoza

DEFINICIJA: vremenska prognoza za određeno područje

VRELO DEFINICIJE: Gelo, B. [et al.]. Meteorološki pojmovnik i višejezični rječnik: hrvatski, engleski, njemački i francuski jezik. Zagreb: Državni meteorološki zavod; Hinus, 2005.

DOPUŠTENI NAZIV: regionalna prognoza
ENGLJSKI: regional forecast; area forecast

KONTEKST: Područne prognoze izrađuju se i u grafičkom obliku.

VRELO KONTEKSTA: Gelo, B. [et al.]. Meteorološki pojmovnik i višejezični rječnik: hrvatski, engleski, njemački i francuski jezik. Zagreb: Državni meteorološki zavod; Hinus, 2005.

područni prognostički centar

DEFINICIJA: ustanova koja obrađuje vremenske podatke svojega područja te izrađuje prognozu za potrebe zrakoplovstva

VRELO DEFINICIJE: Gelo, B. [et al.]. Meteorološki pojmovnik i višejezični rječnik: hrvatski, engleski, njemački i francuski jezik. Zagreb: Državni meteorološki zavod; Hinus, 2005.

DOPUŠTENI NAZIV: područna prognostička središnjica; regionalni prognostički centar

PREDLOŽENI NAZIV: područno prognostičko središte

ENGLJSKI: regional forecast centre; area forecast centre

podvjesna oprema

DEFINICIJA: zrakoplovni uređaji za nošenje, ispaljivanje ili odbacivanje opreme i naoružanja koje se nalazi izvan trupa zrakoplova

VRELO DEFINICIJE: APP-6 NATO Glossary of terms and definitions, 2009.

ENGLJSKI: suspension equipment

podvjesni teret

DEFINICIJA: teret koji se prevozi pričvršćen užetom s donje strane trupa helikoptera

VRELO DEFINICIJE: APP-6 NATO Glossary of terms and definitions, 2009.

KRATICA - ENGLJSKI: USL
ENGLJSKI: underslung load

podvozje

DEFINICIJA: dio zrakoplova smješten na donjemu dijelu trupa koji služi za stabilno i upravljivo kretanje po tlu

VRELO DEFINICIJE: Alfirević, I. Skripta, [s. a.]

NEPREPORUČENI NAZIV: stajni trap
ENGLJSKI: landing gear

pogreška

DEFINICIJA: radnja ili nedostatak radnje kojom letačka posada prouzročuje odstupanja od organizacijskih namjera ili očekivanja u letu

VRELO DEFINICIJE: Pravilnik o uvjetima i načinu stjecanja, izdavanja, obnavljanja i produžavanja dozvole i ovlaštenja zrakoplovnom osoblju - pilotima aviona, Narodne novine, br. 8/09.

DOPUŠTENI NAZIV: pogrješka
ENGLJSKI: error

pokretna kursna oznaka

DEFINICIJA: oznaka koja se okreće zajedno s kompasnom ružom prikaznika horizontalne situacije i služi za označivanje i odabir magnetskoga kursa

VRELO DEFINICIJE: Bucak, T.; Zorić, I. Zrakoplovni instrumenti i prikaznici. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2002.

ENGLJSKI: heading bug
KONTEKST: Kada se pokretna kursna oznaka poravna s kursnom crtom, zrakoplov leti u odabranome magnetskom kursu.

VRELO KONTEKSTA: Bucak, T.; Zorić, I. Zrakoplovni instrumenti i prikaznici. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2002.

polara zrakoplova

DEFINICIJA: dijagram međuovisnosti koeficijena otpora i uzgona zrakoplova

ENGLESKI: aircraft polar diagram; drag polar

položaj za jedrenje

DEFINICIJA: položaj propelera za minimalni otpor pod nagibnim kutom od 90°

VRELO DEFINICIJE: Bazijanac, E. Zrakoplovni klipni motori. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2005.

ENGLESKI: feather position
KONTEKST: Pri zaustavljanju motora u režimu praznoga hoda, centrifugalna je sila mala i opružne sile povlače utege u obliku uskočnika koji preko klina onemogućuje daljnje kretanje klipa i postavljanje u položaj za jedrenje.

VRELO KONTEKSTA: Bazijanac, E. Zrakoplovni klipni motori. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2005.

položajna giroplatforma

DEFINICIJA: središnji giroskopski osjetnik položaja zrakoplova u prostoru, smješten u težištu zrakoplova

VRELO DEFINICIJE: Bucak, T.; Zorić, I. Zrakoplovni instrumenti i prikaznici. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2002.

DOPUŠTENI NAZIV: matična žiroplatforma; položajna žiroplatforma

ENGLESKI: gyro platform

KONTEKST: Položajna giroplatforma sustavom sinkronoga daljinskog

prijenosa odgovarajućim signalom napaja sve sustave koji se služe podatcima o položaju zrakoplova u prostoru.

VRELO KONTEKSTA: Bucak, T.; Zorić, I. Zrakoplovni instrumenti i prikaznici. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2002.

pomaknuta točka

DEFINICIJA: položaj u prostoru definiran u odnosu na kretanje cilja u zraku s kojega presrećati zrakoplov koji presreće taj cilj počinje završni zaokret i postavljanje u pravcu napada

VRELO DEFINICIJE: APP-6 NATO Glossary of terms and definitions, 2009.

ENGLESKI: offset point

pomaknuti prag

DEFINICIJA: prag koji nije smješten na početku uzletno-sletne staze

VRELO DEFINICIJE: Pavlin, S. Aerodromi I. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2006.

ENGLESKI: displaced threshold

pomaknuto bombardiranje

DEFINICIJA: bombardiranje koje uključuje referentne ili ciljane točke koje nisu sam cilj bombardiranja

VRELO DEFINICIJE: APP-6 NATO Glossary of terms and definitions, 2009.

ENGLESKI: offset bombing

Popratnica za putovanje

malodobne osobe

DEFINICIJA: obrazac kojim se zračni prijevoznik oslobađa odgovornosti za troškove i moguću štetu nastalu tijekom putovanja nepraćenoga djeteta

VRELO DEFINICIJE: Radačić, Ž.; Suić, I.; Škurla Babić, R. Tehnologija zračnog prometa I. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2008.

ENGLISKI: Handling Advice for Unaccompanied Minor
KONTEKST: Originalni primjerak Popratnice za putovanje malodobne osobe ostaje pohranjen u evidenciji, jedna se kopija pričvršćuje na letni kupon, a druga na putničku kartu.
VRELO KONTEKSTA: Radačić, Ž.; Suić, I.; Škurla Babić, R. Tehnologija zračnog prometa I. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2008.

porodica zrakoplova

DEFINICIJA: više zrakoplova nastalih u istome proizvodnom programu s visokim stupnjem podudarnosti u izgledu trupa, avionici, sustavima za prihvat i otpremu te u održavanju zrakoplova
ENGLISKI: aircraft family

poruka

DEFINICIJA: govorni ili pisani sadržaj u obliku prikladnome za slanje bilo kojim priopćajnim sredstvom
VRELO DEFINICIJE: Message. Wikipedia: the free encyclopedia. URL: <http://en.wikipedia.org/wiki/Message>
ENGLISKI: message

poruka hitnosti

DEFINICIJA: poruka kojom se zahtijeva pomoć u slučaju ugrožavanja sigurnosti zrakoplova, plovila, vozila ili osobe
VRELO DEFINICIJE: AIC A03/08 Postupci za obavljanje govorne komunikacije – Voice Communication Procedures, 2008.
ENGLISKI: urgency message
NAPOMENA: Poruka hitnosti započinje riječima PAN PAN koje se preporučuje izgovoriti tri puta.

poruka o radiogoniometarskome smjeru

DEFINICIJA: poruka namijenjena

predaji goniometarskih vrijednosti
VRELO DEFINICIJE: AIC A03/08 Postupci za obavljanje govorne komunikacije – Voice Communication Procedures, 2008.

NEPREPORUČENI NAZIV: poruka o radiogoniometrijskome smjeru
ENGLISKI: directon finding message

poruka o sigurnosti leta

DEFINICIJA: poruka bitna za sigurnost zrakoplova u letu koju šalje kontrola zračnoga prometa, pilot ili operator zrakoplova

VRELO DEFINICIJE: AIC A03/08 Postupci za obavljanje govorne komunikacije – Voice Communication Procedures, 2008.

ENGLISKI: flight safety message
KONTEKST: Poruke o sigurnosti leta su poruke koje se predaju za vrijeme obavljanja poslova kontrole zračnog prometa; izvještaja o poziciji koji se dobijaju od pilota; poruke koje se dobijaju od pilota ili operatera zrakoplova, a od neposrednog su interesa za zrakoplov u letu.

VRELO KONTEKSTA: AIC A03/08 Postupci za obavljanje govorne komunikacije – Voice Communication Procedures, 2008.

poruka u nevolji

DEFINICIJA: poruka kojom se zahtijeva neodgodiva pomoć zrakoplovu u velikoj i neposrednoj opasnosti ili putnicima u njemu

VRELO DEFINICIJE: AIC A03/08 Postupci za obavljanje govorne komunikacije – Voice Communication Procedures, 2008.

NEPREPORUČENI NAZIV: poruka nevolje
ENGLISKI: distress message
KONTEKST: Poruka u nevolji započinje riječju MAYDAY koju se preporučuje izgovoriti tri puta.

VRELO KONTEKSTA: AIC A03/08 Postupci

za obavljanje govorne komunikacije
– Voice Communication Procedures,
2008.

posebna ovlast dozvole

DEFINICIJA: ovlast upisana u dozvolu kontrolora zračnoga prometa koja se odnosi na posebnu osposobljenost pridruženu valjanim ovlaštenjima

VRELO DEFINICIJE: Pravilnik o dozvolama i ovlaštenjima kontrolora zračnog prometa, Narodne novine, br. 11/10.

ENGLNESKI: licence endorsement

KONTEKST: Upisana posebna ovlast dozvole ovlašćuje imatelja za obavljanje osposobljavanja na radnom mjestu u operativnome okruženju za koje mu je izdano ovlaštenje odnosno posebna ovlast.

VRELO KONTEKSTA: Pravilnik o dozvolama i ovlaštenjima kontrolora zračnog prometa, Narodne novine, br. 11/10.

posebna ovlast ovlaštenja

DEFINICIJA: ovlast pridružena ovlaštenju kojom su utvrđeni posebni uvjeti, prava ili ograničenja koja se odnose na to ovlaštenje

VRELO DEFINICIJE: Pravilnik o dozvolama i ovlaštenjima kontrolora zračnog prometa, Narodne novine, br. 11/10.

ENGLNESKI: rating endorsement

KONTEKST: Tijekom osposobljavanja za stjecanje dodatnih posebnih ovlasti ovlaštenja, kontrolor zračnoga prometa smatra se vježbenikom.

VRELO KONTEKSTA: Pravilnik o dozvolama i ovlaštenjima kontrolora zračnog prometa, Narodne novine, br. 11/10.

posebni vizualni let

SKRAĆENI NAZIV: posebni VFR let

DEFINICIJA: vizualni let čiju provedbu

odobrava kontrola zračnoga prometa unutar kontrolirane zone u meteorološkim uvjetima ispod vizualnih meteoroloških uvjeta
VRELO DEFINICIJE: Pravilnik o letenju zrakoplova, Narodne novine, br. 69/09.

KRATICA - ENGLNESKI: S-VFR; SVFR

ENGLNESKI: special VFR flight

KONTEKST: Posebni vizualni letovi mogu se odobriti kada je baza oblaka najmanje 500 stopa.

VRELO KONTEKSTA: Pravilnik o letenju zrakoplova, Narodne novine, br. 69/09.

poslovni razred prijevoza

DEFINICIJA: razred prijevoza koji se po kvaliteti usluge na letu, razmaku između sjedala i visini primjenjivih tarifa nalazi između prvoga i ekonomskoga razreda prijevoza
DOPUŠTENI NAZIV: poslovna klasa prijevoza

ENGLNESKI: business travel class; executive travel class

poslovno zrakoplovstvo

DEFINICIJA: dio općega zrakoplovstva koji podrazumijeva uporabu zrakoplova za potrebe poslovnih putnika

VRELO DEFINICIJE: ICAO Vocabulary. 2007.

NEPREPORUČENI NAZIV: poslovna avijacija

ENGLNESKI: business aviation; corporate aviation

postaja

DEFINICIJA: sastavnica mrežnoga sustava koja služi za prijam i odašiljanje obavijesti

NEPREPORUČENI NAZIV: stanica

ENGLNESKI: station

postupak čekanja

DEFINICIJA: unaprijed utvrđen manevar u svrhu zadržavanja zrakoplova unutar utvrđenoga zračnog prostora u očekivanju daljnjega odobrenja

VRELO DEFINICIJE: Pravilnik o letenju zrakoplova, Narodne novine, br. 69/09.

ENGLESKI: holding procedure

KONTEKST: Ako nadležna kontrola zračnoga prometa nije izdala odobrenje za nastavak leta nakon prolaska navigacijskoga sredstva koje služi kao granica valjanosti odobrenja, pilot zrakoplova mora započeti postupak čekanja, zadržati posljednju dodijeljenu razinu i čekati daljnja odobrenja.

VRELO KONTEKSTA: Pravilnik o letenju zrakoplova, Narodne novine, br. 69/09.

postupak instrumentnoga prilaženja

DEFINICIJA: niz utvrđenih manevara koje zrakoplov izvodi od početnoga prilaženja do slijetanja s pomoću letačkih instrumenata ili do točke s koje počinje vizualno slijetanje

VRELO DEFINICIJE: Procedures for Air Navigation Services: Air Traffic Management. Fifteenth edition. International Civil Aviation Organization, 2007.

DOPUŠTENI NAZIV: postupak instrumentalnoga prilaženja

KRATICA - ENGLESKI: IAP

ENGLESKI: instrument approach procedure

postupak nepreciznoga prilaženja

DEFINICIJA: postupak instrumentnoga prilaženja uz lateralno navođenje

VRELO DEFINICIJE: Procedures for Air Navigation Services: Air Traffic Management. Fifteenth edition.

International Civil Aviation Organization, 2007.

ENGLESKI: non-precision approach procedure

postupak neuspjeloga prilaženja

DEFINICIJA: postupak koji se provodi ako nije moguće nastaviti postupak prilaženja

VRELO DEFINICIJE: Pravilnik o letenju zrakoplova, Narodne novine, br. 69/09.

ENGLESKI: missed approach procedure

postupak preciznoga prilaženja

DEFINICIJA: postupak instrumentnoga prilaženja uz precizno lateralno i vertikalno navođenje s minimalnim vrijednostima utvrđenima prema kategoriji operacija

VRELO DEFINICIJE: Procedures for Air Navigation Services: Air Traffic Management. Fifteenth edition. International Civil Aviation Organization, 2007.

ENGLESKI: precision approach procedure

postupak prilaženja s vertikalnim navođenjem

DEFINICIJA: postupak instrumentnoga prilaženja uz lateralno i vertikalno navođenje koji ne udovoljava uvjetima za precizno prilaženje i slijetanje

VRELO DEFINICIJE: Procedures for Air Navigation Services: Air Traffic Management. Fifteenth edition. International Civil Aviation Organization, 2007.

KRATICA - ENGLESKI: APV

ENGLESKI: approach procedure with vertical guidance

postupno penjanje

DEFINICIJA: višekratno penjanje zrakoplova s jedne visine krstarenja

na drugu radi postizanja optimalne visine

ENGLESKI: step climb

pothlađena kap

DEFINICIJA: kapljica vode koja ostaje u tekućem stanju iako je ohlađena ispod 0°C

DOPUŠTENI NAZIV: pothlađena kapljica

ENGLESKI: supercooled drop; supercooled water drop

KONTEKST: Pothlađene se kapi smrzavaju u dodiru sa čvrstom podlogom ili jedne s drugom.

potisak

DEFINICIJA: pogonska sila koja nastaje kao reakcija na izbacivanje plinova iz motora ili na potiskivanje zraka kroz propeler u skladu s Newtonovim zakonom akcije i reakcije

ENGLESKI: thrust

potisni propeler

DEFINICIJA: propeler koji rotacijsko gibanje vratila pogonskoga motora pretvara u potisnu silu

VRELO DEFINICIJE: Bazijanac, E. Zrakoplovni klipni motori. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2005.

DOPUŠTENI NAZIV: potisna elisa

ENGLESKI: pusher propeller

potpuno oblačno

DEFINICIJA: izgled nebeskoga svoda potpuno zastrtoga oblacima kojemu odgovara oznaka vrijednosti 8 ili 10

VRELO DEFINICIJE: Gelo, B. [et al.]. Meteorološki pojmovnik i višejezični rječnik: hrvatski, engleski, njemački i francuski jezik. Zagreb: Državni meteorološki zavod; Hinus, 2005.

KRATICA - ENGLNESKI: OVC

ENGLNESKI: overcast

potpuno vedro

DEFINICIJA: izgled nebeskoga svoda bez oblaka kojemu odgovara

oznaka vrijednosti 0

VRELO DEFINICIJE: Gelo, B. [et al.].

Meteorološki pojmovnik i višejezični rječnik: hrvatski, engleski, njemački i francuski jezik. Zagreb: Državni meteorološki zavod; Hinus, 2005.

ENGLNESKI: clear

potrebna duljina za slijetanje

DEFINICIJA: udaljenost potrebna da se zrakoplov spusti s određene visine na uzletno-sletnu stazu i potpuno zaustavi

ENGLNESKI: landing distance; landing distance required

potrebna duljina za uzlijetanje

DEFINICIJA: duljina staze potrebna za sigurno uzlijetanje zrakoplova

KRATICA - ENGLNESKI: TOD

ENGLNESKI: take-off distance; take-off distance required

potrebna duljina za zaustavljanje nakon otkaza uzlijetanja

DEFINICIJA: duljina staze potrebna da se zrakoplov nakon otkazivanja uzlijetanja zaustavi

KRATICA - ENGLNESKI: ASD

ENGLNESKI: accelerate-stop distance; accelerate-stop distance required

pouzdanost sredstva

DEFINICIJA: vjerojatnost da će sredstvo izvršiti određenu funkciju u zadanim uvjetima i vremenu

VRELO DEFINICIJE: Bazijanac, E.

Tehnička eksploatacija i održavanje zrakoplova: Teoretske osnove.

Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2007.

ENGLNESKI: reliability of means

povijanje struje

DEFINICIJA: usmjeravanje zračne struje prema dolje aerodinamičkim djelovanjem krila ili glavnoga rotora

helikoptera

DOPUŠTENI NAZIV: svijanje struje

ENGLESKI: downwash

povlaštena tarifa

DEFINICIJA: tarifa dostupna određenim kategorijama putnika koji

zadovoljavaju propisane uvjete

VRELO DEFINICIJE: Radačić, Ž.; Suić, I.; Škurla Babić, R. Tehnologija zračnog prometa I. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2008.

ENGLESKI: preferential fare; preferential tariff

povremeni zračni prijevoz

DEFINICIJA: zračni prijevoz putnika, tereta ili pošte koji nije linijski, uključujući čarterski prijevoz, zrakoplovni taksi-prijevoz i panoramske letove

VRELO DEFINICIJE: Zakon o zračnom prometu, Narodne novine, br. 69/09.

ENGLESKI: non-scheduled air service

površina krila

DEFINICIJA: ukupna površina lijevoga i desnoga krila pri čemu je površina jednoga krila jednaka umnošku raspona i prosječne širine krila

ENGLESKI: wing area

površina za čekanje

DEFINICIJA: površina na kojoj zrakoplov može biti zadržan ili mimoiden da bi se olakšalo kretanje drugih zrakoplova

VRELO DEFINICIJE: Pravilnik o aerodromima, Narodne novine, br. 64/10.

ENGLESKI: holding bay

površina za kretanje

DEFINICIJA: dio aerodroma koji služi za uzlijetanje, slijetanje i vožnju zrakoplova, uključujući manevarsku površinu i stajanku ili stajanke

VRELO DEFINICIJE: Pavlin, S. Aerodromi I.

Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2006.

NEPREPORUČENI NAZIV: operativna površina

ENGLESKI: movement area

površina za slijetanje

DEFINICIJA: dio površine za kretanje namijenjen slijetanju ili uzlijetanju zrakoplova

VRELO DEFINICIJE: Pavlin, S. Aerodromi I. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2006.

ENGLESKI: landing area

pozicija

SKRAĆENI NAZIV: pozicija

DEFINICIJA: mjesto na kojem se zrakoplov ili radionavigacijsko sredstvo nalazi s obzirom na neku referentnu točku

ENGLESKI: position

pozicija za čekanje

DEFINICIJA: utvrđena točka u postupku odlaska s aerodroma na kojoj pilot

obavješćuje nadležnu kontrolu zračnoga prometa o spremnosti zrakoplova za izlazak na stazu

ENGLESKI: holding position

pozicija zrakoplova

DEFINICIJA: mjesto prelijetanja obvezatne točke javljanja ili neke druge točke na ruti koje označuju gdje se zrakoplov trenutačno nalazi

VRELO DEFINICIJE: Pravilnik o letenju zrakoplova, Narodne novine, br. 69/09.

ENGLESKI: aircraft position

pozicioniranje člana posade

DEFINICIJA: prijevoz člana zrakoplovne posade koji nije na operativnoj dužnosti iz mjesta u mjesto po nalogu zračnoga prijevoznika

VRELO DEFINICIJE: Pravilnik o radnom vremenu članova posade zrakoplova, Narodne novine, br.

69/09.

ENGLISKI: positioning

KONTEKST: Kada se od člana posade zrakoplova zahtijeva da putuje od svoje kuće na aerodrom koji nije domaća baza, tada će se svako vrijeme putovanja, preko vremena putovanja od kuće do domaće baze, računati kao pozicioniranje.

VRELO KONTEKSTA: Pravilnik o radnom vremenu članova posade zrakoplova, Narodne novine, br. 69/09.

NAPOMENA: Vrijeme provedeno na pozicioniranju računa se kao vrijeme na dužnosti.

poziv hitnosti

DEFINICIJA: poziv iz zrakoplova čija poruka ima prednost pred svim ostalim vrstama poruka osim poziva u nevolji

ENGLISKI: urgency call; urgency traffic call

poziv u nevolji

DEFINICIJA: poziv iz zrakoplova čija poruka ima prednost pred svim ostalim porukama

ENGLISKI: distress call; distress traffic call

pozivni znak

DEFINICIJA: jedinstvena identifikacijska oznaka radiopostaje u zrakoplovu ili na zemlji

ENGLISKI: call sign; call name; call letters

POVEZNICA: http://en.wikipedia.org/wiki/Call_sign

NAPOMENA: U zrakoplovstvu se pozivni znak izgovara fonetskom abecedom.

pozivni znak zemaljske postaje

DEFINICIJA: identifikacijska oznaka koja u radiotelefonskoj komunikaciji označuje jedinicu kontrole zračnoga

prometa

VRELO DEFINICIJE: AIC A03/08 Postupci za obavljanje govorne komunikacije – Voice Communication Procedures, 2008.

ENGLISKI: call sign of aeronautical station

KONTEKST: Pozivni znak zemaljske postaje sastoji se od imena lokacije i imena jedinice tj. usluge koju pruža.

VRELO KONTEKSTA: AIC A03/08 Postupci za obavljanje govorne komunikacije – Voice Communication Procedures, 2008.

pozivni znak zrakoplovne radiopostaje

DEFINICIJA: identifikacijska oznaka koja u radiotelefonskoj komunikaciji označuje radiopostaju određenoga zrakoplova

DOPUŠTENI NAZIV: pozivni znak radiopostaje zrakoplova

ENGLISKI: aircraft callsign

praćeni deportirani putnik

DEFINICIJA: deportirani putnik koji putuje sa službenim pratiteljem

VRELO DEFINICIJE: Radačić, Ž.; Suić, I.; Škurla Babić, R. Tehnologija zračnog prometa I. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2008.

ENGLISKI: accompanied deportee

praćenje leta

DEFINICIJA: zadaća održavanja kontakta sa zrakoplovom radi utvrđivanja njegova položaja na ruti ili radi završetka leta

VRELO DEFINICIJE: APP-6 NATO Glossary of terms and definitions, 2009.

ENGLISKI: flight following

prag

DEFINICIJA: početak dijela uzletno-sletne staze namijenjen slijetanju

ENGLISKI: threshold

praktični vrhunac leta

DEFINICIJA: najveća visina na kojoj zrakoplov može letjeti, pri čemu se još uvijek može uzdizati određenom vertikalnom brzinom

ŽARGONIZAM: praktični plafon leta

ENGLISKI: service ceiling

prašinska vijavica

DEFINICIJA: čestice prašine uzdignute s tla jakim vjetrom

ENGLISKI: blowing dust

prašinski vrtlog

DEFINICIJA: spiralno vrtloženje prašine oko uspravne osi nad jako zagrijanom površinom

VRELO DEFINICIJE: Gelo, B. [et al.].

Meteorološki pojmovnik i višejezični rječnik: hrvatski, engleski, njemački i francuski jezik. Zagreb: Državni meteorološki zavod; Hinus, 2005.

KRATICA - ENGLISKI: PO

ENGLISKI: dust devil; dust whirl

KONTEKST: Prašinski vrtlog može se uzdići do visine od pedesetak centimetara, a rijetko i nekoliko metara.

VRELO KONTEKSTA: Gelo, B. [et al.].

Meteorološki pojmovnik i višejezični rječnik: hrvatski, engleski, njemački i francuski jezik. Zagreb: Državni meteorološki zavod; Hinus, 2005.

prateći zrakoplov

DEFINICIJA: zrakoplov koji slijedi i nadzire cilj u zraku

VRELO DEFINICIJE: APP-6 NATO Glossary of terms and definitions, 2009.

DOPUŠTENI NAZIV: zrakoplov u sjeni

ENGLISKI: trailer aircraft; shadow

pratitelj

DEFINICIJA: pilot koji svojim zrakoplovom pruža potporu vođi skupine

ENGLISKI: wingman

pravi kurs

DEFINICIJA: kurs izmjeren od zemljopisnoga sjevera do crte kursa

VRELO DEFINICIJE: Grozdanić, B.; Hegeduš, M. Zrakoplovna navigacija I: kompasna navigacija. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu; Ministarstvo obrane RH - HRZ i PZO, 1995.

ENGLISKI: true heading

pravi putni kut

DEFINICIJA: putni kut koji se mjeri od pravoga kursa sjever

VRELO DEFINICIJE: Grozdanić, B.; Hegeduš, M. Zrakoplovna navigacija I: kompasna navigacija. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu; Ministarstvo obrane RH - HRZ i PZO, 1995.

KRATICA - HRVATSKI: PPK

ENGLISKI: true course

KONTEKST: Pravi putni kut, izmjeren na karti, korigira se za magnetsku deklinaciju, a rezultat je magnetski putni kut.

VRELO KONTEKSTA: Grozdanić, B.; Hegeduš, M. Zrakoplovna navigacija I: kompasna navigacija. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu; Ministarstvo obrane RH - HRZ i PZO, 1995.

pravila vizualnoga letenja

DEFINICIJA: propisi po kojima pilot upravlja zrakoplovom služeći se vanjskim orijentirima ne oslanjajući se na instrumente

KRATICA - ENGLISKI: VFR

ENGLISKI: visual flight rules

pravo prometovanja

DEFINICIJA: pravo pružanja usluga zračnoga prijevoza između dviju zračnih luka

VRELO DEFINICIJE: Zakon o zračnom prometu, Narodne novine, br. 69/09.

ENGLISKI: traffic right

pravocrtno bombardiranje

DEFINICIJA: način izbacivanja ubojitoga tereta iz zrakoplova sa zadanim elementima brzine i pravca leta

VRELO DEFINICIJE: APP-6 NATO Glossary of terms and definitions, 2009.

ENGLESKI: trail

pravokutno krilo

DEFINICIJA: krilo pravokutnoga tlocrta

ENGLESKI: rectangular wing

precizno prilaženje

DEFINICIJA: prilaženje s vertikalnim i horizontalnim navođenjem s pomoću preciznih sustava za slijetanje

VRELO DEFINICIJE: Pravilnik o letenju zrakoplova, Narodne novine, br. 69/09.

ENGLESKI: precision approach

KONTEKST: Precizno prilaženje jest prilaženje s vertikalnim i horizontalnim navođenjem s pomoću preciznih sustava za slijetanje, kao što su: sustav za instrumentalno slijetanje, radarski sustav za precizno prilaženje i mikrovalni sustav za slijetanje.

VRELO KONTEKSTA: Pravilnik o letenju zrakoplova, Narodne novine, br. 69/09.

prečka

DEFINICIJA: niz od triju ili više zrakoplovnih svjetala na zemlji postavljenih u poprečnoj liniji s malim razmakom

VRELO DEFINICIJE: Pavlin, S. Aerodromi I. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2006.

ENGLESKI: barrette

NAPOMENA: Kod prilaznih svjetala prečke se postavljaju svakih 30 m.

predana prtljaga

DEFINICIJA: prtljaga koju putnik predaje prijevozniku pri prijavi za let i koja se prevozi u prtljažniku zrakoplova

VRELO DEFINICIJE: Priručnik za prihvati otpremu putnika i prtljage, 2008.

ENGLESKI: checked baggage

KONTEKST: Predana prtljaga mora biti prikladno zapakirana kako ne bi došlo do oštećenja njezina sadržaja.

VRELO KONTEKSTA: Priručnik za prihvati otpremu putnika i prtljage, 2008.

prednabijanje

DEFINICIJA: postupak povećanja snage povećanjem stupnja punjenja s pomoću kompresora

VRELO DEFINICIJE: Bazijanac, E. Zrakoplovni klipni motori. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2005.

ENGLESKI: power augmentation; supercharging

KONTEKST: Pri povećanju visine leta snaga usisnoga motora smanjuje se zbog manje gustoće zraka, pa je uvođenje prednabijanja jedan od načina kompenzacije pada snage s visinom.

VRELO KONTEKSTA: Bazijanac, E. Zrakoplovni klipni motori. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2005.

prednji brid

DEFINICIJA: prednji rub aeroprofila u koji udara zračna struja

DOPUŠTENI NAZIV: napadni brid

NEPREPORUČENI NAZIV: napadna ivica

ENGLESKI: leading edge

preduzletno informiranje

DEFINICIJA: objavljivanje zrakoplovnih informacija iz Objedinjenoga paketa i drugih hitnih informacija prije uzlijetanja zrakoplova

VRELO DEFINICIJE: Pravilnik o uvjetima

i načinu pružanja usluga u zračnoj plovidbi, Narodne novine, br. 115/09.

NEPREPORUČENI NAZIV: preduzletno brifiranje

ENGLISKI: pre-flight briefing

predviđeno vrijeme dolaska

DEFINICIJA: vrijeme u kojemu se očekuje dolazak u položaj iznad početne točke rute, kontrolnoga orijentira ili krajnje točke rute
VRELO DEFINICIJE: Grozdanić, B.; Hegeduš, M. Zrakoplovna navigacija I: kompasna navigacija. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu; Ministarstvo obrane RH - HRZ i PZO, 1995.

KRATICA - ENGLISKI: ETA

ENGLISKI: estimated time of arrival

predviđeno vrijeme polaska

DEFINICIJA: predviđeno vrijeme uzlijetanja zrakoplova

KRATICA - ENGLISKI: ETD

ENGLISKI: estimated time of departure

preletište

DEFINICIJA: zemljopisni položaj utvrđen s pomoću vizualnih orijentira na terenu ili radionavigacijskih uređaja na zemlji i u zraku

VRELO DEFINICIJE: Atlas Aviation: For Pilots, By Pilots. Atlas Aviation, Inc., 2004.

DOPUŠTENI NAZIV: preletna točka

ENGLISKI: fix

preletište međuprilaženja

DEFINICIJA: točka koja označuje kraj početnoga segmenta i početak međusegmenta

VRELO DEFINICIJE: Pravilnik o letenju zrakoplova, Narodne novine, br. 69/09.

KRATICA - ENGLISKI: IF

ENGLISKI: intermediate approach fix; intermediate fix

NAPOMENA: U prostornoj se navigaciji preletište međuprilaženja obično definira kao točka neobvezatnoga preleta.

preletište početnoga prilaženja

DEFINICIJA: točka koja označuje početak polaznoga segmenta i kraj dolaznoga segmenta ako on postoji
VRELO DEFINICIJE: Pravilnik o letenju zrakoplova, Narodne novine, br. 69/09.

KRATICA - ENGLISKI: IAF

ENGLISKI: initial approach fix

KONTEKST: U prostornoj se navigaciji preletište početnoga prilaženja obično definira kao točka neobveznoga preleta.

preletište završnoga prilaženja

DEFINICIJA: točka koja označuje kraj međusegmenta i početak segmenta završnoga prilaženja
VRELO DEFINICIJE: Pravilnik o letenju zrakoplova, Narodne novine, br. 69/09.

KRATICA - ENGLISKI: FAF

ENGLISKI: final approach fix

prelijevanje putnika

DEFINICIJA: odbijanje zahtjeva za više tarife zbog preranoga punjenja zrakoplova po nižim tarifama
VRELO DEFINICIJE: Škurla, R. Unapređenje sustava za upravljanje kapacitetima zrakoplova. Magistarski rad. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2003.

ENGLISKI: spill

NAPOMENA: Ako zračni prijevoznik potvrdi sve zahtjeve za niže tarife, suočava se s rizikom gubitka dijela prihoda zbog odbijanja putnika koji su spremni platiti višu cijenu.

premoć u zračnome prostoru

DEFINICIJA: odgovarajući stupanj dominacije jedne od suprotstavljenih strana u zračnoj borbi koji omogućuje nesmetano provođenje drugih kopnenih, pomorskih ili zračnih aktivnosti na zadanome mjestu i u zadanu vrijeme bez znatnijega ometanja i utjecaja zrakoplovnih snaga suprotne strane

VRELO DEFINICIJE: APP-6 NATO Glossary of terms and definitions, 2009.

ENGLNESKI: air superiority

prepreka

DEFINICIJA: objekt ili njegov dio na površini namijenjenoj kretanju zrakoplova na zemlji ili objekt koji probija površinu namijenjenu zaštiti zrakoplova u letu

VRELO DEFINICIJE: Pavlin, S. Aerodromi I. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2006.

DOPUŠTENI NAZIV: preprjeka

ENGLNESKI: obstacle

presretač

DEFINICIJA: zrakoplov s ljudskom posadom namijenjen misijama identifikacije ili napada na ciljeve u zraku

VRELO DEFINICIJE: APP-6 NATO Glossary of terms and definitions, 2009.

ENGLNESKI: fighter interceptor; interceptor

pretkrilce

DEFINICIJA: pokretna aerodinamička površina namijenjena povećanju koeficijenta uzgona, smještena na prednjemu bridu krila

VRELO DEFINICIJE: Kesić, P. Osnove aerodinamike. Zagreb: Fakultet strojarstva i brodogradnje Sveučilišta u Zagrebu, 2003.

ENGLNESKI: slat; leading edge device

KONTEKST: Postoji velik broj tipova

pretkrilaca, a mogu biti: fiksna, automatska i upravljiva.

VRELO KONTEKSTA: Kesić, P. Osnove aerodinamike. Zagreb: Fakultet strojarstva i brodogradnje Sveučilišta u Zagrebu, 2003.

pretpoletni pregled

DEFINICIJA: provjera spremnosti zrakoplova za let provedena prije leta

ENGLNESKI: pre-flight inspection

KONTEKST: Pretpoletni pregled ne uključuje otklanjanje kvara.

VRELO KONTEKSTA: Pravilnik o kontinuiranoj plovidbenosti zrakoplova i aeronautičkih proizvoda, dijelova i uređaja, te o ovlaštenju organizacija i osoblja uključenih u te poslove, Narodne novine, br. 136/06.

prevlast u zračnome prostoru

DEFINICIJA: stupanj premoći u zraku pri kojemu je suprotna strana onemogućena u učinkovitu borbenome djelovanju

VRELO DEFINICIJE: APP-6 NATO Glossary of terms and definitions, 2009.

ENGLNESKI: air supremacy

prevoznina

DEFINICIJA: iznos koji čini zbroj iznosa tarife i svih ostalih taksa, naknada i poreza koji mora biti plaćen da bi putnik putovao zrakoplovom

ENGLNESKI: fare

prihodovni let

DEFINICIJA: redoviti ili čarterski let za koji zračni prijevoznik dobiva naknadu

VRELO DEFINICIJE: Radačić, Ž.; Suić, I.; Škurla Babić, R. Tehnologija zračnog prometa I. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2008.

ENGLNESKI: revenue flight

KONTEKST: Pri iskazivanju prometnih i financijskih učinaka zračnih prijevoznika, u obzir se uzimaju samo prihodovni letovi.

VRELO KONTEKSTA: Radačić, Ž.; Suić, I.; Škurla Babić, R. Tehnologija zračnog prometa I. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2008.

prihodovni putnik

DEFINICIJA: putnik koji plaća punu cijenu usluge i ne koristi se agencijskim ili prijevozničkim popustom

VRELO DEFINICIJE: Škurla, R. Unapređenje sustava za upravljanje kapacitetima zrakoplova. Magistarski rad. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2003.

ENGLJSKI: revenue passengers

prihvat i otprema

DEFINICIJA: skup postupaka koji se odvijaju u zračnoj luci u pripremnoj i završnoj fazi prijevoznoga procesa

ENGLJSKI: ground handling

prihvat i otprema putnika

DEFINICIJA: skup postupaka koji se odvijaju u zračnoj luci u pripremnoj i završnoj fazi prijevoza putnika i prtljage

ENGLJSKI: passenger handling

prihvat i otprema tereta

DEFINICIJA: skup postupaka koji se odvijaju u zračnoj luci u pripremnoj i završnoj fazi prijevoza tereta

ENGLJSKI: cargo handling

prihvat i otprema zrakoplova

DEFINICIJA: skup postupaka koji se odvijaju u zračnoj luci u pripremnoj i završnoj fazi leta

ENGLJSKI: aircraft handling; ramp handling

prijava za let

DEFINICIJA: postupak neposredno prije leta tijekom kojega putnik predočuje službeniku svoju kartu, predaje prtljagu i dobiva ukrajnu propusnicu

DOPUŠTENI NAZIV: registracija putnika i prtljage

ENGLJSKI: check-in

prijavni šalter

DEFINICIJA: šalter na kojemu se obavlja prijava za let

VRELO DEFINICIJE: Priručnik za prihvat i otpremu putnika i prtljage, 2008.

ENGLJSKI: check-in counter; check-in desk

prijavni ured

DEFINICIJA: organizacijska jedinica uspostavljena radi zaprimanja izvješća povezanih s operativnim uslugama u zračnome prometu i planova leta prije polijetanja

VRELO DEFINICIJE: Procedures for Air Navigation Services: Air Traffic Management. Fifteenth edition. International Civil Aviation Organization, 2007.

DOPUŠTENI NAZIV: ARO ured

NEPREPORUČENI NAZIV: prijavni ured operativnih usluga u zračnom prometu

KRATICA - HRVATSKI: ARO

KRATICA - ENGLJSKI: ARO

ENGLJSKI: air traffic services reporting office; ARO

prikaznička ploča

DEFINICIJA: ploča s pilotskim instrumentima i prikaznicima

DOPUŠTENI NAZIV: instrumentna ploča; ploča s prikaznicima

NEPREPORUČENI NAZIV: instrumentalna ploča

ENGLJSKI: instrument panel

prikaznik

DEFINICIJA: uređaj koji prikazuje neku veličinu ili podatak

ENGLISKI: display

prikaznik bočnoga klizanja

DEFINICIJA: uređaj koji prikazuje uravnoteženost centrifugalne i gravitacijske sile pri zaokretu

VRELO DEFINICIJE: Bucak, T.; Zorić, I.

Zrakoplovni instrumenti i prikaznici. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2002.

DOPUŠTENI NAZIV: inklinometar

ENGLISKI: coordination ball; inclinometer

KONTEKST: Prikaznik bočnoga klizanja obično je integriran u kućište prikaznika skretanja, koordinatora skretanja i komandno-položajnoga prikaznika.

VRELO KONTEKSTA: Bucak, T.; Zorić, I.

Zrakoplovni instrumenti i prikaznici. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2002.

prikaznik kursa

DEFINICIJA: uređaj koji pokazuje zadržava li zrakoplov zadani kurs u letu

VRELO DEFINICIJE: Bucak, T.; Zorić, I.

Zrakoplovni instrumenti i prikaznici. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2002.

DOPUŠTENI NAZIV: kursni giroskop

NEPREPORUČENI NAZIV: kursni žiroskop; žirodirekcional

ENGLISKI: heading indicator

KONTEKST: Prikaznik kursa

upotrebljava inercijske, a ne Zemljine magnetne sile, tj. nije osjetnik magnetnoga polja, već dopunsko sredstvo uz pilotski magnetni kompas.

VRELO KONTEKSTA: Bucak, T.; Zorić, I.

Zrakoplovni instrumenti i prikaznici. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2002.

prikaznik na kacigi

DEFINICIJA: posebno oblikovan elektronički integriran prikaznički sustav smješten na pilotskoj kacigi

VRELO DEFINICIJE: Bucak, T.; Zorić, I.

Zrakoplovni instrumenti i prikaznici. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2002.

DOPUŠTENI NAZIV: naglavni prikaznik

KRATICA - ENGLISKI: HMD

ENGLISKI: helmet mounted display

KONTEKST: Iako je prikaznik na kacigi razvijan poglavito za potrebe pilota helikoptera, postoje i rješenja za borbene zrakoplove s lakšim kacigama, zbog znatno većih inercijskih sila kojima su izloženi piloti zrakoplova.

VRELO KONTEKSTA: Bucak, T.; Zorić, I.

Zrakoplovni instrumenti i prikaznici. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2002.

prikaznik napadnoga kuta

DEFINICIJA: uređaj koji prikazuje veličinu napadnoga kuta

ENGLISKI: angle of attack indicator;

AOA indicator; alpha indicator

KONTEKST: U prikaznik napadnoga kuta ugrađuju se i alarmi koji upozoravaju na približavanje kritičnomu napadnom kutu, koji iznosi tipično od 12° do 18°.

VRELO KONTEKSTA: Bucak, T.; Zorić, I.

Zrakoplovni instrumenti i prikaznici. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2002.

prikaznik odstupanja od radiokursa

DEFINICIJA: navigacijski uređaj namijenjen utvrđivanju odstupanja od zadane crte puta ili radiokursa radionavigacijskoga sredstva

VRELO DEFINICIJE: Bucak, T.; Zorić, I.

Zrakoplovni instrumenti i prikaznici.
Zagreb: Fakultet prometnih znanosti
Sveučilišta u Zagrebu, 2002.

ENGLISKI: course deviation indicator
KONTEKST: Prikaznik odstupanja od
radiokursa posebice se upotrebljava
za precizno instrumentalno
slijetanje u sustavu ILS.

VRELO KONTEKSTA: Bucak, T.; Zorić, I.
Zrakoplovni instrumenti i prikaznici.
Zagreb: Fakultet prometnih znanosti
Sveučilišta u Zagrebu, 2002.

prikaznik položaja

DEFINICIJA: uređaj koji prikazuje
uzdužni i poprečni nagib zrakoplova
koji osigurava vizualnu referenciju
sukladnu prirodnomu obzoru

VRELO DEFINICIJE: Bucak, T.; Zorić, I.
Zrakoplovni instrumenti i prikaznici.
Zagreb: Fakultet prometnih znanosti
Sveučilišta u Zagrebu, 2002.

DOPUŠTENI NAZIV: umjetni horizont;
umjetni obzor

ENGLISKI: attitude gyro; artificial
horizon indicator; attitude indicator;
gyro horizon

KONTEKST: Mehanizam prikaznika
položaja sadrži kardanski učvršćen
zvrk s tri stupnja slobode gibanja.

VRELO KONTEKSTA: Bucak, T.; Zorić, I.
Zrakoplovni instrumenti i prikaznici.
Zagreb: Fakultet prometnih znanosti
Sveučilišta u Zagrebu, 2002.

prikaznik potiska

DEFINICIJA: tlakomjerni uređaj za
prikaz omjera ukupnih tlakova na
izlazu i ulazu mlaznoga motora

VRELO DEFINICIJE: Bucak, T.; Zorić, I.
Zrakoplovni instrumenti i prikaznici.
Zagreb: Fakultet prometnih znanosti
Sveučilišta u Zagrebu, 2002.

KRATICA - ENGLISKI: EPR

ENGLISKI: engine pressure ratio

KONTEKST: Na nekim tipovima

zrakoplova pojavljuje se prikaznik
potiska s ručicom za kompenzaciju
promjena atmosferskoga tlaka.

prikaznik relativnoga smjera

DEFINICIJA: najjednostavniji i najstariji
prikaznik radiosmjera koji ima
nepomičnu kompasnu ružu s
oznakom N ili 0° u smjeru kursa
i kazaljku koja prikazuje relativni
smjer

VRELO DEFINICIJE: Bucak, T.; Zorić, I.
Zrakoplovni instrumenti i prikaznici.
Zagreb: Fakultet prometnih znanosti
Sveučilišta u Zagrebu, 2002.

ŽARGONIZAM: prikaznik stranskoga
kuta

ENGLISKI: relative bearing indicator

prikaznik s pokretnom kompasnom ružom

DEFINICIJA: prikaznik s ručno
ugodivom kompasnom ružom i s
kazaljkom koja prikazuje magnetski
radiosmjer prema zrakoplovnomu
radionavigacijskom sredstvu

VRELO DEFINICIJE: Bucak, T.; Zorić, I.
Zrakoplovni instrumenti i prikaznici.
Zagreb: Fakultet prometnih znanosti
Sveučilišta u Zagrebu, 2002.

ENGLISKI: moving dial indicator
KONTEKST: Prikaznik s pokretnom
kompasnom ružom poboljšana
je inačica prikaznika stranskoga
kuta i često se pojavljuje integriran
u zajedničkome kućištu s
radiokompasom.

VRELO KONTEKSTA: Bucak, T.; Zorić, I.
Zrakoplovni instrumenti i prikaznici.
Zagreb: Fakultet prometnih znanosti
Sveučilišta u Zagrebu, 2002.

prikaznik skretanja i klizanja

DEFINICIJA: instrument koji pokazuje
brzinu i smjer skretanja zrakoplova

VRELO DEFINICIJE: Bucak, T.; Zorić, I.
Zrakoplovni instrumenti i prikaznici.
Zagreb: Fakultet prometnih znanosti

Sveučilišta u Zagrebu, 2002.

KRATICA - HRVATSKI: PSK

KRATICA - ENGLESKI: T&B

ENGLESKI: needle-and-ball indicator; turn-and-bank indicator; turn-and-slip indicator

KONTEKST: Kako brzina precesije izravno ovisi i o kutnoj brzini zvrka, za ispravan je rad prikaznika skretanja i klizanja prijeko potrebna konstantna brzina vrtnje zvrka.

VRELO KONTEKSTA: Bucak, T.; Zorić, I. Zrakoplovni instrumenti i prikaznici. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2002.

NAPOMENA: Prikaznik skretanja i klizanja pokazuje brzinu i smjer skretanja zrakoplova koristeći se prisilnom precesijom žiroskopa s dva stupnja slobode te klizanje zrakoplova s pomoću slobodne ovješene kuglice.

prikaznik temperature glave cilindra

DEFINICIJA: uređaj koji prikazuje temperaturu glave cilindra u klipnim motorima hlađenima zrakom

VRELO DEFINICIJE: Bucak, T.; Zorić, I. Zrakoplovni instrumenti i prikaznici. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2002.

KRATICA - ENGLESKI: CHTI

ENGLESKI: cylinder head temperature indicator

KONTEKST: Prikaznik temperature glave cilindra najčešće je podijeljen obojenim crtama ili lukovima u područja koja označuju prenisku, optimalnu i previsoku temperaturu motora.

VRELO KONTEKSTA: Bucak, T.; Zorić, I. Zrakoplovni instrumenti i prikaznici. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2002.

prikaznik temperature hladila motora

DEFINICIJA: uređaj koji prikazuje temperaturu tekućine za hlađenje u klipnim motorima hlađenima tekućinom

VRELO DEFINICIJE: Bucak, T.; Zorić, I. Zrakoplovni instrumenti i prikaznici. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2002.

KRATICA - ENGLESKI: CTI

ENGLESKI: coolant temperature indicator

KONTEKST: Prikaznik temperature hladila motora najčešće je podijeljen obojenim crtama ili lukovima u područja koja označavaju prenisku, optimalnu i previsoku temperaturu motora.

VRELO KONTEKSTA: Bucak, T.; Zorić, I. Zrakoplovni instrumenti i prikaznici. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2002.

prikaznik temperature ispušnih plinova

DEFINICIJA: uređaj koji prikazuje temperaturu ispušnih plinova u turbinskim motorima

VRELO DEFINICIJE: Bucak, T.; Zorić, I. Zrakoplovni instrumenti i prikaznici. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2002.

KRATICA - ENGLESKI: EGTI

ENGLESKI: exhaust gas temperature indicator

KONTEKST: Davač prikaznika temperature ispušnih plinova nalazi se u mlaznoj cijevi motora.

VRELO KONTEKSTA: Bucak, T.; Zorić, I. Zrakoplovni instrumenti i prikaznici. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2002.

prikaznik temperature plinova u turbini

DEFINICIJA: uređaj koji prikazuje

temperaturu plinova u turbini ili u međustupnju turbine
VRELO DEFINICIJE: Bucak, T.; Zorić, I. Zrakoplovni instrumenti i prikaznici. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2002.

KRATICA - ENGLESKI: TGTI

ENGLESKI: turbine gas temperature indicator

KONTEKST: Prikaznik temperature plinova u turbini najčešće je podijeljen obojenim crtama ili lukovima u područja koja označavaju prenisku, optimalnu i previsoku temperaturu plinova.

VRELO KONTEKSTA: Bucak, T.; Zorić, I. Zrakoplovni instrumenti i prikaznici. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2002.

prikaznik temperature ulja

DEFINICIJA: uređaj koji prikazuje temperaturu ulja u motoru ili u nekome drugom dijelu pogonskoga sustava koji se hladi i podmazuje uljem

VRELO DEFINICIJE: Bucak, T.; Zorić, I. Zrakoplovni instrumenti i prikaznici. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2002.

ENGLESKI: oil temperature indicator
KONTEKST: Prikaznik temperature ulja najčešće je podijeljen obojenim crtama ili lukovima u područja koja označuju prenisku, optimalnu i previsoku temperaturu ulja.

VRELO KONTEKSTA: Bucak, T.; Zorić, I. Zrakoplovni instrumenti i prikaznici. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2002.

prikaznik tlaka punjenja

DEFINICIJA: uređaj koji mjeri tlak gorive smjese na ulazu u cilindre

VRELO DEFINICIJE: Bucak, T.; Zorić, I. Zrakoplovni instrumenti i prikaznici. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti

Sveučilišta u Zagrebu, 2002.

NEPREPORUČENI NAZIV:

manovakuummetar

ENGLESKI: manifold pressure gauge
KONTEKST: Prikaznik tlaka punjenja prijeko je potreban za namještanje i kontrolu snage motora s propelerom promjenjiva koraka.

VRELO KONTEKSTA: Bucak, T.; Zorić, I. Zrakoplovni instrumenti i prikaznici. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2002.

prikaznik tlaka ulja

DEFINICIJA: uređaj koji prikazuje tlak ulja u motoru ili u drugome dijelu pogonskoga sustava koji se hladi i podmazuje uljem

VRELO DEFINICIJE: Bucak, T.; Zorić, I. Zrakoplovni instrumenti i prikaznici. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2002.

ENGLESKI: oil pressure indicator

KONTEKST: Davač prikaznika tlaka ulja obično se nalazi neposredno iza uljne crpke.

VRELO KONTEKSTA: Bucak, T.; Zorić, I. Zrakoplovni instrumenti i prikaznici. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2002.

prikaznik u razini očiju

DEFINICIJA: elektronički prikaznički sustav s prozirnim zaslonom na prednjemu staklu pilotske kabine u visini pilotova pogleda

VRELO DEFINICIJE: Bucak, T.; Zorić, I. Zrakoplovni instrumenti i prikaznici. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2002.

DOPUŠTENI NAZIV: prikaznik na vjetrobranskom staklu

KRATICA - ENGLESKI: HUD

ENGLESKI: head-up display

KONTEKST: Prikaznik u razini očiju olakšava upravljanje letjelicom u složenim uvjetima leta, tijekom leta

na malim visinama i tijekom zračne borbe ili slijetanja.

VRELO KONTEKSTA: Bucak, T.; Zorić, I. Zrakoplovni instrumenti i prikaznici. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2002.

prikaznik vodoravne situacije

DEFINICIJA: složeni navigacijski prikaznik situacije u vodoravnoj ravnini koji sjedinjuje funkcije giromagnetskoga kompasa, radiomagnetskoga prikaznika i prikaznika odstupanja od radiokursa

VRELO DEFINICIJE: Bucak, T.; Zorić, I. Zrakoplovni instrumenti i prikaznici. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2002.

ENGLJSKI: horizontal situation indicator

KONTEKST: Prikaznik vodoravne situacije osigurava automatsko praćenje i odabir magnetskoga kursa te radiokursa radionavigacijskoga sredstva.

VRELO KONTEKSTA: Bucak, T.; Zorić, I. Zrakoplovni instrumenti i prikaznici. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2002.

prilagodljiva pomoćna površina

DEFINICIJA: malen dio stražnjega dijela upravljačke površine, razmjerno kratke tetive, s pomoću kojega se uravnotežuje moment zrakoplova pri različitim brzinama leta ili zbog strukturne asimetrije

VRELO DEFINICIJE: Kesić, P. Osnove aerodinamike. Zagreb: Fakultet strojarstva i brodogradnje Sveučilišta u Zagrebu, 2003.

ENGLJSKI: trim tab

KONTEKST: Većina zrakoplova ima prilagodljive pomoćne površine kojima upravlja pilot.

NAPOMENA: Postoje dva tipa prilagodljivih pomoćnih površina:

fiksne, koje se prilagođuju na zemlji, i upravljive pomoćne površine čijim zakretanjem upravlja pilot u letu.

prilazna kontrola

DEFINICIJA: kontrola zračnoga prometa za dolazne ili odlazne kontrolirane letove

VRELO DEFINICIJE: Procedures for Air Navigation Services: Air Traffic Management. Fifteenth edition. International Civil Aviation Organization, 2007.

KRATICA - ENGLJSKI: APP

ENGLJSKI: approach control service

prilaženje

DEFINICIJA: završna faza leta zrakoplova neposredno prije slijetanja

VRELO DEFINICIJE: Hornby, A. S. Oxford Advanced Learner's Dictionary of Current English. Seventh editon. Oxford: Oxford University Press, 2005.

DOPUŠTENI NAZIV: prilaz

ENGLJSKI: approach

KONTEKST: S obzirom na brzinu prilaženja utvrđeno je pet kategorija zrakoplova.

VRELO KONTEKSTA: Pravilnik o letenju zrakoplova, Narodne novine, br. 69/09.

prilaženje kruženjem

DEFINICIJA: postupak instrumentnoga prilaženja koji pilotu omogućuje vizualno kruženje oko aerodroma prije slijetanja

VRELO DEFINICIJE: Pravilnik o letenju zrakoplova, Narodne novine, br. 69/09.

NEPREPORUČENI NAZIV: vizualno kruženje; vizualno manevriranje

ENGLJSKI: circling approach

prilaženje s neprekinutim snižavanjem

DEFINICIJA: postupak koji se primjenjuje tijekom instrumentnoga prilaženja radi uštede goriva i smanjenja buke

VRELO DEFINICIJE: Pravilnik o letenju zrakoplova, Narodne novine, br. 69/09.

KRATICA - ENGLISKI: CDA

ENGLISKI: continuous descent approach

KONTEKST: Postupak prilaženja s neprekinutim snižavanjem provodi se do razine međuprilaženja na zahtjev pilota ili prijedlog kontrolora zračnoga prometa.

VRELO KONTEKSTA: Pravilnik o letenju zrakoplova, Narodne novine, br. 69/09.

prilaženje s vertikalnim navođenjem

DEFINICIJA: postupak nepreciznoga instrumentnog prilaženja vertikalnim navođenjem zrakoplova s pomoću odašiljača putanje poniranja

VRELO DEFINICIJE: Pravilnik o letenju zrakoplova, Narodne novine, br. 69/09.

KRATICA - ENGLISKI: APV

ENGLISKI: approach with vertical guidance

KONTEKST: Kod prilaženja s vertikalnim navođenjem pilot mora započeti postupak neuspjelog prilaženja na određenoj apsolutnoj visini odluke ili visini odluke ako nema vidljivih orijentira.

VRELO KONTEKSTA: Pravilnik o letenju zrakoplova, Narodne novine, br. 69/09.

prilaženje uz navođenje sa zemlje

DEFINICIJA: prilaženje u lošijim vremenskim uvjetima uz navođenje

s pomoću radara za precizno prilaženje ili nadzornoga radara na zemlji

KRATICA - ENGLISKI: GCA

ENGLISKI: ground-controlled approach

KONTEKST: Prilaženje uz radarsko navođenje sa zemlje je najstariji postupak kontrole zračnog prometa kod kojeg se podaci o poziciji zrakoplova šalju pilotu radiotelefonskom komunikacijom.

VRELO KONTEKSTA: Majić, J. English for Aeronautical Technical Staff. Zagreb: Hrvatska kontrola zračne plovidbe d.o.o., 2009.

primarni nadzorni radar

DEFINICIJA: nadzorni radarski sustav koji pasivnim signalom odjeka određuje poziciju zrakoplova

VRELO DEFINICIJE: Procedures for Air Navigation Services: Air Traffic Management. Fifteenth edition. International Civil Aviation Organization, 2007.

KRATICA - ENGLISKI: PSR

ENGLISKI: primary surveillance radar

primarni radar

DEFINICIJA: radarski sustav koji se koristi odbijenim radiosignalima

VRELO DEFINICIJE: Procedures for Air Navigation Services: Air Traffic Management. Fifteenth edition. International Civil Aviation Organization, 2007.

ENGLISKI: primary radar

primjenjiva tarifa

DEFINICIJA: tarifa bez popusta

VRELO DEFINICIJE: Radačić, Ž.; Suić, I.; Škurla Babić, R. Tehnologija zračnog prometa I. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2008.

ENGLISKI: applicable fare; applicable tariff

prinos

DEFINICIJA: prosječan prihod po ostvarenome putničkom ili tonskom kilometru

VRELO DEFINICIJE: Škurla, R. Unapređenje sustava za upravljanje kapacitetima zrakoplova. Magistarski rad. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2003.

ENGLESKI: yield

privremni zrakoplov

DEFINICIJA: zrakoplov koji prevozi osoblje posebno obučeno za obilježavanje sletne zone ili područja izbacivanja

VRELO DEFINICIJE: APP-6 NATO Glossary of terms and definitions, 2009.

ENGLESKI: pathfinder aircraft

NAPOMENA: Dolazak pripremnoga zrakoplova prethodi dolasku glavnih snaga u sletnu zonu ili na područje izbacivanja.

privatni pilot

DEFINICIJA: pilot čija dozvola ne dopušta upravljanje zrakoplovima u komercijalnome zračnom prometu

ENGLESKI: private pilot

privjesak o ograničenju odgovornosti

DEFINICIJA: privjesak koji se izdaje u trenutku prihvaćanja prtljage kako bi se putnike upozorilo na to da prijevoznik ima ograničenu odgovornost za prijevoz osjetljive i neprikladno upakirane prtljage te prtljage neprimjerenih dimenzija

VRELO DEFINICIJE: Priručnik za prihvat i otpremu putnika i prtljage, 2008.

ENGLESKI: limited liability tag; limited release tag

KONTEKST: Privjesak o ograničenju odgovornosti upozorava osoblje na

to da pažljivo rukuje prtljagom.

VRELO KONTEKSTA: Priručnik za prihvat i otpremu putnika i prtljage, 2008.

privremeno izdvojeno područje

DEFINICIJA: područje privremeno rezervirano isključivo za vojne letove radi sigurnosti zračnoga prometa

VRELO DEFINICIJE: Zakon o zračnom prometu, Narodne novine, br. 132/98.

ENGLESKI: military area; temporary restricted area

prizemna vidljivost

DEFINICIJA: vidljivost na aerodromu koju je utvrdio ovlašteni motritelj ili automatski sustav

VRELO DEFINICIJE: Pravilnik o letenju zrakoplova, Narodne novine, br. 69/09.

DOPUŠTENI NAZIV: vidljivost pri tlu
ENGLESKI: ground visibility

prizemni vjetar

DEFINICIJA: vjetar koji puše blizu Zemljine površine

ENGLESKI: surface wind

prizemno smicanje vjetra

DEFINICIJA: okomito smicanje vjetra zbog blizine čvrste podloge

VRELO DEFINICIJE: Gelo, B. [et al.].

Meteorološki pojmovnik i višejezični rječnik: hrvatski, engleski, njemački i francuski jezik. Zagreb: Državni meteorološki zavod; Hinus, 2005.

ENGLESKI: low-level wind shear

KONTEKST: Prizemno smicanje je veće kada je vjetar slabiji, budući da tada sila trenja pri tlu lakše uspori gibanje zraka.

VRELO KONTEKSTA: Tutiš, V. Zrakoplovna meteorologija. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, Zavod za aeronautiku, 1997.

proceduralni zaokret

DEFINICIJA: manevar koji započinje zaokretom koji odstupa od utvrđene putanje i nastavlja se zaokretom u suprotnome smjeru da bi se zrakoplovu omogućilo priključenje i nastavljanje leta u smjeru suprotnome od utvrđene putanje
VRELO DEFINICIJE: Pravilnik o letenju zrakoplova, Narodne novine, br. 69/09.

ENGLSKI: procedure turn

procjena rizika

DEFINICIJA: utvrđivanje prihvatljivosti dostignutoga ili predviđenoga rizika
VRELO DEFINICIJE: ATSEP Lexicon. International Federation of Air Traffic Safety Electronics Associations, 2005.

ENGLSKI: risk assessment

procjena sigurnosti

DEFINICIJA: sustavna operativno-tehnička ili analitička prosudba sigurnosti

VRELO DEFINICIJE: ATSEP Lexicon. International Federation of Air Traffic Safety Electronics Associations, 2005.

ENGLSKI: safety assessment

profesionalni pilot

DEFINICIJA: pilot čija dozvola dopušta upravljanje zrakoplovima u komercijalnome zračnom prometu
VRELO DEFINICIJE: Pravilnik o uvjetima i načinu stjecanja, izdavanja, obnavljanja i produžavanja dozvole i ovlaštenja zrakoplovnom osoblju - pilotima aviona, Narodne novine, br. 8/09.

ENGLSKI: professional pilot

prognostička karta

DEFINICIJA: sinoptička karta s grafičkim prikazom prognoza pojedinih meteoroloških elemenata,

ploha ili atmosferskih slojeva u određenome razdoblju

VRELO DEFINICIJE: Gelo, B. [et al.]. Meteorološki pojmovnik i višejezični rječnik: hrvatski, engleski, njemački i francuski jezik. Zagreb: Državni meteorološki zavod; Hinus, 2005.

PREDLOŽENI NAZIV: prognostički zemljovid

ENGLSKI: forecast chart; prognostic chart

prognostički centar

DEFINICIJA: ured u kojemu se izrađuju vremenske prognoze i ostali meteorološki podatci za područje koje države ili njezina dijela

VRELO DEFINICIJE: Gelo, B. [et al.]. Meteorološki pojmovnik i višejezični rječnik: hrvatski, engleski, njemački i francuski jezik. Zagreb: Državni meteorološki zavod; Hinus, 2005.

PREDLOŽENI NAZIV: prognostičko središte

ENGLSKI: area forecast centre

program za putnike koji često lete

DEFINICIJA: program zračnoga prijevoznika za stjecanje naklonosti putnika koji se često koriste uslugama zračnoga prometa
VRELO DEFINICIJE: Prebežac, D. Poslovna strategija zrakoplovnih kompanija. Zagreb: Golden marketing, 1998.

DOPUŠTENI NAZIV: program lojalnosti

KRATICA - ENGLSKI: FFP

ENGLSKI: frequent flyer program

projekcija karte

DEFINICIJA: način predočivanja Zemljine površine na vodoravnoj razini

VRELO DEFINICIJE: Grozdanić, B.; Hegeduš, M. Zrakoplovna navigacija I: kompasna navigacija. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu; Ministarstvo obrane RH - HRZ i PZO, 1995.

PREDLOŽENI NAZIV: projekcija
zemljovida
ENGLSKI: map projection

prolom oblaka

DEFINICIJA: iznimno jak kišni pljusak, često duljega trajanja
VRELO DEFINICIJE: Gelo, B. [et al.].
Meteorološki pojmovnik i višejezični rječnik: hrvatski, engleski, njemački i francuski jezik. Zagreb: Državni meteorološki zavod; Hinus, 2005.
ENGLSKI: cloud burst; torrential rain

prometna meteorologija

DEFINICIJA: dio meteorologije koji se bavi meteorološkim uvjetima važnima za kopneni, pomorski, riječni i zračni promet
VRELO DEFINICIJE: Gelo, B. [et al.].
Meteorološki pojmovnik i višejezični rječnik: hrvatski, engleski, njemački i francuski jezik. Zagreb: Državni meteorološki zavod; Hinus, 2005.
ENGLSKI: traffic meteorology
KONTEKST: Prometna meteorologija obuhvaća zrakoplovnu meteorologiju, meteorologiju kopnenoga prometa, pomorsku i riječnu meteorologiju.
VRELO KONTEKSTA: Gelo, B. [et al.].
Meteorološki pojmovnik i višejezični rječnik: hrvatski, engleski, njemački i francuski jezik. Zagreb: Državni meteorološki zavod; Hinus, 2005.

promjenjivi zrakoplov

DEFINICIJA: zrakoplov koji se umetanjem sjedala u kabinu može iz teretnoga pretvoriti u putnički i obratno
VRELO DEFINICIJE: Radačić, Ž.; Suić, I.; Škurla Babić, R. Tehnologija zračnog prometa I. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2008.
ENGLSKI: convertible aircraft; quick change aircraft

NAPOMENA: Promjenjivi zrakoplovi obično nakon naziva nose oznaku C, kao B-707C ili DC-10C.

promotivna tarifa

DEFINICIJA: tarifa s popustom koja se primjenjuje s jednim ograničenjem ili više njih
VRELO DEFINICIJE: Radačić, Ž.; Suić, I.; Škurla Babić, R. Tehnologija zračnog prometa I. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2008.
ENGLSKI: discount fare; discount tariff

propad

DEFINICIJA: silazno strujenje hladnoga zraka iz središta kumulonimbusa prema Zemljinoj površini, obično u području jake oborine
VRELO DEFINICIJE: Gelo, B. [et al.].
Meteorološki pojmovnik i višejezični rječnik: hrvatski, engleski, njemački i francuski jezik. Zagreb: Državni meteorološki zavod; Hinus, 2005.
NEPREPORUČENI NAZIV: provala
ENGLSKI: downburst
NAPOMENA: Propad najčešće traje od 5 do 10 minuta, a katkad i do 30 minuta, s najjačim udarima od 2 do 4 minute te može biti opasan za letjelice.

propeler

DEFINICIJA: uređaj koji rotacijsko gibanje vratila pogonskoga motora pretvara u vučnu ili potisnu silu okomitu na ravninu vrtnje
VRELO DEFINICIJE: Bazijanac, E.
Zrakoplovni klipni motori. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2005.
DOPUŠTENI NAZIV: elisa; zračni vijak
ENGLSKI: propeller
KONTEKST: Pri penjanju, da bi se zadržala zadana brzina vrtnje, uređaj za održavanje nepromijenjene brzine vrtnje smanjivat će nagibni

kut propelera.

VRELO KONTEKSTA: Bazijanac, E. Zrakoplovni klipni motori. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2005.

NAPOMENA: U dijelu zrakoplovne struke prednost se daje nazivu *elisa*.

propeler nepromjenjiva koraka

DEFINICIJA: propeler na kojemu je konstrukcijski kut kraka unaprijed određen i učvršćen tijekom ugradnje te se više ne može mijenjati

VRELO DEFINICIJE: Bazijanac, E. Zrakoplovni klipni motori. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2005.

DOPUŠTENI NAZIV: elisa fiksnoga koraka; elisa stalnoga koraka; propeler s fiksnim korakom

ENGLESKI: fixed pitch propeller

propeler promjenjiva koraka

DEFINICIJA: propeler na kojemu se konstrukcijski kut krakova može mijenjati

VRELO DEFINICIJE: Bazijanac, E. Zrakoplovni klipni motori. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2005.

DOPUŠTENI NAZIV: elisa promjenjiva koraka

ENGLESKI: controllable pitch propeller; variable pitch propeller

propeler s automatskom promjenom koraka

DEFINICIJA: propeler s trajno promjenjivim korakom bez izravne komande za promjenu geometrijskoga koraka pri čemu se on mijenja u ovisnosti o uvjetima rada

VRELO DEFINICIJE: Bazijanac, E. Zrakoplovni klipni motori. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2005.

DOPUŠTENI NAZIV: elisa s automatskom promjenom koraka

ENGLESKI: single lever engine operation

propeler s dvojnim korakom

DEFINICIJA: propeler na kojemu se krakovi mogu tijekom leta postaviti u dva različita položaja što osigurava mali geometrijski korak za vrijeme polijetanja i veliki geometrijski korak pri velikim brzinama

DOPUŠTENI NAZIV: elisa s dva koraka; propeler s dva koraka

ENGLESKI: two-position propeller

propeler s korakom prilagodljivim na tlu

DEFINICIJA: propeler čiji se krakovi mogu zakretati oko svojih uzdužnih osi i učvrstiti dok je zrakoplov u stanju mirovanja na tlu

VRELO DEFINICIJE: Bazijanac, E. Zrakoplovni klipni motori. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2005.

DOPUŠTENI NAZIV: elisa s korakom prilagodljivim na tlu

ENGLESKI: ground-adjustable pitch propeller

propeler s ručno prilagodljivim korakom

DEFINICIJA: propeler na kojemu se korak može ručno odabrati u širokome području

VRELO DEFINICIJE: Bazijanac, E. Zrakoplovni klipni motori. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2005.

DOPUŠTENI NAZIV: elisa s ručno prilagodljivim korakom

ENGLESKI: manually-adjustable pitch propeller

propeler s upravljivim korakom

DEFINICIJA: propeler na kojemu se korak propelera može trajno birati u

širokome području radi postizanja optimalnih performansa motora
VRELO DEFINICIJE: Bazijanac, E. Zrakoplovni klipni motori. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2005.

DOPUŠTENI NAZIV: elisa s kontinuirano promjenjivim korakom

ENGLESKI: continuously controllable pitch propeller; continuously adjustable pitch propeller

propeler stalne brzine vrtnje

DEFINICIJA: propeler s trajno promjenjivim korakom kod kojega pilot prilagođuje željenu brzinu vrtnje, a sustav održava zadanu brzinu vrtnje motora promjenom geometrijskoga koraka

VRELO DEFINICIJE: Bazijanac, E. Zrakoplovni klipni motori. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2005.

DOPUŠTENI NAZIV: elisa stalne brzine vrtnje

KRATICA - ENGLESKI: CSU

ENGLESKI: constant speed unit

propelerska značajka

DEFINICIJA: ovisnost djelotvornih pokazatelja motora o brzini vrtnje pri radu motora s propelerom

VRELO DEFINICIJE: Bazijanac, E. Zrakoplovni klipni motori. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2005.

DOPUŠTENI NAZIV: propelerska karakteristika; elisa karakteristika
ENGLESKI: propeller load curve

propinjanje

DEFINICIJA: gibanje letjelice oko poprečne osi

ENGLESKI: pitch

prosječna dnevna iskoristivost zrakoplova

DEFINICIJA: omjer iskoristivosti

zrakoplova za neko razdoblje, izražene u blok-satima, i broja dana u tome razdoblju
ENGLESKI: average daily aircraft utilisation

prostorna navigacija

DEFINICIJA: metoda koja omogućuje operaciju zrakoplova na odabranoj letnoj putanji u području pokrivenosti navigacijskim sredstvima u zrakoplovu, na zemlji ili kombiniranim sredstvima

VRELO DEFINICIJE: Procedures for Air Navigation Services: Air Traffic Management. Fifteenth edition. International Civil Aviation Organization, 2007.

KRATICA - ENGLESKI: RNAV

ENGLESKI: area navigation

protokomjer

DEFINICIJA: uređaj za mjerenje protoka tekućine ili plina

DOPUŠTENI NAZIV: mjerač protoka

ENGLESKI: flow meter

protokomjer goriva

DEFINICIJA: protokomjer za mjerenje volumne ili masene količine goriva protekloga iz spremnika u motor u jedinici vremena

VRELO DEFINICIJE: Bucak, T.; Zorić, I. Zrakoplovni instrumenti i prikaznici. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2002.

KRATICA - ENGLESKI: FFI

ENGLESKI: fuel flow indicator; fuel flow meter

KONTEKST: Protokomjeri goriva podijeljeni su na protokomjere volumena goriva i protokomjere mase goriva, a posebnu skupinu čine integrirajući protokomjeri.

VRELO KONTEKSTA: Bucak, T.; Zorić, I. Zrakoplovni instrumenti i prikaznici. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2002.

protokomjer s krilcem

DEFINICIJA: protokomjer koji se sastoji od cijevi s poprečno postavljenim krilcem koje se otklanja ovisno o volumnoj količini goriva

VRELO DEFINICIJE: Bucak, T.; Zorić, I. Zrakoplovni instrumenti i prikaznici. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2002.

ENGLESKI: flap flow meter

KONTEKST: Složenija inačica protokomjera s krilcem sadrži spiralnu komoru koja povećava preciznost mjerenja te preljevni zasun (premosnicu) koji u slučaju zaglavljanja krilca propušta gorivo mimo mjeraca kada diferencijalni tlak poraste iznad određene vrijednosti.

VRELO KONTEKSTA: Bucak, T.; Zorić, I. Zrakoplovni instrumenti i prikaznici. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2002.

protokomjer s plovkom

DEFINICIJA: protokomjer koji mjeri protok na temelju mjerenja hidrodinamičkoga otpora stožastoga plovka koji se nalazi unutar stožaste cijevi

VRELO DEFINICIJE: Bucak, T.; Zorić, I. Zrakoplovni instrumenti i prikaznici. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2002.

ENGLESKI: float flow meter

KONTEKST: Protokomjer s plovkom karakterističan je za stare tipove visokokrilaca i danas se više ne upotrebljava.

VRELO KONTEKSTA: Bucak, T.; Zorić, I. Zrakoplovni instrumenti i prikaznici. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2002.

protuzračna obrana

DEFINICIJA: skup odgovarajućih mjera zaštite koje se poduzimaju radi

otklanjanja prijetnja ili smanjenja učinkovitosti djelovanja protivničkih zračnih snaga

VRELO DEFINICIJE: APP-6 NATO Glossary of terms and definitions, 2009.

ENGLESKI: air deffence

KONTEKST: Protuzračna obrana uključuje obranu postrojbi, stanovništva i važnih objekata na zemlji od neprijateljskoga djelovanja iz zraka.

VRELO KONTEKSTA: Vojna enciklopedija / glavni urednik Boško Šiljegović. Beograd: Redakcija Vojne enciklopedije, 1958–1969. Sv. 9. 1967.

provjera čujnosti radiopostaja

DEFINICIJA: provjera stupnja čujnosti radiokomunikacije razgovorom između kontrolora zračnoga prometa i pilota

ENGLESKI: radio check

provjera praktične osposobljenosti

DEFINICIJA: provjera radi izdavanja dozvole, ovlaštenja ili posebne ovlasti koja može uključiti i usmeno ispitivanje

VRELO DEFINICIJE: Pravilnik o dozvolama i ovlaštenjima kontrolora zračnog prometa, Narodne novine, br. 83/08.

ENGLESKI: skill test

provjera stručnosti

DEFINICIJA: provjera radi produžavanja valjanosti ili obnavljanja ovlaštenja i posebnih ovlasti, koja može uključiti i usmeno ispitivanje

VRELO DEFINICIJE: Pravilnik o dozvolama i ovlaštenjima kontrolora zračnog prometa, Narodne novine, br. 11/10.

ENGLESKI: proficiency check

KONTEKST: Provjera stručnosti imatelja ovlaštenja i posebnih ovlasti kontrolora zračnoga prometa može

biti redovita i izvanredna.

VRELO KONTEKSTA: Pravilnik o dozvolama i ovlaštenjima kontrolora zračnog prometa, Narodne novine, br. 11/10.

pršić

DEFINICIJA: veoma suh snijeg koji pada u sitnim pahuljicama ili pojedinačnim kristalima pri temperaturi ispod 0 °C

VRELO DEFINICIJE: Gelo, B. [et al.]. Meteorološki pojmovnik i višejezični rječnik: hrvatski, engleski, njemački i francuski jezik. Zagreb: Državni meteorološki zavod; Hinus, 2005.

DOPUŠTENI NAZIV: suhi snijeg

ENGLNESKI: dry snow

KONTEKST: Pršić na tlu stvara rahao sloj male gustoće.

VRELO KONTEKSTA: Gelo, B. [et al.]. Meteorološki pojmovnik i višejezični rječnik: hrvatski, engleski, njemački i francuski jezik. Zagreb: Državni meteorološki zavod; Hinus, 2005.

prtljaga

DEFINICIJA: osobne stvari koje pripadaju putnicima ili zrakoplovnoj posadi i prevoze se u skladu s ugovorom o prijevozu

VRELO DEFINICIJE: ICAO Vocabulary. 2007.

ENGLNESKI: baggage; luggage

NAPOMENA: Prtljaga se u zračnome prometu može prevoziti po komadnome ili težinskome sustavu.

prtljažni list

DEFINICIJA: dio putne karte koji se odnosi na prijevoz putnikove predane prtljage

ENGLNESKI: baggage check

prtljažni privjesak

DEFINICIJA: privjesak koji se upotrebljava za označivanje prtljage

VRELO DEFINICIJE: Priručnik za prihvati

otpremu putnika i prtljage, 2008.

ŽARGONIZAM: prtljažni teg; teg

ENGLNESKI: baggage tag

NJEMAČKI: Gepäckanhänger

FRANCUSKI: étiquette de bagage

KONTEKST: Službenik na prijavnome šalteru mora popuniti prtljažni privjesak ispravno, pazeći da pažljivo prepíše odgovarajuće podatke s putničke karte.

VRELO KONTEKSTA: Priručnik za prihvati i otpremu putnika i prtljage, 2008.

pružatelj usluga u zračnoj plovidbi

DEFINICIJA: javni ili privatni subjekt koji pruža usluge u zračnoj plovidbi

VRELO DEFINICIJE: Zakon o zračnom prometu, Narodne novine, br. 69/09.

ENGLNESKI: air navigation service provider

prva zračna sloboda

DEFINICIJA: pravo prelijetanja zračnoga prostora neke države bez prava slijetanja na njezin teritorij

VRELO DEFINICIJE: ICAO Manual on the Regulation of International Air Transport. International Civil Aviation Organization, 1999.

ENGLNESKI: First Freedom of the Air

prvi razred prijevoza

DEFINICIJA: najviši razred prijevoza koji uključuje najvišu razinu usluge tijekom leta, najviše prostora po sjedalu i najviše primjenjive tarife

DOPUŠTENI NAZIV: prva klasa prijevoza

ENGLNESKI: first travel class

psihrometar

DEFINICIJA: instrument za mjerenje vlažnosti zraka

VRELO DEFINICIJE: Gelo, B. [et al.].

Meteorološki pojmovnik i višejezični rječnik: hrvatski, engleski, njemački i francuski jezik. Zagreb: Državni meteorološki zavod; Hinus, 2005.

ENGLNESKI: psychrometer

KONTEKST: Psihrometar se sastoji od suhoga i mokroga termometra.
VRELO KONTEKSTA: Gelo, B. [et al.]. Meteorološki pojmovnik i višejezični rječnik: hrvatski, engleski, njemački i francuski jezik. Zagreb: Državni meteorološki zavod; Hinus, 2005.

punjenje gorivom u letu

DEFINICIJA: postupak kojim se produljuje mogućnost doleta ili autonomije leta zrakoplova nadopunjivanjem goriva iz zrakoplova cisterne u drugi zrakoplov

VRELO DEFINICIJE: Air Force Doctrine, 1997.

ENGLSKI: air refueling

putanja

DEFINICIJA: krivulja koja povezuje sve točke kroz koje je prošla određena čestica fluida u određenome vremenu

VRELO DEFINICIJE: Pečornik, M. Tehnička mehanika fluida. Zagreb: Školska knjiga, 1989.

NEPREPORUČENI NAZIV: staza; trajektorija

ENGLSKI: path; trajectory; pathline

NAPOMENA: U zrakoplovstvu putanjom se naziva staza kojom se giba neka letjelica, balistički projektil i slično.

putanja međuprilaženja

DEFINICIJA: dio postupka instrumentnoga prilaženja između preletišta međuprilaženja i točke ili preletišta završnoga prilaženja

VRELO DEFINICIJE: Eleršek, L. Priručni englesko-hrvatski zrakoplovni rječnik. Zagreb: Ministarstvo obrane; Oružane snage RH; Hrvatsko ratno zrakoplovstvo i protuzračna obrana, 2008.

ENGLSKI: intermediate approach segment

putanja neuspjeloga prilaženja

DEFINICIJA: dio postupka instrumentnoga prilaženja nakon točke neuspjeloga prilaženja

ENGLSKI: missed approach segment

putanja početnoga prilaženja

DEFINICIJA: dio postupka instrumentnoga prilaženja između preletišta početnoga prilaženja i preletišta međuprilaženja ili preletišta završnoga prilaženja

VRELO DEFINICIJE: ICAO Vocabulary, 2001.

ENGLSKI: initial approach segment

putanja završnoga prilaženja

DEFINICIJA: dio postupka instrumentnoga prilaženja koji započinje na određenoj točki ili preletištu početnoga prilaženja i završava na točki u blizini aerodroma s koje se može izvesti slijetanje

VRELO DEFINICIJE: ICAO Vocabulary, 1998.

ENGLSKI: final approach segment

NAPOMENA: Ako slijetanje nije moguće, započinje postupak neuspjeloga prilaženja.

putna brzina

DEFINICIJA: brzina zrakoplova u odnosu na Zemljinu površinu

VRELO DEFINICIJE: Grozdanić, B.; Hegeduš, M. Zrakoplovna navigacija I: kompasna navigacija. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu; Ministarstvo obrane RH - HRZ i PZO, 1995.

DOPUŠTENI NAZIV: brzina leta

KRATICA - ENGLSKI: GS

ENGLSKI: ground speed

KONTEKST: Razlika između zračne brzine i putne brzine nastaje zbog utjecaja vjetra.

VRELO KONTEKSTA: Grozdanić, B.; Hegeduš, M. Zrakoplovna navigacija

I: kompasna navigacija. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu; Ministarstvo obrane RH - HRZ i PZO, 1995.
SIMBOL: W

putna karta

DEFINICIJA: ugovor između prijevoznika i putnika o prijevozu putnika i njegove prtljage od polazne do odredišne zračne luke
VRELO DEFINICIJE: Priručnik za prihvat i otpremu putnika i prtljage, 2008.
DOPUŠTENI NAZIV: putnička karta
ENGLJSKI: passenger ticket

putna navigacijska točka

DEFINICIJA: određena točka ili navigacijsko sredstvo na putu koji pilotu omogućuju pronalaženje smjera sljedećega segmenta rute ili postupka
VRELO DEFINICIJE: Eleršek, L. Priručni englesko-hrvatski zrakoplovni rječnik. Zagreb: Ministarstvo obrane; Oružane snage RH; Hrvatsko ratno zrakoplovstvo i protuzračna obrana, 2008.
NEPREPORUČENI NAZIV: putni orijentir
ENGLJSKI: way point; waypoint

putna razina

DEFINICIJA: razina koju zrakoplov održava tijekom znatnoga dijela leta
DOPUŠTENI NAZIV: razina
ENGLJSKI: cruising level

putni kut

DEFINICIJA: kut koji zatvara putna crta zrakoplova u odnosu na temeljni kurs sjever
VRELO DEFINICIJE: Grozdanić, B.; Hegeduš, M. Zrakoplovna navigacija I: kompasna navigacija. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu; Ministarstvo obrane RH - HRZ i PZO, 1995.
KRATICA - HRVATSKI: PK

ENGLJSKI: course

KONTEKST: Putni kut mjeri se na navigacijskoj karti i obilježuje kao i kurs, od 000° do 360° u smjeru kazaljke na satu.

VRELO KONTEKSTA: Grozdanić, B.; Hegeduš, M. Zrakoplovna navigacija I: kompasna navigacija. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu; Ministarstvo obrane RH - HRZ i PZO, 1995.

putni teret

DEFINICIJA: ukupna masa putnika, prtljage i tereta, uključujući i sav neplaćeni teret
ENGLJSKI: traffic load

putnički čimbenik popunjenosti

DEFINICIJA: ostvareni putnički kilometri izraženi kao postotak raspoloživih putničkih kilometara
VRELO DEFINICIJE: Radačić, Ž.; Suić, I.; Škurla Babić, R. Tehnologija zračnog prometa I. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2008.
DOPUŠTENI NAZIV: faktor punjenja putničke kabine; popunjenost putničke kabine
ENGLJSKI: passenger load factor
KONTEKST: Putnički čimbenik popunjenosti kod CA u prvih devet mjeseci ove godine iznosi 65,6%.

putnički zrakoplov

DEFINICIJA: zrakoplov namijenjen prijevozu putnika
ENGLJSKI: passenger aircraft

putnik bez prava na rezervaciju

DEFINICIJA: putnik koji je zaposlenik zračnoga prijevoznika i koji može otputovati samo ako u zrakoplovu ostane slobodnih mjesta
KRATICA - ENGLJSKI: PAD
ENGLJSKI: passenger available for disembarkation

putnik bez rezervacije

DEFINICIJA: putnik kojemu mjesto na željenome letu nije potvrđeno i koji može otputovati samo ako u zrakoplovu ima mjesta

ENGLESKI: stand-by passenger

putnik u dolasku

DEFINICIJA: putnik u odredišnoj zračnoj luci koji završava svoje putovanje

ENGLESKI: arriving passenger; inbound passenger

putnik u odlasku

DEFINICIJA: putnik u polazišnoj zračnoj luci koji započinje svoje putovanje

ENGLESKI: departing passenger

putnik u zračnome prometu

DEFINICIJA: putnik koji putuje ili će putovati zrakoplovom na temelju putne karte

VRELO DEFINICIJE: Radačić, Ž.; Suić, I.; Škurla Babić, R. Tehnologija zračnog prometa I. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2008.

ENGLESKI: air passenger

KONTEKST: Proces prijetoza putnika u zračnome prometu odvija se u tri faze: fazi otpreme, fazi čistoga prijetoza i fazi prihvata.

VRELO KONTEKSTA: Radačić, Ž.; Suić, I.; Škurla Babić, R. Tehnologija zračnog prometa I. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2008.

računska navigacija

DEFINICIJA: metoda vođenja zrakoplova određenom letnom rutom s pomoću osnovnih navigacijskih instrumenata i uporabom letačke karte

VRELO DEFINICIJE: Grozdanić, B.; Hegeduš, M. Zrakoplovna navigacija I: kompasna navigacija. Zagreb:

Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu; Ministarstvo obrane RH - HRZ i PZO, 1995.

DOPUŠTENI NAZIV: kompasna navigacija
ENGLESKI: compass navigation; dead reckoning

KONTEKST: Računska je navigacija osnovica svakoga leta, bez obzira na to primjenjuje li se istodobno neka druga metoda vođenja.

VRELO KONTEKSTA: Grozdanić, B.; Hegeduš, M. Zrakoplovna navigacija I: kompasna navigacija. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu; Ministarstvo obrane RH - HRZ i PZO, 1995.

radar za precizno prilazjenje

DEFINICIJA: primarni radarski sustav koji pilotu omogućuje određivanje pozicije zrakoplova tijekom završnih faza prilazjenja za slijetanje

VRELO DEFINICIJE: Procedures for Air Navigation Services: Air Traffic Management. Fifteenth edition. International Civil Aviation Organization, 2007.

NEPREPORUČENI NAZIV: precizni prilazni radar

KRATICA - HRVATSKI: PAR

KRATICA - ENGLESKI: PAR

ENGLESKI: precision approach radar

radarska izvidnica

DEFINICIJA: brod, zrakoplov ili drugi objekt postavljen na određenoj udaljenosti od šticićenih snaga s ciljem povećanja radarskoga dometa otkrivanja ciljeva

VRELO DEFINICIJE: APP-6 NATO Glossary of terms and definitions, 2009.

ENGLESKI: radar picket

radarska usluga

DEFINICIJA: usluga nadzora zračnoga prometa radarskim sustavom

VRELO DEFINICIJE: ICAO Vocabulary. 1998.

DOPUŠTENI NAZIV: usluga radarske kontrole

ENGLESKI: radar service

radarske smetnje

DEFINICIJA: smetnje na pokazivaču izazvane odjekom radarskoga signala

VRELO DEFINICIJE: Radar Technology Encyclopedia [electronic edition] / editors D. K. Barton, S. A. Leonov. Artech House Inc., 1998.

DOPUŠTENI NAZIV: radarska buka

ENGLESKI: radar clutter

radarski kontakt

DEFINICIJA: identificiranje pozicije određenoga zrakoplova na radarskome pokazivaču

VRELO DEFINICIJE: Procedures for Air Navigation Services: Air Traffic Management. Fifteenth edition. International Civil Aviation Organization, 2007.

ENGLESKI: radar contact

radarski odgovor

DEFINICIJA: vizualni prikaz odgovara koji je odaslao odgovarač sekundarnoga nadzornog radara

VRELO DEFINICIJE: Procedures for Air Navigation Services: Air Traffic Management. Fifteenth edition. International Civil Aviation Organization, 2007.

ENGLESKI: SSR response

radarski odjek

DEFINICIJA: impuls odbijen od radarskoga cilja

VRELO DEFINICIJE: Eleršek, L. Priručni englesko-hrvatski zrakoplovni rječnik. Zagreb: Ministarstvo obrane; Oružane snage RH; Hrvatsko ratno zrakoplovstvo i protuzračna obrana, 2008.

ENGLESKI: radar echo

radarski odraz

DEFINICIJA: kontrastni prikaz radarskoga cilja na pokazivaču

VRELO DEFINICIJE: Radar Technology Encyclopedia [electronic edition] / editors D. K. Barton, S. A. Leonov. Artech House Inc., 1998.

ENGLESKI: radar blip

radarski prikaz

DEFINICIJA: elektronički prikaz podataka o radarskoj poziciji i kretanju zrakoplova

VRELO DEFINICIJE: Procedures for Air Navigation Services: Air Traffic Management. Fifteenth edition. International Civil Aviation Organization, 2007.

ENGLESKI: radar display

radarsko pokrivanje

DEFINICIJA: područje radarskoga nadzora jedne radarske postaje ili više njih

ENGLESKI: radar coverage

radarsko preklapanje

DEFINICIJA: preveliko približavanje dvaju ili više radarskih odziva na pokazivaču s obzirom na njihov razmak i/ili azimut

VRELO DEFINICIJE: Eurocontrol: EATM glossary of terms. European Organisation for the Safety of Air Navigation. URL: <http://www.eurocontrol.int/eatmp/terms.pdf>

ENGLESKI: garbling

radarsko prepoznavanje

DEFINICIJA: stanje u kojemu kontrolor zračnoga prometa može sa sigurnošću utvrditi identitet zrakoplova čija se radarska pozicija vidi na radarskome zaslonu

VRELO DEFINICIJE: ICAO Vocabulary. 1998.

NEPREPORUČENI NAZIV: radarska identifikacija

ENGLISKI: radar identification

KONTEKST: U slučaju otkaza radara ili gubitka radarskog prepoznavanja, izdaju se upute za uspostavu standardnog razdvajanja bez radara.

radarsko prilaženje

DEFINICIJA: faza završnoga prilaženja prema uputama radarskoga kontrolora

VRELO DEFINICIJE: Procedures for Air Navigation Services: Air Traffic Management. Fifteenth edition. International Civil Aviation Organization, 2007.

KRATICA - ENGLISKI: GCA

ENGLISKI: radar approach

radarsko razdvajanje

DEFINICIJA: razdvajanje s pomoću radara u skladu sa zadanim minimumima

ENGLISKI: radar separation

radijan

DEFINICIJA: dopunska jedinica SI za kut u ravnini

VRELO DEFINICIJE: Gelo, B. [et al.]. Meteorološki pojmovnik i višejezični rječnik: hrvatski, engleski, njemački i francuski jezik. Zagreb: Državni meteorološki zavod; Hinus, 2005.

ENGLISKI: radian

radiodaljinomjer

DEFINICIJA: rutno ili prilazno radionavigacijsko sredstvo za određivanje kose udaljenosti zrakoplova od poznatoga zemljopisnog položaja na Zemlji

VRELO DEFINICIJE: Program održavanja DME sustava, 2008.

KRATICA - ENGLISKI: DME

ENGLISKI: UHF distance measuring equipment

radiofar

DEFINICIJA: radionavigacijsko sredstvo za određivanje položaja ili smjera

VRELO DEFINICIJE: EATM Glossary of Terms. Eurocontrol: European Organisation for the Safety of Air Navigation, 2004. URL: <http://www.eurocontrol.int/eatm/gallery/content/public/library/terms.pdf>

ENGLISKI: radio beacon; beacon

radiogoniometarski podatak

DEFINICIJA: podatak o smjeru zračenja zemaljske radiopostaje dobiven s pomoću radiogoniometarskoga uređaja

DOPUŠTENI NAZIV: radiogoniometrijska informacija; RG informacija

ENGLISKI: direction finding information; DF-information

radiokompas

DEFINICIJA: radionavigacijski uređaj za određivanje smjera leta radiovalovima

VRELO DEFINICIJE: Atlas Aviation: For Pilots, By Pilots. Atlas Aviation, Inc., 2004.

ENGLISKI: direction finder; direction-finding equipment

radiokomunikacija

DEFINICIJA: govorna komunikacija između radiopostaja

VRELO DEFINICIJE: Pravilnik o letenju zrakoplova, Narodne novine, br. 69/09.

DOPUŠTENI NAZIV: radioveza

ENGLISKI: radio communication

KONTEKST: Odobrenje kontrole zračnoga prometa izdaje se telefonom ili radiokomunikacijom.

radiomagnetski prikaznik

DEFINICIJA: navigacijski uređaj koji prema kursnoj crti prikazuje magnetski kurs zrakoplova, a prema vrhu kazaljke radiokurs ili magnetski radiosmjer radionavigacijskoga sredstva

VRELO DEFINICIJE: Bucak, T.; Zorić, I.

Zrakoplovni instrumenti i prikaznici.
Zagreb: Fakultet prometnih znanosti
Sveučilišta u Zagrebu, 2002.

ENGLISKI: radio-magnetic indicator

KONTEKST: Radiomagnetski prikaznik kombinacija je prikaznika žiromagnetnoga kompasa, radiokompasa i VOR-ova radiokursa.

VRELO KONTEKSTA: Bucak, T.; Zorić, I.

Zrakoplovni instrumenti i prikaznici.
Zagreb: Fakultet prometnih znanosti
Sveučilišta u Zagrebu, 2002.

radionavigacija

DEFINICIJA: određivanje položaja, brzine i drugih značajka nekoga objekta s pomoću radiovalova

VRELO DEFINICIJE: Aeronautical Telecommunications. Annex 10 – Volume II, 2001.

ENGLISKI: radio navigation

radionavigacijsko sredstvo

DEFINICIJA: vizualni ili elektronički uređaj u zrakoplovu ili na Zemljinoj površini koji zrakoplovu u letu omogućuje određivanje pozicije i/ili smjera

VRELO DEFINICIJE: Atlas Aviation: For Pilots, By Pilots. Atlas Aviation, Inc., 2004.

DOPUŠTENI NAZIV: radionavigacijski uređaj

KRATICA - ENGLISKI: NAVAID

ENGLISKI: air navigation facility; navigational aid; radio navigation aid

radiopostaja

DEFINICIJA: postaja za prijam i odašiljanje obavijesti radiovalovima

VRELO DEFINICIJE: Kiš, M. Englesko-hrvatski i hrvatsko-engleski informatički rječnik. 2. izdanje. Zagreb: Naklada Ljevak, 2002.

PREDLOŽENI NAZIV: radijska postaja

NEPREPORUČENI NAZIV: radiostanica
ENGLISKI: radio broadcast station; radio station

radiotelefon

DEFINICIJA: bežični telefon za prijenos govora radiovalovima

VRELO DEFINICIJE: Kiš, M. Englesko-hrvatski i hrvatsko-engleski informatički rječnik. 2. izdanje. Zagreb: Naklada Ljevak, 2002.

KRATICA - ENGLISKI: RT

ENGLISKI: radiotelephone; wireless telephone

radiotelefonija

DEFINICIJA: bežični prijenos govornih signala s pomoću moduliranih radiovalova

VRELO DEFINICIJE: Parker, S. P. McGraw-Hill Dictionary of Scientific and Technical Terms. Sixth edition. New York: McGraw-Hill Professional, 2002.

KRATICA - HRVATSKI: RTF

KRATICA - ENGLISKI: RTF

ENGLISKI: radotelephony

radiotelefonska komunikacija

DEFINICIJA: govorna komunikacija između radiopostaja u mobilnoj zrakoplovnoj vezi uz uporabu propisanih međunarodnih izraza i kratica na engleskome jeziku

VRELO DEFINICIJE: Pravilnik o letenju zrakoplova, Narodne novine, br. 69/09.

ENGLISKI: radiotelephony communication; RTF communication

KONTEKST: Radiotelefonska komunikacija za zrakoplove na nekontroliranim aerodromima i za vizualne letove izvan aerodromskoga prometa na kontroliranim aerodromima može se obavljati i na hrvatskome jeziku.

VRELO KONTEKSTA: Pravilnik o letenju zrakoplova, Narodne novine, br. 69/09.

radiovisinomjer

DEFINICIJA: uređaj koji mjeri promjenu frekvencije radiovala ili vrijeme potrebno da se radioval odbije od površine zemlje i vrati do zrakoplova

VRELO DEFINICIJE: Gunston, B. Jane's aerospace dictionary. Third edition. Coulsdon, UK: Jane's Information Group, 1988.

DOPUŠTENI NAZIV: radarski visinomjer

ENGLESKI: radio altimeter

KONTEKST: Radiovisinomjeri se upotrebljavaju za signalizaciju leta na opasnoj visini, upozoravanje na dostizanje određene visine, a posredno i za određivanje vertikalne komponente brzine leta zrakoplova.

radno opterećenje kontrolora

DEFINICIJA: vrijeme koje je kontrolor proveo izvršavajući različite zadaće u određenome razdoblju

ENGLESKI: workload

KONTEKST: Radno opterećenje kontrolora iznosi 50% ili 30 min/h.

NAPOMENA: Radno opterećenje kontrolora najčešće se izražava u postotcima, tj. kao min/h.

rame

DEFINICIJA: površina uz rub kolnika pripremljena da osigura prijelaz između kolnika i susjedne površine

VRELO DEFINICIJE: Pavlin, S. Aerodromi I. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2006.

ENGLESKI: shoulder

KONTEKST: Ako je širina staze kodnoga slova D ili E manja od 60 m, širina staze i ramena ne bi smjela biti manja od 60 m.

VRELO KONTEKSTA: Pavlin, S. Aerodromi

I. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2006.

ramenjača

DEFINICIJA: glavna greda nosećega sustava krila i ostalih aerodinamički oblikovanih površina na zrakoplovu smještena duž raspona površine

ENGLESKI: spar

rasplinjujući trag leta

DEFINICIJA: razvedrena pruga u oblačnome sloju izazvana letom zrakoplova kroz tanje oblake

VRELO DEFINICIJE: Gelo, B. [et al.].

Meteorološki pojmovnik i višejezični rječnik: hrvatski, engleski, njemački i francuski jezik. Zagreb: Državni meteorološki zavod; Hinus, 2005.

NEPREPORUČENI NAZIV: disipacijski trag

ENGLESKI: dissipation trail; distract

KONTEKST: Rasplinjujući trag leta nastaje grijanjem oblaka toplinom iz motora zrakoplova.

VRELO KONTEKSTA: Gelo, B. [et al.].

Meteorološki pojmovnik i višejezični rječnik: hrvatski, engleski, njemački i francuski jezik. Zagreb: Državni meteorološki zavod; Hinus, 2005.

raspoloživa duljina za slijetanje

DEFINICIJA: duljina uzletno-sletne staze iskazana kao raspoloživa i prikladna za kretanje zrakoplova po zemlji tijekom slijetanja

VRELO DEFINICIJE: Pavlin, S. Aerodromi I. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2006.

KRATICA - ENGLESKI: LDA

ENGLESKI: landing distance available

raspoloživa duljina za ubrzanje i zaustavljanje

DEFINICIJA: duljina uzletno-sletne staze raspoloživa za zalet zajedno s duljinom zaustavne staze, ako ona postoji

VRELO DEFINICIJE: Pavlin, S. Aerodromi I. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2006.

KRATICA - ENGESKI: ASDA

ENGESKI: accelerate-stop distance available

NAPOMENA: Zaustavna staza ne mora uvijek postojati.

raspoloživa duljina za uzlijetanje

DEFINICIJA: duljina uzletno-sletne staze i čistine raspoloživa za zalet

VRELO DEFINICIJE: Pavlin, S. Aerodromi I. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2006.

KRATICA - ENGESKI: TODA

ENGESKI: take-off distance available

NAPOMENA: Čistina ne mora uvijek postojati.

raspoloživa duljina za zalet

DEFINICIJA: duljina uzletno-sletne staze iskazana kao raspoloživa i prikladna za zalet zrakoplova pri uzlijetanju

KRATICA - ENGESKI: TORA

ENGESKI: take-off run available

raspoloživi putnički kilometri

DEFINICIJA: zbroj umnožaka broja raspoloživih sjedala na svakoj dionici leta i broja kilometara koje su zrakoplovi preletjeli na tim dionicama

VRELO DEFINICIJE: Radačić, Ž.; Suić, I.; Škurla Babić, R. Tehnologija zračnog prometa I. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2008.

DOPUŠTENI NAZIV: raspoloživa sjedala-kilometri

KRATICA - ENGESKI: ASK

ENGESKI: available seat kilometres

raspoloživi tonski kilometri

DEFINICIJA: zbroj umnožaka dopuštene korisne nosivosti izražene u tonama na svakoj

dionici leta i broja kilometara koje su zrakoplovi preletjeli na tim dionicama

VRELO DEFINICIJE: Radačić, Ž.; Suić, I.; Škurla Babić, R. Tehnologija zračnog prometa I. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2008.

KRATICA - ENGESKI: ATK

ENGESKI: available ton kilometres

raspoloživost sredstva

DEFINICIJA: vjerojatnost da sredstvo pravodobno može započeti s izvršavanjem zadaće

VRELO DEFINICIJE: Bazijanac, E. Tehnička eksploatacija i održavanje zrakoplova: Teoretske osnove. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2007.

ENGESKI: availability of means

raspon krila

DEFINICIJA: udaljenost između dvaju nasuprotnih vrhova krila

DOPUŠTENI NAZIV: razmah krila

ENGESKI: wing span

ratno zrakoplovstvo

DEFINICIJA: grana oružanih snaga namijenjena djelovanju na ciljeve u zračnome prostoru, na kopnu i na moru

VRELO DEFINICIJE: Vojna enciklopedija / glavni urednik Boško Šiljegović. Beograd: Redakcija Vojne enciklopedije, 1958–1969. Sv. 9. 1967.

DOPUŠTENI NAZIV: zračne snage

ENGESKI: air force

ravnotežni let

DEFINICIJA: let tijekom kojega su momenti koji djeluju oko središta mase letjelice jednaki nuli

ENGESKI: trim

ravnotežni napadni kut

DEFINICIJA: napadni kut za koji je uspostavljen ravnotežni let
ENGLESKI: trim angle of attack

razdvajanje

DEFINICIJA: razdvajanje zrakoplova po razinama i smjerovima na kojima lete

VRELO DEFINICIJE: ICAO Vocabulary, 1998.

ENGLESKI: separation

razina leta

DEFINICIJA: standardna nominalna visina zrakoplova izražena u stopama

KRATICA - ENGLESKI: FL

ENGLESKI: flight level

NAPOMENA: Razina leta izražava se kao površina stalnoga atmosferskog tlaka izmjerena u odnosu na tlak standardne atmosfere od 1013,2 hektopaskala. Razina leta označava se oznakom FL i troznamenkastim brojem. Množenjem sa 100 dobiva se visina u stopama, npr. FL 250 = 25 000 ft

razina poprečnoga prilaza

DEFINICIJA: visina preleta zrakoplova u područje djelovanja protuzračnih sustava namijenjenih uništavanju ciljeva na malim visinama

VRELO DEFINICIJE: APP-6 NATO Glossary of terms and definitions, 2009.

DOPUŠTENI NAZIV: razina poprečnoga prilaza; razina poprečnoga prijelaza

ENGLESKI: traverse level

razmjer karte

DEFINICIJA: odnos duljine neke crte na karti prema duljini iste crte u prirodi

VRELO DEFINICIJE: Grozdanić, B.;

Hegeduš, M. Zrakoplovna navigacija I: kompasna navigacija. Zagreb:

Fakultet prometnih znanosti

Sveučilišta u Zagrebu; Ministarstvo

obrane RH - HRZ i PZO, 1995.

DOPUŠTENI NAZIV: mjerilo karte

PREDLOŽENI NAZIV: razmjer zemljovida

ENGLESKI: scale of a map

KONTEKST: Razmjer karte može biti brojčani i grafički.

razred performansa zrakoplova

DEFINICIJA: pripadnost zrakoplova

razredu A, B ili C prema vrsti

pogona, maksimalnoj masi u

uzlijetanju i broju putničkih sjedala

DOPUŠTENI NAZIV: klasa performansa zrakoplova

ENGLESKI: aircraft performance class

razred prijevoza

DEFINICIJA: odrednica kvalitete

smještaja tijekom prijevoza

DOPUŠTENI NAZIV: klasa prijevoza

ENGLESKI: travel class

KONTEKST: Viša klasa prijevoza

podrazumijeva višu primjenjivu tarifu.

razredba putnika

DEFINICIJA: podjela putnika s obzirom

na dob i spol radi primjene

standardnih masa za putnike

DOPUŠTENI NAZIV: klasifikacija putnika

ENGLESKI: passenger classification

NAPOMENA: Odrasle se osobe

definiraju kao osobe starije od 12

godina, djeca kao osobe između 2 i

12 godina starosti i bebe kao osobe

mlađe od 2 godine.

razredbeni broj kolnika

DEFINICIJA: broj koji izražava nosivost

kolnika za neograničen broj

operacija

VRELO DEFINICIJE: Pravilnik o

aerodromima, Narodne novine, br.

64/10.

DOPUŠTENI NAZIV: klasifikacijski broj

kolnika

NEPREPORUČENI NAZIV: broj klasifikacije

kolnika

KRATICA - ENGLSKI: PCN

ENGLSKI: pavement classification number

rebro

DEFINICIJA: pločasti, kutijasti ili rešetkasti element strukture koji osigurava oblik krila

ENGLSKI: rib

redni motor

DEFINICIJA: zrakoplovni klipni motor s cilindrima smještenima u istome redu

VRELO DEFINICIJE: Bazijanac, E. Zrakoplovni klipni motori. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2005.

ENGLSKI: in-line engine

redoviti zračni promet

DEFINICIJA: komercijalni prijevoz putnika ili tereta dostupan svima pod jednakim uvjetima

VRELO DEFINICIJE: Radačić, Ž.; Suić, I.; Škurla Babić, R. Tehnologija zračnog prometa I. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2008.

DOPUŠTENI NAZIV: linijski zračni promet
NEPREPORUČENI NAZIV: redovni zračni promet

ENGLSKI: scheduled air traffic

NAPOMENA: Komercijalni prijevoz putnika ili tereta dostupan je svima pod jednakim uvjetima, a obavlja se na unaprijed utvrđenim linijama, prema unaprijed utvrđenome redu letenja i prema objavljenim cijenama i općim uvjetima prijevoza

referentna crta

DEFINICIJA: ravnina okomita na središnju os zrakoplova koja služi kao ishodište za mjerenje svih udaljenosti u postupku uravnoteživanja zrakoplova

ENGLSKI: datum

referentna točka aerodroma

DEFINICIJA: zemljopisni položaj geometrijskoga središta aerodroma
VRELO DEFINICIJE: Pravilnik o aerodromima, Narodne novine, br. 64/10.

ENGLSKI: aerodrome reference point

regionalni zračni prijevoznik

DEFINICIJA: zračni prijevoznik koji svojim letovima povezuje manje zračne luke međusobno ili sa središtem u svojoj regiji

VRELO DEFINICIJE: Radačić, Ž.; Suić, I.; Škurla Babić, R. Tehnologija zračnog prometa I. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2008.

ENGLSKI: regional air carrier; regional airline

KONTEKST: Regionalni zračni prijevoznik u svojoj floti ima u pravilu uskotrupne zrakoplove i regionalne zrakoplove kratkog i srednjeg doleta.

VRELO KONTEKSTA: Radačić, Ž.; Suić, I.; Škurla Babić, R. Tehnologija zračnog prometa I. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2008.

regionalni zrakoplov

DEFINICIJA: zrakoplov kapaciteta od 30 do 100 sjedala koji prometuje unutar jedne države u floti regionalnih zračnih prijevoznika

VRELO DEFINICIJE: Radačić, Ž.; Suić, I.; Škurla Babić, R. Tehnologija zračnog prometa I. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2008.

ENGLSKI: regional aircraft

regulator brzine vrtnje propelera

DEFINICIJA: hidraulički uređaj koji djeluje na mehanizam za promjenu napadnoga kuta

VRELO DEFINICIJE: Bazijanac, E.

Zrakoplovni klipni motori. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2005.
ENGLSKI: propeller governor

relativna debljina aeroprofila

DEFINICIJA: omjer debljine aeroprofila i duljine njegove tetive
ENGLSKI: relative airfoil thickness; relative thickness

relativna visina

DEFINICIJA: vertikalna udaljenost razine, točke ili objekta koji se smatra točkom u odnosu na neku utvrđenu vrijednost
VRELO DEFINICIJE: Procedures for Air Navigation Services: Air Traffic Management. Fifteenth edition. International Civil Aviation Organization, 2007.
DOPUŠTENI NAZIV: visina
ENGLSKI: height

relativna zakrivljenost aeroprofila

DEFINICIJA: omjer zakrivljenosti aeroprofila i duljine njegove tetive
ENGLSKI: relative airfoil camber; relative camber

relativni smjer

DEFINICIJA: horizontalni kutni otklon objekta u odnosu na os letjelice mjeren u smjeru kretanja kazaljke na satu
VRELO DEFINICIJE: Eleršek, L. Priručni englesko-hrvatski zrakoplovni rječnik. Zagreb: Ministarstvo obrane; Oružane snage RH; Hrvatsko ratno zrakoplovstvo i protuzračna obrana, 2008.
ŽARGONIZAM: stranski kut
ENGLSKI: relative bearing

rep

DEFINICIJA: stražnji dio zrakoplova
ENGLSKI: tail

repna skupina

DEFINICIJA: sve repne površine promatrane kao cjelina
DOPUŠTENI NAZIV: repne površine
ŽARGONIZAM: repni dio zrakoplova
ENGLSKI: empennage; tail unit; tail section

repno krilce

DEFINICIJA: konstrukcija sastavljena od dviju horizontalnih repnih površina koje mogu obavljati zadaću kormila visine ili krilaca
VRELO DEFINICIJE: Kesić, P. Osnove aerodinamike. Zagreb: Fakultet strojarstva i brodogradnje Sveučilišta u Zagrebu, 2003.
ENGLSKI: taileron
KONTEKST: Zakretanjem obiju površina repnoga krilca u istome smjeru postiže se učinak kormila visine, a zakretanjem u suprotnim smjerovima učinak krilaca.
VRELO KONTEKSTA: Kesić, P. Osnove aerodinamike. Zagreb: Fakultet strojarstva i brodogradnje Sveučilišta u Zagrebu, 2003.

Reynoldsov broj

DEFINICIJA: nedimenzijska veličina bitna za određivanje značajka strujanja koja proizlazi iz omjera inercijskih i viskoznih sila
ENGLSKI: Reynolds number
SIMBOL: Re

rezervacija

DEFINICIJA: upisano i osigurano mjesto za prijevoz određenoga putnika navedenom linijom zračnoga prijevoznika zadanoga datuma na predviđenoj relaciji
NEPREPORUČENI NAZIV: buking
ENGLSKI: booking

rezervacija zračnoga prostora

DEFINICIJA: određeni volumen zračnoga prostora privremeno

rezerviran za ekskluzivne ili specifične potrebe različitih korisnika
VRELO DEFINICIJE: Zakon o zračnom prometu, Narodne novine, br. 69/09.
ENGLESKI: airspace reservation

rijetka magla

DEFINICIJA: magla koja smanjuje vodoravnu vidljivost na 500 do 1000 metara
VRELO DEFINICIJE: Gelo, B. [et al.]. Meteorološki pojmovnik i višejezični rječnik: hrvatski, engleski, njemački i francuski jezik. Zagreb: Državni meteorološki zavod; Hinus, 2005.
DOPUŠTENI NAZIV: slaba magla
ENGLESKI: light fog; thin fog

rizik

DEFINICIJA: kombinacija vjerojatnosti ili učestalosti pojave i težine štetne posljedice opasnoga događaja
VRELO DEFINICIJE: ATSEP Lexicon. International Federation of Air Traffic Safety Electronics Associations, 2005.
ENGLESKI: risk

rizik od sudara

DEFINICIJA: kategorija rizika od opasnoga približavanja zrakoplova uz veliku mogućnost sudara
VRELO DEFINICIJE: Procedures for Air Navigation Services: Air Traffic Management. Fifteenth edition. International Civil Aviation Organization, 2007.
ENGLESKI: risk of collision

robni manifest

DEFINICIJA: detaljan popis pošiljaka koje se šalju određenom linijom
VRELO DEFINICIJE: Radačić, Ž.; Suić, I.; Škurla Babić, R. Tehnologija zračnog prometa I. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2008.

ENGLESKI: cargo manifest
KONTEKST: Robni manifest izdaje se u deset ili više kopija za domaće linije i u dvanaest ili više kopija za međunarodne linije.

VRELO KONTEKSTA: Radačić, Ž.; Suić, I.; Škurla Babić, R. Tehnologija zračnog prometa I. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2008.

rosa

DEFINICIJA: oborina sastavljena od vodenih kapljica koje se pretvorbom iz vodene pare stvaraju na tlu i predmetima blizu tla

VRELO DEFINICIJE: Gelo, B. [et al.]. Meteorološki pojmovnik i višejezični rječnik: hrvatski, engleski, njemački i francuski jezik. Zagreb: Državni meteorološki zavod; Hinus, 2005.

ENGLESKI: dew

KONTEKST: Rosa nastaje u predvečerje i noću za vedra vremena, a iščezava nakon izlaska Sunca.

VRELO KONTEKSTA: Gelo, B. [et al.]. Meteorološki pojmovnik i višejezični rječnik: hrvatski, engleski, njemački i francuski jezik. Zagreb: Državni meteorološki zavod; Hinus, 2005.

rosište

DEFINICIJA: temperatura zraka na kojoj pri stalnome tlaku i količini vodene pare dolazi do pretvaranja iz plinovitoga u tekuće stanje

VRELO DEFINICIJE: Gelo, B. [et al.]. Meteorološki pojmovnik i višejezični rječnik: hrvatski, engleski, njemački i francuski jezik. Zagreb: Državni meteorološki zavod; Hinus, 2005.

NEPREPORUČENI NAZIV: temperatura rose; temperatura točke rosišta
ENGLESKI: dew point temperature
KONTEKST: Hlađenjem zraka ispod rosišta višak vodene pare u zraku prelazi u tekuće ili čvrsto stanje.

VRELO KONTEKSTA: Gelo, B. [et al.]. Meteorološki pojmovnik i višejezični rječnik: hrvatski, engleski, njemački i francuski jezik. Zagreb: Državni meteorološki zavod; Hinus, 2005.

rosulja

DEFINICIJA: oborina u obliku vodenih kapljica promjera manjega od 0,5 mm

KRATICA - ENGLISKI: DZ

ENGLISKI: drizzle

KONTEKST: Kapljice rosulje su lagane i lebde u zraku.

VRELO KONTEKSTA: Tutiš, V. Zrakoplovna meteorologija. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, Zavod za aeronautiku, 1997.

rotorski maseni protokomjer goriva

DEFINICIJA: maseni protokomjer goriva koji se temelji na mjerenju zakretnoga momenta na turbini koji prouzročuje rotirajuća masa goriva

VRELO DEFINICIJE: Bucak, T.; Zorić, I. Zrakoplovni instrumenti i prikaznici. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2002.

ENGLISKI: rotor torque mass flow meter

KONTEKST: Rotorski maseni protokomjer goriva sastoji se od: cjevastoga kućišta, impelera poganjena sinkronim AC-motorom, stacionarnoga diska za odvajanje, od turbine, protuopruge, sustava daljinskoga prijenosa i odgovarajućega mehaničkog prikaznika.

VRELO KONTEKSTA: Bucak, T.; Zorić, I. Zrakoplovni instrumenti i prikaznici. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2002.

ručna prtljaga

DEFINICIJA: prtljaga koju putnik unosi u putničku kabinu

VRELO DEFINICIJE: Priručnik za prihvati i otpremu putnika i prtljage, 2008.

DOPUŠTENI NAZIV: kabinska prtljaga; nepredana prtljaga

ENGLISKI: cabin baggage; carry-on baggage; hand baggage; hand luggage

KONTEKST: O ručnoj se prtljazi brine putnik, a obilježuje se posebnim "Cabin" privjeskom.

VRELO KONTEKSTA: Priručnik za prihvat i otpremu putnika i prtljage, 2008.

ruta prostorne navigacije

DEFINICIJA: ruta kojom lete zrakoplovi uz primjenu prostorne navigacije

VRELO DEFINICIJE: Procedures for Air Navigation Services: Air Traffic Management. Fifteenth edition. International Civil Aviation Organization, 2007.

ENGLISKI: area navigation route

rutni sektor

DEFINICIJA: let koji obuhvaća uzlijetanje, odlaznu proceduru, krstarenje ne kraće od 15 minuta, dolaznu proceduru, prilaženje i slijetanje

VRELO DEFINICIJE: Pravilnik o uvjetima i načinu stjecanja, izdavanja, obnavljanja i produžavanja dozvole i ovlaštenja zrakoplovnom osoblju - pilotima aviona, Narodne novine, br. 8/09.

ENGLISKI: route sector

sabirnik podataka

DEFINICIJA: uređaj koji iz više ulaznih kanala usmjerava podatke u jedan izlazni kanal

VRELO DEFINICIJE: Kiš, M. Englesko-hrvatski i hrvatsko-engleski informatički rječnik. 2. izdanje. Zagreb: Naklada Ljevak, 2002.

DOPUŠTENI NAZIV: multipleksor

NEPREPORUČENI NAZIV: selektor podataka
ENGLESKI: multiplexer

samostalni nalet

DEFINICIJA: nalet tijekom kojega je učenik pilot jedina osoba u zrakoplovu
VRELO DEFINICIJE: Pravilnik o uvjetima i načinu stjecanja, izdavanja, obnavljanja i produžavanja dozvole i ovlaštenja zrakoplovnom osoblju - pilotima aviona, Narodne novine, br. 8/09.
ENGLESKI: solo flight time

samostalno preduzletno informiranje

DEFINICIJA: internetski pristup zrakoplovnim informacijama i vrijedećim obavijestima za letače koje su pilotima potrebne prije uzlijetanja
VRELO DEFINICIJE: Pravilnik o uvjetima i načinu pružanja usluga u zračnoj plovidbi, Narodne novine, br. 115/09.
NEPREPORUČENI NAZIV: samobrifiranje
ENGLESKI: pre-flight self-briefing

savjetodavna usluga u zračnome prometu

DEFINICIJA: usluga koja se pruža u zračnome prostoru u kojemu se ne provodi kontrola zračnoga prometa radi osiguranja maksimalnoga razdvajanja IFR letova
VRELO DEFINICIJE: Pravilnik o uvjetima i načinu pružanja usluga u zračnoj plovidbi, Narodne novine, br. 115/09.
DOPUŠTENI NAZIV: savjetodavna usluga
ENGLESKI: air traffic advisory service
NAPOMENA: Zračni prostor sa savjetodavnom uslugom nekontrolirani je zračni prostor.

sedma zračna sloboda

DEFINICIJA: pravo obavljanja komercijalnoga zračnog prometa između dviju država preko treće države, pri čemu nijedna od njih nije vlastita
VRELO DEFINICIJE: ICAO Manual on the Regulation of International Air Transport. International Civil Aviation Organization, 1999.
ENGLESKI: Seventh Freedom of the Air

segment leta

DEFINICIJA: dio leta između uzlijetanja i bilo koje točke slijetanja zrakoplova
VRELO DEFINICIJE: Škurla, R. Unapređenje sustava za upravljanje kapacitetima zrakoplova. Magistarski rad. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2003.
ENGLESKI: flight segment
KONTEKST: Segment leta može se sastojati od više dionica leta.
VRELO KONTEKSTA: Škurla, R. Unapređenje sustava za upravljanje kapacitetima zrakoplova. Magistarski rad. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2003.

segment međuprilaženja

DEFINICIJA: dio postupka instrumentnoga prilaženja od preletišta međuprilaženja do preletišta ili točke završnoga prilaženja
VRELO DEFINICIJE: Atlas Aviation: For Pilots, By Pilots. Atlas Aviation, Inc., 2004.
NEPREPORUČENI NAZIV: međusegment
ENGLESKI: intermediate approach segment
KONTEKST: Visina nadvisivanja prepreka u segmentu međuprilaženja iznosi 500 stopa.

VRELO KONTEKSTA: Pravilnik o letenju zrakoplova, Narodne novine, br. 69/09.

segment neuspjeloga prilaženja

DEFINICIJA: dio postupka instrumentnoga prilaženja od točke neuspjeloga prilaženja ili točke ulaska na visinu odluke do preletišta neuspjeloga prilaženja na određenoj visini leta

VRELO DEFINICIJE: Atlas Aviation: For Pilots, By Pilots. Atlas Aviation, Inc., 2004.

ENGLISKI: missed approach segment

KONTEKST: Segment neuspjelog prilaženja mora započeti u točki neuspjelog prilaženja, kako ne bi došlo do narušavanja apsolutne visine ili visine nadvisivanja prepreka.

VRELO KONTEKSTA: Pravilnik o letenju zrakoplova, Narodne novine, br. 69/09.

segment početnoga prilaženja

DEFINICIJA: dio postupka instrumentnoga prilaženja od preletišta početnoga prilaženja do preletišta međuprilaženja ili završnoga prilaženja

VRELO DEFINICIJE: Atlas Aviation: For Pilots, By Pilots. Atlas Aviation, Inc., 2004.

NEPREPORUČENI NAZIV: početni segment

ENGLISKI: initial approach segment

KONTEKST: U segmentu početnog prilaženja dopuštene su velike brzine snižavanja.

VRELO KONTEKSTA: Pravilnik o letenju zrakoplova, Narodne novine, br. 69/09.

segment prilaženja

DEFINICIJA: temeljni dio postupka instrumentnoga prilaženja

VRELO DEFINICIJE: Parker, S. P. McGraw-Hill Dictionary of Scientific and

Technical Terms. Sixth edition. New York: McGraw-Hill Professional, 2002.

DOPUŠTENI NAZIV: segment postupka instrumentnoga prilaženja

NEPREPORUČENI NAZIV: prilazni segment

ENGLISKI: approach segment;

approachway

KONTEKST: Segmenti prilaženja počinju i završavaju na određenim preletištim.

VRELO KONTEKSTA: Pravilnik o letenju zrakoplova, Narodne novine, br. 69/09.

segment završnoga prilaženja

DEFINICIJA: dio postupka instrumentnoga prilaženja od preletišta ili točke završnoga prilaženja do uzletno-sletne staze, zračne luke ili točke neuspjeloga prilaženja

VRELO DEFINICIJE: Atlas Aviation: For Pilots, By Pilots. Atlas Aviation, Inc., 2004.

NEPREPORUČENI NAZIV: završni segment

ENGLISKI: final approach segment

KONTEKST: Segment završnog prilaženja završava u točki neuspjelog prilaženja.

VRELO KONTEKSTA: Pravilnik o letenju zrakoplova, Narodne novine, br. 69/09.

sektor

DEFINICIJA: dio kontroliranoga područja ili dio područja letnih informacija

VRELO DEFINICIJE: Pravilnik o dozvolama i ovlaštenjima kontrolora zračnog prometa, Narodne novine, br. 11/10.

ENGLISKI: sector

KONTEKST: Osposobljavanje na radnome mjestu mora se provoditi u operativnome okruženju na odgovarajućim operativnim radnim

mjestima i/ili sektorima.

VRELO KONTEKSTA: Pravilnik o dozvolama i ovlaštenjima kontrolora zračnog prometa, Narodne novine, br. 11/10.

sekundarni nadzorni radar

DEFINICIJA: nadzorni radarski sustav koji aktivnim signalom odjeka određuje poziciju zrakoplova
VRELO DEFINICIJE: ICAO Vocabulary. 1998.

KRATICA - ENGESKI: SSR

ENGESKI: secondary surveillance radar

sekundarni radar

DEFINICIJA: radarski sustav u kojemu signal odaslan s jedne postaje potiče odašiljanje radiosignala s druge postaje
VRELO DEFINICIJE: Procedures for Air Navigation Services: Air Traffic Management. Fifteenth edition. International Civil Aviation Organization, 2007.

KRATICA - ENGESKI: SR

ENGESKI: secondary radar

selektivno raspoznavanje

DEFINICIJA: sposobnost odgovarača da na radarski upit sa zemlje, iz plovila ili iz drugoga zrakoplova automatski pošalje posebno kodiran odgovor koji može prepoznati samo isti takav primopredajnik

ENGESKI: selective identification feature

shema stručnosti za lokaciju

DEFINICIJA: shema koja prikazuje metode u skladu s kojima imatelj dozvole kontrolora zračnoga prometa održava svoju stručnost
VRELO DEFINICIJE: Pravilnik o dozvolama i ovlaštenjima kontrolora zračnog prometa, Narodne novine, br. 11/10.

ENGESKI: unit competency scheme
KONTEKST: Plan osposobljavanja za lokaciju i shema stručnosti za lokaciju nisu potrebni organizacijama za osposobljavanje koje obavljaju samo inicijalno osposobljavanje.

VRELO KONTEKSTA: Pravilnik o dozvolama i ovlaštenjima kontrolora zračnog prometa, Narodne novine, br. 11/10.

signal

DEFINICIJA: električni ili elektromagnetski kodirani podatak u obliku prikladnome za prijenos, obradbu i prikaz

VRELO DEFINICIJE: Kiš, M. Englesko-hrvatski i hrvatsko-engleski informatički rječnik. 2. izdanje. Zagreb: Naklada Ljevak, 2002.

ENGESKI: signal

signalizator gubitka uzgona

DEFINICIJA: mehanički ili elektronički uređaj koji se oglašuje zvučnim upozorenjem u slučaju približavanja gubitku uzgona

VRELO DEFINICIJE: Bucak, T.; Zorić, I. Zrakoplovni instrumenti i prikaznici. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2002.

ENGESKI: stall warning system

KONTEKST: Rad se signalizatora gubitka uzgona primarno temelji na praćenju napadnoga kuta, a ne brzine leta, jer do sloma uzgona može doći pri širokome rasponu brzina, što ovisi o položaju zakrilaca i pretkrilaca, konfiguraciji krila, formiranju leda, dinamičkome opterećenju, poprečnome nagibu, težini zrakoplova, upotrijebljenoj snazi motora i dr.

VRELO KONTEKSTA: Bucak, T.; Zorić, I.

Zrakoplovni instrumenti i prikaznici.
Zagreb: Fakultet prometnih znanosti
Sveučilišta u Zagrebu, 2002.

signalizator prekoračenja brzine

DEFINICIJA: uređaj koji zvučnim signalom upozorava na prekoračenje maksimalne brzine
VRELO DEFINICIJE: Bucak, T.; Zorić, I. Zrakoplovni instrumenti i prikaznici. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2002.
ENGLJSKI: Mach warning system
KONTEKST: Sustav signalizatora prekoračenja brzine u biti je mahmetar s ugrađenim kontaktom, koji se otvara nakon dostizanja graničnoga Machova broja.
VRELO KONTEKSTA: Bucak, T.; Zorić, I. Zrakoplovni instrumenti i prikaznici. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2002.

sigurna brzina u uzlijetanju

DEFINICIJA: brzina u uzlijetanju određena tako da zrakoplov može sigurno uzletjeti uz pretpostavljeno otkazivanje jednoga motora
ENGLJSKI: take-off safety speed
NAPOMENA: Pri sigurnoj brzini u uzlijetanju zrakoplov ima potreban gradjenj penjanja i potrebnu razinu upravljivosti.
SIMBOL: V2

sigurnosna preporuka

DEFINICIJA: prijedlog mjera za sprečavanje nesreća ili nezgoda koji nacionalno istražno tijelo daje nakon provedene istrage
VRELO DEFINICIJE: ATSEP Lexicon. International Federation of Air Traffic Safety Electronics Associations, 2005.
ENGLJSKI: safety recommendation

sigurnosna zona

DEFINICIJA: područje na zemlji, moru ili u zraku namijenjeno neborbenim operacijama prijateljskih zrakoplova, brodova, podmornica ili zemaljskih postrojba
VRELO DEFINICIJE: APP-6 NATO Glossary of terms and definitions, 2009.
ENGLJSKI: safety zone

sigurnosni brzinomjer

DEFINICIJA: brzinomjer s dodatnom kazaljkom spojenom na aneroidnu kapsulu, koja pokazuje najveću dopuštenu brzinu leta u ovisnosti o visini leta
VRELO DEFINICIJE: Bucak, T.; Zorić, I. Zrakoplovni instrumenti i prikaznici. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2002.
ENGLJSKI: maximum allowable airspeed indicator
KONTEKST: Da bi se izbjegla opasnost od prekoračenja najveće dopuštene brzine leta mirnim zrakom na većim visinama, konstruirani su sigurnosni brzinomjeri.
VRELO KONTEKSTA: Bucak, T.; Zorić, I. Zrakoplovni instrumenti i prikaznici. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2002., 107.

sigurnost

DEFINICIJA: nepostojanje neprihvatljivoga rizika od moguće štete
VRELO DEFINICIJE: ATSEP Lexicon. International Federation of Air Traffic Safety Electronics Associations, 2005.
ENGLJSKI: safety

silazno strujenje

DEFINICIJA: gibanje zraka prema dolje
VRELO DEFINICIJE: Gelo, B. [et al.]. Meteorološki pojmovnik i višejezični rječnik: hrvatski, engleski, njemački i francuski jezik. Zagreb: Državni

meteorološki zavod; Hinus, 2005.
DOPUŠTENI NAZIV: strujenje nadolje
ENGLISKI: downdraft; downdraught

simulator izdvojene zadaće

DEFINICIJA: uređaj koji omogućuje vježbanje pojedinih postupaka u nereálnim uvjetima na uređaju koji je reprodukcija stvarnoga operativnog sustava
VRELO DEFINICIJE: Common Core Content ATC Initial Training, 2004.
KRATICA - ENGLISKI: PTT
ENGLISKI: part-task trainer

sinoptička karta

DEFINICIJA: zemljopisna karta s meteorološkim podatcima za određeno razdoblje, prikazanima brojevima, znakovima ili izolinijama
VRELO DEFINICIJE: Gelo, B. [et al.]. Meteorološki pojmovnik i višejezični rječnik: hrvatski, engleski, njemački i francuski jezik. Zagreb: Državni meteorološki zavod; Hinus, 2005.
PREDLOŽENI NAZIV: sinoptički zemljovid
ENGLISKI: synoptic chart

siromašna smjesa

DEFINICIJA: smjesa čiji je faktor bogatstva veći od vrijednosti 1
VRELO DEFINICIJE: Bazijanac, E. Zrakoplovni klipni motori. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2005.
ENGLISKI: lean mixture
KONTEKST: Indikatorska specifična potrošnja goriva ovisi samo o indikatorskome stupnju iskoristivosti, čiji je maksimum u području siromašne smjese.
VRELO KONTEKSTA: Bazijanac, E. Zrakoplovni klipni motori. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2005.

skretanje

DEFINICIJA: gibanje letjelice oko vertikalne osi
ENGLISKI: yaw

sletna prognoza

DEFINICIJA: kratkoročna prognoza meteoroloških uvjeta za slijetanje u određenoj zračnoj luci za razdoblje od jednoga sata leta zrakoplova do zračne luke
VRELO DEFINICIJE: Gelo, B. [et al.]. Meteorološki pojmovnik i višejezični rječnik: hrvatski, engleski, njemački i francuski jezik. Zagreb: Državni meteorološki zavod; Hinus, 2005.
NEPREPORUČENI NAZIV: prognoza za slijetanje
ENGLISKI: landing forecast

sletna zona

DEFINICIJA: površina namijenjena slijetanju zrakoplova na kopnu, moru ili palubi nosača zrakoplova
VRELO DEFINICIJE: APP-6 NATO Glossary of terms and definitions, 2009.
ENGLISKI: landing zone

slijepi koder

DEFINICIJA: kodirajući visinomjer bez prikazničkoga dijela
VRELO DEFINICIJE: Bucak, T.; Zorić, I. Zrakoplovni instrumenti i prikaznici. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2002.
ENGLISKI: blind encoder
KONTEKST: Danas se umjesto klasičnoga kodirajućeg visinomjera sve više upotrebljava tzv. slijepi koder.
VRELO KONTEKSTA: Bucak, T.; Zorić, I. Zrakoplovni instrumenti i prikaznici. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2002.

slijetanje

DEFINICIJA: zrakoplovna operacija tijekom koje se zrakoplov spušta s

određene visine, dodiruje uzletno-sletnu stazu, smanjuje brzinu i potpuno se zaustavlja

ENGLESKI: landing

slijevna točka

DEFINICIJA: točka u kojoj se slijevaju dva prometna toka prilaznih ruta ili više njih iza koje nastavljaju kao jedan prometni tok

ENGLESKI: point merge

slobodna struja zraka

DEFINICIJA: struja zraka neporemećenih svojstava i dovoljno daleko od tijela

ENGLESKI: free air stream

slobodni giroskop

DEFINICIJA: giroskop s trima osima slobode kretanja

VRELO DEFINICIJE: Bucak, T.; Zorić, I. Zrakoplovni instrumenti i prikaznici. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2002.

DOPUŠTENI NAZIV: položajni giroskop

NEPREPORUČENI NAZIV: slobodni žiroskop

ENGLESKI: free gyro; free gyroscope

KONTEKST: Slobodni se giroskop upotrebljava za prikaznike kursa, umjetni obzor, giroskopske platforme giromagnetnoga kompasa te za giroskopske platforme koje upravljaju radom sustava automatskoga upravljanja letom.

VRELO KONTEKSTA: Bucak, T.; Zorić, I. Zrakoplovni instrumenti i prikaznici. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2002.

slojevito okomito razdvajanje

DEFINICIJA: raspored zrakoplova prema različitim visinama mjeren od prednjega zrakoplova do sljedećega zrakoplova u nizu ili u odgovarajućemu rasporedu

VRELO DEFINICIJE: APP-6 NATO Glossary of terms and definitions, 2009.

ENGLESKI: stepped-up separation

slom uzgona

DEFINICIJA: pad koeficijenta uzgona nakon postizanja kritičnoga napadnog kuta kao posljedica odvajanja zračne struje od površine krila

ENGLESKI: stall; stalling

slot

STRANA JEZIČNA ODREDNICA - engleski

DEFINICIJA: vrijeme rezervirano za uzlijetanje i slijetanje zrakoplova određenoga zračnog prijevoznika u određenoj zračnoj luci

VRELO DEFINICIJE: Prebežac, D. Poslovna strategija zrakoplovnih kompanija. Zagreb: Golden marketing, 1998.

PREDLOŽENI NAZIV: dodijeljeni vremenski odsječak za uzlijetanje

ENGLESKI: slot

služba upravljanja stajankom

DEFINICIJA: služba koja upravlja aktivnostima i kretanjem zrakoplova i vozila na stajanci

VRELO DEFINICIJE: Pavlin, S. Aerodromi I. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2006.

DOPUŠTENI NAZIV: služba za upravljanje stajankom

ENGLESKI: apron management service

smicanje

DEFINICIJA: promjena vektorskoga polja u određenome smjeru

VRELO DEFINICIJE: Gelo, B. [et al.]. Meteorološki pojmovnik i višejezični rječnik: hrvatski, engleski, njemački i francuski jezik. Zagreb: Državni meteorološki zavod; Hinus, 2005.

ENGLESKI: shear

smicanje vjetra

DEFINICIJA: prostorna ili vremenska promjena brzine i/ili smjera vjetra

VRELO DEFINICIJE: Tutiš, V. Zrakoplovna meteorologija. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, Zavod za aeronautiku, 1997.

KRATICA - ENGESKI: WS

ENGESKI: wind shear

smjesa

DEFINICIJA: mješavina goriva i zraka predviđena za izgaranje u motoru

VRELO DEFINICIJE: Bazijanac, E. Zrakoplovni klipni motori. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2005.

ENGESKI: mixture

smrzavajuća kiša

DEFINICIJA: kiša temperature niže od 0 °C koja se pri dodiru s tlom ili predmetima trenutačno smrzava i stvara poledicu

VRELO DEFINICIJE: Gelo, B. [et al.]. Meteorološki pojmovnik i višejezični rječnik: hrvatski, engleski, njemački i francuski jezik. Zagreb: Državni meteorološki zavod; Hinus, 2005.

DOPUŠTENI NAZIV: prehladna kiša; ledena kiša

KRATICA - ENGESKI: FZRA

ENGESKI: freezing rain; supercooled rain

smrzavajuća magla

DEFINICIJA: magla s vodenim kapljicama temperature niže od 0 °C koje se u dodiru s predmetima na tlu smrzavaju

VRELO DEFINICIJE: Gelo, B. [et al.]. Meteorološki pojmovnik i višejezični rječnik: hrvatski, engleski, njemački i francuski jezik. Zagreb: Državni meteorološki zavod; Hinus, 2005.

NEPREPORUČENI NAZIV: prehladna magla

KRATICA - ENGESKI: FZFG

ENGESKI: freezing fog; supercooled fog

snaga krstarenja

DEFINICIJA: raspoloživa snaga motora pri krstarenju

VRELO DEFINICIJE: Bazijanac, E. Zrakoplovni klipni motori. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2005.

ENGESKI: cruise power

snaga uzlijetanja

DEFINICIJA: snaga motora pri uzlijetanju

VRELO DEFINICIJE: Bazijanac, E. Zrakoplovni klipni motori. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2005.

DOPUŠTENI NAZIV: petominutna snaga

ENGESKI: takeoff power

NAPOMENA: Snaga motora pri uzlijetanju najčešće je ograničena na pet minuta.

snijeg

DEFINICIJA: oborina u čvrstome stanju koja pada pri temperaturi oko 0 °C

VRELO DEFINICIJE: Gelo, B. [et al.]. Meteorološki pojmovnik i višejezični rječnik: hrvatski, engleski, njemački i francuski jezik. Zagreb: Državni meteorološki zavod; Hinus, 2005.

KRATICA - ENGESKI: SN

ENGESKI: SNOW

KONTEKST: Pahuljice snijega su bijele boje zbog zraka koji se zadržava u njima pri nagloj kristalizaciji.

VRELO KONTEKSTA: Tutiš, V. Zrakoplovna meteorologija. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, Zavod za aeronautiku, 1997.

snižavanje u nuždi

DEFINICIJA: preuranjeno snižavanje radi izbjegavanja moguće opasnosti

NEPREPORUČENI NAZIV: poniranje u nuždi

ENGESKI: emergency descent

snjegomjer

DEFINICIJA: uređaj za mjerenje količine snježnih oborina vaganjem uzorka snijega ili njegovim otapanjem

VRELO DEFINICIJE: Gelo, B. [et al.].

Meteorološki pojmovnik i višejezični rječnik: hrvatski, engleski, njemački i francuski jezik. Zagreb: Državni meteorološki zavod; Hinus, 2005.

NEPREPORUČENI NAZIV: mjerač gustoće snijega; mjerilo gustoće snijega

ENGLESKI: snow sampler; snowgauge

snježna vijavica

DEFINICIJA: čestice snijega uzdignute s tla jakim vjetrom

ENGLESKI: blowing snow

NAPOMENA: Snježna vijavica smanjuje vidljivost.

snježni pokrivač

DEFINICIJA: snijeg visine obično veće od 1 cm koji potpuno pokriva tlo

VRELO DEFINICIJE: Gelo, B. [et al.].

Meteorološki pojmovnik i višejezični rječnik: hrvatski, engleski, njemački i francuski jezik. Zagreb: Državni meteorološki zavod; Hinus, 2005.

DOPUŠTENI NAZIV: snijeg na tlu

ENGLESKI: snow on ground

solika

DEFINICIJA: oborina slična snijegu, sastavljena od pravilnih ili nepravilnih zrnaca promjera od 2 do 5 mm

VRELO DEFINICIJE: Gelo, B. [et al.].

Meteorološki pojmovnik i višejezični rječnik: hrvatski, engleski, njemački i francuski jezik. Zagreb: Državni meteorološki zavod; Hinus, 2005.

NEPREPORUČENI NAZIV: krupa

ENGLESKI: graupel; snow pellets; soft hail

KONTEKST: Zrnca solike prhka su i lako se drobe.

VRELO KONTEKSTA: Tutiš, V. Zrakoplovna meteorologija. Zagreb: Fakultet

prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, Zavod za aeronautiku, 1997.

specifična potrošnja goriva

DEFINICIJA: omjer masenoga protoka goriva i raspoložive snage ili potiska motora

VRELO DEFINICIJE: Bazijanac, E.

Zrakoplovni klipni motori. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2005.

ENGLESKI: specific fuel consumption

NAPOMENA: Specifična potrošnja goriva upotrebljava se kao pokazatelj ekonomičnosti rada motora.

specifični dolet

DEFINICIJA: omjer stvarne brzine leta i potrošnje goriva

KRATICA - ENGLSEKI: SR

ENGLSEKI: specific range

NAPOMENA: Specifični dolet izražava se u nautičkim miljama po kilogramu goriva.

spojler

DEFINICIJA: aerodinamička površina na gornjaci čijim se aktiviranjem smanjuje uzgon

VRELO DEFINICIJE: Rendulić, Z.

Aerodinamika i mehanika leta: za profesionalne pilote - CPL rating. Tuhelj: Jet Manga, 2006.

ENGLSEKI: lift dumper; spoiler

KONTEKST: Aktiviranjem spojlera na oba krila smanjuje se uzgon i povećava otpor zrakoplova, a aktiviranjem samo na jednom krilu postiže se skretanje zrakoplova u stranu na kojoj je aktiviran spojler.

sporazum o letenju pod zajedničkim brojem

DEFINICIJA: sporazum između dvaju ili više zračnih prijevoznika na temelju kojega prijevoznici

u rezervacijskome sustavu let prikazuju kao svoj, bez obzira na stvarnoga zračnog operatora na tome letu

DOPUŠTENI NAZIV: sporazum o letenju pod zajedničkim kodom

ENGLESKI: code sharing agreement

sporazum o zakupu određenoga broja sjedala

DEFINICIJA: sporazum prema kojemu zračni prijevoznik unajmljuje određeni broj sjedala na letu drugoga zračnog prijevoznika za određite na koje sam ne leti

ENGLESKI: block-space agreement; blocked space agreement

spuštanje

DEFINICIJA: operacija tijekom koje zrakoplov smanjuje visinu leta

ENGLESKI: descent

središte taktičkih zračnih operacija

DEFINICIJA: osnovno središte zračnih operacija taktičke razine koje se može nalaziti na kopnu ili na moru i iz kojega se upravlja svim zrakoplovima i funkcijama zračne obrane

VRELO DEFINICIJE: APP-6 NATO Glossary of terms and definitions, 2009.

ENGLESKI: tactical air control centre

srednja razina mora

DEFINICIJA: razina morske površine utvrđena mareografskim mjerenjima od koje se računa apsolutna visina

VRELO DEFINICIJE: Gelo, B. [et al.].

Meteorološki pojmovnik i višejezični rječnik: hrvatski, engleski, njemački i francuski jezik. Zagreb: Državni meteorološki zavod; Hinus, 2005.

DOPUŠTENI NAZIV: srednja morska razina

KRATICA - ENGLNESKI: MSL

ENGLNESKI: mean sea level

srednjedugi dolet

DEFINICIJA: dolet zrakoplova od 6000 do 10 000 kilometara

VRELO DEFINICIJE: Radačić, Ž.; Suić, I.; Škurla Babić, R. Tehnologija zračnog prometa I. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2008.

ENGLNESKI: long-medium haul; long-medium range

KONTEKST: Airbus A310, širokotrupni zrakoplov srednjedugoga doleta, zabilježio je svoj prvi komercijalni let 1983. godine.

VRELO KONTEKSTA: Radačić, Ž.; Suić, I.; Škurla Babić, R. Tehnologija zračnog prometa I. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2008.

srednjekratki dolet

DEFINICIJA: dolet zrakoplova od oko 1000 do oko 3000 kilometara

VRELO DEFINICIJE: Radačić, Ž.; Suić, I.; Škurla Babić, R. Tehnologija zračnog prometa I. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2008.

ENGLNESKI: medium-short haul; medium-short range

KONTEKST: Airbus A300 je širokotrupni zrakoplov srednjekratkoga doleta.

VRELO KONTEKSTA: Radačić, Ž.; Suić, I.; Škurla Babić, R. Tehnologija zračnog prometa I. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2008.

srednji dolet

DEFINICIJA: dolet zrakoplova od 3000 do 6000 kilometara

VRELO DEFINICIJE: Radačić, Ž.; Suić, I.; Škurla Babić, R. Tehnologija zračnog prometa I. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2008.

ENGLNESKI: medium haul; medium

range

KONTEKST: Boeing 737 je najpopularnija porodica uskotrupnih putničkih zrakoplova srednjega doleta na svijetu.

VRELO KONTEKSTA: Radačić, Ž.; Suić, I.; Škurla Babić, R. Tehnologija zračnog prometa I. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2008.

srednji marker

DEFINICIJA: marker s elipsoidnim dijagramom vertikalnoga elektromagnetskog zračenja postavljen na udaljenosti od oko 1050 m od praga uzletno-sletne staze u smjeru njezine produžene osi

VRELO DEFINICIJE: Program održavanja sustava za instrumentalno slijetanje (ILS), 2008.

NEPREPORUČENI NAZIV: srednji odašiljač značajnih točaka

KRATICA - ENGLSKI: MM

ENGLSKI: middle marker beacon; middle marker

NAPOMENA: Srednji marker postavlja se na udaljenosti od 1050 m (\pm 150 m) od praga USS-a.

srednjoročna prognoza

DEFINICIJA: vremenska prognoza za razdoblje od tri do sedam dana

VRELO DEFINICIJE: Gelo, B. [et al.]. Meteorološki pojmovnik i višejezični rječnik: hrvatski, engleski, njemački i francuski jezik. Zagreb: Državni meteorološki zavod; Hinus, 2005.

ENGLSKI: medium-range forecast; medium-term forecast

stabilnost brzine leta

DEFINICIJA: svojstvo zrakoplova da se opire promjeni brzine leta

ENGLSKI: speed stability

stajanka

DEFINICIJA: površina na kopnenome aerodromu namijenjena smještaju zrakoplova radi ukrcajanja i iskrcavanja putnika, pošte i robe, uzimanja goriva, parkiranja ili održavanja

VRELO DEFINICIJE: Pavlin, S. Aerodromi I. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2006.

ZASTARJELI NAZIV: platforma

ENGLSKI: apron; ramp

stalno svjetlo

DEFINICIJA: svjetlo stalne jakosti promatrano s utvrđene točke

ENGLSKI: fixed light

standardi i preporučena praksa

DEFINICIJA: standardi i preporuke sadržani u 18 aneksa Konvencije o međunarodnome civilnom zrakoplovstvu koji pokrivaju sve operativne i tehničke aspekte civilnoga zrakoplovstva

VRELO DEFINICIJE: ICAO News Release. International Civil Aviation Organization. URL: http://www.icao.int/icao/en/nr/2000/pio200012_e.pdf

KRATICA - ENGLSKI: SARPs

ENGLSKI: Standards and Recommended Practices

standardna atmosfera

DEFINICIJA: model raspodjele tlaka, temperature i gustoće zraka s visinom

VRELO DEFINICIJE: Gelo, B. [et al.]. Meteorološki pojmovnik i višejezični rječnik: hrvatski, engleski, njemački i francuski jezik. Zagreb: Državni meteorološki zavod; Hinus, 2005.

DOPUŠTENI NAZIV: referentna atmosfera

NEPREPORUČENI NAZIV: normalna atmosfera

KRATICA - HRVATSKI: SA

KRATICA - ENGLSKI: SA

ENGLISKI: standard atmosphere

NAPOMENA: Standardna se atmosfera prema međunarodnome dogovoru smatra reprezentativnom za različite primjene.

standardna masa

DEFINICIJA: standardna vrijednost mase za zrakoplovnu posadu, putnike i prtljagu koja se primjenjuje u uravnoteživanju zrakoplova

ENGLISKI: standard mass

standardni instrumentni dolazak

DEFINICIJA: utvrđena dolazna ruta za instrumentne letove koja povezuje određenu točku s točkom s koje može započeti objavljeni postupak instrumentnoga prilaženja

VRELO DEFINICIJE: ICAO Vocabulary. 1998.

DOPUŠTENI NAZIV: standardni instrumentalni dolazak

KRATICA - ENGLISKI: STAR

ENGLISKI: standard instrument arrival

standardni instrumentni odlazak

DEFINICIJA: utvrđena odlazna ruta za letove koji se odvijaju po instrumentnim pravilima letenja koja povezuje aerodrom ili uzletno-sletnu stazu s točkom na kojoj počinje rutni dio leta

VRELO DEFINICIJE: ICAO Vocabulary. 1998.

DOPUŠTENI NAZIV: standardni instrumentalni odlazak

KRATICA - ENGLISKI: SID

ENGLISKI: standard instrument departure

standardni variometar

DEFINICIJA: variometar koji mjeri vertikalnu sastavnicu brzine zrakoplova mjerenjem razlike tlakova nastale dovođenjem statičkoga tlaka u diferencijalnu

membransku kapsulu kroz kapilarnu prigušnicu

VRELO DEFINICIJE: Bucak, T.; Zorić, I. Zrakoplovni instrumenti i prikaznici. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2002.

ENGLISKI: standard vertical speed indicator

KONTEKST: Da bi razlika tlakova bila proporcionalna brzini promjene tlaka u statičkoj instalaciji, odnosno vertikalnoj komponenti brzine zrakoplova, u standardnim se variometrima posebna pažnja poklanja izradbi restriktora koji trebaju omogućiti neovisnost brzine izjednačavanja tlakova o visini leta i temperaturi zraka u statičkoj instalaciji.

VRELO KONTEKSTA: Bucak, T.; Zorić, I. Zrakoplovni instrumenti i prikaznici. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2002.

statička sonda

DEFINICIJA: sonda za mjerenje statičkoga tlaka okolnoga zraka

VRELO DEFINICIJE: Bucak, T.; Zorić, I. Zrakoplovni instrumenti i prikaznici. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2002.

ENGLISKI: static head

KONTEKST: Statičke se sonde mogu upotrebljavati do $\pm 10^\circ$ odstupanja od smjera nadolazeće struje zraka u odnosu prema smjeru osi sonde.

VRELO KONTEKSTA: Bucak, T.; Zorić, I. Zrakoplovni instrumenti i prikaznici. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2002.

statički otvor

DEFINICIJA: pažljivo oblikovan otvor u oplati zrakoplova koji provodi statički tlak u pitot-statički sustav

VRELO DEFINICIJE: Gunston, B. Jane's aerospace dictionary. Third edition.

Coulsdon, UK: Jane's Information Group, 1988.

ENGLISKI: static port; static vent

KONTEKST: Statički se otvori smještaju s objiju strana trupa i spajaju paralelno kako bi se na taj način uklonila pogreška do koje može doći zbog bočnoga sklizanja zrakoplova.

VRELO KONTEKSTA: Bucak, T.; Zorić, I. Zrakoplovni instrumenti i prikaznici. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2002.

stehiometrijska smjesa

DEFINICIJA: smjesa čiji je faktor bogatstva smjese jednak vrijednosti 1

VRELO DEFINICIJE: Bazijanac, E. Zrakoplovni klipni motori. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2005.

ENGLISKI: stoichiometric mixture
KONTEKST: Za avionski i motorni benzin, smjesa je stehiometrijskoga sastava ako na 1 kg goriva dolazi 15 kg zraka.

VRELO KONTEKSTA: Bazijanac, E. Zrakoplovni klipni motori. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2005.

steradian

DEFINICIJA: dopunska jedinica SI za prostorni kut

VRELO DEFINICIJE: Gelo, B. [et al.]. Meteorološki pojmovnik i višejezični rječnik: hrvatski, engleski, njemački i francuski jezik. Zagreb: Državni meteorološki zavod; Hinus, 2005.

ENGLISKI: steradian

stlačivost

DEFINICIJA: svojstvo tvari da pod djelovanjem tlaka mijenja volumen

ENGLISKI: compressibility

stopa

DEFINICIJA: angloamerička jedinica za duljinu

KRATICA - ENGLISKI: ft

ENGLISKI: foot

NAPOMENA: 1 stopa (ft) iznosi 30,48 cm, a u zrakoplovstvu se rabi za određivanje visine.

strategija

DEFINICIJA: umijeće i znanost uporabe oružanih snaga neke zemlje kako bi se primjenom sile ili njezinom prijetnjom postigli politički ciljevi
VRELO DEFINICIJE: Osnovne operacije HV, 1995.

ENGLISKI: strategy

KONTEKST: Strategija postavlja temeljne uvjete u ratu ili prilikom sprečavanja rata, određuje ciljeve vojnih operacija, sustav oružanih snaga, uvjete uporabe sile te pruža sredstva potpore.

stratopauza

DEFINICIJA: granična ploha između stratosfere i mezofere na visini oko 50 km

VRELO DEFINICIJE: Gelo, B. [et al.]. Meteorološki pojmovnik i višejezični rječnik: hrvatski, engleski, njemački i francuski jezik. Zagreb: Državni meteorološki zavod; Hinus, 2005.

ENGLISKI: stratopause

KONTEKST: Maksimalna temperatura u stratopauzi iznosi 5°C.

VRELO KONTEKSTA: Gelo, B. [et al.]. Meteorološki pojmovnik i višejezični rječnik: hrvatski, engleski, njemački i francuski jezik. Zagreb: Državni meteorološki zavod; Hinus, 2005.

stratosfera

DEFINICIJA: atmosferski sloj između troposfere i mezofere

VRELO DEFINICIJE: Gelo, B. [et al.].

Meteorološki pojmovnik i višejezični rječnik: hrvatski, engleski, njemački

i francuski jezik. Zagreb: Državni meteorološki zavod; Hinus, 2005.
ENGLESKI: stratosphere
NAPOMENA: Stratosfera se nalazi na visini od 10 do 50 km.

strelasto krilo

DEFINICIJA: krilo čija os nije okomita na središnju os zrakoplova
DOPUŠTENI NAZIV: strjelasto krilo
ENGLESKI: swept wing

stropnica

DEFINICIJA: visina donje granice najnižega sloja oblaka iznad zemlje ili vode ispod 6000 m koji prekriva više od polovice neba

VRELO DEFINICIJE: Procedures for Air Navigation Services: Air Traffic Management. Fifteenth edition. International Civil Aviation Organization, 2007.

NEPREPORUČENI NAZIV: oblačna stropnica

ENGLESKI: ceiling

KONTEKST: U zrakoplovstvu se stropnica definira kao visina najnižega sloja oblaka za naoblaku koja je veća od 4/8.

VRELO KONTEKSTA: Gelo, B. [et al.]. Meteorološki pojmovnik i višejezični rječnik: hrvatski, engleski, njemački i francuski jezik. Zagreb: Državni meteorološki zavod; Hinus, 2005.

strujenje

DEFINICIJA: gibanje zraka
VRELO DEFINICIJE: Gelo, B. [et al.]. Meteorološki pojmovnik i višejezični rječnik: hrvatski, engleski, njemački i francuski jezik. Zagreb: Državni meteorološki zavod; Hinus, 2005.
DOPUŠTENI NAZIV: optjecanje
ENGLESKI: flow

strujenje nadolje

DEFINICIJA: povijanje zračne struje prema dolje u odnosu na aeroprofil
ENGLESKI: downwash

strujenje nagore

DEFINICIJA: povijanje zračne struje prema gore u odnosu na aeroprofil
ENGLESKI: upwash

strujna cijev

DEFINICIJA: snop međusobno susjednih strujnica
ENGLESKI: streamtube

strujnica

DEFINICIJA: krivulja u struji fluida čije se tangente poklapaju s pravcima brzine čestica fluida u svakoj točki i u svakome trenutku

VRELO DEFINICIJE: Pečornik, M. Tehnička mehanika fluida. Zagreb: Školska knjiga, 1989.

ENGLESKI: streamline

KONTEKST: Strujnice su, dakle, linije čiji smjer u nekoj točki daje smjer gibanja čestice fluida na tome mjestu.

struktura zračnoga prostora

DEFINICIJA: obujam zračnoga prostora oblikovan tako da osigura sigurne i optimalne zrakoplovne operacije
ENGLESKI: airspace structure

student kontrolor zračnoga prometa

DEFINICIJA: osoba s valjanom dozvolom studenta kontrolora zračnoga prometa s upisanim valjanim ovlaštenjima
VRELO DEFINICIJE: Pravilnik o dozvolama i ovlaštenjima kontrolora zračnog prometa, Narodne novine, br. 11/10.

KRATICA - ENGLESKI: Student ATCO
ENGLESKI: student air traffic controller
KONTEKST: Student kontrolor zračnog prometa može započeti inicijalno

osposobljavanje na radnome mjestu nakon što uspješno završi prijelazno osposobljavanje.

stvarna brzina

DEFINICIJA: zračna brzina ispravljena za veličinu odstupanja pri nestandardnoj temperaturi i visini

VRELO DEFINICIJE: Grozdanić, B.; Hegeduš, M. Zrakoplovna navigacija I: kompasna navigacija. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu; Ministarstvo obrane RH - HRZ i PZO, 1995.

DOPUŠTENI NAZIV: stvarna zračna brzina
NEPREPORUČENI NAZIV: prava brzina

KRATICA - ENGESKI: TAS

ENGLISKI: true airspeed

KONTEKST: Stvarna se brzina obično izračunava na navigacijskome računalu uračunavajući elemente: visinu, tlak zraka, gustoću zraka i temperaturu zraka.

VRELO KONTEKSTA: Grozdanić, B.; Hegeduš, M. Zrakoplovna navigacija I: kompasna navigacija. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu; Ministarstvo obrane RH - HRZ i PZO, 1995.

SIMBOL: Vs

stvarno vrijeme dolaska

DEFINICIJA: vrijeme dolaska zrakoplova nad početnu točku rute, kontrolnoga orijentira ili nad krajnju točku rute

VRELO DEFINICIJE: Grozdanić, B.; Hegeduš, M. Zrakoplovna navigacija I: kompasna navigacija. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu; Ministarstvo obrane RH - HRZ i PZO, 1995.

ENGLISKI: actual time of arrival

sugradica

DEFINICIJA: oborina slična tuči sa zrcnima manjim od 5 mm

VRELO DEFINICIJE: Tutiš, V. Zrakoplovna

meteorologija. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, Zavod za aeronautiku, 1997.

DOPUŠTENI NAZIV: sutuča

KRATICA - ENGLISKI: PE

ENGLISKI: thin hail

suha operativna masa

DEFINICIJA: ukupna masa zrakoplova bez iskoristivoga goriva i putnoga tereta

KRATICA - ENGLISKI: DOM

ENGLISKI: dry operating mass

suhi operativni indeks

DEFINICIJA: indeks koji predstavlja položaj težišta zrakoplova za suhu operativnu masu zrakoplova
ENGLISKI: dry operating index

suhi propad

DEFINICIJA: propad bez oborina

VRELO DEFINICIJE: Gelo, B. [et al.].

Meteorološki pojmovnik i višejezični rječnik: hrvatski, engleski, njemački i francuski jezik. Zagreb: Državni meteorološki zavod; Hinus, 2005.

ENGLISKI: dry microburst

KONTEKST: Za suhoga propada padne manje od 0,25 mm kiše.

VRELO KONTEKSTA: Tutiš, V. Zrakoplovna meteorologija. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, Zavod za aeronautiku, 1997.

suhi termometar

DEFINICIJA: živin termometar s golom posudicom za mjerenje temperature zraka

VRELO DEFINICIJE: Gelo, B. [et al.].

Meteorološki pojmovnik i višejezični rječnik: hrvatski, engleski, njemački i francuski jezik. Zagreb: Državni meteorološki zavod; Hinus, 2005.

ENGLISKI: dry-bulb thermometer

KONTEKST: Suhi termometar sastavni

je dio psihrometra.

VRELO KONTEKSTA: Gelo, B. [et al.]. Meteorološki pojmovnik i višejezični rječnik: hrvatski, engleski, njemački i francuski jezik. Zagreb: Državni meteorološki zavod; Hinus, 2005.

NAPOMENA: Za razliku od mokroga termometra posudica suhoga termometra izložena je slobodnoj struji zraka.

sumnjiva putanja

DEFINICIJA: neuobičajena putanja zrakoplova ili projektila koja zbog moguće prijetnje privlači pozornost zračne obrane

VRELO DEFINICIJE: APP-6 NATO Glossary of terms and definitions, 2009.

ENGLSKI: significant track

sumrak

DEFINICIJA: prijelazno razdoblje između dana i noći kada je Sunce ispod horizonta

VRELO DEFINICIJE: Gelo, B. [et al.]. Meteorološki pojmovnik i višejezični rječnik: hrvatski, engleski, njemački i francuski jezik. Zagreb: Državni meteorološki zavod; Hinus, 2005.

ENGLSKI: twilight

KONTEKST: Za sumraka Sunce daje prirodnu osvjetljenost.

VRELO KONTEKSTA: Gelo, B. [et al.]. Meteorološki pojmovnik i višejezični rječnik: hrvatski, engleski, njemački i francuski jezik. Zagreb: Državni meteorološki zavod; Hinus, 2005.

susnježica

DEFINICIJA: pojava istodobna padanja snijega i kiše

VRELO DEFINICIJE: Tutiš, V. Zrakoplovna meteorologija. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, Zavod za aeronautiku, 1997.

ENGLSKI: sleet

NAPOMENA: Susnježica nastaje pri temperaturi oko 0 °C.

sustav AIRAC

DEFINICIJA: standardni postupak objavljivanja i slanja zrakoplovnih informacija u unaprijed dogovorenim datumima

VRELO DEFINICIJE: Eurocontrol: AIRAC Adherence. European Organisation for the Safety of Air Navigation.

URL: http://www.eurocontrol.int/aim/public/standard_page/qm_airacadh_intro.html

KRATICA - ENGLSKI: AIRAC

ENGLSKI: aeronautical information regulation and control system; AIRAC system

sustav elektroničkoga upravitelja leta

DEFINICIJA: integrirani upravljačko-prikaznički sustav koji umjesto elektromehaničkih prikaznika upotrebljava elektroničke prikaznike

VRELO DEFINICIJE: Bucak, T.; Zorić, I. Zrakoplovni instrumenti i prikaznici. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2002.

KRATICA - ENGLSKI: EFIS

ENGLSKI: electronic flight instrument system

KONTEKST: Sustav elektroničkoga upravitelja leta potpuno je integriran s digitalnim računalnim navigacijskim sustavom.

VRELO KONTEKSTA: Bucak, T.; Zorić, I. Zrakoplovni instrumenti i prikaznici. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2002.

NAPOMENA: Elektronički prikaznici koji se upotrebljavaju u sustavu elektroničkoga upravitelja leta obično su zasloni od tekućih kristala.

sustav SI

DEFINICIJA: međunarodni sustav mjernih jedinica

VRELO DEFINICIJE: Gelo, B. [et al.]. Meteorološki pojmovnik i višejezični rječnik: hrvatski, engleski, njemački i francuski jezik. Zagreb: Državni meteorološki zavod; Hinus, 2005.

DOPUŠTENI NAZIV: SI sustav

ENGLJSKI: SI system

FRANCUSKI: Système international

KONTEKST: SI-sustav službeno je prihvaćen u većini država.

VRELO KONTEKSTA: Gelo, B. [et al.]. Meteorološki pojmovnik i višejezični rječnik: hrvatski, engleski, njemački i francuski jezik. Zagreb: Državni meteorološki zavod; Hinus, 2005.

sustav TCAS

DEFINICIJA: zrakoplovni sustav koji pilotu signalizira opasnost i daje upute za izbjegavanje sudara

VRELO DEFINICIJE: Pravilnik o letenju zrakoplova, Narodne novine, br. 75/06.

ŽARGONIZAM: TCAS sustav

KRATICA - ENGLJSKI: TCAS

ENGLJSKI: traffic alert and collision avoidance system

sustav upravljanja letom

DEFINICIJA: računalno podržani integrirani elektronički sustav upravljanja letom koji omogućuje upravljanje i gospodarenje performansama i resursima zrakoplovnih sustava, navigaciju i automatsko vođenje zrakoplova te prikaz statusnih poruka i upozorenja

VRELO DEFINICIJE: Bucak, T.; Zorić, I. Zrakoplovni instrumenti i prikaznici. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2002.

KRATICA - ENGLJSKI: FMS

ENGLJSKI: flight management system

KONTEKST: Osnovne sastavnice

sustava upravljanja letom jesu računalo, ulazna jedinica za automatski unos podataka i upravljačko-prikaznička jedinica.

VRELO KONTEKSTA: Bucak, T.; Zorić, I. Zrakoplovni instrumenti i prikaznici. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2002.

sustav za instrumentno slijetanje

DEFINICIJA: navigacijski sustav za precizno instrumentno vođenje zrakoplova u završnoj fazi prilaženja i slijetanja na uzletno-sletnu stazu

VRELO DEFINICIJE: Program održavanja sustava za instrumentalno slijetanje (ILS), 2008.

KRATICA - ENGLJSKI: ILS

ENGLJSKI: instrument landing system

sustav za nadzor rada motora

DEFINICIJA: integrirani prikaznički sustav namijenjen prikazivanju i praćenju rada motornih i ostalih sustava te upozoravanju posade o prekoračenju radnih parametara

VRELO DEFINICIJE: Bucak, T.; Zorić, I. Zrakoplovni instrumenti i prikaznici. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2002.

KRATICA - ENGLJSKI: EICAS

ENGLJSKI: engine indicating and crew alerting system

KONTEKST: Prikaznički sustav za nadzor rada motora radi u tri osnovna radna moda: u operativnome, statusnome i servisnome modu.

VRELO KONTEKSTA: Bucak, T.; Zorić, I. Zrakoplovni instrumenti i prikaznici. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2002.

sustav za napajanje gorivom pod tlakom

DEFINICIJA: sustav za napajanje gorivom u kojemu se tijekom goriva od spremnika prema rasplinjaču

osigurava crpkom za gorivo
VRELO DEFINICIJE: Bazijanac, E.
 Zrakoplovni klipni motori. Zagreb:
 Fakultet prometnih znanosti
 Sveučilišta u Zagrebu, 2005.
ENGLSKI: fuel pressure system

sustav za slijetanje

DEFINICIJA: radionavigacijski sustav
 za vođenje zrakoplova u završnoj
 fazi prilaženja i slijetanja na uzletno-
 sletni stazu
NEPREPORUČENI NAZIV: sletni sustav
KRATICA - ENGLSKI: LS
ENGLSKI: landing system

suvereni zračni prostor

DEFINICIJA: zračni prostor iznad kopna
 i teritorijalnih voda suverene države
VRELO DEFINICIJE: Airspace. Wikipedia:
 the free encyclopedia. URL: [http://
 en.wikipedia.org/wiki/Airspace](http://en.wikipedia.org/wiki/Airspace)
ENGLSKI: sovereign airspace
NAPOMENA: Suvereni zračni prostor
 koje države proteže se 12 nautičkih
 milja ili 22,2 km od obale, što je u
 skladu s definicijom teritorijalnih
 voda prema pomorskomu pravu i
 iznosi od 30 do 160 km uvis.

suženje krila

DEFINICIJA: omjer duljina tetiva
 aeroprofila na vrhu krila i u korijenu
 krila
VRELO DEFINICIJE: Kesić, P. Osnove
 aerodinamike. Zagreb: Fakultet
 strojarstva i brodogradnje
 Sveučilišta u Zagrebu, 2003.
ENGLSKI: taper ratio

svemirska letjelica

DEFINICIJA: letjelica namijenjena letu
 izvan Zemljine atmosfere
ENGLSKI: spacecraft

svesmjerni VHF radiofar

DEFINICIJA: radionavigacijsko sredstvo
 koje pilotu daje navigacijsku
 obavijest o kutu zrakoplova od

smjera magnetskoga sjevera u
 odnosu na svoj položaj
VRELO DEFINICIJE: Zrakoplovno-
 tehnička uputa za održavanje
 uređaja Thales CVOR 431, 2009.
KRATICA - ENGLSKI: VOR
ENGLSKI: VHF omnidirectional radio
 range

svitanje

DEFINICIJA: prva jutarnja svjetlost na
 nebu i početak jutarnjega sumraka
VRELO DEFINICIJE: Gelo, B. [et al.].
 Meteorološki pojmovnik i višejezični
 rječnik: hrvatski, engleski, njemački
 i francuski jezik. Zagreb: Državni
 meteorološki zavod; Hinus, 2005.
DOPUŠTENI NAZIV: osvit
NEPREPORUČENI NAZIV: cik zore;
 praskozorje
ENGLSKI: daybreak

svjedodžba o zdravstvenoj sposobnosti

DEFINICIJA: isprava kojom se dokazuje
 da imatelj dozvole kontrolora
 zračnoga prometa i dozvole
 kontrolora studenta zračnoga
 prometa udovoljava posebnim
 zdravstvenim uvjetima
VRELO DEFINICIJE: Pravilnik o
 dozvolama i ovlaštenjima kontrolora
 zračnog prometa, Narodne novine,
 br. 11/10.
ENGLSKI: medical certificate
KONTEKST: Dok traje postupak
 utvrđivanja zdravstvene
 sposobnosti svjedodžba o
 zdravstvenoj sposobnosti imatelja
 smatra se nevažećom bez obzira na
 njezinu valjanost.
VRELO KONTEKSTA: Pravilnik o
 dozvolama i ovlaštenjima kontrolora
 zračnog prometa, Narodne novine,
 br. 11/10.

Svjetska meteorološka organizacija

DEFINICIJA: specijalizirana agencija Ujedinjenih naroda osnovana radi savjetovanja i usklađivanja i organiziranja razvoja, operative i istraživačkih projekata svojih članica
VRELO DEFINICIJE: Gelo, B. [et al.]. Meteorološki pojmovnik i višejezični rječnik: hrvatski, engleski, njemački i francuski jezik. Zagreb: Državni meteorološki zavod; Hinus, 2005.

KRATICA - HRVATSKI: SMO

KRATICA - ENGLSKI: WMO

ENGLSKI: World Meteorological Organization

NAPOMENA: Svjetska meteorološka organizacija osnovana je 1948. godine sa sjedištem u Ženevi. Hrvatska je članica Svjetske meteorološke organizacije od 8. studenoga 1992.

Svjetski prognostički centar

DEFINICIJA: ustanova koja priprema podatke za letačku posadu i prometne službe te izdaje opću svjetsku prognozu

VRELO DEFINICIJE: Gelo, B. [et al.].

Meteorološki pojmovnik i višejezični rječnik: hrvatski, engleski, njemački i francuski jezik. Zagreb: Državni meteorološki zavod; Hinus, 2005.

DOPUŠTENI NAZIV: Svjetska prognostička središnjica

PREDLOŽENI NAZIV: Svjetsko prognostičko središte

KRATICA - ENGLSKI: WAFC

ENGLSKI: World Area Forecast Centre

svjetski prognostički sustav

DEFINICIJA: sustav međusobno povezanih svjetskih i područnih prognostičkih centara koji izdaju prognoze u standardiziranome formatu

VRELO DEFINICIJE: Annex 3 to the Convention on International Civil

Aviation: Meteorological Service for International Air Navigation. International Civil Aviation Organization, 2007.

KRATICA - ENGLSKI: WAFS

ENGLSKI: world area forecast system

Svjetsko meteorološko bdjenje

DEFINICIJA: sustav za praćenje stanja atmosfere s pomoću meteoroloških uređaja i služba u sklopu Svjetske meteorološke organizacije
VRELO DEFINICIJE: Gelo, B. [et al.]. Meteorološki pojmovnik i višejezični rječnik: hrvatski, engleski, njemački i francuski jezik. Zagreb: Državni meteorološki zavod; Hinus, 2005.

NEPREPORUČENI NAZIV: Svjetsko praćenje vremena

KRATICA - ENGLSKI: WWW

ENGLSKI: World Weather Watch

KONTEKST: U sustavu Svjetskog meteorološkog bdjenja razmjena podataka s nacionalnim meteorološkim centrima obavlja se preko regionalnih meteoroloških centara.

VRELO KONTEKSTA: Tutiš, V. Zrakoplovna meteorologija. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, Zavod za aeronautiku, 1997.

SYNOP izvješće

DEFINICIJA: izvješće koje sadržava kodirane podatke prizemnih sinoptičkih motrenja

VRELO DEFINICIJE: Gelo, B. [et al.].

Meteorološki pojmovnik i višejezični rječnik: hrvatski, engleski, njemački i francuski jezik. Zagreb: Državni meteorološki zavod; Hinus, 2005.

DOPUŠTENI NAZIV: izvješće SYNOP

NEPREPORUČENI NAZIV: SYNOP depeša

KRATICA - ENGLSKI: SYNOP

ENGLSKI: SYNOP report; synoptical report

KONTEKST: SYNOP i TEMP izvješća šalju se u međunarodnu razmjenu.
VRELO KONTEKSTA: Gelo, B. [et al.]. Meteorološki pojmovnik i višejezični rječnik: hrvatski, engleski, njemački i francuski jezik. Zagreb: Državni meteorološki zavod; Hinus, 2005.

šesta zračna sloboda

DEFINICIJA: pravo obavljanja komercijalnoga zračnog prometa između dviju stranih država preko vlastite države
VRELO DEFINICIJE: ICAO Manual on the Regulation of International Air Transport. International Civil Aviation Organization, 1999.
ENGLSKI: Sixth Freedom of the Air

širokotrupni zrakoplov

DEFINICIJA: zrakoplov širine trupa pet do šest metara s dvama uzdužnim prolazima za putnike
VRELO DEFINICIJE: Radačić, Ž.; Suić, I.; Škurla Babić, R. Tehnologija zračnog prometa I. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2008.
ENGLSKI: wide-body aircraft
KONTEKST: Širokotrupni zrakoplovi imaju kapacitet od 200 do 600 putnika koji sjede u redovima od sedam do deset sjedala.
VRELO KONTEKSTA: Radačić, Ž.; Suić, I.; Škurla Babić, R. Tehnologija zračnog prometa I. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2008.

T-rep

DEFINICIJA: rep zrakoplova s horizontalnim repnim površinama podignutima na vrh vertikalnoga stabilizatora
ENGLSKI: T-tail

taktičke zračne snage

DEFINICIJA: skupina zrakoplova namijenjena provedbi zračnih operacija na taktičkoj razini u koordinaciji sa zemaljskim i pomorskim snagama
VRELO DEFINICIJE: APP-6 NATO Glossary of terms and definitions, 2009.
ENGLSKI: tactical air force

taktički kontrolor zračnoga prometa

DEFINICIJA: časnik zadužen za operacije središta zračnih operacija koji je odgovoran za rukovođenje zrakoplovima i sustavima upozoravanja unutar određenoga područja odgovornosti
VRELO DEFINICIJE: APP-6 NATO Glossary of terms and definitions, 2009.
DOPUŠTENI NAZIV: taktički kontrolor leta
ENGLSKI: tactical air controller

taktika

DEFINICIJA: uporaba i organiziranje oružanih snaga u borbi
VRELO DEFINICIJE: Air Force Doctrine, 1997.
ENGLSKI: tactics

tanka ledena kora

DEFINICIJA: ledeni pokrov koji nastaje pri naglome doletu zrakoplova u toplije vedro područje
VRELO DEFINICIJE: Tutiš, V. Zrakoplovna meteorologija. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, Zavod za aeronautiku, 1997.
ENGLSKI: thin ice cover

tarifa

DEFINICIJA: službeno objavljena cijena usluge zračnoga prijevoza koju naplaćuje prijevoznik za uslugu prijevoza putnika i prtljage u

određene razredu prijevoza na zadanju liniji
ENGLESKI: tariff

tehnologija prijevoza u zračnome prometu

DEFINICIJA: znanstvena poddisciplina tehnologije zračnoga prometa čiji su predmet istraživanja zakonitosti imanentne tehnološkome procesu prijevoza sredstvima zračnoga prometa

VRELO DEFINICIJE: Radačić, Ž.; Suić, I.; Škurla Babić, R. Tehnologija zračnog prometa I. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2008.

ENGLESKI: air transport technology
KONTEKST: Sadržaj istraživanja kojima se bavi tehnologija prijevoza u zračnome prometu jest primjerice: prometno-tehnološke značajke zrakoplova komercijalne namjene, analize i prognoze trendova razvoja civilnih zrakoplova, značajke prijevozne ponude i potražnje u zračnome prometu, planiranje i izvršenje prijevoznoga procesa itd.

VRELO KONTEKSTA: Radačić, Ž.; Suić, I.; Škurla Babić, R. Tehnologija zračnog prometa I. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2008.

tehnologija zračnoga prometa

DEFINICIJA: znanstvena grana tehnologije prometa i transporta čiji su predmet istraživanja zakonitosti koje vladaju u tehnološkome procesu prometa sredstvima zračnoga prometa

VRELO DEFINICIJE: Radačić, Ž.; Suić, I.; Škurla Babić, R. Tehnologija zračnog prometa I. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2008.

ENGLESKI: air traffic technology

KONTEKST: Tehnologija zračnoga prometa, kao znanstvena disciplina, može se podijeliti na tri znanstvene poddiscipline: tehnologiju prijevoza u zračnome prometu, tehnologiju prihvata i otpreme i tehnologiju kontrole zračnoga prometa.

VRELO KONTEKSTA: Radačić, Ž.; Suić, I.; Škurla Babić, R. Tehnologija zračnog prometa I. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2008.

telefonsko informiranje

DEFINICIJA: izravna telefonska komunikacija između kontrolora zračnoga prometa i posade prizemljenoga zrakoplova

VRELO DEFINICIJE: APP-6 NATO Glossary of terms and definitions, 2009.

ENGLESKI: telebrief

telekomunikacija

DEFINICIJA: odašiljanje, prijenos i primanje podataka u govornome, pisanome ili slikovnome obliku na daljinu s pomoću žičnih, radijskih, optičkih ili drugih elektromagnetskih sustava

DOPUŠTENI NAZIV: telekomunikacija
ENGLESKI: telecommunication; telecommunications

KONTEKST: Telekomunikacijski uređaji obuhvaćaju: radio, telefon, modem, telefaks, teleks i dr.

VRELO KONTEKSTA: Kiš, M. Englesko-hrvatski i hrvatsko-engleski informatički rječnik. 2. izdanje. Zagreb: Naklada Ljevak, 2002.

temeljni T

DEFINICIJA: raspored instrumenata na ploči pri kojemu su četiri ključna instrumenta raspoređena u obliku slova T

VRELO DEFINICIJE: Bucak, T.; Zorić, I. Zrakoplovni instrumenti i prikaznici. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti

Sveučilišta u Zagrebu, 2002.

ENGLESKI: basic T; ICAO T

KONTEKST: Isticanje temeljnoga T, koji je smješten među ostalim instrumentima, postiže se ucrtavanjem okvira.

VRELO KONTEKSTA: Bucak, T.; Zorić, I. Zrakoplovni instrumenti i prikaznici. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2002.

NAPOMENA: Instrumenti raspoređeni u obliku slova T jesu brzinomjer, prikaznik položaja, visinomjer i prikaznik kursa.

temeljnih šest instrumenata

DEFINICIJA: raspored šest instrumenata na prikazničkoj ploči u dva reda po tri instrumenta

VRELO DEFINICIJE: Bucak, T.; Zorić, I. Zrakoplovni instrumenti i prikaznici. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2002.

DOPUŠTENI NAZIV: temeljnih šest

ENGLESKI: basic six

KONTEKST: Temeljnih šest instrumenata prvi je pokušaj normiranja rasporeda osnovnih instrumenata za upravljanje letom i za navigaciju.

VRELO KONTEKSTA: Bucak, T.; Zorić, I. Zrakoplovni instrumenti i prikaznici. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2002.

NAPOMENA: Temeljnih šest instrumenata jesu brzinomjer, prikaznik položaja, variometar, visinomjer, prikaznik kursa i prikaznik skretanja i klizanja.

TEMP izvješće

DEFINICIJA: izvješće s kodiranim podacima dobivenim radiosondažnim visinskim mjerenjem tlaka, temperature, relativne vlažnosti te smjera i brzine vjetra

VRELO DEFINICIJE: Gelo, B. [et al.].

Meteorološki pojmovnik i višejezični rječnik: hrvatski, engleski, njemački i francuski jezik. Zagreb: Državni meteorološki zavod; Hinus, 2005.

NEPREPORUČENI NAZIV: TEMP depeša; izvješće TEMP

KRATICA - ENGLESKI: TEMP

ENGLESKI: TEMP report; temporary report

teret

DEFINICIJA: stvari koje se prevoze zrakoplovom, osim pošte i prtljage

VRELO DEFINICIJE: ICAO Vocabulary. 2007.

ENGLESKI: freight; aircargo; aircargo without mail; cargo

teretni list

DEFINICIJA: ugovor o prijevozu robe zrakom između pošiljatelja i prijevoznika

VRELO DEFINICIJE: Radačić, Ž.; Suić, I.; Škurla Babić, R. Tehnologija zračnog prometa I. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2008.

DOPUŠTENI NAZIV: tovarni list

KRATICA - ENGLESKI: AWB

ENGLESKI: Air Waybill

teretni zrakoplov

DEFINICIJA: zrakoplov namijenjen isključivo prijevozu tereta

VRELO DEFINICIJE: Radačić, Ž.; Suić, I.; Škurla Babić, R. Tehnologija zračnog prometa I. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2008.

ENGLESKI: all cargo aircraft; freighter

KONTEKST: Radi lakšega manipuliranja teretom, teretni zrakoplovi imaju povećana vrata, a često i posebna dodatna vrata za utovar i istovar tereta.

VRELO KONTEKSTA: Radačić, Ž.; Suić, I.; Škurla Babić, R. Tehnologija

zračnog prometa I. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2008.

termometar

DEFINICIJA: uređaj za mjerenje temperature

VRELO DEFINICIJE: Gelo, B. [et al.]. Meteorološki pojmovnik i višejezični rječnik: hrvatski, engleski, njemački i francuski jezik. Zagreb: Državni meteorološki zavod; Hinus, 2005.

ENGLSKI: thermometer

KONTEKST: Termometrom se u meteorologiji mjeri temperatura zraka, vode i tla.

VRELO KONTEKSTA: Gelo, B. [et al.]. Meteorološki pojmovnik i višejezični rječnik: hrvatski, engleski, njemački i francuski jezik. Zagreb: Državni meteorološki zavod; Hinus, 2005.

teška nezgoda

DEFINICIJA: nezgoda koja bi mogla dovesti do zrakoplovne nesreće

VRELO DEFINICIJE: Direktiva 94/56/EZ-a Europskog parlamenta i Vijeća, 1994.

DOPUŠTENI NAZIV: ozbiljna nezgoda

ENGLSKI: serious incident

tetiva

DEFINICIJA: dužina koja spaja prednji i zadnji brid aeroprofila

KRATICA - ENGLSKI: C

ENGLSKI: chord

težinski čimbenik popunjenosti

DEFINICIJA: ostvareni tonski kilometri izraženi kao postotak raspoloživih tonskih kilometara

VRELO DEFINICIJE: Radačić, Ž.; Suić, I.; Škurla Babić, R. Tehnologija zračnog prometa I. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2008.

DOPUŠTENI NAZIV: težinski faktor popunjenosti; ukupni faktor

popunjenosti

KRATICA - ENGLSKI: WLF

ENGLSKI: overall load factor; weight load factor

tlocrtni oblik krila

DEFINICIJA: oblik tlocrtne projekcije krila

VRELO DEFINICIJE: Kesić, P. Osnove aerodinamike. Zagreb: Fakultet strojarstva i brodogradnje Sveučilišta u Zagrebu, 2003.

ENGLSKI: wing planform

točka bez povratka

DEFINICIJA: definirana točka na ruti leta nakon koje zrakoplov nema dovoljno goriva za povratak na polazišni aerodrom ili na drugi aerodrom koji nije njegovo krajnje odredište

VRELO DEFINICIJE: APP-6 NATO Glossary of terms and definitions, 2009.

ENGLSKI: point of no return

točka čekanja

DEFINICIJA: pozicija u zraku utvrđena vizualnim ili drugim sredstvima na kojoj se zrakoplov zadržava u postupku čekanja sukladno izdanomu odobrenju

VRELO DEFINICIJE: Pravilnik o letenju zrakoplova, Narodne novine, br. 69/09.

PREDLOŽENI NAZIV: novi

ENGLSKI: holding point

točka javljanja

DEFINICIJA: utvrđena geografska točka koju zrakoplov mora preletjeti kako bi se odredila njegova pozicija u zraku

VRELO DEFINICIJE: Procedures for Air Navigation Services: Air Traffic Management. Fifteenth edition. International Civil Aviation Organization, 2007.

ENGLSKI: reporting point

KONTEKST: Vrijeme preleta može se izostaviti iz izvješća o poziciji ako se točka javljanja prelijeće u trenutku prosljeđivanja tog izvješća.

VRELO KONTEKSTA: Pravilnik o letenju zrakoplova, Narodne novine, br. 69/09.

točka kruženja

DEFINICIJA: geografski ili elektronički definirana točka na zemlji iznad koje zrakoplovi kruže tijekom zračnih operacija

VRELO DEFINICIJE: APP-6 NATO Glossary of terms and definitions, 2009.

ENGLISKI: orbit point

KONTEKST: Točka kruženja određuje se kada nije prethodno definirana procedura i obrazac kruženja te služi za koordiniranje aktivnosti po vremenu.

točka neobvezatnoga preleta

DEFINICIJA: točka na kojoj je predviđen zaokret zrakoplova radi izbjegavanja prelijetanja sljedećega segmenta rute ili postupka

VRELO DEFINICIJE: Atlas Aviation: For Pilots, By Pilots. Atlas Aviation, Inc., 2004.

ENGLISKI: fly-by waypoint

točka neuspjeloga prilaženja

DEFINICIJA: točka u postupku instrumentnoga prilaženja od koje pilot mora početi propisani postupak neuspjeloga prilaženja ako nema vidljivih orijentira

VRELO DEFINICIJE: Atlas Aviation: For Pilots, By Pilots. Atlas Aviation, Inc., 2004. URL: http://www.atlasaviation.com/aviation_library.htm

KRATICA - ENGLISKI: MAPt

ENGLISKI: missed approach point

točka obvezatnoga preleta

DEFINICIJA: točka od koje započinje zaokret zrakoplova radi

priključivanja sljedećemu segmentu rute ili postupka

VRELO DEFINICIJE: Procedures for Air Navigation Services: Air Traffic Management. Fifteenth edition. International Civil Aviation Organization, 2007.

ENGLISKI: fly-over waypoint

točka početka napada

DEFINICIJA: točka na kojoj zrakoplov završava manevar prilaza cilju i postavlja se u pravac borbenoga djelovanja

VRELO DEFINICIJE: APP-6 NATO Glossary of terms and definitions, 2009.

ENGLISKI: turn-in point

točka pokriva popunjenosti

DEFINICIJA: čimbenik popunjenosti pri kojemu su operativni prihodi jednaki operativnim troškovima

VRELO DEFINICIJE: Radačić, Ž.; Suić, I.; Škurla Babić, R. Tehnologija zračnog prometa I. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2008.

KRATICA - ENGLISKI: BELF

ENGLISKI: break-even load factor

točka prilaza cilju

DEFINICIJA: navigacijska nadzorna točka koja služi za završni manevar transportnoga zrakoplova prije faze djelovanja u području izbacivanja ili operacija unutar sletne zone

VRELO DEFINICIJE: APP-6 NATO Glossary of terms and definitions, 2009.

ENGLISKI: target approach point

točka promjene

DEFINICIJA: točka na kojoj zrakoplov koji leti po ATS ruti između dviju VOR stanica očekuje da će prijeći na sljedeću stanicu

VRELO DEFINICIJE: ICAO Vocabulary. 1998.

DOPUŠTENI NAZIV: točka promjene

frekvencije

KRATICA - ENGLSKI: COP

ENGLSKI: change-over point

KONTEKST: Točka promjene frekvencije između dva radionavigacijska uređaja na ruti, ako nije drukčije objavljeno, nalazi se na pola puta između ta dva uređaja ili u točki promjene smjera.

tradicionalni zračni prijevoznik

DEFINICIJA: zračni prijevoznik čiji poslovni model uključuje raznovrsnu ponudu usluga gotovo svim tržišnim segmentima

VRELO DEFINICIJE: Radačić, Ž.; Suić, I.; Škurla Babić, R. Tehnologija zračnog prometa I. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2008.

DOPUŠTENI NAZIV: konvencionalni zračni prijevoznik

ENGLSKI: conventional airline; full-service airline; legacy airline; network airline

KONTEKST: Tradicionalni zračni prijevoznici omogućuju putnicima rezervaciju sjedala, a ovisno o tarifi i povrat novca u slučaju odustajanja od leta.

VRELO KONTEKSTA: Radačić, Ž.; Suić, I.; Škurla Babić, R. Tehnologija zračnog prometa I. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2008.

trag

DEFINICIJA: poremećaj zraka iza noseće površine

ENGLSKI: wake

trajni plan leta

DEFINICIJA: plan leta koji se odnosi na seriju redovitih individualnih letova koji se često ponavljaju i imaju jednake osnovne značajke

VRELO DEFINICIJE: ICAO Vocabulary. 1998.

DOPUŠTENI NAZIV: ponavljajući plan leta

KRATICA - ENGLSKI: RPL

ENGLSKI: repetitive flight plan

transmisometar

DEFINICIJA: uređaj za mjerenje doseg a vidljivosti uzletno-sletne staze

VRELO DEFINICIJE: Gelo, B. [et al.].

Meteorološki pojmovnik i višejezični rječnik: hrvatski, engleski, njemački i francuski jezik. Zagreb: Državni meteorološki zavod; Hinus, 2005.

NEPREPORUČENI NAZIV: mjerilo vidljivosti; vizibilimetar

ENGLSKI: transmissiometer; transmissometer

trapezno krilo

DEFINICIJA: krilo trapeznoga tlocrta

DOPUŠTENI NAZIV: suženo krilo

ENGLSKI: tapered wing

treća zračna sloboda

DEFINICIJA: pravo obavljanja komercijalnoga zračnog prometa između vlastite i druge države tako da letovi započinju u vlastitoj, a završavaju u drugoj državi

VRELO DEFINICIJE: ICAO Manual on the Regulation of International Air Transport. International Civil Aviation Organization, 1999.

ENGLSKI: Third Freedom of the Air

trenutačno lansiranje

DEFINICIJA: tehnika ispaljivanja raketnoga naoružanja sa zrakoplova kojom se ono prvim pokretom odvaja od uređaja za ispaljivanje

VRELO DEFINICIJE: APP-6 NATO Glossary of terms and definitions, 2009.

ENGLSKI: zero-length launching

trenutačno uzlijetanje

DEFINICIJA: zapovijed za žurno uzlijetanje jednoga zrakoplova ili više njih koji se nalaze u borbenoj pripravnosti na zemlji u cilju zaštite

zračnoga prostora

VRELO DEFINICIJE: APP-6 NATO Glossary of terms and definitions, 2009.

DOPUŠTENI NAZIV: žurno uzlijetanje

ENGLESKI: aircraft scrambling

tropopauza

DEFINICIJA: granični sloj između troposfere i stratosfere

VRELO DEFINICIJE: Gelo, B. [et al.].

Meteorološki pojmovnik i višejezični rječnik: hrvatski, engleski, njemački i francuski jezik. Zagreb: Državni meteorološki zavod; Hinus, 2005.

ENGLESKI: tropopause

NAPOMENA: U tropopauzi obično se nalaze mlazne struje.

troposfera

DEFINICIJA: atmosferski sloj od Zemljine površine do visine od približno 11 km

VRELO DEFINICIJE: Gelo, B. [et al.].

Meteorološki pojmovnik i višejezični rječnik: hrvatski, engleski, njemački i francuski jezik. Zagreb: Državni meteorološki zavod; Hinus, 2005.

ENGLESKI: troposphere

NAPOMENA: U troposferi se odvija većina termodinamičkih i drugih procesa koji čine vrijeme u meteorološkome smislu.

trup

DEFINICIJA: dio zrakoplova koji povezuje krila, repnu skupinu i podvozje te služi za smještaj putnika, posade, tereta i pomoćne opreme

VRELO DEFINICIJE: Ojha, S. K.

Flight Performance of Aircraft. Washington, DC: American Institute of Aeronautics and Astronautics, Inc., 1995.

ENGLESKI: fuselage

tuča

DEFINICIJA: oborina u obliku pravilnih ili nepravilnih komada leda promjera većega od 5 mm

VRELO DEFINICIJE: Tutiš, V. Zrakoplovna meteorologija. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, Zavod za aeronautiku, 1997.

DOPUŠTENI NAZIV: grad

KRATICA - ENGLESKI: GR

ENGLESKI: hail

turbinski protokomjer

DEFINICIJA: protokomjer za mjerenje protoka s turbinom izvedenom poput propelera koja se zbog protoka goriva okreće unutar cjevastoga kućišta i čiji je broj okretaja turbine razmjeran volumnomu protoku goriva

VRELO DEFINICIJE: Bucak, T.; Zorić, I.

Zrakoplovni instrumenti i prikaznici. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2002.

ENGLESKI: turbine flow meter

KONTEKST: Turbinski su protokomjeri međusobno slični po većini konstrukcijskih detalja, no prema načinu generiranja i obradi signala dijele se na impulsne i tahogeneratorske.

VRELO KONTEKSTA: Bucak, T.; Zorić, I.

Zrakoplovni instrumenti i prikaznici. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2002.

turbulencija

DEFINICIJA: nepravilno vrtložno gibanje zraka u veoma kratkim vremenskim razmacima

VRELO DEFINICIJE: Tutiš, V. Zrakoplovna meteorologija. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, Zavod za aeronautiku, 1997.

ENGLESKI: turbulence

KONTEKST: Vertikalna komponenta gibanja zraka u turbulenciji može izazvati neželjeno naprezanje trupa zrakoplova.

VRELO KONTEKSTA: Tutiš, V. Zrakoplovna meteorologija. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, Zavod za aeronautiku, 1997.

turbulencija u vedrome zraku

DEFINICIJA: turbulencija koja se pojavljuje izvan oblaka ili u područjima bez oblaka

DOPUŠTENI NAZIV: bezoblačna turbulencija

KRATICA - ENGLISKI: CAT

ENGLISKI: clear air turbulence

NAPOMENA: Turbulencija u vedrome zraku obično se pojavljuje na visinama od 6 do 15 km te sadržava vrtloge različite veličine i trajanja zbog kojih dolazi do podrhtavanja i propadanja zrakoplova u letu.

turbulentno strujenje

DEFINICIJA: nejednoliko vrtložno strujenje sa znatnim razlikama u pravcu i veličini vektora brzine čestica

ENGLISKI: turbulent flow

tvrdi inje

DEFINICIJA: inje u obliku naslage neprozirnih ledenih kristalića

VRELO DEFINICIJE: Gelo, B. [et al.]. Meteorološki pojmovnik i višejezični rječnik: hrvatski, engleski, njemački i francuski jezik. Zagreb: Državni meteorološki zavod; Hinus, 2005.

ENGLISKI: hard rime

udarni val

DEFINICIJA: kompresijski val velike amplitude koji se stvara oko tijela koje se kreće brzinom većom od brzine zvuka

ENGLISKI: shock wave

ugradbeni kut krila

DEFINICIJA: kut između uzdužne osi zrakoplova i pravca aerodinamičke retive

DOPUŠTENI NAZIV: postavni kut krila

ENGLISKI: angle of incidence

ugrožavanje

DEFINICIJA: događaj ili pogreška koji se pojavljuju izvan utjecaja letačke posade i za koje moraju biti poduzete određene radnje da bi se održala sigurnost

VRELO DEFINICIJE: Pravilnik o uvjetima i načinu stjecanja, izdavanja, obnavljanja i produžavanja dozvole i ovlaštenja zrakoplovnom osoblju - pilotima aviona, Narodne novine, br. 8/09.

DOPUŠTENI NAZIV: ugroza

ENGLISKI: threat

ugrožavanje sigurnosti zrakoplova

DEFINICIJA: izvanredna okolnost ili događaj operativne ili tehničke naravi koji je utjecao ili može utjecati na sigurnost zrakoplova, a nije rezultirao nesrećom ili teškom nezgodom

VRELO DEFINICIJE: Direktiva 2003/42/EZ-a Europskog parlamenta i Vijeća, 2003.

DOPUŠTENI NAZIV: ugroza sigurnosti zrakoplova

NEPREPORUČENI NAZIV: izvanredni događaj

ENGLISKI: occurrence; safety occurrence

ukrcaj putnika

DEFINICIJA: ulazak putnika u zrakoplov

VRELO DEFINICIJE: ICAO Vocabulary, 2007.

ENGLISKI: boarding; embarkation

ukrcajna jedinica

DEFINICIJA: paleta, spremnik ili specijalizirani spremnik koji se

upotrebljava za okrupnjivanje i prijevoz tereta u zračnome prometu
VRELO DEFINICIJE: Majić, Z.; Pavlin, S.; Škurla Babić, R. Tehnologija prihvatna i otpreme tereta u zračnom prometu. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2010.

DOPUŠTENI NAZIV: jedinično sredstvo ukrcaja

KRATICA - ENGESKI: ULD

ENGESKI: unit load device

ukrcajna propusnica

DEFINICIJA: dokument koji zračni prijevoznik izdaje putniku pri postupku prijave za let, a sadržava podatke o njegovu letu i sjedalu u zrakoplovu

VRELO DEFINICIJE: Radačić, Ž.; Suić, I.; Škurla Babić, R. Tehnologija zračnog prometa I. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2008.

DOPUŠTENI NAZIV: kupon za ulazak u zrakoplov

ENGESKI: boarding pass

univerzalno vrijeme

DEFINICIJA: srednje Sunčevo vrijeme nultoga meridijana

VRELO DEFINICIJE: Gelo, B. [et al.]. Meteorološki pojmovnik i višejezični rječnik: hrvatski, engleski, njemački i francuski jezik. Zagreb: Državni meteorološki zavod; Hinus, 2005.

KRATICA - ENGESKI: UT

ENGESKI: universal time

NAPOMENA: U praksi se smatra istim kao i UTC (*Universal Time Coordinated*), tj. svjetsko vrijeme.

unutarnji marker

DEFINICIJA: marker s elipsoidnim dijagramom vertikalnoga elektromagnetskog zračenja postavljen na visini od 75 do 450 m od praga ili najviše 30 m od

produžene osi uzletno-sletne staze, koji u uvjetima loše vidljivosti pilotu daje informaciju o blizini praga
VRELO DEFINICIJE: Annex 10 to the Convention on International Civil Aviation: Aeronautical Communications. International Civil Aviation Organization, 2006.

NEPREPORUČENI NAZIV: unutarnji odašiljač karakterističnih točaka; unutarnji odašiljač značajnih točaka
KRATICA - ENGESKI: IM

ENGESKI: inner marker; inner marker beacon

NAPOMENA: Kada zrakoplov prelijeće unutarnji marker, na instrumentnoj ploči u zrakoplovu pojavljuje se bljeskajući svjetlosni signal bijele boje ili se oglašava zvučni signal koji je marker odaslao Morseovim kodom u obliku točkica (...).

upadni kut vjetra

DEFINICIJA: kut pod kojim vjetar upada na vektor kretanja zračne brzine ili crte kursa, mjereno od crte kursa do smjera odakle vjetar puše

VRELO DEFINICIJE: Grozdanić, B.; Hegeduš, M. Zrakoplovna navigacija I: kompasna navigacija. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu; Ministarstvo obrane RH - HRZ i PZO, 1995.

KRATICA - HRVATSKI: Ev

ENGESKI: angle of incidence; relative wind angle

KONTEKST: Upadni kut vjetra može biti od 0° do 180°, na lijevo (-) ili na desno (+).

VRELO KONTEKSTA: Grozdanić, B.; Hegeduš, M. Zrakoplovna navigacija I: kompasna navigacija. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu; Ministarstvo obrane RH - HRZ i PZO, 1995.

upijanje

DEFINICIJA: proces kojim se upadna energija zračenja zadržava u nekoj tvari i pri tome pretvara u drugi oblik energije

VRELO DEFINICIJE: Gelo, B. [et al.]. Meteorološki pojmovnik i višejezični rječnik: hrvatski, engleski, njemački i francuski jezik. Zagreb: Državni meteorološki zavod; Hinus, 2005.

DOPUŠTENI NAZIV: apsorpcija

ENGLJSKI: absorption

upitivač

DEFINICIJA: radarski primopredajnik sustava sekundarnoga nadzornog radara koji odašilje identifikacijske upite odgovaračima na zrakoplovu te prima njihov kodirani odgovor

DOPUŠTENI NAZIV: radarski upitivač; upitni uređaj

ŽARGONIZAM: interogator

ENGLJSKI: interrogator

upornica

DEFINICIJA: element rešetkaste konstrukcije koji nosi tlačna opterećenja

ENGLJSKI: strut

uprava zračnoga prometa

DEFINICIJA: organizacija odgovorna za pružanje usluga korisnicima zračnoga prometa unutar granica određene države ili u međunarodnome zračnom prostoru ako ju je za to ovlastila Organizacija za međunarodno civilno zrakoplovstvo

VRELO DEFINICIJE: EATM Glossary of Terms. Eurocontrol: European Organisation for the Safety of Air Navigation, 2004. URL: <http://www.eurocontrol.int/eatm/gallery/content/public/library/terms.pdf>

KRATICA - HRVATSKI: UZP

KRATICA - ENGLJSKI: CAA

ENGLJSKI: civil aviation administration; civil aviation authority

upravitelj leta

DEFINICIJA: integrirani upravljačko-prikaznički sustav za optimalno vođenje zrakoplova koji pilotu osigurava vizualni prikaz podataka i komanda potrebnih za upravljanje letom te navigaciju preko odgovarajućih elektromehaničkih prikaznika

VRELO DEFINICIJE: Bucak, T.; Zorić, I. Zrakoplovni instrumenti i prikaznici. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2002.

ENGLJSKI: flight director system

KONTEKST: Osnovne su sastavnice sustava upravitelja leta: komandno-položajni prikaznik, prikaznik vodoravne situacije, matični girooskop položaja, računalo, instrumentacijsko pojačalo te signalizacijska i upravljačka ploča.

VRELO KONTEKSTA: Bucak, T.; Zorić, I. Zrakoplovni instrumenti i prikaznici. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2002.

upravljačka ploča

DEFINICIJA: ploča s prekidačima i drugim električnim uređajima za upravljanje procesima u zrakoplovu i njihovo nadziranje

ENGLJSKI: control panel

NAPOMENA: Upravljačka ploča nije isto što i instrumentna ploča.

upravljačke površine

DEFINICIJA: pomične površine smještene na različitim dijelovima zrakoplova koje omogućuju pilotu upravljanje položajem zrakoplova

VRELO DEFINICIJE: Ojha, S. K.

Flight Performance of Aircraft.

Washington, DC: American Institute

of Aeronautics and Astronautics, Inc., 1995.

ENGLISKI: control surfaces

upravljački sustav zrakoplova

DEFINICIJA: sustav za upravljanje letom zrakoplova koji se sastoji od upravljačkih površina, upravljačkih uređaja u pilotskoj kabini, spojnih veza i potrebnih operativnih mehanizama za upravljanje smjerom leta te upravljačkih uređaja motora

KRATICA - ENGLISKI: FCS

ENGLISKI: flight control system

upravljanje pogreškom

DEFINICIJA: proces otkrivanja i reagiranja na pogrešku protumjerama koje smanjuju ili otklanjaju njezine posljedice te smanjuju vjerojatnost pogreške ili neželjenih stanja zrakoplova

VRELO DEFINICIJE: Pravilnik o uvjetima i načinu stjecanja, izdavanja, obnavljanja i produžavanja dozvole i ovlaštenja zrakoplovnom osoblju - pilotima aviona, Narodne novine, br. 8/09.

DOPUŠTENI NAZIV: upravljanje pogreškom

ENGLISKI: error management

upravljanje protokom zračnoga prometa

DEFINICIJA: funkcija uspostavljena radi potpore odvijanju sigurna, redovita i ubrzana protoka zračnoga prometa uz maksimalnu uporabu kapaciteta kontrole zračnoga prometa i uz odgovarajući opseg prometa

VRELO DEFINICIJE: Zakon o zračnom prometu, Narodne novine, br. 69/09.

KRATICA - ENGLISKI: ATFM

ENGLISKI: air traffic flow management

upravljanje rizikom

DEFINICIJA: planiranje, raščlanjivanje i uspostavljanje mjera zaštite te praćenje i unapređivanje sigurnosne razine

VRELO DEFINICIJE: EATM Glossary of Terms. Eurocontrol: European Organisation for the Safety of Air Navigation, 2004. URL: <http://www.eurocontrol.int/eatm/gallery/content/public/library/terms.pdf>

DOPUŠTENI NAZIV: upravljanje rizicima

NEPREPORUČENI NAZIV: menadžment rizika

KRATICA - ENGLISKI: RM

ENGLISKI: risk management

upravljanje sigurnošću

DEFINICIJA: provedba aktivnosti koje jamče dostizanje visokih sigurnosnih standarda u skladu s minimalnim regulatornim zahtjevima

VRELO DEFINICIJE: ATSEP Lexicon. International Federation of Air Traffic Safety Electronics Associations, 2005.

NEPREPORUČENI NAZIV: menadžment sigurnosti

KRATICA - ENGLISKI: SM

ENGLISKI: safety management

upravljanje ugrožavanjem

DEFINICIJA: proces otkrivanja i reagiranja na prijetnje protumjerama koje smanjuju ili otklanjaju posljedice prijetnje te smanjuju vjerojatnost pogreške ili neželjenih stanja zrakoplova

VRELO DEFINICIJE: Pravilnik o uvjetima i načinu stjecanja, izdavanja, obnavljanja i produžavanja dozvole i ovlaštenja zrakoplovnom osoblju - pilotima aviona, Narodne novine, br. 8/09.

DOPUŠTENI NAZIV: upravljanje ugrozom

ENGLISKI: threat management

upravljanje ukupnim prihodom na letu

DEFINICIJA: postupak dodjeljivanja raspoloživih sjedala u različite razrede prijevoza radi povećanja ukupnoga prihoda na letu

VRELO DEFINICIJE: Škurla, R.

Unapređenje sustava za upravljanje kapacitetima zrakoplova.

Magistarski rad. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2003.

ENGLJSKI: revenue management

KONTEKST: Prema često citiranoj definiciji kompanije American Airlines, cilj upravljanja ukupnim prihodom na letu je "prodaja prvoga sjedala, pravom putniku, u pravo vrijeme i po pravoj cijeni".

VRELO KONTEKSTA: Škurla, R.

Unapređenje sustava za upravljanje kapacitetima zrakoplova.

Magistarski rad. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2003.

upravljanje zračnim prometom

DEFINICIJA: skup djelatnosti na zemlji i u zraku potrebnih za sigurno i učinkovito kretanje zrakoplova tijekom svih faza leta

VRELO DEFINICIJE: Procedures for Air Navigation Services: Air Traffic Management. Fifteenth edition. International Civil Aviation Organization, 2007.

KRATICA - HRVATSKI: ATM; UZP

KRATICA - ENGLJSKI: ATM

ENGLJSKI: air traffic management

KONTEKST: Upravljanje zračnim prometom čine funkcije operativnih usluga u zračnom prometu, upravljanja zračnim prostorom i upravljanja protokom zračnog prostora.

VRELO KONTEKSTA: Zakon o zračnom prometu, Narodne novine, br. 69/09.

upravljanje zračnim prostorom

DEFINICIJA: maksimalno povećanje uporabe raspoloživoga zračnog prostora dinamičnom raspodjelom vremena korištenja i raspodjelom prema kratkoročnim potrebama različitih korisnika

VRELO DEFINICIJE: Zakon o zračnom prometu, Narodne novine, br. 69/09.

KRATICA - ENGLJSKI: ASM

ENGLJSKI: airspace management

puta kontrole zračnoga prometa

DEFINICIJA: radiotelefonska smjernica kontrole zračnoga prometa kojom se od pilota zahtijeva poduzimanje određenih mjera

VRELO DEFINICIJE: Pravilnik o letenju zrakoplova, Narodne novine, br. 69/09.

DOPUŠTENI NAZIV: uputa KZP-a

NEPREPORUČENI NAZIV: instrukcija KZP-a

ENGLJSKI: air traffic control instruction; ATC instruction

KONTEKST: Svi IFR letovi u zračnom prostoru klase E moraju postupati prema uputama kontrole zračnog prometa.

VRELO KONTEKSTA: Pravilnik o letenju zrakoplova, Narodne novine, br. 69/09.

uravnoteživanje zrakoplova

DEFINICIJA: postupak određivanja masa i položaja težišta zrakoplova

DOPUŠTENI NAZIV: balansiranje zrakoplova

ENGLJSKI: balance

ured meteorološkoga bdjenja

DEFINICIJA: ured koji daje meteorološke obavijesti i upozorenja unutar određenoga područja ili zračne rute

VRELO DEFINICIJE: Gelo, B. [et al.].

Meteorološki pojmovnik i višejezični rječnik: hrvatski, engleski, njemački i francuski jezik. Zagreb: Državni

meteorološki zavod; Hinus, 2005.

ENGLESKI: meteorological watch office

NAPOMENA: Ured meteorološkoga bdjenja u Republici Hrvatskoj daje obavijesti samo za potrebe zrakoplovstva, po propisima ICAO-a.

uređaj za vježbanje

DEFINICIJA: uređaj za uvježbavanje navigacijskih postupaka i procedura predviđenih programom osposobljavanja i shemom stručnosti za lokaciju

VRELO DEFINICIJE: Pravilnik o dozvolama i ovlaštenjima kontrolora zračnog prometa, Narodne novine, br. 11/10.

ENGLESKI: synthetic training device

KONTEKST: Način uporabe uređaja za vježbanje koji se upotrebljavaju tijekom osposobljavanja mora se uskladiti s operativnim priručnikom organizacije za osposobljavanje, sadržajem programa osposobljavanja, planom osposobljavanja za lokaciju i sa shemom stručnosti za lokaciju.

VRELO KONTEKSTA: Pravilnik o dozvolama i ovlaštenjima kontrolora zračnog prometa, Narodne novine, br. 11/10.

Uređivanje i nadzor zrakoplovnih informacija

DEFINICIJA: unaprijed utvrđen niz datuma u razmaku od 28 dana kada objavljene zrakoplovne informacije trebaju stupiti na snagu

KRATICA - ENGLESKI: AIRAC

ENGLESKI: Aeronautical Information Regulation And Control

uskotrupni zrakoplov

DEFINICIJA: zrakoplov širine trupa tri do četiri metra s jednim uzdužnim prolazom za putnike

VRELO DEFINICIJE: Radačić, Ž.; Suić, I.; Škurla Babić, R. Tehnologija

zračnog prometa I. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2008.

ENGLESKI: narrow-body aircraft

KONTEKST: Najveći uskotrupni zrakoplov B757-300 može prevesti 289 putnika.

VRELO KONTEKSTA: Radačić, Ž.; Suić, I.; Škurla Babić, R. Tehnologija zračnog prometa I. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2008.

uskraćeni ukrcaj

DEFINICIJA: odbijanje prijevoza putnicima s valjanom putnom kartom zbog prekapacitiranosti zrakoplova

VRELO DEFINICIJE: Škurla, R. Unapređenje sustava za upravljanje kapacitetima zrakoplova. Magistarski rad. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2003.

ENGLESKI: denied boarding

KONTEKST: U slučaju uskraćenoga ukrcaja protiv volje putnika, putnik ima pravo na novčanu naknadu.

VRELO KONTEKSTA: Škurla, R. Unapređenje sustava za upravljanje kapacitetima zrakoplova. Magistarski rad. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2003.

usluga aerodromske kontrole

DEFINICIJA: usluga koju aerodromski kontrolni toranj pruža s ciljem sigurna odvijanja aerodromskoga prometa

VRELO DEFINICIJE: Annex 11 to the Convention on International Civil Aviation: Air Traffic Services. International Civil Aviation Organization, 2006.

ENGLESKI: aerodrome control service

KONTEKST: Usluga aerodromske

kontrola provodi se sprečavanjem sudara među zrakoplovima na manevarskim površinama te sprečavanjem sudara između zrakoplova i prepreka na manevarskim površinama.

VRELO KONTEKSTA: Pravilnik o uvjetima i načinu pružanja usluga u zračnoj plovidbi, Narodne novine, br. 40/08.

usluga aerodromskih letnih informacija

DEFINICIJA: usluga prosljeđivanja letnih informacija pilotima za određene nekontrolirane aerodrome ili letjelišta sa slabijim prometom na kojima se ne pruža usluga kontrole zračnoga prometa

VRELO DEFINICIJE: Atlas Aviation: For Pilots, By Pilots. Atlas Aviation, Inc., 2004.

KRATICA - ENGLSKI: AFIS

ENGLSKI: aerodrome flight information service

KONTEKST: Stručnu osobu zaduženu za pružanje usluge aerodromskih letnih informacija određuje operator aerodroma.

VRELO KONTEKSTA: Pravilnik o letenju zrakoplova, Narodne novine, br. 69/09.

usluga automatskoga nadzora

DEFINICIJA: usluga nadzora u sklopu koje se rabe podatci o zrakoplovu dobiveni automatskom podatkovnom vezom

VRELO DEFINICIJE: Procedures for Air Navigation Services: Air Traffic Management. Fifteenth edition. International Civil Aviation Organization, 2007.

ENGLSKI: ADS service; automatic dependent surveillance service

usluga komunikacija

DEFINICIJA: uspostava veze zemlja-zemlja, zrak-zemlja i zrak-zrak za

potrebe kontrole zračnoga prometa s pomoću komunikacijskih sustava
VRELO DEFINICIJE: Pravilnik o uvjetima i načinu pružanja usluga u zračnoj plovidbi, Narodne novine, br. 115/09.

NEPREPORUČENI NAZIV: komunikacijska usluga

KRATICA - ENGLSKI: COM

ENGLSKI: communication service

KONTEKST: Pružatelj usluga komunikacija dužan je osigurati i odgovarajuća tehnička sredstva.

VRELO KONTEKSTA: Pravilnik o uvjetima i načinu pružanja usluga u zračnoj plovidbi, Narodne novine, br. 115/09.

usluga letnih informacija

DEFINICIJA: usluga davanja savjeta i informacija korisnih za sigurno i učinkovito letenje

VRELO DEFINICIJE: Annex 11 to the Convention on International Civil Aviation: Air Traffic Services. International Civil Aviation Organization, 2006.

ENGLSKI: flight information service

usluga nadzora

DEFINICIJA: utvrđivanje pozicija zrakoplova s pomoću nadzornih sustava radi njihova sigurnoga razdvajanja

VRELO DEFINICIJE: Pravilnik o uvjetima i načinu pružanja usluga u zračnoj plovidbi, Narodne novine, br. 115/09.

NEPREPORUČENI NAZIV: nadzorna usluga

KRATICA - HRVATSKI: SUR

KRATICA - ENGLSKI: SUR

ENGLSKI: surveillance service

usluga navigacije

DEFINICIJA: usluga prosljeđivanja obavijesti zrakoplovima o njihovoj poziciji i vremenskoj udaljenosti od uzletno-sletne staze s pomoću

navigacijskih sustava

VRELO DEFINICIJE: Pravilnik o uvjetima i načinu pružanja usluga u zračnoj plovidbi, Narodne novine, br. 115/09.

NEPREPORUČENI NAZIV: navigacijska usluga

KRATICA - HRVATSKI: NAV

KRATICA - ENGLESKI: NAV

ENGLESKI: navigation service

usluga oblasne kontrole

DEFINICIJA: usluga koju pruža centar oblasne kontrole, gornji centar oblasne kontrole ili jedinica prilazne kontrole za zrakoplove u rutnome letenju

VRELO DEFINICIJE: Annex 11 to the Convention on International Civil Aviation: Air Traffic Services. International Civil Aviation Organization, 2006.

ENGLESKI: area control service

usluga prilazne kontrole

DEFINICIJA: usluga koju pruža jedinica prilazne kontrole, aerodromski kontrolni toranj ili centar oblasne kontrole za zrakoplove u dolasku i odlasku

VRELO DEFINICIJE: Annex 11 to the Convention on International Civil Aviation: Air Traffic Services. International Civil Aviation Organization, 2006.

ENGLESKI: approach control service

KONTEKST: Uslugu prilazne kontrole može izvršavati centar oblasne kontrole ili jedinica prilazne kontrole ako centar nije uspostavljen.

usluga zrakoplovne meteorologije

DEFINICIJA: pružanje meteoroloških podataka nužnih za sigurno, redovito i nesmetano odvijanje zračnoga prometa

VRELO DEFINICIJE: Pravilnik o uvjetima i načinu pružanja usluga u zračnoj

plovidbi, Narodne novine, br. 115/09.

DOPUŠTENI NAZIV: zrakoplovna meteorološka usluga

KRATICA - HRVATSKI: MET

KRATICA - ENGLESKI: MET

ENGLESKI: aeronautical meteorological service; MET service

usluga zrakoplovnoga informiranja

DEFINICIJA: prosljeđivanje zrakoplovnih podataka nužnih za sigurnost, redovitost i učinkovitost zračne plovidbe

VRELO DEFINICIJE: Pravilnik o uvjetima i načinu pružanja usluga u zračnoj plovidbi, Narodne novine, br. 115/09.

KRATICA - HRVATSKI: AIS

KRATICA - ENGLESKI: AIS

ENGLESKI: aeronautical information service

KONTEKST: Pružanje usluge zrakoplovnog informiranja provodi se u skladu s međunarodnim standardima.

VRELO KONTEKSTA: Pravilnik o uvjetima i načinu pružanja usluga u zračnoj plovidbi, Narodne novine, br. 115/09.

usluge komunikacija, navigacije i nadzora

DEFINICIJA: usluge uspostavljene za potrebe kontrole zračnoga prometa koje se pružaju s pomoću tehničkih sustava zračne plovidbe

VRELO DEFINICIJE: Pravilnik o uvjetima i načinu pružanja usluga u zračnoj plovidbi, Narodne novine, br. 115/09.

KRATICA - ENGLESKI: CNS

ENGLESKI: communication, navigation and surveillance services

usluge u zračnoj plovidbi

DEFINICIJA: usluge koje obuhvaćaju operativne usluge u zračnome

prometu, usluge komunikacija, navigacije i nadzora, usluge zrakoplovnoga informiranja i usluge zrakoplovne meteorologije

VRELO DEFINICIJE: Pravilnik o uvjetima i načinu pružanja usluga u zračnoj plovidbi, Narodne novine, br. 115/09.

ENGLESKI: air navigation services

usluge uzbuñivanja

DEFINICIJA: usluge uspostavljene radi izvješćivanja nadležnih organizacija o zrakoplovu kojemu je potrebna pomoć potrage i spašavanja te radi pružanja pomoći tim organizacijama

VRELO DEFINICIJE: Procedures for Air Navigation Services: Air Traffic Management. Fifteenth edition. International Civil Aviation Organization, 2007.

ENGLESKI: alerting services

utjecaj tla

DEFINICIJA: povećanje uzgona zbog utjecaja blizine tla na oblik strujnica oko krila

DOPUŠTENI NAZIV: utjecaj blizine tla

ENGLESKI: ground effect

uvećana letačka posada

DEFINICIJA: letačka posada koju čini veći broj od minimalno propisanoga broja članova letačke posade

VRELO DEFINICIJE: Pravilnik o radnom vremenu članova posade zrakoplova, Narodne novine, br. 69/09.

ENGLESKI: augmented flight crew

uvijanje

DEFINICIJA: gibanje kraka helikopterskoga rotora oko uzdužne osi

ENGLESKI: pitching

uvjetno zabranjeno područje

DEFINICIJA: zračni prostor utvrđenih dimenzija iznad određenoga

područja u kojemu se zračni promet, u određeno vrijeme i uz utvrđene uvjete, ne može obavljati

VRELO DEFINICIJE: Zakon o zračnom prometu, Narodne novine, br. 132/98.

ENGLESKI: restricted area

uzdužnica

DEFINICIJA: glavni uzdužni nosivi element konstrukcije trupa

DOPUŠTENI NAZIV: proveza

ENGLESKI: longeron

uzdužnjak

DEFINICIJA: tankostjeni profil izrađen od drva, metala ili ugljičnih vlakana koji se pričvršćuje uzduž trupa ili krila zrakoplova

ENGLESKI: stringer

uzlazno strujenje

DEFINICIJA: gibanje zraka prema gore

VRELO DEFINICIJE: Gelo, B. [et al.]. Meteorološki pojmovnik i višejezični rječnik: hrvatski, engleski, njemački i francuski jezik. Zagreb: Državni meteorološki zavod; Hinus, 2005.

DOPUŠTENI NAZIV: strujenje nagore

ENGLESKI: updraft; updraught

uzletna prognoza

DEFINICIJA: kratkoročna prognoza meteoroloških uvjeta u zračnoj luci neposredno pred uzlijetanje zrakoplova

VRELO DEFINICIJE: Gelo, B. [et al.]. Meteorološki pojmovnik i višejezični rječnik: hrvatski, engleski, njemački i francuski jezik. Zagreb: Državni meteorološki zavod; Hinus, 2005.

DOPUŠTENI NAZIV: prognoza za uzlijetanje

NEPREPORUČENI NAZIV: prognoza za polijetanje; poletna prognoza

ENGLESKI: take-off forecast

uzletno-sletna staza

SKRAĆENI NAZIV: staza

DEFINICIJA: pravokutna površina na aerodromu na zemlji pripremljena za slijetanje i uzlijetanje zrakoplova
VRELO DEFINICIJE: Pavlin, S. Aerodromi I. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2006.

NEPREPORUČENI NAZIV: pista; poletno-sletna staza

KRATICA - HRVATSKI: USS

KRATICA - ENGLISKI: RWY

ENGLISKI: runway

KONTEKST: Uzletno-sletna staza na Zračnoj luci Zagreb ima smjer 05 - 23.

VRELO KONTEKSTA: Pavlin, S. Aerodromi I. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2006.

uzlijetanje

DEFINICIJA: zrakoplovna operacija tijekom koje zrakoplov ubrzava iz stanja mirovanja na početku zaleta, odvaja se od tla i postiže propisanu visinu

ENGLISKI: take-off

uzlijetanje u skupini

DEFINICIJA: formacija više zrakoplova koji uzlijeću u isto vrijeme
VRELO DEFINICIJE: APP-6 NATO Glossary of terms and definitions, 2009.

DOPUŠTENI NAZIV: uzlijetanje u grupi
ENGLISKI: stream take-off

V-izvedba motora

DEFINICIJA: zrakoplovni klipni motor čiji su cilindri smješteni u dvije ravnine pod kutom od 30° do 60°
VRELO DEFINICIJE: Bazijanac, E. Zrakoplovni klipni motori. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2005.

ENGLISKI: V-type motor

KONTEKST: Proizvode se zvjezdasti motori hlađeni zrakom, motori

u V-izvedbi hlađeni tekućinom ili zrakom i motori s rednim rasporedom cilindara, uglavnom hlađeni tekućinom.

V-rep

DEFINICIJA: rep zrakoplova s dvjema repnim površinama simetrično postavljenima pod određenim kutom

ENGLISKI: butterfly tail; V-tail

valni otpor

DEFINICIJA: otpor koji nastaje nakon raspodjele tlaka

ENGLISKI: wave drag

NAPOMENA: Valni otpor svojstven je pojavi udarnih valova.

valjak

DEFINICIJA: manevar u zračnoj borbi pri kojemu se zrakoplov okrene za 360° oko svoje uzdužne osi

VRELO DEFINICIJE: Šumanovac, V. Akrobatsko letenje. Zagreb: Duga print, 2008.

ENGLISKI: roll

NAPOMENA: Valjak se može izvoditi u pravocrtnome ili u krivocrtnome letu.

valjana dozvola kontrolora zračnoga prometa

DEFINICIJA: isprava koja omogućuje imatelju dozvole kontrolora zračnoga prometa provođenje povlastica u okviru valjanih ovlaštenja na operativnim položajima ili sektorima

VRELO DEFINICIJE: Pravilnik o dozvolama i ovlaštenjima kontrolora zračnog prometa, Narodne novine, br. 83/08.

ENGLISKI: valid ATC licence

valjano ovlaštenje

DEFINICIJA: ovlaštenje koje omogućuje kontroloru zračnoga prometa provođenje povlastica u skladu s

posebnim ovlastima dozvole

VRELO DEFINICIJE: Pravilnik o dozvolama i ovlaštenjima kontrolora zračnog prometa, Narodne novine, br. 11/10.

ENGLESKI: valid rating

KONTEKST: Instruktor osposobljavanja na radnome mjestu mora imati valjano ovlaštenje, posebnu ovlast i ovlaštenje za lokaciju na kojoj se osposobljavanje provodi.

VRELO KONTEKSTA: Pravilnik o dozvolama i ovlaštenjima kontrolora zračnog prometa, Narodne novine, br. 11/10.

valjanje

DEFINICIJA: gibanje oko uzdužne osi letjelice

ENGLESKI: roll

vanjska brzinska značajka

DEFINICIJA: brzinska značajka koja pokazuje ovisnost djelotvornih pokazatelja rada motora o brzini vrtnje koljenastoga vratila pri potpuno otvorenoj zaklopki rasplinjača

VRELO DEFINICIJE: Bazijanac, E. Zrakoplovni klipni motori. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2005.

DOPUŠTENI NAZIV: vanjska brzinska karakteristika

ENGLESKI: full throttle power curve
KONTEKST: Pri radu motora na vanjskoj brzinskoj karakteristici (potpuno otvorena zaklopka rasplinjača) najveći utjecaj na promjenu prosječnoga efektivnog tlaka, ovisno o brzini vrtnje, ima stupanj punjenja i stupanj mehaničke iskoristivosti.

VRELO KONTEKSTA: Bazijanac, E. Zrakoplovni klipni motori. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2005.

vanjski marker

DEFINICIJA: marker s elipsoidnim dijagramom vertikalnoga elektromagnetskog zračenja postavljen na udaljenosti od 7,2 km od praga uzletno-sletne staze ili između 6,5 i 11,1 km kada postoje topografska ili operativna ograničenja

VRELO DEFINICIJE: Annex 10 to the Convention on International Civil Aviation: Aeronautical Communications. International Civil Aviation Organization, 2006.

NEPREPORUČENI NAZIV: vanjski odašiljač karakterističnih točaka; vanjski odašiljač značajnih točaka

ENGLESKI: outer marker beacon; outer marker

variometar

DEFINICIJA: barometarski brzinomjer vertikalne sastavnice brzine zrakoplova kroz zrak

VRELO DEFINICIJE: Bucak, T.; Zorić, I. Zrakoplovni instrumenti i prikaznici. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2002.

ŽARGONIZAM: vario

KRATICA - ENGLESKI: VSI

ENGLESKI: vertical speed indicator; variometer

KONTEKST: Variometar se priključuje na instalaciju statičkoga tlaka zrakoplova i mjeri brzinu promjene statičkoga tlaka tako da zapravo mjeri brzinu odstupanja leta od neke izobare, i to u m/s ili u tisućama ft/min.

VRELO KONTEKSTA: Bucak, T.; Zorić, I. Zrakoplovni instrumenti i prikaznici. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2002.

variometar s trenutačnim prikazivanjem

DEFINICIJA: variometar koji se služi

osjetilom ubrzanja za smanjenje vremena kašnjenja u prikazivanju vertikalne sastavnice brzine zrakoplova

VRELO DEFINICIJE: Bucak, T.; Zorić, I. Zrakoplovni instrumenti i prikaznici. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2002.

KRATICA - ENGESKI: IVSI

ENGESKI: instantaneous vertical speed indicator

KONTEKST: Variometar s trenutačnim prikazivanjem, osim mjernih pogrešaka tipičnih za standardni variometar, ima i dodatnu mjernu pogrešku koju uzrokuje osjetilo ubrzanja.

VRELO KONTEKSTA: Bucak, T.; Zorić, I. Zrakoplovni instrumenti i prikaznici. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2002.

vatrena moć zrakoplovstva

DEFINICIJA: razina mogućnosti učinkovite uporabe ubojitih sredstava ratnoga zrakoplovstva radi neutralizacije protivničkih snaga, sprečavanja pokreta i dovođenja neangažiranih protivničkih snaga, neutralizacije sustava zapovijedanja, paljbe i logističke potpore

VRELO DEFINICIJE: Air Force Doctrine, 1997.

ENGESKI: air power

večernji sumrak

DEFINICIJA: razdoblje između dana i noći kada je Sunce između 0° i 6° ispod horizonta

VRELO DEFINICIJE: Gelo, B. [et al.].

Meteorološki pojmovnik i višejezični rječnik: hrvatski, engleski, njemački i francuski jezik. Zagreb: Državni meteorološki zavod; Hinus, 2005.

DOPUŠTENI NAZIV: suton

ENGESKI: evening twilight

vektor vjetra

DEFINICIJA: vektor koji prikazuje smjer i brzinu vjetra u nekoj točki

VRELO DEFINICIJE: Gelo, B. [et al.].

Meteorološki pojmovnik i višejezični rječnik: hrvatski, engleski, njemački i francuski jezik. Zagreb: Državni meteorološki zavod; Hinus, 2005.

ENGESKI: wind vector

velika kružnica

DEFINICIJA: kružnica koja se dobije kada se Zemlja presiječe nekom ravninom koja prolazi kroz njezino središte

VRELO DEFINICIJE: Grozdanić, B.; Hegeduš, M. Zrakoplovna navigacija I: kompasna navigacija. Zagreb:

Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu; Ministarstvo obrane RH - HRZ i PZO, 1995.

ENGESKI: great circle

veliki propad

DEFINICIJA: propad koji zahvaća područje promjera većega od 4 km

VRELO DEFINICIJE: Gelo, B. [et al.].

Meteorološki pojmovnik i višejezični rječnik: hrvatski, engleski, njemački i francuski jezik. Zagreb: Državni meteorološki zavod; Hinus, 2005.

NEPREPORUČENI NAZIV: makropropad; makroudar; velika provala

ENGESKI: macroburst

KONTEKST: Veliki propad traje 5 do 30 minuta.

VRELO KONTEKSTA: Tutiš, V. Zrakoplovna meteorologija. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, Zavod za aeronautiku, 1997.

Venturijev protokomjer

DEFINICIJA: protokomjer za mjerenje protoka goriva na temelju mjerenja razlike tlakova goriva na proširenome i suženome dijelu Venturijeve cijevi s pomoću

diferencijalnoga osjetnika smještena u kućištu tlakomjernoga instrumenta

VRELO DEFINICIJE: Bucak, T.; Zorić, I. Zrakoplovni instrumenti i prikaznici. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2002.

DOPUŠTENI NAZIV: protokomjer s Venturijevom cijevi

ENGLISKI: Venturi flow meter

NAPOMENA: Venturijev je protokomjer zastario i rijetko se danas susreće u zrakoplovnoj instrumentaciji.

vertikalna repna površina

DEFINICIJA: repna površina u vertikalnoj ravnini zrakoplova koja služi za održavanje pravca leta i njegovu promjenu

VRELO DEFINICIJE: Kesić, P. Osnove aerodinamike. Zagreb: Fakultet strojarstva i brodogradnje Sveučilišta u Zagrebu, 2003.

ENGLISKI: vertical tail

vertikalni stabilizator

DEFINICIJA: nepokretni dio vertikalne repne površine koji neutralizira poremećaje nastale bočnim strujanjem zraka

VRELO DEFINICIJE: Kesić, P. Osnove aerodinamike. Zagreb: Fakultet strojarstva i brodogradnje Sveučilišta u Zagrebu, 2003.

ENGLISKI: vertical stabilizer; fin

vidljivost

DEFINICIJA: najveća udaljenost do koje se golim okom dobro razabire tamni predmet na svijetloj pozadini neba danju ili umjereni izvor svjetlosti poznate jačine noću

VRELO DEFINICIJE: Gelo, B. [et al.]. Meteorološki pojmovnik i višejezični rječnik: hrvatski, engleski, njemački i francuski jezik. Zagreb: Državni meteorološki zavod; Hinus, 2005.

KRATICA - ENGLISKI: V; VIS

ENGLISKI: visibility

KONTEKST: Vidljivost ovisi o čistoći i vlažnosti zraka.

VRELO KONTEKSTA: Gelo, B. [et al.]. Meteorološki pojmovnik i višejezični rječnik: hrvatski, engleski, njemački i francuski jezik. Zagreb: Državni meteorološki zavod; Hinus, 2005.

vidljivost uzduž uzletno-sletne staze

DEFINICIJA: udaljenost do koje pilot zrakoplova koji se nalazi na središnjici uzletno-sletne staze može raspoznati oznake na površini uzletno-sletne staze ili svjetla uz njezin rub i središnju os

DOPUŠTENI NAZIV: doseg vidljivosti uzletno-sletne staze

KRATICA - ENGLISKI: RVR

ENGLISKI: runway visual range

visina nadvisivanja prepreka

DEFINICIJA: najniža visina iznad nadmorske visine praga uzletno-sletne staze ili aerodroma ispod koje nije osigurano održavanje propisane minimalne vertikalne udaljenosti od prepreka tijekom prilaženja i neuspjeloga prilaženja

VRELO DEFINICIJE: Pravilnik o letenju zrakoplova, Narodne novine, br. 69/09.

DOPUŠTENI NAZIV: visina nadvisivanja preprjeka

KRATICA - ENGLISKI: OCH

ENGLISKI: obstacle clearance height

visina odluke

DEFINICIJA: relativna visina kod preciznoga prilaženja ili prilaženja s vertikalnim navođenjem na kojoj pilot mora započeti postupak neuspjeloga prilaženja ako orijentiri za nastavak prilaženja nisu vidljivi

VRELO DEFINICIJE: Procedures for Air Navigation Services: Air Traffic Management. Fifteenth edition.

International Civil Aviation Organization, 2007.

KRATICA - ENGESKI: DH

ENGESKI: decision height

NAPOMENA: Visina odluke mjeri se od nadmorske visine praga uzletno-sletne staze.

visina zrakoplova

DEFINICIJA: udaljenost najvišega dijela zrakoplova od tla

ENGESKI: aircraft height

visinomjer

DEFINICIJA: uređaj za mjerenje i prikazivanje visine

VRELO DEFINICIJE: Gunston, B. Jane's aerospace dictionary. Third edition. Coudsdon, UK: Jane's Information Group, 1988.

ENGESKI: altimeter

KONTEKST: Kada se visina leta mjeri barometarskim visinomjerima, standardizirano se upotrebljavaju tri referentne ravnine: idealizirana srednja morska razina, srednja morska razina korigirana za utjecaj trenutačnih atmosferskih uvjeta i uzletno-sletna staza.

VRELO KONTEKSTA: Bucak, T.; Zorić, I. Zrakoplovni instrumenti i prikaznici. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2002.

visinska značajka

DEFINICIJA: vrijednost djelotvornih pokazatelja motora pri radu na određenoj visini

VRELO DEFINICIJE: Bazijanac, E. Zrakoplovni klipni motori. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2005.

DOPUŠTENI NAZIV: visinska karakteristika

ENGESKI: altitude performance

visoka mlazna struja

DEFINICIJA: zračna struja koja puše u višim slojevima atmosfere

VRELO DEFINICIJE: Gelo, B. [et al.].

Meteorološki pojmovnik i višejezični rječnik: hrvatski, engleski, njemački i francuski jezik. Zagreb: Državni meteorološki zavod; Hinus, 2005.

ENGESKI: high-level jet stream; upper-level jet stream

visoka pješčana vijavica

DEFINICIJA: čestice pijeska uzdignute vjetrom s tla do umjerenih visina

VRELO DEFINICIJE: Gelo, B. [et al.].

Meteorološki pojmovnik i višejezični rječnik: hrvatski, engleski, njemački i francuski jezik. Zagreb: Državni meteorološki zavod; Hinus, 2005.

KRATICA - ENGESKI: BLSA

ENGESKI: high blowing sand

KONTEKST: Vodoravna vidljivost na visini oka motritelja kod visoke pješčane vijavice osjetno je smanjena.

VRELO KONTEKSTA: Gelo, B. [et al.].

Meteorološki pojmovnik i višejezični rječnik: hrvatski, engleski, njemački i francuski jezik. Zagreb: Državni meteorološki zavod; Hinus, 2005.

visoka prašinska vijavica

DEFINICIJA: čestice prašine uzdignute vjetrom s tla do umjerenih visina

VRELO DEFINICIJE: Gelo, B. [et al.].

Meteorološki pojmovnik i višejezični rječnik: hrvatski, engleski, njemački i francuski jezik. Zagreb: Državni meteorološki zavod; Hinus, 2005.

KRATICA - ENGESKI: BLDU

ENGESKI: high blowing dust

KONTEKST: Vodoravna vidljivost na visini motriteljeva oka kod visoke prašinske vijavice osjetno je smanjena.

VRELO KONTEKSTA: Gelo, B. [et al.].

Meteorološki pojmovnik i višejezični

rječnik: hrvatski, engleski, njemački i francuski jezik. Zagreb: Državni meteorološki zavod; Hinus, 2005.

visoka snježna vijavica

DEFINICIJA: čestice snijega uzdignute vjetrom na umjerenu ili veliku visinu iznad tla

VRELO DEFINICIJE: Gelo, B. [et al.].

Meteorološki pojmovnik i višejezični rječnik: hrvatski, engleski, njemački i francuski jezik. Zagreb: Državni meteorološki zavod; Hinus, 2005.

KRATICA - ENGLISKI: BLSN

ENGLISKI: high blowing snow

KONTEKST: Vodoravna vidljivost na razini motriteljeva oka kod visoke snježne vijavice obično je vrlo slaba.

VRELO KONTEKSTA: Gelo, B. [et al.].

Meteorološki pojmovnik i višejezični rječnik: hrvatski, engleski, njemački i francuski jezik. Zagreb: Državni meteorološki zavod; Hinus, 2005.

visokokrilac

DEFINICIJA: zrakoplov kojemu su krila ugrađena na gornji dio trupa

ENGLISKI: high wing aircraft

višak prtljage

DEFINICIJA: količina predane prtljage i ručne prtljage koja po težini, dimenzijama ili broju komada prelazi dopuštenu besplatnu prtljagu

VRELO DEFINICIJE: Priručnik za prihvat i otpremu putnika i prtljage, 2008.

ENGLISKI: excess baggage

KONTEKST: Višak prtljage naplaćuje se po tarifi koja vrijedi na dan izdavanja prijevoznoga dokumenta za višak prtljage.

VRELO KONTEKSTA: Priručnik za prihvat i otpremu putnika i prtljage, 2008.

višak rezervacija na letu

DEFINICIJA: potvrđivanje broja rezervacija većega od kapaciteta

putničke kabine

VRELO DEFINICIJE: Škurla, R.

Unapređenje sustava za upravljanje kapacitetima zrakoplova.

Magistarski rad. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2003.

DOPUŠTENI NAZIV: višak knjiženja na letu

ŽARGONIZAM: overbuking

ENGLISKI: overbooking

višemotorni zrakoplov

DEFINICIJA: zrakoplov pogonjen najmanje dvama motorima

ENGLISKI: multi-engine aircraft

višenamjenski zaslon

DEFINICIJA: zaslon okružen tipkama koje omogućuju prikazivanje podataka na različite načine

VRELO DEFINICIJE: Bucak, T.; Zorić, I.

Zrakoplovni instrumenti i prikaznici. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2002.

KRATICA - ENGLISKI: MFD

ENGLISKI: multifunction display

KONTEKST: Višenamjenski

zaslon prikazuje navigacijske i meteorološke podatke, motorske podatke itd., a najčešće se smješta na mjesto predviđeno za prikaznik meteorološkoga radara.

VRELO KONTEKSTA: Bucak, T.; Zorić, I.

Zrakoplovni instrumenti i prikaznici. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2002.

višesmjerno odašiljanje

DEFINICIJA: istodobno slanje neke poruke kroz mrežu dviju radnih stanica ili više njih

VRELO DEFINICIJE: Kiš, M. Englesko-hrvatski i hrvatsko-engleski informatički rječnik. 2. izdanje. Zagreb: Naklada Ljevak, 2002.

ENGLISKI: multicast; multicasting

višestruki poziv

DEFINICIJA: poziv tijekom kojega radiopostaje u mobilnoj zrakoplovnoj vezi istodobno pozivaju nekoliko radiopostaja

ENGLESKI: multiple call

vitkost

DEFINICIJA: omjer duljine i najveće poprečne dimenzije tijela

ENGLESKI: fineness ratio

vizualizacija strujanja

DEFINICIJA: postupci i metode s pomoću kojih se strujanje fluida čini vidljivim ljudskom oku ili uređaju za snimanje

VRELO DEFINICIJE: Kesić, P. Osnove aerodinamike. Zagreb: Fakultet strojarstva i brodogradnje Sveučilišta u Zagrebu, 2003.

ENGLESKI: flow visualization

KONTEKST: Površinska vizualizacija strujanja provodi se pričvršćivanjem niti ili vlakana na opstrujavanu površinu.

VRELO KONTEKSTA: Kesić, P. Osnove aerodinamike. Zagreb: Fakultet strojarstva i brodogradnje Sveučilišta u Zagrebu, 2003.

vizualna navigacija

DEFINICIJA: proces određivanja pozicije i nadziranja putanje zrakoplova vizualnim prepoznavanjem terena

VRELO DEFINICIJE: Grozdanić, B.; Hegeduš, M. Zrakoplovna navigacija I: kompasna navigacija. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu; Ministarstvo obrane RH - HRZ i PZO, 1995.

ENGLESKI: visual navigation

vizualni let

SKRAĆENI NAZIV: VFR let

DEFINICIJA: let koji se obavlja prema pravilima vizualnoga letenja

VRELO DEFINICIJE: Pravilnik o letenju zrakoplova, Narodne novine, br. 69/09.

ENGLESKI: VFR flight

vizualni meteorološki uvjeti

DEFINICIJA: meteorološki uvjeti određeni prema vidljivosti, udaljenosti od oblaka i stropnici koji su jednaki utvrđenim minimalnim vrijednostima ili su bolji od njih

VRELO DEFINICIJE: Procedures for Air Navigation Services: Air Traffic Management. Fifteenth edition. International Civil Aviation Organization, 2007.

KRATICA - ENGLESKI: VMC

ENGLESKI: visual meteorological conditions

vizualno prepoznavanje

DEFINICIJA: automatski način rada upravljačkoga sustava zrakoplova u kojemu se radarom prati cilj, a zrakoplov se postavlja tako da pilotu omogućuje vidljivi kontakt s tim ciljem

VRELO DEFINICIJE: APP-6 NATO Glossary of terms and definitions, 2009.

ENGLESKI: visual identification

vizualno prilaženje

DEFINICIJA: prilaženje uz vizualno praćenje terena tijekom leta prema pravilima instrumentnoga letenja kada dio postupka ili potpuni postupak instrumentnoga prilaženja nije završen

VRELO DEFINICIJE: Pravilnik o letenju zrakoplova, Narodne novine, br. 69/09.

ENGLESKI: visual approach

vjetar

DEFINICIJA: pretežno vodoravno zračno strujanje usporedno sa Zemljinom površinom

VRELO DEFINICIJE: Gelo, B. [et al.].

Meteorološki pojmovnik i višejezični rječnik: hrvatski, engleski, njemački i francuski jezik. Zagreb: Državni meteorološki zavod; Hinus, 2005.

KRATICA - ENGLESKI: WIND

ENGLESKI: wind

KONTEKST: Pri letu zrakoplovom pilot mora paziti na smjer, brzinu i promjenjivost vjetra.

VRELO KONTEKSTA: Tutiš, V. Zrakoplovna meteorologija. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, Zavod za aeronautiku, 1997.

vjetrokaz

DEFINICIJA: uređaj koji pokazuje smjer vjetra izražen u stupnjevima azimuta

VRELO DEFINICIJE: Gelo, B. [et al.]. Meteorološki pojmovnik i višejezični rječnik: hrvatski, engleski, njemački i francuski jezik. Zagreb: Državni meteorološki zavod; Hinus, 2005.

DOPUŠTENI NAZIV: vjetrulja

NEPREPORUČENI NAZIV: smjerokaz

ENGLESKI: weather vane; wind vane

NAPOMENA: Vjetrokaz najčešće ima oblik ploče pričvršćene na uspravnoj osi koja se postavlja niz vjetar te pokazuje smjer vjetra izravno ili preko prikladna pretvarača.

vjetrolovka

DEFINICIJA: mekana cijev obješena o jarbol koja se napuhuje i pruža niz vjetar, pokazujući tako njegov smjer i jačinu

VRELO DEFINICIJE: Gelo, B. [et al.]. Meteorološki pojmovnik i višejezični rječnik: hrvatski, engleski, njemački i francuski jezik. Zagreb: Državni meteorološki zavod; Hinus, 2005.

NEPREPORUČENI NAZIV: kobasica za vjetar

ŽARGONIZAM: čarapa

ENGLESKI: air sleeve; air sock; wind

cone; wind sleeve; wind sock

NAPOMENA: Vjetrolovka se najčešće nalazi na manjim uzletištima i dijelovima prometnica izloženima jakomu vjetru.

vjetromjer

DEFINICIJA: uređaj za mjerenje brzine vjetra

VRELO DEFINICIJE: Gelo, B. [et al.]. Meteorološki pojmovnik i višejezični rječnik: hrvatski, engleski, njemački i francuski jezik. Zagreb: Državni meteorološki zavod; Hinus, 2005.

DOPUŠTENI NAZIV: anemometar

ENGLESKI: anemometer

vjetrovnica

DEFINICIJA: grafički prikaz učestalosti smjera vjetra na određenome mjestu tijekom duljega razdoblja

VRELO DEFINICIJE: Gelo, B. [et al.]. Meteorološki pojmovnik i višejezični rječnik: hrvatski, engleski, njemački i francuski jezik. Zagreb: Državni meteorološki zavod; Hinus, 2005.

DOPUŠTENI NAZIV: ruža vjetrova

NEPREPORUČENI NAZIV: ruža vjetra

ENGLESKI: wind rose

KONTEKST: Vjetrovnicu je zvjezdasti dijagram, tj. kružnica obzora s označenim stranama svijeta, podijeljena na određeni broj jednakih lukova (8, 16, 32 itd.) i s imenima vjetrova koji pušu iz svakoga tako označena smjera.

VRELO KONTEKSTA: Gelo, B. [et al.]. Meteorološki pojmovnik i višejezični rječnik: hrvatski, engleski, njemački i francuski jezik. Zagreb: Državni meteorološki zavod; Hinus, 2005.

vježbanje izdvojene zadaće

DEFINICIJA: postupak ponavljanja određene izdvojene zadaće pri osposobljavanju kontrolora u stvarnome ili ograničenome vremenu uporabom simulatora

izdvojenih zadaća

KRATICA - ENGLESKI: PTP

ENGLESKI: part-task practice

vježbenik

DEFINICIJA: kontrolor zračnoga prometa koji se osposobljuje za stjecanje dodatnih ovlaštenja ili posebnih ovlasti

VRELO DEFINICIJE: Pravilnik o dozvolama i ovlaštenjima kontrolora zračnog prometa, Narodne novine, br. 11/10.

ENGLESKI: trainee

KONTEKST: Prijelazno osposobljavanje mora pripremiti studenta ili vježbenika za početno osposobljavanje na radnome mjestu.

VRELO KONTEKSTA: Pravilnik o dozvolama i ovlaštenjima kontrolora zračnog prometa, Narodne novine, br. 11/10.

vlažna uzletno-sletna staza

DEFINICIJA: nekontaminirana uzletno-sletna staza čija je površina vlažna tako da daje odbljesak

ENGLESKI: damp runway

vodoravno smicanje vjetra

DEFINICIJA: promjena brzine vjetra u smjeru okomitu na vektor vjetra

VRELO DEFINICIJE: Gelo, B. [et al.].

Meteorološki pojmovnik i višejezični rječnik: hrvatski, engleski, njemački i francuski jezik. Zagreb: Državni meteorološki zavod; Hinus, 2005.

DOPUŠTENI NAZIV: horizontalno smicanje

NEPREPORUČENI NAZIV: lateralno smicanje

ENGLESKI: horizontal wind shear

KONTEKST: Najjače turbulencije uslijed vodoravnog smicanja vjetra su u blizini mlaznih struja.

VRELO KONTEKSTA: Tutiš, V. Zrakoplovna meteorologija. Zagreb: Fakultet

prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, Zavod za aeronautiku, 1997.

vojna doktrina

DEFINICIJA: temeljna načela usmjeravanja djelovanja i razvoja oružanih snaga ili njihovih sastavnih dijelova radi potpore definiranim nacionalnim ciljevima

VRELO DEFINICIJE: Air Force Doctrine, 1997.

ENGLESKI: doctrine

KONTEKST: U okviru teorije ratne vještine vojna je doktrina sustav načela i shvaćanja prema kojima se najčešće provodi organizacija i priprema za rat oružanih snaga neke zemlje i prema kojoj se one upotrebljavaju u ratu.

VRELO KONTEKSTA: Vojna enciklopedija / glavni urednik Boško Šiljegović. Beograd: Redakcija Vojne enciklopedije, 1958–1969. Sv. 9. 1967.

vojni zračni promet

DEFINICIJA: zračni promet u kojemu sudjeluju vojni zrakoplovi jedino u vojne svrhe

VRELO DEFINICIJE: Zakon o zračnom prometu, Narodne novine, br. 132/98.

ENGLESKI: military air traffic

volumni protokomjer goriva

DEFINICIJA: protokomjer za mjerenje volumne količine goriva protekle iz spremnika u motor u jedinici vremena

VRELO DEFINICIJE: Bucak, T.; Zorić, I. Zrakoplovni instrumenti i prikaznici. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2002.

ENGLESKI: volumetric fuel flow meter

KONTEKST: Volumni protokomjeri najčešće su jednostavne konstrukcije i u prvome se

redu upotrebljavaju u manjim zrakoplovima u kojima je, s obzirom na razmjerno malu količinu goriva u spremnicima, utjecaj temperature na volumen zanemariv, pa je i omjer volumena i mase goriva uvjetno konstantan s temperaturom.

VRELO KONTEKSTA: Bucak, T.; Zorić, I. Zrakoplovni instrumenti i prikaznici. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2002.

vozna staza

DEFINICIJA: staza na aerodromu na zemlji za vožnju zrakoplova koja osigurava vezu između jednoga i drugoga dijela aerodroma

VRELO DEFINICIJE: Pavlin, S. Aerodromi I. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2006.

DOPUŠTENI NAZIV: staza za vožnju; voznica

ZASTARJELI NAZIV: rulna staza

ŽARGONIZAM: rulnica

KRATICA - ENGLESKI: TWY

ENGLESKI: taxiway

NJEMAČKI: Rollweg; Rollbahn

FRANCUSKI: voie de circulation

vozna staza do pozicije

DEFINICIJA: dio stajanke označen kao vozna staza namijenjena prilazu do pozicije

VRELO DEFINICIJE: Pavlin, S. Aerodromi I. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2006.

ZASTARJELI NAZIV: rulna staza do pozicije

ENGLESKI: aircraft stand taxilane

KONTEKST: Zrakoplovi prije parkiranja moraju upotrebljavati vožnju do pozicije.

vozna staza na stajanci

DEFINICIJA: vozna staza ili dio stajanke namijenjen prolasku voznih ruta preko stajanke

VRELO DEFINICIJE: Pavlin, S. Aerodromi I.

Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2006.

ZASTARJELI NAZIV: rulna staza na stajanci

ENGLESKI: apron taxiway

vremenska prognoza

SKRAĆENI NAZIV: prognoza

DEFINICIJA: procjena očekivanih meteoroloških uvjeta za određeno područje ili dio zračnoga prostora u promatranome vremenskom razdoblju

VRELO DEFINICIJE: Annex 3 to the Convention on International Civil Aviation: Meteorological Service for International Air Navigation. International Civil Aviation Organization, 2007.

NEPREPORUČENI NAZIV: prognoza vremena

KRATICA - ENGLESKI: FCST

ENGLESKI: weather forecast

KONTEKST: Prognoza se danas većinom dobiva numeričkom simulacijom.

VRELO KONTEKSTA: Gelo, B. [et al.]. Meteorološki pojmovnik i višejezični rječnik: hrvatski, engleski, njemački i francuski jezik. Zagreb: Državni meteorološki zavod; Hinus, 2005.

vremensko izvješće

DEFINICIJA: kodirani numerički prikaz vremenskoga stanja na određenome području

VRELO DEFINICIJE: Annex 3 to the Convention on International Civil Aviation: Meteorological Service for International Air Navigation. International Civil Aviation Organization, 2007.

DOPUŠTENI NAZIV: meteorološko izvješće

NEPREPORUČENI NAZIV: meteorološka depeša

KRATICA - ENGLESKI: MR

ENGLISKI: meteorological message; meteorological report
NAPOMENA: Takva su izvješća CLIMAT, SYNOP, TEMP i dr.

vrijeme

DEFINICIJA: atmosfersko stanje i pojave na nekome mjestu u razdoblju ne duljemu od nekoliko mjeseci
VRELO DEFINICIJE: Gelo, B. [et al.]. Meteorološki pojmovnik i višejezični rječnik: hrvatski, engleski, njemački i francuski jezik. Zagreb: Državni meteorološki zavod; Hinus, 2005.
DOPUŠTENI NAZIV: meteorološko vrijeme
ENGLISKI: weather

vrijeme do generalnoga popravka

DEFINICIJA: najviše dopušteno vrijeme rada koje se izražava u satima rada motora
VRELO DEFINICIJE: Bazijanac, E. Zrakoplovni klipni motori. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2005.
KRATICA - ENGLISKI: TBO
ENGLISKI: time between overhaul
KONTEKST: Današnji avionski klipni motori hlađeni zrakom imaju vrijeme do generalnoga popravka od 1000 do 2400 sati, a najčešće 2000 sati.
VRELO KONTEKSTA: Bazijanac, E. Zrakoplovni klipni motori. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2005.

vrijeme leta

DEFINICIJA: vrijeme od trenutka kada se zrakoplov odvoji od uzletno-sletne staze do trenutka kada je ponovno dotakne
VRELO DEFINICIJE: Radačić, Ž.; Suić, I.; Škurla Babić, R. Tehnologija zračnog prometa I. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u

Zagrebu, 2008.

KRATICA - ENGLISKI: FT
ENGLISKI: flight time
KONTEKST: Vrijeme leta uvijek je kraće od blok-vremena.
VRELO KONTEKSTA: Radačić, Ž.; Suić, I.; Škurla Babić, R. Tehnologija zračnog prometa I. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2008.

vrijeme letačke dužnosti

DEFINICIJA: vrijeme tijekom kojega osoba obavlja dužnosti u zrakoplovu kao član njegove posade
VRELO DEFINICIJE: Pravilnik o radnom vremenu članova posade zrakoplova, Narodne novine, br. 69/09.
KRATICA - ENGLISKI: FDP
ENGLISKI: flight duty period
KONTEKST: Vrijeme letačke dužnosti počinje u trenutku kada zračni prijevoznik zahtijeva da se član posade zrakoplova prijavi za let ili seriju letova i završava na kraju zadnjega leta na kojem je taj član posade na dužnosti.
VRELO KONTEKSTA: Pravilnik o radnom vremenu članova posade zrakoplova, Narodne novine, br. 69/09.

vršni vrtlog

DEFINICIJA: vrtlog koji nastaje na vrhu krila
ENGLISKI: tip vortex

vrtložna brazda

DEFINICIJA: područje izrazito turbulentne zračne struje koje ostaje iza zrakoplova
ENGLISKI: vortex wake

vrtožna plahta

DEFINICIJA: skup vrtožnih niti koje čine vrtožni trag iza noseće površine zrakoplova
ENGLESKI: vortex sheet

vučni propeler

DEFINICIJA: propeler koji rotacijsko gibanje vratila pogonskoga motora pretvara u vučnu silu
VRELO DEFINICIJE: Bazijanac, E. Zrakoplovni klipni motori. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2005.
DOPUŠTENI NAZIV: vučna elisa
ENGLESKI: tractor propeller

vulkanska prašina

DEFINICIJA: fina prašina od stijena i drugoga materijala izbačena vulkanskom erupcijom u atmosferu
DOPUŠTENI NAZIV: vulkanski pepeo
ENGLESKI: volcanic ash
KONTEKST: Čestice vulkanske prašine mogu ostati u atmosferi i nekoliko godina.
VRELO KONTEKSTA: Gelo, B. [et al.]. Meteorološki pojmovnik i višejezični rječnik: hrvatski, engleski, njemački i francuski jezik. Zagreb: Državni meteorološki zavod; Hinus, 2005.

vulkanski oblak

DEFINICIJA: oblak od pepela i drugih čestica izbačenih vulkanskom erupcijom u atmosferu
VRELO DEFINICIJE: Gelo, B. [et al.]. Meteorološki pojmovnik i višejezični rječnik: hrvatski, engleski, njemački i francuski jezik. Zagreb: Državni meteorološki zavod; Hinus, 2005.
ENGLESKI: volcanic ash cloud
KONTEKST: Vulkanski oblak zadržava se u atmosferi i po nekoliko tjedana.
VRELO KONTEKSTA: Gelo, B. [et al.]. Meteorološki pojmovnik i višejezični

rječnik: hrvatski, engleski, njemački i francuski jezik. Zagreb: Državni meteorološki zavod; Hinus, 2005.

Z-marker

DEFINICIJA: marker sa stožastim dijagramom vertikalnoga elektromagnetskog zračenja
VRELO DEFINICIJE: Annex 10 to the Convention on International Civil Aviation: Aeronautical Communications. International Civil Aviation Organization, 2006.
ENGLESKI: Z marker beacon; Z marker

zabacivanje

DEFINICIJA: gibanje kraka helikopterskoga rotora u ravnini rotacije
ENGLESKI: lead-lag

zabranjeno područje

DEFINICIJA: dio zračnoga prostora utvrđenih dimenzija u kojemu je zabranjeno odvijanje zračnoga prometa
VRELO DEFINICIJE: Zakon o zračnom prometu, Narodne novine, br. 132/98.
ENGLESKI: prohibited area

zadaća

DEFINICIJA: specifična radnja koju izvršava kontrolor zračnoga prometa dok je nadležan nad zračnim prostorom djelokruga
ENGLESKI: task
NAPOMENA: Pet je kategorija zadaća: koordinacija, zadaće planiranja letenja, radarske zadaće, traženje konfliktnih zrakoplova i radiotelefonska komunikacija.

zahtijevana navigacijska točnost

DEFINICIJA: točnost navigacijske opreme zrakoplova potrebne za let u određenome zračnom prostoru
VRELO DEFINICIJE: ICAO Vocabulary. 1998.

NEPREPORUČENI NAZIV: zahtijevana točnost navigacije
KRATICA - ENGESKI: RNP
ENGESKI: required navigation performance

zahtjev za potvrdu rezervacije

DEFINICIJA: zahtjev zračnoga prijevoznika da putnik koji ima rezerviranu kartu do određenoga vremena potvrdi svoju namjeru putovanja
ENGESKI: reconfirmation requirement

zakrilce

DEFINICIJA: pokretna aerodinamička površina postavljena duž izlaznoga brida krila koja služi za povećanje uzgona pri slijetanju i uzlijetanju
VRELO DEFINICIJE: Kesić, P. Osnove aerodinamike. Zagreb: Fakultet strojarstva i brodogradnje Sveučilišta u Zagrebu, 2003.

ENGESKI: flap
KONTEKST: Važne su značajke zakrilca relativna dužina tetive zakrilca u odnosu na tetivu aeroprofila, najveći kut zakretanja i povećanje najveće vrijednosti koeficijenta uzgona.

zakrilce s dvama procijepima

DEFINICIJA: zakrilce sa skretačem koji u aktiviranome stanju usmjeruje zračnu struju kroz dva procijepa, a u neaktiviranome se stanju povlači u unutrašnjost krila, dok zakrilce postaje dio aeroprofila
VRELO DEFINICIJE: Kesić, P. Osnove aerodinamike. Zagreb: Fakultet strojarstva i brodogradnje Sveučilišta u Zagrebu, 2003.
DOPUŠTENI NAZIV: zakrilce s dva procijepa
ENGESKI: double-slotted flap

zakrilce s procijepom

DEFINICIJA: zakrilce koje je u neaktiviranome stanju dio krila

koje uključuje izlazni brid, a u aktiviranome se stanju zakreće za željeni kut i istodobno otvara profilirani procijep između osnovnoga krila i zakrilca
ENGESKI: slotted flap

zakrivljenost aeroprofila

DEFINICIJA: najveća udaljenost srednje crte aeroprofila od njegove tetive
ENGESKI: airfoil camber; camber

zakutna brzina

DEFINICIJA: brzina leta pri kojoj letjelica može ostvariti zaokret najveće kutne brzine
ENGESKI: corner speed

zaleđeni snijeg

DEFINICIJA: ledena naslaga male gustoće nastala miješanjem snježnih pahuljica i pothlađenih kapljica

VRELO DEFINICIJE: Tutiš, V. Zrakoplovna meteorologija. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, Zavod za aeronautiku, 1997.

ENGESKI: pack snow

zaleđivanje

DEFINICIJA: stvaranje leda na zrakoplovu pri preletu kroz oblak koji sadržava pothlađene kapljice
DOPUŠTENI NAZIV: zaleđivanje zrakoplova

ENGESKI: icing
KONTEKST: Zaleđivanje se smatra jakim kada se u jednoj minuti stvori ledeni sloj deblji od 1 mm, pa je nužna promjena kursa i/ili visine leta.

VRELO KONTEKSTA: Gelo, B. [et al.]. Meteorološki pojmovnik i višejezični rječnik: hrvatski, engleski, njemački i francuski jezik. Zagreb: Državni meteorološki zavod; Hinus, 2005.

zanošenje

DEFINICIJA: bočno odstupanje letjelice od puta određena kursom i brzinom zbog utjecaja vjetra na njezin trup

VRELO DEFINICIJE: Gelo, B. [et al.]. Meteorološki pojmovnik i višejezični rječnik: hrvatski, engleski, njemački i francuski jezik. Zagreb: Državni meteorološki zavod; Hinus, 2005.

NEPREPORUČENI NAZIV: zanošenje vjetrom

ENGLISKI: drift

KONTEKST: Zanošenje se može mjeriti kao kutna ili kao linearna udaljenost od crte puta.

VRELO KONTEKSTA: Grozdanić, B.; Hegeduš, M. Zrakoplovna navigacija I: kompasna navigacija. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu; Ministarstvo obrane RH - HRZ i PZO, 1995.

zapovjednik zrakoplova

DEFINICIJA: osoba s pravom konačne odluke odgovorna za upravljanje zrakoplovom i njegovo opsluživanje tijekom leta i na tlu

VRELO DEFINICIJE: Zakon o zračnom prometu, Narodne novine, br. 69/09.

ENGLISKI: pilot-in-command

KONTEKST: Zapovjednik zrakoplova mora poduzeti sve potrebne mjere za sigurnost tijekom leta, uzlijetanja, slijetanja i vožnje.

VRELO KONTEKSTA: Pravilnik o letenju zrakoplova, Narodne novine, br. 69/09.

zaštita zrakoplovstva

DEFINICIJA: sigurno očuvanje međunarodnoga civilnog zrakoplovstva od postupaka nezakonita ometanja

VRELO DEFINICIJE: ICAO Vocabulary. 2007.

DOPUŠTENI NAZIV: zaštita

ENGLISKI: aviation security; security

zaštitni pregled

DEFINICIJA: mjere i postupci kojima se sprečava unošenje oružja, eksplozivnih naprava i drugih opasnih predmeta i tvari u štice područje

VRELO DEFINICIJE: Zakon o zračnom prometu, Narodne novine, br. 69/09.

ENGLISKI: security check

KONTEKST: Zaštitni se pregled vrši radi sprečavanja djela nezakonita ometanja zračnog prometa i neovlašteni pristup osoba i vozila u štice područje.

VRELO KONTEKSTA: Zakon o zračnom prometu, Narodne novine, br. 69/09.

zaustavna staza

DEFINICIJA: površina u produžetku uzletno-sletne staze koja ima dovoljnu nosivost da se može upotrebljavati za zaustavljanje zrakoplova nakon otkazivanja uzlijetanja

ENGLISKI: stopway

zaustavna točka

DEFINICIJA: točka u kojoj se brzina strujanja izjednačuje s nulom

VRELO DEFINICIJE: Kesić, P. Osnove aerodinamike. Zagreb: Fakultet strojarstva i brodogradnje Sveučilišta u Zagrebu, 2003.

DOPUŠTENI NAZIV: točka zastoja

ENGLISKI: stagnation point

KONTEKST: Povećanjem napadnoga kuta zaustavna se točka pomiče ispod prednjega brida aeroprofila.

VRELO KONTEKSTA: Kesić, P. Osnove aerodinamike. Zagreb: Fakultet strojarstva i brodogradnje Sveučilišta u Zagrebu, 2003.

zaustavni tlak

DEFINICIJA: zbroj statičkoga i dinamičkoga tlaka

DOPUŠTENI NAZIV: totalni tlak

ENGLISKI: stagnation pressure; total pressure
SIMBOL: pt

zauzetost uzletno-sletne staze

DEFINICIJA: vrijeme koje zrakoplov provede na uzletno-sletnoj stazi od trenutka preleta aktivnoga praga do izlaska sa staze u slijetanju te od trenutka ulaska na stazu i preleta suprotnoga praga USS-a ili započinjanja ranoga zaokreta kojim izlazi iz površine osnovne staze u uzlijetanju

DOPUŠTENI NAZIV: okupiranost staze; okupiranost uzletno-sletne staze

ENGLISKI: runway occupancy

KONTEKST: Zauzetost uzletno-sletne staze ovisi o položaju vozne staze na kojoj zrakoplovi izlaze s uzletno-sletne staze.

završni krak

DEFINICIJA: letna putanja u smjeru slijetanja duž proširene središnje osi staze od završetka prilaženja

VRELO DEFINICIJE: Atlas Aviation: For Pilots, By Pilots. Atlas Aviation, Inc., 2004.

NEPREPORUČENI NAZIV: final

ENGLISKI: final leg

KONTEKST: Završni krak obično se proteže od osnovnog kraka do staze.

završno kontrolirano područje

DEFINICIJA: kontrolirano područje koje se obično utvrđuje oko mjesta stjecanja ATS ruta u okolici jednog ili više aerodroma

VRELO DEFINICIJE: Procedures for Air Navigation Services: Air Traffic Management. Fifteenth edition. International Civil Aviation Organization, 2007.

DOPUŠTENI NAZIV: završna kontrolirana

oblast

KRATICA - ENGLISKI: TMA

ENGLISKI: terminal control area

završno prilaženje

DEFINICIJA: dio postupka instrumentnoga prilaženja koji počinje na utvrđenom preletištu ili na točki završnoga prilaženja

VRELO DEFINICIJE: Pravilnik o letenju zrakoplova, Narodne novine, br. 69/09.

KRATICA - ENGLISKI: FNA

ENGLISKI: final approach

Zbornik zrakoplovnih informacija

SKRAĆENI NAZIV: Zbornik

DEFINICIJA: službena publikacija s trajnim zrakoplovnim informacijama važnima za zračnu plovidbu u državi na koju se odnosi

ŽARGONIZAM: AIP

KRATICA - ENGLISKI: AIP

ENGLISKI: Aeronautical Information Publication

NAPOMENA: Objavljivanje Zbornika u državnoj je nadležnosti.

združene snage

DEFINICIJA: oružana grupacija sastavljena od važnih elemenata dviju ili više grana oružanih snaga koja djeluje pod zajedničkim zapovjednikom

VRELO DEFINICIJE: Air Force Doctrine, 1997.

ENGLISKI: joint force

NAPOMENA: Grane oružanih snaga su ratno zrakoplovstvo, ratna mornarica i kopnena vojska.

zemljopisna dužina

DEFINICIJA: kutna udaljenost meridijana određene točke na Zemlji od početnoga meridijana

VRELO DEFINICIJE: Grozdanić, B.; Hegeduš, M. Zrakoplovna navigacija I: kompasna navigacija. Zagreb:

Fakultet prometnih znanosti
Sveučilišta u Zagrebu; Ministarstvo
obrane RH - HRZ i PZO, 1995.

DOPUŠTENI NAZIV: geografska dužina

NEPREPORUČENI NAZIV: longituda;

zemljopisna duljina

ENGLSKI: longitude

zemljopisna širina

DEFINICIJA: kutna udaljenost paralele određene točke na Zemlji od ekvatora

VRELO DEFINICIJE: Grozdanić, B.;

Hegeduš, M. Zrakoplovna navigacija

I: kompasna navigacija. Zagreb:

Fakultet prometnih znanosti
Sveučilišta u Zagrebu; Ministarstvo
obrane RH - HRZ i PZO, 1995.

DOPUŠTENI NAZIV: geografska širina

NEPREPORUČENI NAZIV: latituda

ENGLSKI: latitude

KONTEKST: Za potrebe zrakoplovne navigacije zemljopisna širina piše se samo u stupnjevima i minutama.

VRELO KONTEKSTA: Grozdanić, B.;

Hegeduš, M. Zrakoplovna navigacija

I: kompasna navigacija. Zagreb:

Fakultet prometnih znanosti
Sveučilišta u Zagrebu; Ministarstvo
obrane RH - HRZ i PZO, 1995.

zenit

DEFINICIJA: zamišljena točka na nebeskoj sferi okomita na stojnu točku promatrača čiji pravac prolazi kroz središte Zemljine sfere

VRELO DEFINICIJE: Grozdanić, B.;

Hegeduš, M. Zrakoplovna navigacija

I: kompasna navigacija. Zagreb:

Fakultet prometnih znanosti
Sveučilišta u Zagrebu; Ministarstvo
obrane RH - HRZ i PZO, 1995.

ENGLSKI: zenith

zimski red letenja

DEFINICIJA: red letenja koji vrijedi od kraja listopada do kraja ožujka

PREDLOŽENI NAZIV: zimski letni red

ENGLSKI: winter timetable; winter schedule

NAPOMENA: Zimski i ljetni red letenja vrijedi za cijeli svijet. Promjena je zadnji nedjelju u ožujku i u listopadu.

zjalo

DEFINICIJA: prijamni dio kišomjera u obliku obruča oštra ruba koji omeđuje zadanu površinu, obično 200 cm²

VRELO DEFINICIJE: Gelo, B. [et al.].

Meteorološki pojmovnik i višejezični rječnik: hrvatski, engleski, njemački i francuski jezik. Zagreb: Državni meteorološki zavod; Hinus, 2005.

NEPREPORUČENI NAZIV: otvor

ENGLSKI: orifice

zračna brzina

DEFINICIJA: brzina mjerena u odnosu na zračne strujnice u kojima letjelica leti

VRELO DEFINICIJE: Grozdanić, B.;

Hegeduš, M. Zrakoplovna navigacija

I: kompasna navigacija. Zagreb:

Fakultet prometnih znanosti
Sveučilišta u Zagrebu; Ministarstvo
obrane RH - HRZ i PZO, 1995.

DOPUŠTENI NAZIV: aerodinamička brzina

ENGLSKI: airspeed; air speed;

aerodynamic speed

KONTEKST: Na zračnu brzinu ne utječe vjetar.

zračna doktrina

DEFINICIJA: osnovna načela usmjeravanja i vođenja zračnih snaga ili njihovih sastavnih dijelova k definiranomu cilju

VRELO DEFINICIJE: Air Force Doctrine, 1997.

ENGLSKI: air doctrine

zračna luka

DEFINICIJA: aerodrom s najmanje jednim utvrđenim normiranim postupkom preciznoga instrumentnog prilaženja na kojemu postoje postrojenja za smještaj, održavanje, popravak te prihvati i otpremu zrakoplova, putnika i stvari

VRELO DEFINICIJE: Zakon o zračnom prometu, Narodne novine, br. 132/98.

ENGLESKI: airport

zračna ofenziva

DEFINICIJA: napad širokih razmjera koji uključuje zračne operacije i udare strategijskoga značenja radi osiguranja strateške prednosti u zračnome prostoru

VRELO DEFINICIJE: Vojna enciklopedija / glavni urednik Boško Šiljegović. Beograd: Redakcija Vojne enciklopedije, 1958–1969. Sv. 9. 1967.

ENGLESKI: air offensive

zračna operacija

DEFINICIJA: borbeno djelovanje zračnih snaga koje se izvodi u određenome vremenu radi nanošenja preventivnoga udara s ciljem sprečavanja neprijateljske agresije

VRELO DEFINICIJE: Osnovne operacije HV, 1995.

ENGLESKI: air operation

KONTEKST: Zračna operacija izvodi se adekvatnim organiziranjem i djelovanjem sustava protuzračne obrane na zaštitu vitalnih gospodarskih, prometnih i političkih objekata na ratištu.

VRELO KONTEKSTA: Osnovne operacije HV, 1995.

zračna plovidba

DEFINICIJA: proces planiranja, praćenja i kontroliranja leta

zrakoplova između dviju određenih zemljopisnih točaka ili po određenoj ruti s pomoću različitih uređaja, u skladu s utvrđenim postupcima, propisima i sigurnosnim standardima

VRELO DEFINICIJE: Zakon o zračnom prometu, Narodne novine, br. 132/98.

ENGLESKI: air traffic

zračna potpora

DEFINICIJA: svaki oblik borbenoga i neborbenoga djelovanja zračnih snaga radi pomoći snagama na kopnu ili moru

VRELO DEFINICIJE: APP-6 NATO Glossary of terms and definitions, 2009.

ENGLESKI: air support

KONTEKST: Zračna potpora uključuje izviđanje iz zraka, protuzračnu obranu, vatrenu podršku, zračni transport i vezu.

NAPOMENA: Zračna potpora podrazumijeva djelovanje zrakoplovstva u koordinaciji s drugim granama oružanih snaga radi postizanja njihove veće udarne i otporne moći.

zračna struja

DEFINICIJA: zrak koji se giba određenom brzinom

DOPUŠTENI NAZIV: struja zraka

ENGLESKI: air stream; air flow

zračna taktika

DEFINICIJA: uporaba i organiziranje ratnoga zrakoplovstva u borbi

VRELO DEFINICIJE: Air Force Doctrine, 1997.

ENGLESKI: air tactics

zračna zaštita

DEFINICIJA: mjere protuzračne obrane radi onemogućivanja otkrivanja ciljeva za napad iz zraka

VRELO DEFINICIJE: Vojna enciklopedija

/ glavni urednik Boško Šiljegović.
Beograd: Redakcija Vojne
enciklopedije, 1958–1969. Sv. 9.
1967.

DOPUŠTENI NAZIV: protuzrakoplovna
zaštita

ENGLISKI: air protection

zračni brod

DEFINICIJA: letjelica lakša od zraka
pokretana motorom

VRELO DEFINICIJE: Zakon o zračnom
prometu, Narodne novine, br. 69/09.

ENGLISKI: airship

zračni manevar

DEFINICIJA: najviši oblik zrakoplovne
vježbe većih zračnih postrojba

VRELO DEFINICIJE: Vojna enciklopedija
/ glavni urednik Boško Šiljegović.

Beograd: Redakcija Vojne
enciklopedije, 1958–1969. Sv. 9.
1967.

ENGLISKI: air maneuver

zračni most

DEFINICIJA: neprekinuto i intenzivno
prevoženje zaliha ili ljudstva zračnim
putem utvrđenim rutama iz jednoga
ili više područja na određenu točku

VRELO DEFINICIJE: Vojna enciklopedija
/ glavni urednik Boško Šiljegović.

Beograd: Redakcija Vojne
enciklopedije, 1958–1969. Sv. 9.
1967.

ENGLISKI: air lift

zračni napad

DEFINICIJA: djelovanje zrakoplovstva
ubojitim sredstvima na objekte
na kopnu i moru radi njihova
uništavanja ili oštećivanja

VRELO DEFINICIJE: Vojna enciklopedija
/ glavni urednik Boško Šiljegović.

Beograd: Redakcija Vojne
enciklopedije, 1958–1969. Sv. 9.
1967.

DOPUŠTENI NAZIV: napad iz zraka

ENGLISKI: air attack

NAPOMENA: Zračni napad uključuje
manevre zrakoplova u području
objekta djelovanja i neposredno
prije samoga borbenoga djelovanja.

zračni operator

SKRAĆENI NAZIV: operator

DEFINICIJA: fizička ili pravna osoba
koja je vlasnik ili korisnik zrakoplova

VRELO DEFINICIJE: Zakon o zračnom
prometu, Narodne novine, br.
132/98.

NEPREPORUČENI NAZIV: operator
zrakoplova

ENGLISKI: aircraft operator

KONTEKST: Zračni operator određuje
zapovjednika zrakoplova za svaki let
ili dio leta.

VRELO KONTEKSTA: Zakon o zračnom
prometu, Narodne novine, br.
132/98.

zračni prijevoz

DEFINICIJA: prijevoz osoba ili stvari
zrakoplovom iz jednoga mjesta u
drugo

ENGLISKI: air carriage

zračni prijevoznik

DEFINICIJA: zračni operator koji
komercijalno zrakoplovima prevozi
osobe i/ili stvari

VRELO DEFINICIJE: Zakon o zračnom
prometu, Narodne novine, br.
132/98.

DOPUŠTENI NAZIV: zrakoplovna
kompanija

NEPREPORUČENI NAZIV: aviokompanija;
avioprijevoznik

ENGLISKI: air carrier; airline

KONTEKST: Prema vrsti prijevoznoga
supstrata, postoje zračni prijevoznici
koji prevoze putnike i teret,
isključivo teret ili isključivo putnike.

zračni prijevoznik za prijevoz tereta

DEFINICIJA: zračni prijevoznik koji isključivo prevozi teret

VRELO DEFINICIJE: Radačić, Ž.; Suić, I.; Škurla Babić, R. Tehnologija zračnog prometa I. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2008.

DOPUŠTENI NAZIV: zrakoplovna kompanija za prijevoz tereta

ENGLESKI: cargo air carrier; cargo airline

KONTEKST: FedEx je najveći zračni prijevoznik za prijevoz tereta na svijetu.

zračni promet

DEFINICIJA: letenje i kretanje zrakoplova po aerodromskim površinama za kretanje

VRELO DEFINICIJE: Pravilnik o letenju zrakoplova, Narodne novine, br. 69/09.

ENGLESKI: air traffic

zračni prostor

DEFINICIJA: određeni trodimenzijski dio atmosfere iznad kopna ili teritorijalnih voda pod državnim nadzorom

VRELO DEFINICIJE: Airspace. Wikipedia: the free encyclopedia. URL: <http://en.wikipedia.org/wiki/Airspace>

ENGLESKI: airspace

KONTEKST: Korisnicima zračnoga prostora pružaju se različite vrste usluga u zračnoj plovidbi.

zračni prostor klase A

DEFINICIJA: zračni prostor u kojemu je dopušteno isključivo letenje IFR letovima i u kojemu se provodi njihovo razdvajanje

VRELO DEFINICIJE: Annex 11 to the Convention on International Civil Aviation: Air Traffic Services. International Civil Aviation Organization, 2006.

PREDLOŽENI NAZIV: zračni prostor A-razreda

ENGLESKI: Class A airspace

zračni prostor klase B

DEFINICIJA: zračni prostor u kojemu je dopušteno letenje VFR letova i IFR letova i u kojemu se provodi njihovo razdvajanje

VRELO DEFINICIJE: Annex 11 to the Convention on International Civil Aviation: Air Traffic Services. International Civil Aviation Organization, 2006.

PREDLOŽENI NAZIV: zračni prostor B-razreda

ENGLESKI: Class B airspace

zračni prostor klase C

DEFINICIJA: zračni prostor u kojemu je dopušteno letenje VFR letova i IFR letova te se provodi razdvajanje IFR letova, IFR letova od VFR letova, VFR letova od IFR letova, a ne provodi se za VFR letove, nego im se pruža usluga davanja informacija o prometu

VRELO DEFINICIJE: Annex 11 to the Convention on International Civil Aviation: Air Traffic Services. International Civil Aviation Organization, 2006.

PREDLOŽENI NAZIV: zračni prostor C-razreda

ENGLESKI: Class C airspace

zračni prostor klase D

DEFINICIJA: zračni prostor u kojemu je dopušteno letenje VFR letova i IFR letova te se provodi razdvajanje IFR letova, a ne provodi se između IFR letova i VFR letova, VFR letova i IFR letova te između VFR letova, nego im se pruža usluga davanja informacija o prometu

VRELO DEFINICIJE: Annex 11 to the Convention on International Civil Aviation: Air Traffic Services.

International Civil Aviation Organization, 2006.

PREDLOŽENI NAZIV: zračni prostor D-razreda

ENGLJSKI: Class D airspace

zračni prostor klase E

DEFINICIJA: zračni prostor u kojemu je dopušteno letenje VFR letova i IFR letova te se provodi razdvajanje IFR letova, IFR letova od VFR letova, VFR letova od IFR letova, a ne provodi se za VFR letove, nego im se pruža usluga davanja informacija o prometu, a VFR letovi ne moraju imati stalnu dvosmjernu radiokomunikacijsku vezu, niti podliježu odobrenju kontrole zračnoga prometa

VRELO DEFINICIJE: Annex 11 to the Convention on International Civil Aviation: Air Traffic Services. International Civil Aviation Organization, 2006.

PREDLOŽENI NAZIV: zračni prostor E-razreda

ENGLJSKI: Class E airspace

zračni prostor klase F

DEFINICIJA: zračni prostor u kojemu je dopušteno letenje VFR letova i IFR letova, ali se ne provodi razdvajanje zrakoplova, nego im se pruža usluga letnih informacija i savjetodavna usluga za IFR letove, dok VFR letovi ne moraju imati stalnu dvosmjernu radiokomunikacijsku vezu niti podliježu odobrenju kontrole zračnoga prometa

VRELO DEFINICIJE: Annex 11 to the Convention on International Civil Aviation: Air Traffic Services. International Civil Aviation Organization, 2006.

PREDLOŽENI NAZIV: zračni prostor F-razreda

ENGLJSKI: Class F airspace

zračni prostor klase G

DEFINICIJA: zračni prostor u kojemu je dopušteno vizualno i instrumentno letenje, ali se ne provodi razdvajanje zrakoplova, nego im se pruža usluga letnih informacija

VRELO DEFINICIJE: Annex 11 to the Convention on International Civil Aviation: Air Traffic Services. International Civil Aviation Organization, 2006.

PREDLOŽENI NAZIV: zračni prostor G-razreda

ENGLJSKI: Class G airspace

zračni prostor sa savjetodavnom uslugom

DEFINICIJA: zračni prostor određenih dimenzija ili utvrđena ruta s dostupnom savjetodavnom uslugom kontrole zračnoga prometa

VRELO DEFINICIJE: Procedures for Air Navigation Services: Air Traffic Management. Fifteenth edition. International Civil Aviation Organization, 2007.

KRATICA - ENGLJSKI: ADA

ENGLJSKI: advisory airspace

zračni put

DEFINICIJA: kontrolirano područje zračnoga prostora ili njegov dio u obliku koridora opremljenoga radionavigacijskim sredstvima

VRELO DEFINICIJE: Atlas Aviation: For Pilots, By Pilots. Atlas Aviation, Inc., 2004.

ENGLJSKI: airway

zračno pravo

DEFINICIJA: grana prava koja uređuje pravni status zračnoga prostora, zračnu plovidbu i zračni promet, pravni status zrakoplova i pravni režim u pojedinim zračnim prostorima

VRELO DEFINICIJE: Rudolf, D.

[st.] Enciklopedijski rječnik međunarodnog prava mora. Split: Književni krug, 1989.

ENGLISKI: air law; aviation law

KONTEKST: Zračno pravo obuhvaća međunarodnopravne i interne nacionalne norme.

VRELO KONTEKSTA: Kaštela, S. Prometno pravo. Zagreb: Školska knjiga; Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2008.

zračno pristanište

DEFINICIJA: aerodrom za zrakoplove ili helikoptere namijenjen uzlijetanju i slijetanju u vizualnim meteorološkim uvjetima

VRELO DEFINICIJE: Zakon o zračnom prometu, Narodne novine, br. 132/98.

ENGLISKI: airfield

KONTEKST: Zračno pristanište Varaždin ima oznaku smjera staze 16 - 34.

zračnodesantne postrojbe

DEFINICIJA: postrojbe kopnene vojske organizirane, opremljene i obučene za izvođenje desanta i borbu u protivničkoj pozadini

VRELO DEFINICIJE: Vojna enciklopedija / glavni urednik Boško Šiljegović. Beograd: Redakcija Vojne enciklopedije, 1958–1969. Sv. 9. 1967.

ENGLISKI: airborne forces

zrakoplov

DEFINICIJA: letjelica teža od zraka s vlastitim pogonom koja uzgon u letu dobiva poglavito aerodinamičkim reakcijama na površinama krila koja u svim uvjetima leta ostaju nepokretna

VRELO DEFINICIJE: Zakon o zračnom prometu, Narodne novine, br. 132/98.

DOPUŠTENI NAZIV: avion

ENGLISKI: aeroplane; airplane; aircraft

zrakoplovna bomba

DEFINICIJA: ubojito sredstvo u obliku projektila za djelovanje na ciljeve na zemlji koje se odbacuje sa zrakoplova i stabilizira u svojem kretanju pod utjecajem gravitacijske sile

VRELO DEFINICIJE: Vojna enciklopedija / glavni urednik Boško Šiljegović. Beograd: Redakcija Vojne enciklopedije, 1958–1969. Sv. 9. 1967.

ENGLISKI: aerial bomb

zrakoplovna konstrukcija

DEFINICIJA: mehanička struktura zrakoplova, helikoptera ili rakete bez motora

DOPUŠTENI NAZIV: konstrukcija zrakoplova; konstrukcija

ŽARGONIZAM: zmaj

ENGLISKI: airframe

zrakoplovna meteorologija

DEFINICIJA: dio prometne meteorologije koji se bavi meteorološkim uvjetima važnima za zračni promet

VRELO DEFINICIJE: Gelo, B. [et al.]. Meteorološki pojmovnik i višejezični rječnik: hrvatski, engleski, njemački i francuski jezik. Zagreb: Državni meteorološki zavod; Hinus, 2005.

ENGLISKI: aeronautical meteorology; aviation meteorology

zrakoplovna meteorološka postaja

DEFINICIJA: postaja koja prikuplja meteorološke podatke za potrebe zrakoplovstva

VRELO DEFINICIJE: Gelo, B. [et al.]. Meteorološki pojmovnik i višejezični rječnik: hrvatski, engleski, njemački i francuski jezik. Zagreb: Državni meteorološki zavod; Hinus, 2005.

ENGLISKI: aeronautical meteorological station

KONTEKST: Zrakoplovna meteorološka

postaja obično se nalazi u sklopu zračne luke.

VRELO KONTEKSTA: Gelo, B. [et al.]. Meteorološki pojmovnik i višejezični rječnik: hrvatski, engleski, njemački i francuski jezik. Zagreb: Državni meteorološki zavod; Hinus, 2005.

zrakoplovna navigacija

SKRAĆENI NAZIV: navigacija

DEFINICIJA: vođenje i usmjeravanje letjelice s pomoću navigacijskih sredstava od ishodišta do odredišta
VRELO DEFINICIJE: Grozdanić, B.; Hegeduš, M. Zrakoplovna navigacija I: zbirka zadataka s teorijskim temeljima i rješenjima. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 1998.

KRATICA - MEĐUNARODNA: NAV

ENGLJSKI: air navigation; navigation

KONTEKST: U zrakoplovnoj navigaciji osnovni je smjer sjever.

zrakoplovna nesreća

DEFINICIJA: događaj vezan uz operaciju zrakoplova od ukrcaja do iskrcanja putnika koji je doveo do smrti ili teške tjelesne ozljede putnika te oštećenja, uništenja, nestanka ili nedostupnosti zrakoplova ili imovine treće osobe

VRELO DEFINICIJE: ATSEP Lexicon. International Federation of Air Traffic Safety Electronics Associations, 2005.

DOPUŠTENI NAZIV: nesreća zrakoplova

NEPREPORUČENI NAZIV: akcident

ENGLJSKI: aircraft accident

zrakoplovna nezgoda

DEFINICIJA: događaj koji utječe ili bi mogao utjecati na sigurnost zrakoplova, a ne smatra se nesrećom

VRELO DEFINICIJE: ATSEP Lexicon. International Federation of Air Traffic Safety Electronics Associations, 2005.

DOPUŠTENI NAZIV: nezgoda zrakoplova

NEPREPORUČENI NAZIV: incident

ENGLJSKI: aircraft incident

zrakoplovna operacija

DEFINICIJA: uzlijetanje ili slijetanje zrakoplova

VRELO DEFINICIJE: ICAO Vocabulary. 1998.

DOPUŠTENI NAZIV: operacija zrakoplova

ENGLJSKI: aircraft movement

zrakoplovna paleta

DEFINICIJA: ploča od aluminija s ojačanim rubovima dizajniranima za zabavljanje u teretnome prostoru zrakoplova

ENGLJSKI: aircraft pallet

zrakoplovna podnica oblaka

DEFINICIJA: visina podnice oblaka utvrđena iz zrakoplova u letu koji se nalazi na udaljenosti od 1,6 do 2,4 kilometra od uzletno-sletne staze aerodroma

VRELO DEFINICIJE: Gelo, B. [et al.]. Meteorološki pojmovnik i višejezični rječnik: hrvatski, engleski, njemački i francuski jezik. Zagreb: Državni meteorološki zavod; Hinus, 2005.

KRATICA - ENGLJSKI: AIREP; ARP

ENGLJSKI: aircraft ceiling

zrakoplovna posada

DEFINICIJA: osoblje koje upravlja zrakoplovom ili u njemu obavlja druge dužnosti

DOPUŠTENI NAZIV: posada zrakoplova

ENGLJSKI: aircraft crew

zrakoplovna postrojba

DEFINICIJA: manja cjelina zračnih snaga organizirana posebnim ustrojem radi lakšega upravljanja, uporabe u ratu i miru ili obuke
VRELO DEFINICIJE: Vojna enciklopedija / glavni urednik Boško Šiljegović. Beograd: Redakcija Vojne enciklopedije, 1958–1969. Sv. 9.

1967.

ENGLESKI: air unit

KONTEKST: Zrakoplovne postrojbe mogu biti letačke, neletačke ili združene.

zrakoplovna predstraža

DEFINICIJA: odgovarajući razmještaj zrakoplova za rano upozoravanje čija je osnovna zadaća otkriti, dojaviti i pratiti kretanje prilazećih protivničkih zrakoplova ili projektila te nadzirati njihovo presretanje

VRELO DEFINICIJE: APP-6 NATO Glossary of terms and definitions, 2009.

DOPUŠTENI NAZIV: zračna predstraža

ENGLESKI: air picket; aerial picket

zrakoplovna prepreka

DEFINICIJA: nepokretan ili pokretan objekt ili njegov dio smješten na području namijenjenu kretanju zrakoplova po tlu ili objekt koji zadire u površine namijenjene zaštiti zrakoplova u letu

VRELO DEFINICIJE: Zakon o zračnom prometu, Narodne novine, br. 69/09.

DOPUŠTENI NAZIV: zrakoplovna preprjeka

ENGLESKI: aeronautical obstacle

zrakoplovna radionavigacijska veza

DEFINICIJA: razmjena podataka dobivenih s pomoću radionavigacijskih sredstava koja omogućuje sigurno letenje zrakoplova

VRELO DEFINICIJE: Aeronautical Telecommunications. Annex 10 – Volume II, 2001.

ENGLESKI: aeronautical radio navigation service

zrakoplovna radiopostaja

DEFINICIJA: radiopostaja u sklopu mobilne zrakoplovne veze smještena u zrakoplovu

VRELO DEFINICIJE: Procedures for Air

Navigation Services: Air Traffic Management. Fifteenth edition. International Civil Aviation Organization, 2007.

DOPUŠTENI NAZIV: postaja u zrakoplovu; radiopostaja zrakoplova

ENGLESKI: aircraft station

zrakoplovna telekomunikacijska postaja

DEFINICIJA: postaja u sklopu zrakoplovne telekomunikacijske veze

VRELO DEFINICIJE: Procedures for Air Navigation Services: Air Traffic Management. Fifteenth edition. International Civil Aviation Organization, 2007.

ENGLESKI: aeronautical telecommunication station

zrakoplovna telekomunikacijska veza

DEFINICIJA: telekomunikacijska veza uspostavljena radi potrebe u zrakoplovstvu

VRELO DEFINICIJE: Procedures for Air Navigation Services: Air Traffic Management. Fifteenth edition. International Civil Aviation Organization, 2007.

ENGLESKI: aeronautical telecommunication service

zrakoplovna turbulencija

DEFINICIJA: nepravilno gibanje zrakoplova u letu zbog naglih promjena brzine vjetra

VRELO DEFINICIJE: Gelo, B. [et al.]. Meteorološki pojmovnik i višejezični rječnik: hrvatski, engleski, njemački i francuski jezik. Zagreb: Državni meteorološki zavod; Hinus, 2005.

ENGLESKI: aircraft turbulence

KONTEKST: Zrakoplovna je turbulencija dizanje i propadanje zrakoplova tijekom leta.

VRELO KONTEKSTA: Gelo, B. [et al.].

Meteorološki pojmovnik i višejezični rječnik: hrvatski, engleski, njemački i francuski jezik. Zagreb: Državni meteorološki zavod; Hinus, 2005.

zrakoplovna zemaljska radiopostaja

DEFINICIJA: radiopostaja u sklopu mobilne zrakoplovne veze koja se nalazi na zemlji, brodskoj palubi ili morskoy platformi

VRELO DEFINICIJE: Procedures for Air Navigation Services: Air Traffic Management. Fifteenth edition. International Civil Aviation Organization, 2007.

DOPUŠTENI NAZIV: zrakoplovna postaja na zemlji

ENGLJSKI: aeronautical station

zrakoplovne informacije

DEFINICIJA: uređeni podatci u tiskanome ili elektroničkome obliku nužni za sigurnost, redovitost i učinkovitost zračne plovidbe

VRELO DEFINICIJE: Pravilnik o uvjetima i načinu pružanja usluga u zračnoj plovidbi, Narodne novine, br. 115/09.

DOPUŠTENI NAZIV: zrakoplovne obavijesti

ENGLJSKI: aeronautical information

NAPOMENA: Zrakoplovne informacije prosljeđuju se u tiskanome i/ili elektroničkome obliku na nacionalnoj i/ili na međunarodnoj razini.

zrakoplovne telekomunikacije

DEFINICIJA: odašiljanje, prijenos i primanje obavijesti u različitim oblicima za potrebe zračne plovidbe

VRELO DEFINICIJE: Aeronautical Telecommunications. Annex 10 – Volume II, 2001.

ENGLJSKI: aeronautical telecommunications

KONTEKST: Sigurnost zračne plovidbe podrazumijeva učinkovitost sustava zrakoplovnih telekomunikacija.

zrakoplovne vještine

DEFINICIJA: pilotske vještine koje obuhvaćaju pouzdanu i dobru procjenu situacije te odgovornu primjenu kvalitetno razvijenoga znanja, sposobnosti i stavova potrebnih za izvršenje zadataka u letu

VRELO DEFINICIJE: Pravilnik o uvjetima i načinu stjecanja, izdavanja, obnavljanja i produžavanja dozvole i ovlaštenja zrakoplovnom osoblju – pilotima aviona, Narodne novine, br. 8/09.

ENGLJSKI: airmanship

zrakoplovni časnik za vezu

DEFINICIJA: osoba odgovarajućega vojnog čina pridružena određenoj postrojbi na zemlji kao savjetnik za taktiku i koordiniranje zrakoplovnoga djelovanja

VRELO DEFINICIJE: APP-6 NATO Glossary of terms and definitions, 2009.

ENGLJSKI: air liaison officer

zrakoplovni far

DEFINICIJA: zrakoplovno svjetlo na tlu vidljivo iz svih smjerova koje svijetli neprekidno ili s prekidima te označuje određenu točku na Zemljinoy površini

VRELO DEFINICIJE: Pavlin, S. Aerodromi I. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2006.

ENGLJSKI: aeronautical beacon

zrakoplovni klipni motor

DEFINICIJA: klipni motor koji pretvara toplinsku energiju dobivenu izgaranjem goriva u mehaničku energiju za okretanje propelera

VRELO DEFINICIJE: Bazijanac, E.

Zrakoplovni klipni motori. Zagreb:

Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2005.
ENGLISKI: aircraft piston engine
KONTEKST: Zrakoplovni klipni motori najčešće se izvode kao četverocilindrični i šesterocilindrični.
VRELO KONTEKSTA: Bazijanac, E. Zrakoplovni klipni motori. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2005.

zrakoplovni spremnik

DEFINICIJA: zatvoreni spremnik od aluminijskih stranica ili stranica od umjetnih vlakana na ojačanoj limenoj ploči namijenjen okrupnjivanju tereta u zračnome prometu
DOPUŠTENI NAZIV: zrakoplovni kontejner
ENGLISKI: aircraft container

zrakoplovni sustav za izbjegavanje sudara

SKRAĆENI NAZIV: sustav ACAS
DEFINICIJA: sustav na zrakoplovu namijenjen izbjegavanju sudara, opremljen odgovaračem koji neovisno o zemaljskim uređajima pilotu daje podatke o mogućemu sudaru sa zrakoplovima opremljenima istim odgovaračem
VRELO DEFINICIJE: Pravilnik o letenju zrakoplova, Narodne novine, br. 75/06.
NEPREPORUČENI NAZIV: ACAS sustav
KRATICA - ENGLISKI: ACAS
ENGLISKI: airborne collision avoidance system

zrakoplovno informiranje

DEFINICIJA: upoznavanje s podacima vezanima uz sigurnost, redovitost i učinkovitost zračne plovidbe
VRELO DEFINICIJE: Pravilnik o uvjetima i načinu pružanja usluga u zračnoj plovidbi, Narodne novine, br.

115/09.

ENGLISKI: aeronautical information briefing

zrakoplovno odašiljanje

DEFINICIJA: odašiljanje obavijesti vezanih uz zračnu plovidbu koje nisu upućene određenoj radiopostaji
VRELO DEFINICIJE: Procedures for Air Navigation Services: Air Traffic Management. Fifteenth edition. International Civil Aviation Organization, 2007.
DOPUŠTENI NAZIV: zrakoplovno emitiranje
NEPREPORUČENI NAZIV: zrakoplovna emisija
KRATICA - ENGLISKI: BCST
ENGLISKI: aeronautical broadcasting service; broadcast

zrakoplovno svjetlo na zemlji

DEFINICIJA: svjetlo za zemlje određeno kao pomoć u zračnoj plovidbi
ENGLISKI: aeronautical ground light

zrnati snijeg

DEFINICIJA: oborina u obliku sitnih neprozirnih i duguljastih snježnih zrnaca promjera manjega od 1 mm
VRELO DEFINICIJE: Tutiš, V. Zrakoplovna meteorologija. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, Zavod za aeronautiku, 1997.
KRATICA - ENGLISKI: SG
ENGLISKI: snow grains
KONTEKST: Zrnati snijeg pada pri negativnim temperaturama zraka.
VRELO KONTEKSTA: Tutiš, V. Zrakoplovna meteorologija. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, Zavod za aeronautiku, 1997.

zvjezdasta mreža linija

DEFINICIJA: mreža linija u zračnome prometu u kojoj su zračne luke povezane posredno preko većega središta u kojemu putnici presjedaju na letove prema krajnjim odredištima

VRELO DEFINICIJE: Radačić, Ž.; Suić, I.; Škurla Babić, R. Tehnologija zračnog prometa I. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2008.

ENGLESKI: hub and spoke network

zvjezdasti motor

DEFINICIJA: zrakoplovni klipni motor s radijalno raspoređenim cilindrima

VRELO DEFINICIJE: Bazijanac, E. Zrakoplovni klipni motori. Zagreb: Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2005.

DOPUŠTENI NAZIV: radijalni motor

ENGLESKI: radial engine